

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris
Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia**

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

Tomus Tertius.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45790)

OPERV
THOMÆ MALLEOLI
A KEMPIS,
CANONICI
REGVLARIS
ORDINIS D. AVGVSTINI.
Tomus Tertius.

A D M O D V M

REVERENDO IN CHRISTO PATRI

A C D O M I N O ,

D. LEONARDO BETTENIO

Celeberrimi apud S. Trudonem cœnobij, Antisti
dignissimo

HENRICVS SOMMALIVS

è Societate IESV, S. D. P.

Presul admodum Reuerende, tertius hic Tomus, qui tui nominis auspicijs prodit in lucem, vitas offert quorundam virtute prestantium virorum, quos apprime THOMAS A KEMPIS nouit. Precor Deum Opt. Maximum, ut authoris labor, item & noster, eius gloriam illustrare, ac complurium salutem promouere possit. Certè religiosi tua fidei conceditis, imò & alijs, duplex, ut spero, emolumentum afferet: solatium scilicet quotidianum, si voluerint: & pulcherrimarum virtutum emulationem. Quos quidem fructus si fuerimus consequuti, abundè labor omnis compensabitur. Vale mi Reuerende atque religiosissime Archimandrita, in annos plurimos. Gaudii, anno 1600. 28. Maij.

F F F 4

VITA

VITA

B. LIDEVVIGIS

VIRGINIS.

Huius B. Lideuigis virginis nomen diuerso modo à varijs scribitur: nunc Lydia, nunc Lideuigis, nunc verò Liduina: hic auctor Lideuigem ut plurimum vocat.

PROLOGVS

IN VITAM

B. LIDEVVIGIS

VIRGINIS.

Religiosis fratribus Canonicis regularibus monasterij S. Elizabeth prope Briclem, in partibus Zelandiæ constitutis: Frater N. pauper peregrinus, orationum vestrarum suffragia humiliter petens.

*Dilectissimi in Christo fratres, cum simus vnius ordinis & regula professores, iustum est, ut, secundum dictum apostoli Iacobi, pro inuicem oremus, & fidem nostram bonis operibus adornemus, atque charitatis vinculum in vera charitate custodiamus. Scire igitur dignetur fraternitas vestra, quod rogantibus fratribus vestris, libellum de vita sancte & patientissima Lideuigis virginis perlegi: & sicut diu desideratis, eundem breviori ac planiori stilo compositum, vobis nunc ad legendum ex charitate transmitto. Non agra capiat, quod distuli: nec presumptio-
us deputeris, quod feci: quia ad faciendum, consilium venerabilis*

Prioris

Prioris vestri accessit, & me animauit. Nam quod imprimis difficile mihi videbatur, Deo iuuante, per orationes vestras tandem ad effectum peruenit.

2. Totam autem materiam libelli in duas partes distinxi, & singulis partibus propria capitula pranotauit. Plura etiam de consilio quorundam religiosorum omisi inserere, qua forte quibusdam simplicibus, dubitationem aut quæstionem intricatam, ingerere videbantur. Elegi ergo ex multis, ea potius scribere & colligere; qua mores instruerent, & humilem imitationem legentibus liquido demonstrarent. Sunt tamen fere omnia omni admiratione digna meam experientiam excedentia, qua maioribus iudicanda committo. Spero autem, quod vota humilium, Deo magis & ipsi sanctæ Virgini grata erunt & complacent; quam altiora scrutari, & de secretis Dei insipienter fabulari.

3. Nec moueat aliquem, si interdum Lidia aut Lidcuuigis in litera ponitur; quia hoc etiam in alijs Sanctorum gestis inuenitur: sicut Agna pro Agneta, VValburga pro VValburge, congruè dicitur. De Lydia in Actibus Apostolorum legitur, quam Paulus Apostolus ad fidem conuertit & in eius demo hospitium habuit. Nostra autem Lydia, plures religiosos ad colloquendum de diuinis libenter acceptauit: & ab Angelo sancto edocta, gratiam supernæ consolationis, tribulatis corde sapius intimauit.

LIBER PRIMVS
DE VITA
B. LIDEVVIGIS
VIRGINIS.
INDEX CAPITVM.

D E loco & natiuitate Lidcuuigis virginis, & probitate parentum eius.	Cap. I.
De deuotione eius ad imaginem B. Virginis.	II.
De firmo proposito eius in statu virginitatis.	III.
De initio infirmitatis eius, & occasione longa aegritudinis.	IV.
De sententia cuiusdam medici, & miraculoso facto circa eam.	V.
De modicitate refectiois eius, per plures annos.	VI.
	De

826 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS

De varijs languoribus & doloribus, eam die noctuq; torquentibus.	VII.
De gravitate februm, & noua molestia in cruce eius.	VIII.
De duritia lectuli eius, & frigoribus in hyeme perpeffis.	IX.
De vigilijs eius, & lactamie contra somnolentiam.	X.
De paupertate & sustentia patris eius.	XI.
De illusione Satana, qui patrem eius in fossam detruisit.	XII.
De obitu patris eius, in profesto conceptionis B. Mariae Virginis.	XIII.
De obitu Ioannis Petri aui eius, & de longa continentia ipsius.	XIV.
De obitu Petronilla matris eius.	XV.
De statu eius post mortem matris, & de misericordia in pauperes.	XVI.
De incendio lectuli eius, quod ipsa vna manu absque lesione extinxit.	XVII.
De cineribus, in capite ieiunij ab angelo sibi ministratis.	XVIII.
De vino in amphora diuinitus procurato.	XIX.
De pecunia pro fratre suo soluta, & in bursa multiplicata.	XX.
De armo porcino pauperibus dato, & alio diuinitus recuperato.	XXI.
De carnibus & pisibus, pauperibus missis & multiplicatis.	XXII.
De visione caelestis mensae, elemosynis pauperum repleta.	XXIII.

CAPVT I.

De loco & natiuitate Lideuigis virginis, & de probitate parentum eius.

IN Occidentali plaga Hollandiae, sita est ciuitas quaedam, ab adiacente riuulo Schiedam nuncupata: quam Deus, qui potens & mirabilis est in Sanctis suis, cuiusdam sacrae virginis adornauit mirabili & inaudita patientia. Haec re & nomine a passione multa, Lideuigis recte est vocitata: quia varijs languoribus flagellata, facta est Christo caelesti Sponso suo gratissima. Haec a mundi amatoribus, dum viueret, reputabatur egena & abiecta: sed a conditore caeli, tanquam pretiosa margarita, de marinis fluctibus est electa, & in caelesti regno cum virginibus sanctis summe prouecta.

2. Huius ortus generosus, ex militari prodijt parentela: sed nobilior creuit & splenduit, superueniente in ea Spiritus sancti gratia. Pater eius Petrus dicebatur, qui licet nobilis esset genere secundum seculi dignitatem: tamen Deo pie permittente ad tantam deuenit paupertatem, vt tempore Ducis Wilhelmi, filij Alberti Ducis in comitatu Hollandiae, nocturnas vigilijs ciuitatis custodiendo, victum & necessaria vitae quaesitaret, vnde se & suam familiam competenter sustentaret. Iste Petrus, cum secundum communem secularium modum, per aliquot annos vitam

in multis laboribus simpliciter egisset, accepit vxorem nomine Petronillam, magnæ probitatis & virtutis feminam, suo nomini ac generositati congruentem; quæ, Deo præstante, multorum filiorum germine floruit: ac Deum timendo, domum suam honestè regere studuit. Hæc octo filios, & vnâ filiam nomine Lideuwigem, genuit, quam quidam Latini Lidiâ nominant; de qua præsens sermo fari gestit, quæ per eam Deus mirabilia coram multis testibus gessit.

3. Cum igitur mater tantorum filiorum, in partu singulorum magnam difficultatem passa fuisset: in huius tamen filia natiuitate, nullam ferè sensit grauitatem. Nam in Die Palmarum ingressa ecclesiam, dum sibi tempus pariendi adesse sentiret, cum celeritate domum intravit: & quasi sine magno dolore, infra lectionem Dominicæ passionis, hanc præelectam filiam parturuit, anno Dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo octogesimo, quintodecimo Kalendas Aprilis, in crastino Gertudis virginis, tempore Urbani Papæ sexti, anno Pontificatus eius tertio: præsidente in episcopatu Traiectensi inferiori, Reuerendo Præsule Florentio, tam clero quàm vniuersæ plebi accepto. Nata itaque hæc filia, in ordine filiorum quinto loco; & in Christi baptisate regenerata, nomen accepit Lideuwigis, siue Lidia, à parentibus sibi inditum: verè decus inter filias hominum, ac pudicitia speculum: sed Deo ab æterno disponente, facta est in breui deuota speculari Dominicæ passionis, atque crucifixi conformis, per multa vulnere corporalis ægritudinis.

CAPVT II.

De deuotione eius ad imaginem Beatæ Virginis.

1. **C**um igitur hæc virgo septem vel octo annorum esset, inspirante Deo magnam cœpit habere deuotionem ad imaginem B. Virginis Mariæ, quæ stabat in ecclesia Schiedamensi. Hanc ferunt ciues illius ciuitatis miraculosè satis procuratâ, & à quodam eiusdem imaginis opifice, dato pretio exiguo emptam. Is enim ad nundinas Antverpianam cupiens pergere, & imaginem ibidem cariùs vendere: cum nauem sumpta secum imagine intrasset, tantæ ponderositatis imago efficitur, vt viginti aut plures viri, nauiculam à littore non possent remouere. His visis stupefacti natuæ, perpenderunt ex præsentia imaginis, difficultatem abducendæ nauis accidisse, & locum mansionis ibidem velle habere. Consilio igitur breui inito, artifex imaginem ciuibus vendidit, qui chorum ei specialem pro reuerentia in ecclesia deputarunt.

2. Postea

2. Postea verò, quandam colligationem fraternitatis, in memoriam beatę & gloriosę Marię semper virginis, multi vtriusque sexus oppidani confederati instituerunt. Erat autem hæc imago lignea & tantę leuitatis, quòd vir vnus eam de facili portare potuisset. Hanc itaque imaginem virgo iuuenula, fratribus suis duobus frequentantibus prandium ad scholas deferens, antequam domum rediret, ecclesiam desideranter intrans visitauit; & eandem per angelicam salutationem, prout poterat, deuotè studuit honorare. Et hoc quidem bonum & laudabile initium, in puerili ætate lucebat: quod maioris gratię futurę, ab annis adolescentię eius, vsque ad terminum vitę præfagium erat. Cum ergo de moroso reditu à matre corripere, respondit columba sine felle, ecclesiam ad salutandam beatam virginem se intrasse, illamque sibi vicissim arrisisse. Quo audito mater eius satisfactionem accepit, & benignè contenta ab ea quieuit. Dilecta enim & vnica filia erat, & in opere Dei & laude beatę Virginis decenter est inuenta, nec ob id à sua deuotione reprimenda.

CAPVT III.

De firmo proposito eius in statu virginitatis.

I. Transactis autem infantię annis, cum pueritię æuum ageret, tanta corporis elegantia, animi industria, ac ceteris naturę donis à Deo ipsi collatis cœpit pollere; vt cum duodennis esset, à multis in coniugium peteretur. Ad quod, cum eam pater ipsius hortaretur, mater nequaquam propter ignorantiam & puerilem ætatem assensit: sed potius dissuadens, rogauit, ne eam molestaret. Tunc ipsa constanter patri respondit, quòd ad hoc nullo modo posset eam inducere: imò si alium modum euadendi non inueniret, seipsam ita tractaret, quòd nullus eam in matrimonium postulareret.

2. Quapropter Dominum quotidie rogabat, vt omnem noxium & carnalem amorem de corde suo tolleret: quatenus ipsum solum Deum ac Dominum suum, puro corde & corpore diligere posset. Cuius preces & desideria, pius & misericors Deus, qui eam sibi in sponfam ab æterno elegit, incunctanter exaudiuit: & mira dispensatione prouidens in multimoda corporis afflictionē, beneplacitam eius adimpleuit, iuxta illud verbi sancti sui dictum: Omnem, qui fert fructum, purgabit eum pater meus, vt fructum plus afferat. Terra enim bona erat, florem producens pudicitię: sed ne seculi vanitates aut delitię carnis violarent sigillam virginitatis, Christus eam circumsepsit spinis

nis & doloribus grauissimis, vt nullis esse apta coniugalibus
thoris.

CAPVT I V.

De initio infirmitatis eius, & occasione longa aegritudinis.

CVM igitur quintum-decimum annum ageret, ne post gre-
ges sodalium secularium vagari inciperet, medicus anima-
rum Christus, corporali quadam infirmitate, eam pie pro salute
animæ illius visitauit & coercuit; de qua pro parte postea conua-
luit. Accidit ergo in fine anni quinti-decimi ætatis eius, circa fe-
stum Purificationis beatæ Mariæ Virginis, vt inuitata à sodali-
bus virginibus, cum eis super glaciem induta sandalijs graderetur.
Vbi vna de consodalibus eius, cursu rapido super glaciem per-
gendo, nec gressum figere valens, Lydiam manu apprehendit, mox-
que supra fragmenta glaciæ improuisè ipsa cecidit, & grauitè
læsa, vnâ parua costam dextri lateris sui confregit.

2. Ex qua fractura, multa ei incommoda prouenerunt &
increuerunt. Nam primò quidem apostema durum, circa locum
costæ fractæ excreuit: pro cuius curatione licet parentes eius
multa exposuissent, optatam tamen sanitatem eius consequi non
valebant. Cùm autem à nemine curari posset, & de loco ad lo-
cum, de lecto ad lectum, exigente imperu infirmitatis, frequenter
translata fuisset: tandem sexto-decimo ætatis eius anno, in vigi-
lia S. Ioannis Baptistæ, patre eius accedente vt eam consolaretur,
ipsa de loco in quo iacebat exiliens, supra genua patris sui
incuruata debilis ruit. In quo saltu apostema ruptum est, & fa-
nies copiosè per os eius cum vomitu profluxit: cuius occasione in-
tantum debilitata fuit, quòd quasi mortua putabatur.

3. Exinde iam cœpit continuis infirmitatibus laborare, in
quibus antequam spiritualia saperet, humanas & corporales con-
solationes necessitate urgente admittebat; licet parum valebant,
nec miseriam abstergebant. Primo itaque triennio infirmitatis
illius, tempore Paschali pro sacra communione ad Ecclesiam du-
cebatur vel portabatur: & cùm stare vel incedere pedibus non pos-
set, baculo vel scabellulo domi vel foris serpendo utebatur. Sape
etiam aquam frigidam de fossa, quamuis turbidam copiosè bibe-
bat: vel ad ignem veniens, calidam vel tepidam ex ollis infume-
bat, quam tamen stomacho languente statim euomebat. Defici-
ente ergo humano consilio, & indiscreto regimine crescente,
corpus tabescebat: sed anima in vase fictili, per occultam gratiam
ad magnum meritum in futuro seruabatur: vt in ea completeretur,
quod de beato Iob legitur: Ecce, Satan, in manu tua est, verum ta-
men animam eius serua.

CA-

*De sententia cuiusdam medici, & miraculoso facto
circa eam.*

Medicus quidam de Delfr, Magister Andreas nomine visi-
tans eam, parentibus eius quasi prophetando prædica-
bat, quòd nullo modo sanitatem obtineret, etiamsi multam sum-
mam nobilium Anglicorum pro ea exponerèr. Addidit quoque
idem industrius magister, consolando parentes & cognatos;
quòd talia & tanta supernaturalia Deus circa eam esset operatu-
rus, quòd pro tanto pondere auri, ad magnitudinem capitis hu-
ius virginis, optaret, quòd ipsa filia sua foret: quia de tali sobo-
le, gaudium maximum habere speraret.

2. Contingit autem in supradicto triennio, virgine in lectu-
lo ægraiacente, res satis miraculosa, quam Deus ostendere dig-
natus est, ad declarationem nominis sui, & ad virginis meritum
cognoscendum Duo viri in ciuitate inter se animo concitati, li-
tigare cœperunt; & vnus alterum euaginato gladio persequeba-
tur, vt cum percutiendo vulneraret aut necaret. Alter igitur eo-
rum perterritus, fugere cœpit in domum & cellulam huius vir-
ginis: vt ibi latendo, manus se persequentis euaderet. Quem al-
lius mox insequutus, quærebat à matre eius Perronilla, vtrum
domum suam intrasset. Cui illa, volens saluare mendacio suo fu-
gentem, & à sanguine prohibere persequentem, respondit eum
non intrasse. At ille incredulus verbis matris, intrauit ad abdita
virginis ægotantis. Et cum interrogasset, an cellam eius in-
trasset, respondit confidenter sacra virgo, in Deo spem habens,
quòd sic.

3. Super quo responso mater commota, dedit alapam filia,
tanquam prodicionem malitiæ, suæ miseriæ ex incauta locutio-
ne superaddidisset. Tunc filia constanter matri respondit: Ego
propterea veritatem dixi, quia sperabam, quòd veritas occulta-
ret ad se fugientem. Quod & factum est, Deo prouidente. Nam
is, qui ad interitum quærebat, ante oculos persequentis sta-
bat, & penitus non videbatur. Recessit ergo omittens persequi
fugientem, ignorans ibi affuisse Dei virtutem. Quo viso, mater
eius fidem filia suæ, longè magnificentius suæ fidei, immo diffi-
dentia prætulit: & de cætero ampliori dilectione ad eam afficie-
batur, atque benignius infirmitates eius cœpit tolerare.

CAPVT VI.

De modicitate refectiois eius, per plures annos.

Post hæc in tantum crescebant & multiplicabantur infirmitates eius, vt omnibus viribus corporis destituta, lecto penitus decumberet; ita quòd in spatio triginta trium annorum, ante mortem suam terram non tangeret. Refectio autem eius, post tres primos annos vsque ad decimum-nonum egritudinis ipsius annum, fuit ex modico & parco & incredibili satis alimento, pro sustentaculo tam ægerimæ vitæ humane. Interdum modicum fragmentum de pomo, supra ignem calefacto; aliquando parum panis, cum modico sorbello ceruisiæ spumantis. quandoque parum dulcis lactis capiebat. Postquam verò talibus vti non poterat præ debilitate corporis, per annos aliquot vsa est in hebdomada media pinta vini puri sine admixtione aliqua; quod tamen postea per aliquot annos oportebat cum aqua misceri. Interdum quoque sumebat modicum de speciebus saccari, vel cinnamomi, vel muscati, vel dactylorum. Sed cum istis amplius vti non poterat edendo vel sorbendo, solam aquam sumebat; scilicet mediam pintam aquæ Mosalis in hebdomada, quæ singulari Dei munere tantam suauitatem ei conferebat, quòd omnem vini saporem excedebat, de quo magnas Deo gratias referebat.

2. Eo etiam tempore hanc gratiam à Deo habuit, quòd solo gustu discernebat inter aquam Mosæ affluentem & defluentem, quando ex illius haustu poculum sibi allatum sumpsit. Fuit quoque multis annis, (quod amplius mirandum est) vt nullo cibo vel potu corporali nec somno vteretur, excepto Corpore Christi, singulari omnium dolorum suorum remedio atque solatio suauissimo, præ omnibus cibis sibi sapidissimo.

CAPVT VII.

De varijs languoribus & doloribus, eam die noctuque torquentibus.

Completum est in hac virgine, quod de beato Iob legitur: Nocte os meū doloribus perforatur; & qui comedunt me, non dormiunt; à multitudine eorum, consumitur vestimentum meum. Igitur deficientibus medicorum artibus & ciborum nutrimentis, languores eius quotidie augmentabatur in peius. Iacebatq; in lectulo tuo virgo miserabiliter afflicta, & corrosa à vermibus; qui de virgineo corpore ex putrefactione orti, carnes eius

eius comedebant, & tamen nullus foetor ex eis procedebat. Isti vermes erant grisei coloris, pleni aqua grisea, habentes capita nigra, grossi ad spissitudinem extremæ partis vnius fusi, longi ad mensuram parui articuli digiti humani.

2. Habebat etiam in corpore suo sanctæ Trinitatis discipula, tria magna foramina, ex quorum vno circa ventrem effluebant quandoque vermes prædicti copiosè. Supponebatur autem huic vulneri emplastrum de recenti farina tritici, cum melle permixtum: vt ex tali confectione & alijs pigmentis, vermes innati fugerent, aliàs enim ipsam, vsque ad mortem torsissent. Quar lo autem huiusmodi emplastra propter mutationem auferebantur, remanebant in eis parui grisei vermes cum nigris capitibus, nullum de se foetorem exhalantes, sed suauitatem odoris intuentibus exhibentes. Erat itaque virgo eadem, ex diuturno & graui vulnere, in inferiori parte corporis putrefacta: & ne sancta eius viscera penitus effluerent, molli quodam operculo foramen infixum obturabant.

3. Accidit tunc temporis, vt famosus medicus ducis Hollandiæ, magister Godefridus de Hagijs cum Margareta ducissa, ad hanc virginem causa visitationis veniret, ad perscrutandam causam infirmitatum eius; quatenus si posset, salubre remedium virgini adhiberet. Qui, prout potuit & decuit, visis quibusdam intestinis viscerum eius, de corpore extractis & in pelui receptis, inuenit vermes prædictos ex putrefacta medulla spinæ dorsi eius effluere, & causari putrefactionem illam iudicio naturali, eo quod nullo falso vteretur. Quo facto, videas se non posse eam aliquo proficere, iussit intestina iterum in ventrem eius reponi. Dicebat quoque idem medicus, in breui ipsam hydropicam futuram. Incurrit autem hanc hydropysim ferè decem & nouem annis ante mortem suam: in quibus nec cibo, nec potu, nec somno utebatur. Et sicut nulla alimenta infumebat, sic nec vlla superflua natura egerebat.

4. Circa annum Domini millesimum quadringentesimum duodecimum hæc sacra Dei plantula longo doloris sareulo perforata, ex vehementia infirmitatum suarum, euomuit particulatim pulmonem & hepar cum pluribus intestinis, absque tamen aliquo foetore, vt probatum est à multis. Nam qui manibus ea attrectabant, ferè per diem suauitatem manibus suis adhærere sentiebant. A quarto-decimo anno vsque ad vigesimum primum, nullo modo per seipsam potuit moueri aut verti; & iacebat ipso septennio & deinceps resupina vsque ad mortem: nec quicquam mouere poterat in corpore suo, excepto capite & brachio sinistro cum scapula eius. Quando autem moueri aut verti solebat in lecto,

lecto, tunc oportebat corpus eius circa scapulas, mappa velleni fascia colligari, alioqui periclitabatur membratim dissolui.

5. Alias quoque quàm plurimas infirmitates patiebatur virgo Christi, flagellis cincta durissimis, quæ non ad perniciem animæ, sed ad maius meritum, sicut beato Iob illi infligebatur: ut postea tanto capacior atque dignior esset, ad consolationes Angelicas & cælestes, quanto angustior & desolator iacebat in terris. Habuit igitur dolores capitis sæpe excessiuos, vsque ad mortem; febres quoque diuersas, vsque ad mortem: hydropisim longam, vsque ad mortem: in tempore pestilentie tria apostemata: calculum quoque pergrandem ante mortem, cum quo & mortis debitum soluit. Hæc omnia quàm plurimis annis patientissimè pertulit, ut spiritus in æternum saluus fieret, & cum Christo in paradisi delicijs exultaret. Quanto enim corporales agritudines in ea abundabant, tanto maior in ea fortis ut mors dilectio Dei & proximi augebatur. Nam ex abundantia charitatis & interni feruoris stimulatione, ausa est quodammodo Dominum prouocare, quatenus super eam miseras & dolores multiplicaret. Cuius preces exaudiens Dominus, cum duo haberet apostemata in corpore, tertium addidit ei in maxilla.

6. Denique omnibus generalibus infirmitatibus, quibus homines grauari solent, laborauit: quas mirabili & inaudita patientia, pro amore Christi (memor omnium & maiorum passionum eius) piè tolerauit. Nulla ferè pars corporis fuit, quæ nõ aliqua speciali plagâ doloris contabuit. Siquidem in fronte habuit fracturam, vsque ad medium nasi protensam: similiter in labio inferiori & in mento, rupturam sanguine coagulata, ut ex hoc incommodo vix loqui valeret. Dexter oculus eius omnino cæcus erat, sinister vero tam debilis manebat, quòd nullo materiali lumine, nec in die neque in noctibus uti poterat: quin etiam ex qualicūque resplendentia luminis, cruciatum sentiebat. Quapropter continuè in tenebris iacebat, & locum lectuli eius cortina simplex ambiendo obuelabat, ut rarè apertè videretur ab hominibus. Quæ tamen sapissimè videbat Angelum lucis, ad consolationem suæ maximæ tortionis.

CAPVT VIII.

De grauitate febrium, & noua molestia in crure eius.

1. **P**atiebatur hæc rosa Christi longas febres & diuersas; sæpe quartanas, sæpe tertianas, & sæpe quotidianas. Inter quas spinas afflictionum, corpus suum diuinæ mere voluntati & cor-

G g g

reptioni

reptioni tradidit cruciandum: cuius nutu omnia ordinabantur ad bonum animæ eius; & multo melius, quam aliquis hominum præscire potuit aut excogitare. Et quidem tertianas febres, per decem & septem annos & amplius sustinebat: quas pro salute & redemptione animarum, libenter vsque ad mortem parata fuit sustinere. Harum febrium accessus talis erat. Nam primò habebat indicibilem calorem, quem indicibilis frigiditas sequebatur. Deinde iterum prædictus calor, & postea frigus intensum redibat: quæ vicissitudo ferè per dimidium annum durabat. Postea verò habebat eandem febrem à contrario. Nam primò cum magno & indicibili frigore, & postea cum valido calore; qui tamdiu durabat donec tempestas penitus cessabat. Cessante autem febre, ita insensibilis permanebat, quòd seipsam ignorans, nec audire nec loqui poterat.

2. Cùm enim sentiret accessum febrium, aptabat se ad exercitia dominicæ passionis, commendans se & suas passiones passioni illius, in quo omnia amara dulcorantur; qui eam per excessum mentis à corporalibus sæpe abstraherat, quòd nec se nec alia qualibet aduertebat. Durante verò hac febricitate, rubeam quandam aquam per os emittebat: de qua interrogata, vnde talis materia proveniret, cùm nec cibum nec potum sumeret; ita per quæstionem respondit, Dicite mihi, vnde tantus humor in vite provenit, quæ tempore hyemali arida & quasi mortua apparet? Confortabatur autem valde virgo Christi in corpore tam debili, ex bona meditatione de Deo assumpta: & multo plus inde reficiebatur, quàm aliquis ex preciosissimis cibis. Et nisi hominum præsentia & infirmitates suæ eam impediissent, non fuisset mirata, si propter abundantiam divinæ gratiæ, per singulos menses, in corpore ultra capacitatem vasis Hamburgensis carnes enutrisset.

3. Quodam etiam tempore ante caput ieiunii, ludentibus hominibus in platea circa cellulam eius, multum de istis vanitatibus doluit: oravitque Dominum, ut si ipsi placitum foret de ea, vel si ipse, quæ patiebatur circa eam operaretur, hoc sibi per novæ ægritudinis signum ostendere dignaretur. Cuius orationes Dominus exaudiens, tradidit ei in vno crure novam molestiæ pœnam. Quo quidem incommodo, vsque ad proximum Pascha, tam graviter vexata fuit, quòd propriæ infirmitatis conscia, non audebat amplius petere infirmitatum suarum augmenta: solebat tamen dicere in quotidianis infirmitatibus suis, quibusdam sibi familiariter astantibus; quòd adhuc eas libenter vellet sustinere quadraginta annis, imò & vsque ad finem mundi, pro conversione cuiuslibet peccatoris: aut pro liberatione cuiuscumque animæ

animæ fidelis ex purgatorij pœnis. Licet autem tantis grauabatur infirmitatibus, plenos tamen retinebat sensus, ac viuacem rationem & memoriam: ita quòd multis de longinquis partibus consilij gratia eam visitantibus, solatium tam in spiritualibus quàm etiam in corporalibus necessitatibus, medicinam impenderet. Multas quoque feminas in partu grauatas, pia compassione & consilij auxilio, releuabat. Inter hæc dona diuinitus concessa non inflabatur, nec de sua in futuro gloria magnificè præsumebat: sed in humilitate cor deprimens, cuncta onera patientissimè in charitate ferebat, & quasi post hanc vitâ purgatorium passura esset, timebat. Tantam autem gratiam apud Deum promeruit, quòd S. Angeli vestigia eorum numerabant, qui causa deuotionis ipsam visitabant. Quapropter consolabatur se visitantes, qui nonnunquam ex itineris lassitudine conquerebantur: quatenus de sua fatigatione non dolerent, quia Deus eis præmium bonum pro labore redderet.

CAPVT IX.

De duritia lectuli eius, & frigoribus in hyeme perpeffis.

1. **D**ominus & Saluator noster Iesus Christus, S. Ioannè Baptistam inter multas virtutes, de aspera veste & abstinentia recommendans, hoc etiam intulit: *Qui enim mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.* Hæc autem virgo non in aula regis nutrita est, sed in domo paterna, diu varijs & grauibus languoribus pressa, modico lectulo de plumis, infirmitate nimia cogente, ad tēpus utebatur: non vt carnem per mollitiem foueret, sed vt naturæ debilitatem paululum ad seruiendum spiritui sustentaret. Sed cum præ multitudinem vulnerum, stratum de plumis ferre nō posset (eo quòd plumæ ex humore indurate iacentē premerent) ablato lectuli commodo, ad tempus super nuda stramina iacuit: etiam per triennium nudo dorso super durum asserem de fundo dolij sumptum durè quieuit. Iacēs ergo super vilia stramina virgo paupercula, mendici & pauperis Lazari soror vlcerebus plena: reliquit lectulum suum filio fratris sui ac filie ad quiescendum; qui die noctuque mutua charitate per successum temporis sibi in necessitatibus seruebant.

2. Circa annū Domini 1408. tam validum frigus toto tēpore hyemis per mūdū inhorruit, quòd lōgitudine & acerbitate homines plus solito afflixit, ac herbas terræ & pisces sub aquis extinxit. In hac durissima hyeme ægerrima Christi vernula, vulneribus faucia, ex vehemēti frigore & nuditate frequenter in tantū obriquit, vt mēbra eius nigrescerēt, & oculorū lachrymæ congelarent.

836 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
ita quòd videre non poterat, nisi igne adhibito resolveretur. Sed
& alia quàm plurima incommoda tunc temporis sustinuit à facie
frigoris, vix sanis toleranda: quæ, nisi author naturæ eam super-
naturaliter rexisset & præseruasset, indubitanter vitam amisisset.
In quibus omnibus tã multis miserijs & indigentijs proprijs cõ-
currentibus, sicut benigna mater & misericors alumna, aliorum
pauperũ semper memor extitit, sibi de necessitatibus suis subtra-
hens, vt illorum egestatibus subueniret. Attamen diuites huius
seculi, qui in delitijs viuunt, & in opibus multis ad perniciem a-
nimarum suarum exultant, eius penitus obliti sunt, nec manus
adiutricis ægrotanti pauperula porrexerunt. Multi etiã igno-
rantes sanctitatem eius, spreuerunt eam; & velut amentem repu-
tantes, deriserunt mentales raptus illius. Tũc impletum est de ea,
quod per beatum Iob legitur: Deridetur enim iusti simplicitas, &
lampas contempta apud cogitationes diuitum.

C A P V T X.

De vigilijs eius & luctamine contra somnolentiam.

1. **M**irabile valde & quasi incredibile multis videtur, quomodo
potuit in tot pœnis & miserijs caro infirma durare; quæ
nec cibo, nec potu, neque somno tanto tempore fouebatur. Sed si
virtus diuina attenditur, quæ de impossibilibus possibilia facit,
omnia sufferre virgo potuit in eo, qui eam confortauit: quia
quod ultra naturam est, Deo authore natum est. Testes sunt mul-
ti martyres & virgines flammis iniecti, qui Deo disponente &
protegente, non solum in tormentis bene patientes, sed etiã gau-
dentes inuenti sunt: & quod amplius est, inter verbera, gladios, &
ignes, manserunt illæsi. Non est ergo abbreviata manus Domini,
neque brachium. Omnipotentis inualidum ad saluandum spe-
rantes in se: sed in omni loco & tempore, propè est Dominus in-
uocantibus & diligentibus cum in veritate.

2. Agnoscat in hac infirma famula Dei operata diui-
nitas, & desinat diffidere humana imbecillitas; quæ dum proprijs
opinionibus per rationes naturales innititur, in sua inuestigatio-
ne plerũque deficit & excæcatur. Neesse est enim naturalia sile-
re, dum diuina loquuntur: & terrena succumbere, cum cælestia
tractantur. Ista igitur virgo iacens diutissimè in lectulo doloris,
non est oblita sui creatoris: sed memor nominis Domini, die ac
nocte dedit se feruenter ad sacras meditationes & orationes, &
præcipuè tempore diuini officij & summæ Missæ celebrationis.
Vnde, quàm fortiter contra somnolentiam certauit & vicit, di-
gnum est dicere & iucundum audire.

3. Mos

3. Mos multorum hominum esse solet, vt de somnolentia, tē-
pore diuini officij, magis tententur, siue ex propria fragilitate, si-
ue ex diaboli suggestionē, qui semper nititur humanā saluti &
deuotis orationibus aduersari. Cum ergo Christi discipula docta
sapius orare, plus solito sentiret spiritu pigritiæ & somnolentiæ
tempore diuini officij se grauari & tentari; licet valde parū tunc
temporis dormire solebat: grauiter tamen super huiusmodi ten-
tatione corporis intra se doluit, nec ei consentire audebat. Timēs
ergo confessor eius periculum illi imminere, si non dormiret, sua-
sit ei obtentu salutis, ne amplius sopori resisteret: sed in quacum-
que festiuitate adueniente, quocumque tempore vel hora, ad
dormiendum se aptaret.

4. In quadam itaque festiuitate Paschali, cū eadem tētatio
sub Missa grauiter eam infestaret, ipsa memor Dei, violentissimē
somnia resistebat, iuxta quod scriptum est: Resistite diabo-
lo, & fugiet à vobis. Peracta igitur vna hac victoria de somnolē-
tia, ita contra eam diuinitus est roborata, vt de cætero vsque ad
mortem nec dormierit, nec de somnolentia tentata fuerit. Si-
cut enim Angeli sancti resistendo primę tentationi superbiæ in
gratia confirmati sunt, & consentientes de cælo proiecti: ita huic
victoriosę virgini datum est donum inuiolabilis fortitudinis in
vigilijs multis, & in plagis supra modum eam affligentibus, qui-
bus probata fuit, sicut aurum probatur in fornace ardenti.

CAPVT XI.

De paupertate & sustentia patris eius.

1. **H**uius sacrę virginis pater, Petrus Ioannis supra memora-
tus, licet ad tantam paupertatē venisset, vt vigilias noctis
in ciuitate custodiendo vitæ necessaria laboriosè procuraret; ta-
men ita honestus & conscientiosus fuit, quòd in egestate sua no-
lebat elemosynas filię suæ deuorare, dicens eas peccata hominū
fore. Idcirco voluit & suavitè dilectę filię suæ, vt ipsa oblati pro
Deo vteretur, & in pios expenderet vsus. Accidit igitur in illa
prædicta valida hyeme, vt ex nocturnis vigilijs nimio frigore
membra eius stringerentur, & contractionem maioris pedicę in
dextro pede reportaret. In quo quidem casu probitas viri nota-
tur; quia maluit rigorem frigoris potius sustinere, & de labore
vigiliarum se sustentare; quàm pauperum elemosynas consume-
re. Scriptum est enim: Labores manuum tuarum manducabis:
beatus es, & bene tibi erit.

2. Eodem tempore dux V Vilhelmus, cū Domina Margareta
Ducissa & multa comitatiua, ciuitatē Sciedamensem intrauit: &

838 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
percepta paupertate Petri clarissimi viri de genere militari, pia
compafsione motus, propter reuerentiam fanctitatis filie eius,
iussit eidem, vt à se fiducialiter peteret, quantum ipsi pro annuis
expensis & necessitatibus sufficere aestimaret. Qui simpliciter
respondens, duodecim coronatos Francia postulauit. Miratus
dux ipse modestiâ petentis, iussit ei singulis annis eosdē corona-
tos dari, asserens etiam se paratum duplicatos tribuere, ne tanta
penuriâ diutius subiaceret. Qui primò quidem fideliter soluti
sunt: sed postea tepidius ei dati, quia gratia humana citò deficit
in donando. Beatus ergo homo, qui thesaurū habet in cælo. Ac-
cepta autem elemosyna à præfato Duce VVilhelmo, Petrus ex
beneficio collato non elatus, sed Deo gratus, visitabat sedulo ec-
clesiam, deuotis orationibus, prout melius poterat, intentus, vi-
ctu quotidiano ac vestitu moderato peroptimè contentus.

C A P V T XII.

De illusione Satana, qui patrem eius in fossam detrusit.

1. **C**umque deuotus iste Petrus præ senio tâta debilitatis esset,
quòd vix incedere valeret, qui leui occasione frequenter
cadendo læsus domum rediret; non tamen propter læsuras & lap-
sus, à visitatione ecclesie abstinuit: sed quasi iuuenilem ætatem
habens, etiam contra voluntatem filie suæ, feruenti deuotione
attractus templum Dei visitauit. Sollicita enim erat filia sancta
de paterna salute, plus dolens & metuens de eius periculo, quàm
de propriæ ægritudinis flagello.

2. Quadam igitur vice in vigilia Pentecostes egressus, vt au-
diret vespertas, obuium habuit diabolū in specie hominis sibi no-
ri apparentis, prout a foris videbatur. Qui decipere simplicem vo-
lens, inuitauit vt paululum extra ciuitatem pariter irent spatia-
tum, quasi satis tempestiue redirent ad horam vespertinam. Cū-
que ille ignorans, quòd Satanas esset, suadenti consentiret, ve-
nerūt simul extra portam ciuitatis ad locum Damlaen nomina-
tum. Mox dæmon fraudis suæ nequitias aperiens, subito in Pe-
trum irruit, & ipso nec vidente nec sentiente, in fossam proiecit
& disparuit. Vbi cū mergi inciperet, & qui adiuuaret non adef-
set: diuina prouidentia quidam aurigarius ei notus, præter con-
suetudinem suam eadem via cum curru de agro venit, intrare
volens ciuitatem: viditque Petrum in fossa iacentem, & in nullo
seipsum iuuare valentem. Qui misericordia motus, statim illum
de luto extraxit; & currui suo læsum imponens, in ciuitatem sal-
uum reuexit. Statimque rumor falsus inopinatè aures cunctorum
inuasit, quasi Petrus submersus esset & mortuus. Quæ res aures
filie

filia eius in tantum contristauit, quòd postea eandem vigiliã ob miseriam patris sui, non sine graui mœrore recordari poterat. Estimauit enim hostis dolosus grandem se cladem virgini intulisse, si super dolorem vulnerum eius dolorem patris eius addidisset. Sed adiutor in tribulationibus Deus ac mœrentium consolator, in breui tempore laborem patris conuertit in requiem, mœrorem in gaudium, inopiam in diuitias cœlestes. Nam per B. Virginem consolatus, felici ac celeri sine, de huius seculi ærumnis & diaboli dolis est ereptus.

CAPVT XIII.

De obitu patris eius, in profesto Conceptionis beatæ Mariæ Virginis.

I. **N**te paucos dies conceptionis B. Mariæ Virginis, præsciuit deuota virgo Lidia filia Petri, ex hoc mûdo patrẽ suum migraturum. Dicebat namque se à patre suo secretiùs audiuisse, quòd B. Virgo Maria sœdus societatis cum eo inierat; atque spondidisse, quòd cum circa hanc festiuitatem, de præsentis seculo vocaret. Quod & ita factum est, sicut prædixit. Præmonuit ergo virgo fidelissima Dominum Ioannem presbyterum, qui ad eam consilij gratia aduenerat, vt eodem die ad locum in Ouderschic ad celebrandum iter arriperet; ne in crastina die circa funus paternum aliqua negligentia contingeret. Post hæc verba, mors patris in profesto Conceptionis B. Virginis subsecuta est, secundum visionem & Prophetiam priùs reuelatam.

2. Post cuius mortem, cum virgo paternæ præsentia solatio temporali viduata, de salute patris fuisset sollicita & certificata; peruersi dæmones omnium bonorum inimici, quandoque eam in tantum contristauerunt, asserentes quòd patrem eius secum in statu damnationis haberent. Quapropter ipsa inconsolabiliter flere cœpit, quasi verum fuisset, quod à dæmonibus audierat. Vnde & à domesticis interrogata, cur in tantum lachrymaretur, respondit: Ego scio, quòd cum patre meo valde bene agitur, & tamen dæmones dicunt, quòd sit damnatus. Quadam igitur vice, cum ab Angelo sancto ad amœna paradisi gaudia duceretur, dæmones iter eius obsidentes, quendam dæmonem transfiguratum in similitudinem patris eius illudentes & affigentes, ostendebant ei dicentes: Eia eia, ecce habemus patrem tuum. Tunc illa cognoscens factum diabolicum, esse illusionem vanam non veritatem, dicebat non hunc fore patrem suum. Statimque illis vt fumus euanescentibus, virgo Angelo duce iter suum lata perfigiebat.

CAPVT XIV.

De obitu Ioannis Petri aui eius, & longa continentia eiusdem.

1. **N**on est silendum de probitate & continentia Ioānis Petri qui fuit auus huius virginis, & genitor patris eius, ad laudem Dei & dignitatem bonæ propaginis exaltandā. Iste igitur Ioannes Petri laudabilis famæ & vitæ, post obitum vxoris suæ, plusquam quinquaginta annis in viduitate permansit, donec ferè nonagenarius senesceret. Tantam autem continentiam & abstinentiam exercuit, vt coniuge defuncta, tanquam solitarius turtur & castitaris amator, mulierem nunquam cognosceret. Insuper pro conseruatione cælibis vitæ, bis per hebdomadam in pane & aqua ieiunauit, & semel tantum in hebdomada, dominica scilicet die, in prandio carnibus vesceretur.

2. In cuius morte cernens Satanas insidiator malignus, quod ei appropinquare non posset; tam magnum tumultum in alijs partibus domus suscitauit, vt vasa testea frangerentur, absque tamen detrimento & effusione butyri, quod in vno vase testeo conseruabatur. Nec mirum, si fidelissimo famulo Christi, diabolus insidiari ac nocere ausus sit; qui Christo ieiunanti molestias tentationum intulit, à quo tamen victus & confusus abscessit, quia omnipotentem fraudulentus decipere non valuit. Et sicut Angeli sancti, post recessum tentationis à Christum accesserunt: ita piè credendū est, animā Ioannis Petri ab Angelis custoditam: & ad Christum, cui in vita seruiuit, post mortē carnis feliciter esse perductam.

CAPVT XV.

De morte Petronilla matris eius.

1. **O**ngruum etiam videtur inserere paginæ præsentī, obitum nobilis feminæ Petronillæ, matris huius virginis sanctæ; atque nobilibus viris, legitimo ordine virtutis, feminam associare. Transactis igitur octo annis, ab exordio ægritudinis Lideuigis virginis, mater eius Petronilla, ægre filiæ in multis obsequiosa, etiam in ægritudinem corporis incidit: de qua, sicut vna ex filiabus Euzæ, mortua est. Cum igitur morti appropinquaret, & suam imperfectionem attendens, minus iustè se vixisse conquereretur, petijt à dilectâ filia, (quàm Deo placitâ & dilectam nouerat) vt suis meritis & intercessionibus sibi defunctæ subueniret. Ipsa verò omnem cogitatum suum & spem in Domi-
no

no iactans dicebat; quòd libenter vellet mori, in tantum suę optioni renuntians, quòd nollet, quòd minimus vermiculus pro ea mori deberet.

2. Quo audito, sancta & fidelis filia compuncta, & matri cordialiter compassa, hortabatur eam sacris verbis, de bonitate Dei confidere: quatenus flagellum Domini & mortem cunctis ineuitabilem, patienter ferret. Et ideo pro subuentione eius, libentissimè eidem obtulit & ex integro resignauit, quicquid huc vsque boni meritorij in exercitijs virtutum, in laboribus ac patientiæ tolerantia, consecuta fuisset. Hæc cum mater eius audiuisset, & gratanter accepisset, in Dei misericordia confisa, creatoris sui manibus se commendauit. Ipsa autem virgo per omnia matri suę fidelis vsque ad mortem permanens, & quid iam egerit considerans, & quasi omnibus bonis operibus prioribus euacuatã se putans, iterum ad inchoandam nouam pœnitentiam, dero & lato se cingulo cilicino accinxit, nouum dolorem adiiciens veteri dolori: vt Deus propitius sibi fieret, & cuilibet animæ fideli. Sed post aliquot annos virgo accincta cilicio, propter corporis sui humores hydropicos, primo cingulo ex vetustate fatis corrupto, rursus alio nouo, & successiuè alijs pluribus propter attritionem depositis, forti zelo accingitur, donec cum vltimo ex hac vita migraret.

CAPVT XVI.

De statu eius post mortem matris, & de misericordia in pauperes.

1. **P**ost mortem matris, virgo memor maternæ pietatis, ad soluendum debitum filialis dilectionis, talentũ sibi creditũ nõ fodit in terram: sed pauca clenodia argentea, & alia quælibet domus utensilia, à matre sibi ad vsum relicta, propter instantem necessitatem minùs digno pretio vendidit, atque pretium pecunię inde sumptum, tam largituè pauperibus distribuit, quòd ad extremam paupertatem refocillatrix miserorum deueniret.

2. Illa etiam, quæ à fidelibus in eleemosynam recipiebat, tanta hilaritate pauperibus trans mittebat, ac si de rebus temporali- bus nihil curare videretur. Proinde ex pecunijs habitis & pro necessitatibus expositis, mittebat diuersis egentibus panes, carnes, pisces assos, & caseos: atque potum cereuisiæ cum amphora, quam pia mater sibi reliquerat: & si quid amplius à Deo concessum fuerat, fideliter erogabat. Et cum hæc per familiares mitteret, ipsa interim deuotis orationibus vacabat, gratias agens bonorum omnium largitori, qui aliquid sibi in vsus pauperum concesserat.

CAPVT

CAPVT XVII.

De incendio lectuli eius, quod ipsa una manu absque laesione extinxit.

1. **Q**uadam vice frater huius virginis, qui post patrem eius vigilias noctis etiam obseruabat, candelam ardentem secus caput lectuli eius, in altiori loco anguli posuit, & foras abiit. Quæ decidens in stramina, magnam partem lectuli combussit, ipsa verò operta facie deuotioni solitæ vacabat.

2. Tandem ad se reuersa, apertis oculis videns se in medio incendiij positam, & neminem adesse qui extingueret, sinistra manu omnem ignem absque laesione manus Deo iuuante extinxit: mirantibus cunctis, qui manè ingressi ad eam, videbant quæ facta fuerant in vitione lectuli, virgine illesâ manente. Non tamen ipsa tunc temporis lecto utebatur, sed filij fratris sui obsequio eius dediti: nam ipsa in straminibus agra iacebat.

CAPVT XVIII.

De cineribus, in capite ieiunij ab Angelo sibi ministratis.

1. **S**olebat virgo deuotissima, more aliorum Christi fidelium, feria quarta in capite ieiunij benedictos cineres humili reuerentia de manu confessoris sui suscipere: quos ille ab ecclesia tollens, ad signandum eam secum deferabat. Quodam igitur quadragesimali tempore, instante feria quarta die cinerum, confessor eius ingressus ad eam, interrogauit, an vellet secum ab ecclesia cineres deportare.

2. Respondit virgo dicens: Potest bonum esse, quod ita faciat: veruntamen Dominus mihi prouidit de cineribus. Angelus enim Domini paulo ante apud eam fuerat, & cineribus frontem eius signauerat. Sed vt confessor eius de his certificaretur, illa apprehensa manu eius, posuit eam super cineres, vt eos tangeret, & ille manifestè sensit sic esse. Insuper vt tantæ gratiæ particeps fieret, frontem suam fronti eius ipsa iubente, permissinè applicauit. Docebat quoque eam Angelus Domini, quod suscipientes sacros cineres, cum lumine & cruce eos susciperent; scilicet, ardentem cereum cum cruce in denario ad altare ferendo; in signum, quod semetipsos cum lumine fidei, per veram subiectionem & mortificationem, Deo offerrent.

CAPVT

CAPVT XIX.

De vino in amphora diuinitus procurato.

I. **F**emina quædã pauperula, & morbo caduco grauata, ostiatim potum mendicabat. Quam cum omnes, præ horrore infirmitatis illius vitarent, & ostia sua clauderent: virgo clemens & nullum miserum abhorrês, percepta calamitate eius iussit appropinquantem domui suæ ad se vocari, & mendicam introduci. Ingressa igitur ad virginem, petijt potum in eleemosynam. Tunc virgo ægrota, compatiens pauperulæ petenti, cum non haberet, quod in promptu melius daret, iussit vt amphoram vinariam super asserem stantem caperet & potaret. Accipe (inquit) filia amphoram illam, & quod in ea fuerit ebibe vinum. Quo hausto, cum adhuc amplius sitibunda peteret, respondit virgo se nescire quicquam liquoris amplius in domo fore. Sed ne tristis & infatiata recederet, dedit ei vnum denarium, vt potum venalem cum eo emeret.

2. Post hæc vespera appropinquante, cœperunt labia virginis præ siti desiccari. Petebat ergo à patre suo adhuc viuento, vt modicum vini ad refrigerandam ariditatem, sitis sibi afferret. Quo respondente, libenter: cum amphoram prædictã tangeret, vt petitionem filia perficeret, protinus se vino perfudit, quod diuino nutu in ea procuratum fuit. Sicque pro modico, quod pauperi in necessitate gratanter dedit, multum melius & largius à Deo recepit. Hæc cum pater filia retulisset, illa admirans, gratias Domino corde tenus egit. Erat autem hoc vinum rubicundum, & ita bene temperatum, quod non indignit cum aqua illud miscere, quemadmodum in altero vino facere consuevit. Durabat verò hoc vinum à festo Remigij, vsque circa festum conceptionis B. Mariæ Virginis.

3. Quo tempore, intrabat ad eam quædam honesta matrona, nomine Catharina Simonis, quæ solebat ei ex speciali deuotione, vinum procurare. Hæc ignara mysterij de vino à Deo donato, volens melius & recens afferre, quasi fastidians de nimia vetustate, vim illius remanētis totum effudit: & sic non est amplius vsa illa cælesti benedictione. Dicebat tamen virgo prædictæ Catharinæ, amatrici suæ, ante effusionem vini, hoc vinum satis esse conueniens, & sufficere sibi, nec vquam simile prius gustasse. Istud signum gratiæ factum est apud eam, anno Domini millesimo quadringentesimo duodecimo, cum adhuc in hebdomada media pinta vini vteretur.

CAPVT

De pecunia pro fratre suo soluta, & in bursa multiplicata.

1. **P**osthæc, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo tertio, frater huius virginis V Vilhelmus Petri defunctus est: & reliquit debita quedam, quæ filij eius persolvere nequibant. Quod cum virgo clementissima percepisset, venditis clenodijs ex hæreditate matris sibi relictis, ad octo libras Hollandiæ pretium collegit; & in denarios vnus monetæ, quos melius cognoscebat, permutari fecit, ac in bursa penes se collocavit. Quodam igitur die advesperascente, advocavit Nicolaum cognatum suum secum commorantem; misitque per manum eius, ad solvendum singulis debitoribus debita fraterna, vbi eos sciebat commorari. Persolutis itaque debitis omnibus, quæ noverat persoluenda, iussit Nicolao, vt bursam inspiceret, si quid in ea remansisset. Qui certissimè respondit, multam pecuniam in ea remansisse. Mox illa iussit, vt eandem numeraret. Cumque numerasset, dixit: Priores octo libras se inuenisse, & adhuc superesse. Tunc prohibuit eum amplius numerare; & gratias agens Deo super mirabili dono eius, de cætero statuit bursam illam bursam Iesu nominari, & quod ex ea pauperibus debeant necessaria dari.

2. Ex hac ergo liberaliter egentibus distribuebat, quædo alias pecunias non habebat. Si vero interdum aliquas pecunias vel proprias vel per elemosynas susceptas habebat, illas primitus dabat: quando autem alias non habebat, ex hac bursa Iesu tam largè erogabat, quod parum in ea remansit. Providebat tamen omnipotentis Dei misericordia, quod semper ad usum pauperum, omnis sufficientia in ea redundaret: quemadmodum ad verbum Eliæ, lecythus olei in domo viduæ non deficiebat. Tradidit etiam nunquam alicui ex specialibus amicis suis hanc pecuniam numerandam, qui cum secundo vel tertio eam numerasset, inuenit semper eandem ultra tres vel quatuor aut quinque nummos creuisse. Solutis igitur ex hac bursa fratris sui debitis, plusquàm quadraginta libras ex eadem distribuit, sicut aliquibus secretissimis amicis suis reuelavit. Per hoc autem miraculum Deus manifestè innotuit, vt firmam fidem computator haberet in donis Dei, quæ circa eam fiebant.

CAPVT XXI.

De armo porcino, pauperibus dato, & de alio diuinitus recuperato.

1. **P**la & misericors virgo Lideuigis, dum quadam vice percepisset aliquos pauperes longo tempore præ inopia carnes non manducasse: & quia pro tunc non habebat carnes, quas daret, misit ad domum cuiusdam amici sui, petens vt armum porcinum bulliret, & sibi transmitteret. Quod ille libenter fecit, & transmisit. Ipsa verò carnes paratas & coctas in partes diuisit, & prædictis pauperibus, quos indigentes nouerat, sine tardatione destinauit.

2. Sed omnipotens & misericors Deus, qui nouit corda omnium, & nullum bonum relinquit irremuneratum, celerem vicissitudinem reddidit charitati huius benefactoris, etiam in præsentem. Nam ingressus domum suam, cum casu sursum ad carnes pendentes aspiceret, vidit (quod dictu mirabile est) in loco armi ablati, & virgini pro refectioe pauperum transmissi, aliū meliorem & pulchriorem pendentem. Quod multi audientes, gratias omnipotenti Deo retulerunt; & in posterum ad eam magis affectati sunt, libenter tribuentes, quæ virgo ad esum pauperum ex lacticinijs ab eis postulabat.

CAPVT XXII.

De carnibus & pisis pauperibus missis & multiplicatis.

1. **S**imiliter contigit tempore quodam in autumno, vt virgo quartam partem iunioris vaccæ emptam, in quarta parte vasis faceret saliri: sed & mediam partem cuiusdam mensuræ pisarum, pro necessitate pauperum procurauit; volens ex his tēpore hyemali, quibusdam egenis domi residentibus subuenire. Cum ergo ex prædictis carnibus misisset ad triginta sex ferè domos egenorum, reuersus ad eam nuntius aiebat, se cum admiratione tantum distribuisse, quantum primò in vase salierat, & adhuc parum diminutum esse. Simili modo de pisis fecerat, quæ & valde parum minorata videbantur. Quo audito, virgo magnam Dei bonitatem considerans, & gratias agens caelesti prouisorio suo, ait nuntio: O quàm magna est potentia Domini Dei nostri? O quàm merito libenter pauperibus elemosynas dare deberemus? De prædictis autem carnibus & pisis comedebant etiam omnes, qui in domo eius erant. In tantum Dominus præfatis cibarijs benedixerat, quòd peracto Pascha, quasi media pars eorum supermascerat.

2. Tota

2. Tota autem hyeme, iussit semel aut bis in hebdomada, magnam ollam cum piscis preparari & coqui, & ex ea cum prædictis carnibus pauperibus distribui. Imitans exemplum Elisei prophetae, qui filiis prophetarum præcepit pulmentarium in olla parari. Rarò autem alicui ex his aliquid mittebat, nisi denariù parvum vel magnum adderet, si tamen cum habere poterat. Sed nec panem dabat, nisi superadderet aliquod ferculum cum pane sumendum: vel pecuniam ad condimentum cibi emendum. Et non solum pauperibus, sed etiam diuitibus, quando petebant, eleemosynis suis ex charitate subveniebat. Longum est dicere per singula, quæ larga manu, prout habere poterat, infirmis, debilibus, viris, ac feminis puerperis tribuebat.

CAPVT XXIII.

De visione caelestis mensæ eleemosynis pauperum repleta.

1. Sed quantùm placuerant Deo eleemosynæ huius virginis, caelesti quadam visione reuelatum est ei positæ in excessu mentis. Vnde cum raperetur in paradysum, videbat frequenter primò mensas collocari, ac viridibus & sericis mappis operiri: Deinde eleemosynas suas, quasi de caelestibus depositas, super mensas easdem reponi; nec tamen aliquando minui, sed potius augeri. Potum verò, quem in amphoris lapideis solebat largi, videbat in amphoris ad modum crystalli perlucidis ibidem præsentari. Pisces quoque assos, pro nepte sua Petronilla defuncta datos similiter apponi.

2. Videbat etiam gloriosum conuentum beatorum, singulos in ordine suo per gradus distinctos, quasi causa refectionis ad mensam in tempore debito procedere: atque presbyteros calices erectos tenere, & cæteros secundum dignitatem suam armaturas congruas deferre. Se quoque interdum assistere & ministrare, vel vescentibus confidere, potum assistentibus & sibi ministrari: Omnes autem ineffabili gaudio ac iubilo repleti, super tanta charitate sibi per eam exhibita. Si quando in mensis illis nihil videbat de sua largitione repræsentari, stabat vehementer confusa; quasi singuli suas particulas apportassent, ipsa autem nihil intulisset. Vnde tam pro gloria eleemosynarum augenda, quàm pro confusione illata, festinabat deinceps eleemosynas augmentare.

3. Nonnunquam verò Angelus ductor suus ad quandam separatam & speciosam cellam eam ducebat, in qua refectionem suam ei ministrabat. Hanc refectionem etsi ineffabilem sentiebat, tamen prout exprimere poterat, caeleste quoddam & diuinum lumen esse dicebat, quo diuinitus reficiebatur & inebriabatur. Interdum etiam precibus ab Angelo obtinebat, vt aliquem ex
fami-

familiaribus & dilectis sibi, ad ista sapienda assumere posset: qui etsi aliquid tale in somnis speculando sentirent circa se actitari, longè tamen alio & inferiori modo, quàm circa ipsam, talia fierant.

LIBER SECVNDVS.

CAPITA.

D E initio spiritualium consolationum eius, per recordationem Dominica passionis.	Cap. I
De raptu eius in terram sanctam, & ad sacra loca urbis Romana.	II
De mirabili claritate & suavitate, intra cellam eius apparentibus.	
III.	
De visione in nocte dominica Natiuitatis, & ubertate lactis in uberibus eius.	IV
De virga cypressina, quam ei Angelus attulit de paradiso.	V
De priuatione Angelica claritatis, ob presentiam alterius in cella eius latentis.	VI
De raptu eius ad loca purgatorij, & ad gaudia paradisi: unde fertum, à beata virgine sibi datum, reportauit.	VII
De corona gloriosa sibi preparata, propter vituperia & vulnera, à Picardis sibi inflicta.	VIII
De patientia & morte Petronilla, neptis huius virginis.	IX
De subtractione consolationis diuine, quam virgo incurrebat, ob tristitiam neptis defuncte.	X
De deuoto iuvene Gerardo eremita factò, & peregrinis eum visitantibus.	XI
De se'ici obitu Domini Verboldi presbyteri, huius virginis fidelis amici.	XII
De diuersis raptibus eius, & cognitione de statu quorundam religiosorum.	XIII
De apparitione & cognitione Angelica claritatis circa eam.	XIV
De mirabili modo interne commotionis, ante raptum spiritus eius.	
XV.	
De spiritu prophetia eius, quo multa secreta alijs reuelauit.	XVI
De quodam sacrista defuncto, & alijs pluribus defunctis.	XVII
De cautela & circumspectione eius, circa reuelationem statuum defunctorum.	XVIII
De tentatione cuiusdam viri, consilio virginis à laqueo diaboli liberati.	XIX
De femina meritis beate Maria virginis, à fouea desperationis liberata.	XX
	De

348 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS	
De gratia magna compunctionis, & larga effusione lachrymarum, in communicatione corporis Christi.	XXI
De insatiabili desiderio eius ad communicandum sapius, & appariti- one pueri crucifixi.	XXII
De febre Balduini pueri, & domini Ioannis confessoris eius.	XXIII
De dolore calculi eius, & praescientia ante diem obitus sui.	XXIV
De gratia in nocte Paschali, & prophetia mortis eius.	XXV
De felici obitu eius, & doloribus in extremis.	XXVI
De mirabili dispositione brachiorum eius, & inuolutione corporis.	XXVII.
De mirabili decore & aspectu vultus eius.	XXVIII
De concursu visitantium corpus eius defunctum.	XXIX
De maculis, quas contraxit, ex contactu immundorum hominum.	XXX.
De veneranda sepultura eius.	XXXI
De miraculis post mortem eius.	XXXII
Narratio trium miraculorum.	XXXIII

PROLOGVS LIBRI SECVNDI.

De vita eiusdem Virginis.

Ictis sub breuitate de multis infirmitatibus & doloribus huius virginis, necnon de gratiosis misericordiae eius operibus, & miraculosis quibusdam gestis ad laudem Dei omnipotentis: nunc etiam consequenter de spiritualibus donis eius, & diuinis consolationibus, ac frequentibus raptibus, pauca dicenda sunt, & ad aedificationem religiosorum humiliter propalanda.

CAPVT I.

De initio spiritualium consolationum eius, per recordationem Dominicae passionis.

Sicut olim per ora sanctorum Prophetarum locutus est Deus secreta sua, ad consolationem electorum suorum: ita & modo loquitur eis per scripta doctorum, & exempla bonorum: ne forte diuersis mundi tribulationibus agitati aut flagellis percussif deficiant a spe & expectatione futurorum gaudiorum. Ait namque sanctus Dauid, (cui Deus occulta sapientiae suae reuelauit) quod frequenter consolationes Dei, inter multa aduersa accepert. *Secundum multitudinem, inquit, dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae letificauerunt animam meam.* Huius scripturae sen-

sententiam Deus veraciter & apertè in hac sacra virgine implevit ad literam, quam primo variis doloribus & amaritudinibus inebrians purgavit: sed postmodum inter multas vulnerū plagas eam visitans, multiplices ei consolationes infudit & latificavit.

2. Ut ergo anteriora quędam repetam, transactis tribus aut quatuor circiter annis, ab exordio infirmitatum eius, virgo Lideuigis diuinę adhuc disciplinę impatiens, & necdum Deo sponte subiecta, à quo tamē nihil fit in terra sine causa: cum videret consodales suas se visitantes, sanas & letas, & semetipsam grauiter languere: optauit cum cęteris magis corporis salutem, quàm animę beatitudinē per patientię virtutē. Et quia necdū spiritualia sapiebat, & quid Deo magis acceptum erat, ignorabat: idcirco nonnunquam murmurabat, & super doloribus suis multum dolebat: atque tam amarissimē flebat, quòd nullius cōsolationem admittebat. Ingressus ergo ad eam dominus Ioannes Pot confessor eius, qui bina vice in anno eam cōmunicare solebat, nitēbatur ipsam consolationibus suis inducere, vt ab huiusmodi fletibus se temperaret, & modū doloribus suis imponeret. Vnde suavitē beneuola exhortatione, vt diuinę voluntati se traderet & cōformaret; atque in Dominica passione meditando se exercitaret; spondens, quòd ea mediante & iuuante, faciliter consolationem bonam susciperet. Quęrens igitur modū huius sanctę exercitationis, & accepto à sacerdote modo salutiferę meditationis; cum se in eadem secundū traditam sibi formulam exercere velleret, nec statim ex ea mel de petra fluere sentiret, neque farinam propheticam ibi inesse gustaret: quasi amarum absynthium fastidio irruente, quod in corde acceperat, & nondum radicitus fixerat, citò abiiecit.

3. Sed dum idem sacerdos amplius instaret, & fortiùs hortaretur, vt violentiam sibi inferret, & in inceptis perseueraret, atque fastidium pio conamine vinceret; illa optimis consiliis instructa, sacerdotis sui monitis facillē consensit. Tandemque per violentiam inducēta bona consuetudo de Deo meditandi, tantam ei suauitatem successu temporis (aspirante superna gratia) generauit, quod perfectē se abnegando libere dicebat: Quia si posset per vnā salutationem Angelicam, plenam corporis salutem recuperare, non tamen hoc faceret, nec optaret. Verē hęc fuit mutatio dexterę Excelsi; qui manū suam misit inopi, & diu languentem consolatus est per noctes in lectulo doloris sui. Si quidem attracta & allecēta Dominicę passionis suauitate occulta, historiam eiusdē sacratissimę passionis, in septem partes secundū numerum septem horarum canonicarum diuisam, die

350 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
noctūque statutis temporibus percogitando ruminabat; & abs-
conditum manna in ea reperiens, tantæ suauitatis gaudio reple-
batur, vt iam non ipsa sed Christus, cuius passionem recogita-
bat, sustinere videretur, quæ hætenus ipsa in corpore pati vide-
batur. Poterat tunc planè per experientiam à spiritu docta, cum
Esaia dicere: *Verè tu es Deus absconditus.* Et iterum exclamare: *A-*
nima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo, in precordiis meis,
de manè vigilabo ad te.

CAPVT II.

*De raptu eius in terram sanctam, & ad sacra loca
urbis Romana.*

1. **C**vm ergo virgo ægrota, in exercitiis Dominicæ passionis,
quotidie feriosè se occuparet, quandoq; ab Angelo sancto,
ad loca Terræ sanctæ rapiebatur: in quibus Saluator noster na-
scendo, conuersando, & patièdo, sacramenta humanæ salutis
operatus est. Cùm igitur in monte Caluarie, vbi Dominus cru-
cifixus est, vel ad alia sancta loca, ad oscula Dominicæ crucis
aut vulnerū eius esset admissa, & pro refocillatione tribulatio-
num suarū sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo,
peruenissetque ad amplexus pedum crucifixorum, & ad expira-
tionē Sponsi sui ex amore crucifixi: tunc etiam exemplo illius
quem quæsiuit & amauit, in manus eius spiritum suum comen-
dauit. Et licet frequenter à vulneribus carnis, ad penetranda
byssalia foramina diuinitatis, per raptū contemplationis tran-
siret: ita vt per abundantiam spiritualium charismatū & dulce-
dinum, à sensu corporalium pœnarum deficeret: tantis tamen
nouis infirmitatibus quandoque flagellabatur, vt etiam ab illis
Dominicæ crucis ac vulnerum eius dulcibus osculis reuerfa,
in labiis oris sui quædā viscera sibi impressa reportaret. Quod
quidem Deo dispensante factum est, vt non solum secundum
multitudinē dolorū in corde suo, diuinæ consolationes animi
eius lætificarent interius: sed etiam secundum multitudinem
diuinarum consolationum, tribulationes eius & flagella repen-
tè suborta, contristarent eam & humiliarent exterius. Vt ex his,
quæ à Deo acceperat, & quæ à seipsa haberet, per vices contra-
rias patenter & frequenter tentata cognosceret. Tunc denique
ad eam Angelus ait: *Hæc vlcera in corde tuo propterea susce-*
pisti, vt te scias etiam in corpore fore raptam.

2. Alia quoque vice, cùm per supradicta amenissima loca
transiret, & præ lubricitate viæ gressum figere nō valeret, lapsū
quendam in dextro pede se corporaliter sensisse, ad pœnam in
ipso

ipso lapsu & diuicatione eiusdē pedis traxisse dicebat. Nam de illa læsione, tantam inflammationem, ac denigrationem & dolorem in exteriori talo pedis reportauit, quòd etiā pluribus diebus inde torqueretur.

3. Simili modò quadam vice, ad sacra loca vr̄bis Romanæ raptā fuit. Cumque inter quasdam ecclesias principales ambularet, & inter arbuta & spineta brachijs hinc inde protensis incederet, ex eisdem arbutulis spinā in digitis suscepit & reportauit. De cuius incommodo, sicut de alijs infirmitatibus, ferè per biduum non modicum lædebat. Propter has igitur corporales læsuras, quas sic reportauit, solita erat dicere secundum verbum Angeli, quòd putabat se etiam in corpore raptā fuisse. Sed qualiter istiusmodi corporales raptus fiebāt, nouit Angelus ipse, qui eam ducebat, & de eis testimonium perhibebat.

4. Interdum Saluator noster Iesus Christus cælestibus agminibus vallatus, ingressus cellulam eius quasi rex cum principibus suis, ad mensam se collocauit; ac circa lectulum eius ordinatè sedentes, cælestibus eam epulis copiosissimè refecerūt. Et quid mirum, si corporali cibo non eguit, quæ iam diuinis pabulis cum angelis nutriebatur; sicut Saluator ipse diabolo tentanti se de pane respondit: *Scriptum est, non in solo pane uiuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.*

CAPVT III.

De mirabili claritate & suauitate, intra cellam eius apparentibus.

1. Excepta mentali eius illustratione, quā magni literati & religiosi viri, in spiritualibus studijs eruditi, qui cū ea sæpe loquebantur, & ipsam nō intelligentes vehementer mirati sunt: tanta sæpius die ac nocte claritate diuina, cū ab Angelo uisitaretur, vel à supernorū contemplatione reuenteretur, reperta est à condomesticis suis circumlustrari; quòd uisa claritate, præ nimio timore percussi, non audebant eidē appropinquare. Ipsa uerò quamuis in tenebris semper iaceret, & materiale lumen oculis eius intolerabile foret; diuinum tamen lumen multum ei amabile erat, quò sæpius cella eius nocturno tempore tam excellenter perfundeatur, quòd cella ipsa aspicientibus, plena materialibus luminibus vel incendijs crederetur.

2. Nec mirum, si diuina claritate etiā corporaliter perfundeatur: quæ iuxta beati Pauli uocem, reuelata facie gloriam Domini speculando, quotidie in eandē imaginem transformabatur, à charitate in claritatem, tanquam à Domini spiritu. Et nō

H h h 2

solū

solùm diuina charitate solita erat circumfundi, sed & mirabili suauitate, tam ipsa quam cellula eius, inuenta est redolere: ita quòd intrantes putarent, ibi diuersas species aromaticas ingestas esse & resperfas. Et hæc mirifica suauitas percipiebatur, cùm à Salvatore vel ab Angelo sancto visitaretur, aut tangeretur, vel à celestibus & paradisi apothecis rediret. Qui quidem suauissimus odor, non solum in odoratù per nares spirabat, sed etiam in gustum percipiendum redundabat. Et tam ardens sapor in lingua sentiebatur, & palatum remordebat, quasi piper aut cinnamomù comedissent. Præcipuè tamen à manu, miræ suauitatis fragrantia, prodit, cùm per eam ab Angelo sancto, ad superna gaudia perducta, & inde reducta fuisset.

CAPVT IV.

De visione in nocte Dominica Natiuitatis, & de ubertate lactis in vberibus eius.

1. **V**Idua quædam boni testimonij Catharina nomine, per aliqua tempora in domo huius virginis habitabat. Huic quædam vice ante Natiuitatem Christi, per visionem indicatum est de hac virgine, quòd in nocte tunc proximæ Dominicæ Natiuitatis, vbera eius lacte forent replenda, & quòd ipsa Catharina idem lac esset sumptura. Cùm ergo istud virgini vidua præfata retulisset, ipsa ex humilitate quodammodo eius dicta negare nitēbatur. Mox vidua virginem corripuit, quia negare audebat, quod sibi ab Angelo reuelatù fuerat. Tunc viduæ verbis virgo arctata, iussit, vt ad hanc gratiam percipiendam se disponeret. Cum ergo ad ista per admonitionem virginis se deuotè præpararet, non est fraudata à desiderio sibi cælitus promisso?

2. Nam ecce, in ipsa sacratissimæ Dominicæ Natiuitatis nocte virgo Lideuigis in spiritu rapta, vidit innumerabilem multitudinē virginū, quibus tanquam Regina & Domina omnium assistit & præfuit sanctissima mater Dei perpetua virgo Maria: inter quas etiam se vidit in choro virginum admissam, ad Christi Natiuitatem cum lætitiâ celebranda. Astabat etiam his virginibus multitudo sanctorum angelorum, veluti nobilissimi clientes & sodales, deuotum obsequium cognatis sibi virginibus, in castimonix virtute florentibus, exhibentes. In stãte igitur hora Dominicæ Natiuitatis, qua virgo puerpera Christum peperit, visa sunt omnium illarum virginum & similiter huius virginis vbera præ abundantia lactis intumescere: ac tantum lactis habere, quantum beata Virgo ad lactandum Saluatorē nostrum, in vberibus suis virginis percipit, cum in lucem mundi
Chri-

Christum peperisset. Idcirco ad similitudinem beatæ Virginis, omnium aliarum vbera videbantur lacte repleri: in signū, quod omnes virgines illæ, ad lactandum Dominum erant aptæ & dignæ. Erat autem, vt virgo ipsa testabatur, tam inenarrabilis ibi gloria: quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit; quod nec lingua exprimi, nec littera possent omnia scribi.

3. Interim vidua promissionis præfatæ memor ingreditur ad virginem, quæ vbera illius manu terens, tanta fecunditate lactis abundauit, quod vidua trino labiorum tractu satiata fuit, & pluribus diebus a desiderio comedendi permansit. Et nisi virgo iussisset, à corporali cibo faciliter abstinuisset. Post hæc quoque, eandem gratiam & visionem per contemplationem duobus aut tribus aliis annis, in sacris vberibus suis perceperat. Sed quia statuta hora, qui probaret, non adfuit, ideo gratiam oblatam nemo gustauit. Lauderetur ergo Christus de virgine natus, qui ad roborandam fidem credentiū per opera, ostendit temporibus nostris in hac sancta languida virgine, stupenda quedam miracula.

CAPVT V.

De virga cypressina, quam ei Angelus attulit de paradiso.

1. **H** Abuit hæc virgo infirmitatis suæ tempore, quandam virgulam de stipula canopi, pro remouenda vel attrahenda cortina lectuli: cum qua etiam in necessitate pulsare solebat, & aliquem de familia aduocare. Contingit ergo occasione incendij ciuitatis, vt multa circa lectulum eius propter pericula imminencia agitentur. Sicque per exportationem & reportationem rerum, etiam virgula ista perdita est; sed vbi manserit, virgo nesciebat. Postea verò in nocte S. Apollinaris episcopi & martyris, cum virgo præ estu caloris anhelitum vix trahere valeret, virgulam quaesit, vt velum remoueret, nec inuenit. Multum ergo ex hoc anxiosa doluit, quia nec sibi ipsi subuenire potuit; & qui aliunde succurreret, non adfuit.

2. Statim igitur Angelus Domini assistens, contristatam consolatur, spondens alterius & melioris virgæ restitutionem. Nec mora, post paululum cessantibus doloribus febrium, Angelus ipsa sentiente quoddam lignum ad mensuram vlnæ ferè longū, super pectus eius leuiter posuit & recessit. Quod manu extensa apprehendens, quodammodo vilipendit; eo, quod visu tortuosum, & spissitudine pöderosum, à leuitate perditæ virgæ longè

H h h 3

distaret;

ditaret; nec bene sibi portabile & dirigibile foret. Mussitans ergo de isto, ad seipsam tacite dicebat: Num ergo iam bene pacata sum? Quid tamen ageret quæ adhuc virtutem ligni ignorabat? Rogat proinde dominum Ioannem confessorem tuum, ut ad carpentarium transeat, peteretque lignum istud ad normam vlnę dolabro formari. Ingreditur itaque Sacerdos ad domum cuiusdam cupificis, qui vix vnum dolabrum ex multis instrumentis aptum huic operi habuit, cæteris in incendio ciuitatis prius cõbustis. Cumque lignum leuigare cœpisset, & satis fortiter dolabrum infixisset, tantus odor suauitatis ex eo euaporauit, & tam decoro intus colore admodum ceræ enituit, ut quamuis aforis deforme appareret, indubitanter tamen cypressinum esse affirmaret. Super quo pariter admirati, cum Sacerdos carpentario nequireret dicere, cuius generis lignum esset, vel vnde virgini provenisset, certatim hastulas & reliquias abscissas rapiebant. Tunc suadente carpentario, ad alium meliorem operarium Sacerdos cum ligno impolito accessit, quatenus decentius illud ad lineam conquadret. Sed vbi similia inter se, præ admiratione odoris & coloris incogniti ligni conspicerent, atque pro reuerentia & nouitate decimas reliquias raptarent, Sacerdos stupefactus, nõ sustinens amplius lignum imminui, ad virginem quantocytus reportabat. Quam cum interrogasset, vnde ei hoc aduenisset, & cuius generis esset, illa quidditatem eius se nescire fatebatur, modum tamen acquisitionis eius se Sacerdoti indicauit.

3. Postea vero in festo sancti Cyriaci martyris, reuersus Angelus more solito eam ad amœna paradisi perduxit, & ipsam de ligni contemptu corripuens, eius dignitatem & locum ac arborem, vnde illud confregerat, apertissime ostendit. Deinde ad se reuersa, quæ ab Angelo didicerat, confessori suo ex ordine propalauit, dolens quod illud ita minorari fecerat. Cum ergo rumor huius odoriferi ligni vulgari cœpisset, & multi illud videre & tangere optarent, eiusque causa frequentes visitationes virgo pudica pateretur, accidit, quod propter cuiusdam hominis attactum, fragrantiam suauissimi odoris lignum prædictum amitteret. Ideoque ipsa virgo doluit, quia hoc alteri ostensum fuerat, propter cuius contactum odor cælestis expirauit. Solita autem erat dicere, quod per hoc lignum diabolus castigandus esset, sicut ab Angelo sancto didicerat.

CAPVT VI.

*Deprivatione Angelica clauitatis, ob presentiam alterius
in cella eius latens.*

1. **A**Lia quadam vice, cognatus huius virginis Nicolaus nomine, cum confessore illius ingressus est ad eam visitationis gratia: & post habita colloquia, indicauit eis virgo modesta, quod libeter duabus aut tribus horis sola maneret in cella. Rogabat ergo eos, vt ad tempus spatiatum exirent, sperans se propter interiorum recollectionem in absentia illorum, aliquid gratiae specialis accepturam. Specialiter tamen Nicolaus supplicabat, ne ante tertiam vel quartam horam rediret. Illo igitur agente quod petebatur, confessor virginis (ipsa nesciente) cellam eius latenter est ingressus. Putans ergo se solam esse in secretario cubiculi sui, mox se disponebat ad percipiendam gratiam caelestis Sponsi, per orationes deuotas pulsando intima caeli. Et ecce, ferè media hora transacta post meridiem, ingressus est ad eam angelus Domini, circumuolando lectuli locum, vbi aegra iacebat, sed amplius ei non appropinquabat.

2. Videns ergo virgo se non posse gaudio praesentia eius perfrui, conturbata fleuit amarè. Interrogabat itaque angelum, an aliqua culpa Dominum offendisset, ob quam hac gratia perfrui non meruisset. At ille respondens: Nequaquam inquit; sed propter praesentiam eius, qui in cella tua latenter sedet, & nititur scrutari & experiri gratiam tibi dispositam. Quo dicto, angelus ad ea discessit. Tunc virgo tam felici solatio priuata, vehementius est contristata, amariusque flere coepit: ita quod ad tempus extraticè non raperetur, licet saepius angelicae visitationis gratia frueretur. Audiens igitur confessor eius eam taliter flentem, surgens indicauit ei se fuisse praesentem. Quo audito, amplius conturbata est, quàm si alius ibi fuisset; pro eo quod satis frequenter ei vitam suam indicauerat, quatenus absque exploratione diuinæ gratiae crederet, quæ circa eam operabatur. Cum igitur ab hac turbatione recreata esset, & tranquillitatem recepisset, pius & misericors Deus, sicut frequenter antea fecerat, ita & postmodum extraticè eam supra se leuabat. Tunc impletum est in ea, quod per psalmistam dicitur: *Conuertisti planctum meum in gaudium mihi: conscidisti saccum meum, & circumdudisti me latitia.*

CAPVT VII.

De raptu eius ad loca purgatorij, & ad gaudia paradisi, vnde fertum, à beata Virgine sibi datum, reportauit.

1. **R**apta est post hæc spiritu leuante ad loca purgatoria: vbi inter cæteras, quas multipliciter & grauius torqueri vidit, etiã animas amicorũ suorum puniri videbat: pro quibus liberandis ac releuandis, se postmodum in corpore duriter affligebat. His igitur purgatorijs locis & quampluribus pœnalibus locis, (in quibus animæ pro diuersitate culparum torquebantur) dolenter perspectis, Deo miserante ad contempera aterna vitæ gaudia perducta fuit. Ibi sanè videbat, qualiter omnipotens Deus in seipso gloria sua fruebatur, secundum illud: *Ego primus & nouissimus*. Et, *Gloriã meam alteri non dabo*. Videbat etiã qualiter sancti martyres, confessores, propheta, virgines, atque alij beatorum ordines, gloria sua in semetipsis fruebantur; & præ delitijs affluentibus, per alterutrum in inuicem transfundebantur.

2. His gaudijs perlustratis, plures Sancti eam alloquentes dulciter consolabantur, & ad patientiam exhortantes ita dicebant: *Quid nunc hic existentibus obest & nocuit, quòd in mundo multa aduersa pro Christo perpeffi sunt?* Tunc accessit ad eam beatissima virgo Maria in magna gloria, & amicaliter alloquens interrogabat eam dicens: *Cur charissima filia, sic venisti nudo capite & non ornato?* Tunc hæc virgo respondit: *Charissima Domina virgo Maria, hæc est voluntas Domini & Dei mei: & sic ductor meus me adduxit*. Post multa itaq; familiaria colloquia Dei genitricis cum hac virgine, adueniente tempore, quo ad sensus corporeos redire debuit, hæc ad eã mater Christi verba intulit: *Charissima filia, viriliter age, & confortetur cor tuum in tolerantia dolorum, quia pro his quæ nunc pateris mirabilem & magnam gloriam consequeris*.

3. Addidit quoque beata Virgo ad eam, inquirens: *Visne habere fertum super caput tuum?* Respondit illa: *Ego non possum hic habere voluntatem meam*. Cùm ergo ad ductorem suum Angelum aspexisset, & ille resignanti voluntatem suam consensisset, vt acciperet: accipe, inquit beata Virgo, hoc fertum super caput tuum, quod nisi septem horis poterit esse super terram. Trade quoq; illud in manus confessoris tui, & dic ei, quod ego demando ipsi, vt credulus sit donis omnipotētis filij Dei: & hoc fertum ponat super caput imaginis meæ, quæ est in ecclesia. His igitur peractis, reuersa est ad sensus corporeos virgo theoricæ, gratias

gratias magnificè agens Domino, super cōsolatione tam iucunda. Sed cum tale sertum corporaliter accepisse ignoraret, tandem casu vel necessitate urgente, manum capiti suo superponens, sertum florigerū detraxit, quod ex odore suauissimo, manu beatæ Virginis sibi impositum recognoscebat; & ferè vsque ad septimam reditus sui horam, apud se conseruabat. Erat autè hoc sertum cærulei seu crocei coloris, & rugosum, humanis aspectibus hætenus inuisum, quod ex se miræ suauitatis emittebat odorem: Ideoq; quamdiu potuit, tam pulchrum & floridum sertum apud se retinebat.

4. Igitur ante septimam horam iussit excitari confessorem suum, & celeriter ad se venire, habens ei aliqua secreta referre. Qui veniens interrogauit, quid vellet? Cui virgo respondit; se cuidam festiuitati interfuisse, & beatam virginem Mariam sertum istud sibi tradidisse, vt ad terras deferret, & in manus eius daret; quatenus donis Dei crederet, & ex mandato B. Virginis, hoc sertum in manus acciperet, atque ecclesiam (quæ tunc temporis combusta fuerat) manè intraret, & capiti imaginis B. Mariæ Virginis superponeret. Cumq; confessor interrogasset, quomodo posset ecclesiam intrare, cum necdum dies esset, & ecclesia clausa foret? Illa ei respondit: Citò vadens, pete tibi à sacrista ecclesiam aperiri, quia tempus instat, quo sertum illud oportet referri, vnde illud ego detuli. Tunc ille: Quomodo sertum capiti imaginis superponam, quæ in tam alto loco sita est? Respondit virgo. In maiori choro & in illo loco scalam inuenies, quam assumens ascende, & sertum capiti imaginis B. Virginis superpone.

5. Tunc ille tali accepto signo egressus, rogabat custodem, vt citò surgeret & ecclesiam aperiret. Quod cum libenter fecisset, confessor virginis inuentam scalam in loco, quem ei indicauerat, ad imaginem secum portabat, & ascendit. Cui custos: Quid ibi vultis facere? Respondit sacerdos: Quod ego facio, nō potes modò scire: sed Dominus dabit, quòd postmodum scies. Quam responsionem custos paruipendens, quia mysterium nesciebat, statim recessit. Confessor autem deuotus, impleuit desiderium virginis; & imposito sertu capiti sacræ imaginis, scalam ad locum priorem reportabat. Cùm ergo flexis genibus ante imaginem orasset, & reuerenter adorasset, expletis omnibus, quæ in mandatis acceperat, antequam ecclesiam exiret, Angelus Domini idem floriferum sertum ad locum suum retulit, vnde illud virgo priùs detulerat, sicut postea præfatæ viduæ Catharinæ refererebat.

CAPVT VIII.

De corona gloriosa ei præparata, propter vituperia & vulnera à Picardis ipsi inflicta.

ALia quoque vice raptâ in spiritu, vidit gloriosam valde coronam sibi præparatam, quam post præsentis vitæ labores & dolores à Domino erat perceptura, in qua tamen plura adhuc videbatur imperfecta. Ad seipsam igitur reuersa, memor coronæ præostensæ rogabat Dominum multa instantia, quatenus sua pietate ita secum agere dignaretur, quod corona illa perfecte posset instaurari. Eodẽ quoque tempore petiuit à Domino, vt ad imitandum vestigia eius ipsam ad se intromitteret, & post intromissionem calcibus eam expelleret.

2. Dum hæc frequenter & ardentissime postularet, contigit anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo octauo, quod Philippus Dux Burgundiæ, cum multo exercitu Picardorum & aliorum armigerorum Hollandiam intraret, ad compellendum ciuitates, vt eum in Dominum & Rectorem patriæ suscipere. Cùm ergo potentissimus Dux, in multis ciuitatibus honorifice esset susceptus, venit tandem circa festum Sanctorum martyrum Gereonis & Victoris ad ciuitatem Schiedam, vbi similiter à ciuibus est receptus. Post refectionem igitur prandij, quidam (vt ferunt) medici & chirurgi de familia Ducis prædicti, accesserunt ad dominum Ioannem Angeli curatum ecclesie, petieruntque ab eo, vt ad domum huius virginis eos introduceret. Qui nihil mali de ijs suspicatus, petitioni eorum acquieuit. Ingressis igitur eis ad virginem, subsequenter famulis eorum moribus incompositis; cùm tumultum illorum compescere niteretur, ne Dei famulam molestarent, illi indignanter eum repellentes, seorsum abire iusserunt, inhonestâ verba de ipso cum ea iactantes. Mansit tamen curatus in cella eius stans prope altare, tristis satis & confusus. Illi verò peruersi, vt eam quæ in tenebris iacebat conspicerent, cortinam remouent, candelam accendant, & ablato operimento quo virgo hydropica tegebatur, sanctam penitus denudant (proh dolor) nec Deum, neque Angelos, neque hominum presentiam reuerentes.

3. Hæc cùm filia fratris eius, Petronilla virgo iuuenula, obsequio virginis delita, videret, egerrimè tulit, & zelo Dei accensa, fortiter se illis obiecit, pudicitiam virginalem defendere nitens. Indignum quippe iudicabat, quod absconditam Christi margaritam, oculi carnalium nudam aspiciere deberent. Tunc maligni illi satellites honestatis oblitæ, hanc iuuenulam irreuer-

renter

reter arripiunt, & à se proijcientes, ad scabellū altaris graui-
ter allidunt, in tantum quòd in femore atrocissimè lasa, vsque
ad mortem claudicaret. Sed nec his malis violenter patris cō-
tenti, ad grauiora & sceleriora prorumpunt. Nam sanctam &
incontaminatam, fornicariam dicere ausi sunt: sobriam & sine
cibo viuentem, nocturnis conuiuijs vacantem garriebant: quo-
rum vnus, qui lumen tenebat, bestiam eam appellabat: quam
certè Angelus sanctus custos eius, in paradifum sæpe tranfuit,
& ducebat.

4. Inter hæc tam multa & contumeliosa verba ab impijs di-
cta, adijciunt ignominiosa facta, humanis oculis pauescenda.
Nam omni honestate remota, debilem virginē propter hydro-
picam passionem, & in superficie cutis valde tumentē, pollutis
manibus suis attrèctantes & pungentes, in tribus locis vulnera-
uerunt: ex quibus sanguis tam copiosè profluxit, quòd oportebat
recentem cruorē de lectulo cum pelui exhauriri. Quo sce-
lere audacter perpetrato, egressi lauerūt manus suas à sanguine,
quem fuderunt: & regressi, pro verbis veniē, quā postulare de-
buerant, in contumeliosa verba linguam maledicam iterum re-
laxarunt. Sicque completerum est in hac virgine, quòd Dominus
discipulis suis dixit: *Si me persecuti sunt, & vos persequentur. Et si
patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?*

5. Tunc virgo, tanquam ovis innocens in lectulo iacens, san-
guine proprio perfusa, ad occisionē parata, patienter omnia hæc
pro Christo suscepit: & conuitiantibus ac vulnerantibus se, his
verbis mansuetè respondit: Cur non timetis ita sinistrè diuini-
tatis in me opera interpretari, qui ignoratis, quale iudicium vo-
bis à Deo sit futurum? Eadem hora recedente Duce, sequuntur
& inuasores illi. Rectores autem ciuitatis, audientes tam enor-
mia mala virgini insolenter ingesta, quasi pro consolatione ma-
lorum factorū, comminabantur se velle Duci conqueri, quate-
nus contra tanti sceleris auctores iustam exerceret vindictam.

6. Tunc virgo mitis & patiens in aduersis, memor Dominici
sermonis, *Mihi vindictam & ego retribuam*; omnino prohibuit
petere humanamque exercere vltionem, quia Deus citò hanc
vindicabit iniuriam. Quod diuino nutu celeriter factum est;
nam omnes in diuersis locis, eadem hyeme mortui sunt. Si
quidem vnus eorum, qui lumen tenuerat, & conuitia virgini in-
tulerat in portu prope Rotterdam, nauigio veniens, ab vna par-
te nauis ad aliam, quasi valido vento agitur, à principe tene-
brarum submersus est: atque contracta ceruice, mortuus extra-
ctus in cæmeterio sepultus est. Secundus prope Zerixeam in fu-
riam conuersus, ne præsentēs læderet, de nauis in scaphā proje-
ctus

360 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
ctus ac mortuus sublatus, in ciuitate sepultus est. Tertius mili-
tatis, in bello percussus, interijt. Quartus, qui se medicum fate-
batur, apud Slusam apoplexia tactus obmutuit, Vnde à famulo
suo admonitus, de his quæ cum aliis contra virginem egerat,
& quæsitus, an de prædictis doleret, postulanti per tactum ma-
nus & gestus oris, qualecumq; signum pœnitudinis ostendēs,
defunctus est. Famulus autem eius postea ad virginem veniens,
pro magistro veniam cum lachrymis petijt & obtinuit.

7. Flebat ergo virgo sancta multo tempore his perceptis, nõ
sua vulnera, sed eorum perditionē atque scelera commissa de-
plorans. Consistentibus autem apud eam Rectoribus ciuitatis,
ait ad eos virgo futura prædicendo: Ego quidē nunc hæc passa
sum, sed vobis imminet iudicium, quod ignoratis. Nec multo
post, cū aliqui eorum, quasi proditores ciuitatis accusati, ti-
merent à Duce capitali sententia puniri, dixerunt, Ecce, hoc est
iudicium, quod Lidia nobis prædixit futurum. Post hæc Ange-
lus Domini sanctus apparens ei & sororē nominans, indicauit,
quod per irreuerentem illam violentiam à Picardis sibi factā,
posita fuerat in vestigijs Saluatoris, sicut antea petierat: atq; per
opprobriosa verba, quæ ab eis audierat, margaritæ quæ resta-
bant in corona sua, iam perfectē completæ erant.

C A P V T I X.

De patientia & morte Petronilla, neptis huius virginis.

1. **D**ignum est nunc aliqua etiam de Petronilla virgine, huius
sacrae virginis nepte recitare. Hæc igitur iuuenula anno-
rum ferè decem & septem, filia fuit fratris Lidia virginis, ama-
trix & custos perpetua castitatis, curam gerens matertera suæ
die ac nocte, in tam graui molestia longæ ægritudinis. Hæc car-
ne propinqua, spiritu soror, seruitio ancilla, elegit virgo virgini
seruire, & castis obsequiis vulnera languentis benignissimè de-
linire. Hæc in persecutione Picardorum, qui sanctam Lidiam
virginem, Deo placentem, ampliori gloria coronandam, graui-
simè vulnerauerunt; totis viribus, pro defensione infirmæ ma-
tertera suæ (vt præfatum est) se opposuit, ne innocentem læde-
rent. Valde enim condoluit cum ea, quæ lædebat: atq; plures
graues contumelias & terrores audiens, læsiones etiam corpo-
rales à Picardis accepit & sustinuit: ita vt diu infirmata, mortē
ex læsione incurreret. Ante cuius obitum paucis diebus præce-
dentibus, virgo Lidia in magna tribulatione posita, & ex perse-
cutione ad Deum feruentior effecta, talem visionem habuit,
verum præfagium futurorum.

2. Qua-

2. Quadam namque nocte in excessu mentis posita, videbat solemnem processionem civium supernorum, in qua distinctis ordinibus singuli procedebant; scilicet, patriarchæ simul, prophætæ simul, apostoli cum apostolis; sed & martyres, confesso- res, atque virgines, sacerdotes & clerici, singuli in ordine & dignitate status sui fulgebant. Procedebant autem de ecclesia ciuitatis Schiedamensis, præcedentibus more solito crucibus, luminaribus sole clarius micantibus veniebantque ad ostium domus suæ, de qua funus tollentes ad ecclesiam illud deferebant. Ipsa autem virgo funus sequebatur datis sibi coronis, quarum vnâ in capite gestabat, reliquas singulas in singulis manibus tenebat. Ad se igitur reuersa, suspicabatur quod mors ipsius hac visione præsignaretur, finaliter tamen dicebat, quod mortem neptis suæ Petronillæ designabat.

3. Quapropter virgo Christi sollicita de obitu neptis suæ, rogabat instantè Dominum, vt febres suas ita ordinaret, vt Petronillæ ante exitum suum pro consolatione eius loqui posset, quâ plurimum sincero amore diligebat. Cuius preces & gemitus Dominus exaudiens ac morituræ misertus, præuenit tempora febrium quotidianarum per spatium ferè sex horarum, nõ sine admiratione multorum assistentium. Sicque temperato calore febrili, recepit facultatem alloquendi & consolandi Petronillam, in breui ex huius seculi luctu ad Christum migraturâ. Accepta itaque consolatione diuina à virgine sancta, virgo Petronilla in angustiis sæpius probata, sicut fuit sociâ tribulationis cum Lidia passa in vita, ita & particeps cõsolationis meruit esse in morte sua. Igitur post visionem prius ostensam, & consolationem à charissima matertera gratanter acceptâ, obiit deuota virgo Christi Petronilla, cœlestè aulam intratura, anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo sexto, decimonono Kalendas Februarij, ipso die S. Pontiani martyris.

CAPVT X.

De subtractione consolationis diuina, quam virgo incurrebat, ob tristitiam neptis defunctæ.

1. **P**ost mortem igitur castissimæ turturis virginis Petronillæ, ipsa sancta virgo Lideuigis, tam fidelis & pernecessariæ adiutricis societate priuata, in perniciosam incidit tristitiâ: nimium dolens super destitutione cordialissimæ dilectricis suæ Petronillæ; cum qua mutua charitate deuincta, inuiolabilis castimonix fœdera conseruabat. Nam vicissim in Christi amore se diligentes, ita connexæ erant & pacificè viuebant, vt sine graui
mœrore

mœrore ab inuicem separari non possent. Quæ quidem affectuosa connexio, metam discretionis excedens, etiam Domino tantum displicuit, quod in vindictam ineptæ tristitiæ, virgo lugubris diuina consolatione vsque ad festum Visitationis B. Mariæ virginis carebat.

2. Flebat igitur amarissimè, non solù de morte neptis amissæ, sed amplius super priuatione solitæ gratiæ, ob immoderaram tristitiam sibi subtractæ. Percunctantibus ergo causam istarum lachrymarum, ita respondit amicis: Cur non flerem, charissimi? Ecce iam proximis vndecim annis nihil à Domino petui, quin facilè impetrare potui: sed nunc tanto tempore suspensa, nullam prorsus consolationem accipio, occulto & recto Dei iudicio in me dignè concitato. O terribilis & inuestigabilis dispensatio diuina, in consiliis super filios hominum: qui conuertit mare in aridam, & flores rosarum in absynthium: & de dextera ponit ad sinistram, humilians sublimem vsque ad terram. Si igitur Dominus tam strenuè dilectam sibi virginem affixit, quia intentius fidelis neptis præsentiam ablatam deplanxit: quæ grauius puniendi sunt, qui carnales amicos & sodales seculares inaniter plangunt?

3. Verumtamen Pater misericordiarù & Deus totius consolationis, non est oblitus lachrymarum famulæ suæ, quam ab æterno elegit: sed post amarissimã tristitiam, reddidit ei dulcissimam spiritus sancti consolationem, præteritis temporibus sæpius expertam. Igitur virgo ad tempus desolata & paternè castigata, circa festum Visitationis beatæ Mariæ Virginis, mirificã & superabundantem diuinæ gratiæ consolationem recepit. Per nouem aut decem ferè dies, in continua contemplatione & diuinorum degustatione ac mentis iubilatione perdurans, tanta quæ dulcedine extirrit perfusa interius, vt ad eam ingredientiæ mirarentur, & sentirent odorem suauissimi spiraminis exteriùs.

4. Quærentibus ergo multis, vnde odor tantæ suauitatis procederet? Ipsa cupiens potius ex humilitate silere, quàm abdita prodere: tandem deuicta importunis eorù precibus, (quia Dominus manifestis indicijs hoc foris innotuit) gratiã tam inestimabilis odoris, de cælestibus apothecis venire respondit. Quæ sicut solito more priùs meruit, ita & pro nunc denuo visitata secum reportauit. Simili modo ante paucos annos, defuncto fratre suo Wilhelmo Petri, in magnam tristitiam incidit: & in tantum ex dolore obstupuit, vt diceret se hactenus nescisse, quod adhuc ita humana fuisset. Quapropter etiam multo tempore, solita carebat alimonia contemplationis diuinæ, sicut cuidam deuoto solitario in partibus Ægypti reuelatum fuit: qui eius consilio

consilio eremum constanter intrauit. De cuius sancta conuersatione bene incepta & optime consummata, in sequenti capite subinfertur, quod legeranter audiatur.

CAPVT XI.

De deuoto iuvene Gerardo eremita facto, & peregrinis eum visitantibus.

1. ERAT quidam iuuenis Gerardus nomine, ex diocesi Coloniensi oriundus, solitarię vitę desiderio stimulatus. Hic audita fama huius sanctę virginis, proposuit ad eam primò venire, vt ei pręsens votum suum exponeret, atque iter arduum, quod ingressurus erat, precibus eius commendaret. Quatenus diuina gratia opitulante, propositum quod mente conceperat, salubri perseuerantia terminaret. Qui ad eam veniens, cordis sui secreta ei intimaui. Illa verò proposito eius pię congaudens, prophetico spiritu prędicebat, quòd, primò triduo ingressionis sue in eremum penuriam pateretur. Ac deinde ad constantiam eum exhortans, post finem diei tertię, refectionem à Deo esset precepturus. Quod quidem postmodum ita seriatim contigit. Nam tertia die ad uesperascente, manna cęleste accepit, Deo laboriosę semitę eius miserante. Prędictus autem sibi à virgine tres dies ita constanter peregit, quòd paratus erat eos propter promissionem illius, etiam cum periculo vitę persulcare. Post mutuam igitur collationem, & in precibus recommendationem, ac fraternę charitatis obligationem, nouus tyrunculus noui certaminis bella congressurus, egressus est à conspectu virginis sagaciter instructus, patriam suam & cognatos vltimam nunquam reuisurus.

2. Peragratis ergo partibus superioribus, ingreditur superiorem Ægyptũ; cuius deserta penetrans, inuenit cellulam, propter lupos & feratã rabiem in arbore sitam, Adduxerat autē secum duos socios, eiusdem eremiticę conuersationis gratia tactos; qui paucis diebus ibi peractis, heu ad pristina redierunt. Sed Gerardus in arrepto proposito constantissimè perdurans, Christo duce ad contemplationum culmina ascendit. Igitur in hac vasta solitudine, decem & septem ferè annis completis, accidit interea, vt quidam Episcopus de partibus Anglię cum duobus sociis, ad visitandũ loca terrę sanctę perueniret: ac deinde ad visendum reliquias sanctę Catharinę virginis & martyris in monte Sinai, cum eis perrexit. Qui simili deuotione combinati, rememorantes Sanctorum Patrum in Ægypto conuersationem, terrã illam ingressi sunt, vt quærerent, si fortè aliquos eremitarę vitę patres inuenirent. Cumq; hinc inde oberrantes, vsque

vsque ad superiores eius partes venissent, reperiunt cellam quamdam non longe à terra in arbore constructam. Ad cuius ostium pulsantes, vident in ostio sibi referato, hominem vultu quidem angelicum, sed corpore ita trassum, vt non in eremo maceratus, sed inter delicias seculi putaretur educatus. Inter plura familiaria colloquia, ab eodem eremita percipiunt, quod in duodecim annis & vltra hominem non vidisset. Interrogantes ergo, vnde viueret? Respondit se ex sola gratia diuina nutriri. Nam manna celeste, quo olim filij Israel in deserto vescebantur, colligere & comedere solebat, quod cellulae suae desuper influens cum gratiarum actione sumebat.

3. Quærebant etiam ab eo, vtrum adhuc alij inuenirentur homines, qui absq; humano cibo viuerent, sicut & ipse? Ad quos ita respodit: In partibus Hollandiæ in ciuitate Schieda, est quedam virgo multis annis, diuersis infirmitatibus diuinitus flagellata, nullo corporali vtens alimento: quæ etiam ad tantam celsitudinẽ perfectionis peruenit, quod centupliciter sanctitate vitæ & contemplationis culmine, me longè præcedit. Vnde & satis admiror, cum de eius transitu nil percipio, quid ei acciderit, quod eam in scala cõtèmplationis diu non viderim: cum antea frequenter simul ad celestia secreta, singuli in singulis scalis rapì solebamus. Nam illa sicut vitæ merito, ita & contemplationis excellentia supra me ascendere consuevit. Deinde deuotus iste eremita peregrinos rogauit, quatenus hanc virginem in Hollandia visitarent, antequam ad partes suas redirent: & ex ore suo, tres has quæstiones ei proponerent. Primò, quot annos ipse in solitudine peregerit? Secundò, quot annorum tunc fuit, quando eremum intrauit? Tertio, quid causæ sibi occurrerit, quod eam in solita contemplatione diu non viderit?

4. Post hæc peregrini plurimum in consolati & ædificati vale dicentes eremita, in Hollandiã & Schiedam sunt reuersi. Ingressi ergo hospitium ciuitatis, rogant hospitem suum, vt ducat eos ad virginis domum. In cuius presentia constituti, causam aduentus sui, & personam eremita, qui eos miserat indicant: petentes vt ad propositas sibi quæstiones respodeat. At illa ex humilitate latere malês, quàm apertè ad quæstiones respondere, hoc tantum de tempore habitationis eremita in solitudine respodisum quarentibus dedit. Quo modo ego illud scire possem? Dominus est, qui nouit. Tunc illi quodammodo eam corripientes, obijciunt: Quare veritatẽ vellet celare, cum hæc non à se, sed ex ore eremita interrogarent? Respondit ergo: Decem & septem ferè annos eum in solitudine peregisse. Ad secundum verò ait: Decem & nouem annorũ eum fuisse, cum ad eremum perrexit.

Ad

Ad tertium quoque respondit, se in medio hominum conuersantem diuersimodè maculari: illum verò ab hominibus segregatum & inter Angelos conuersantem, incontaminatam conseruare puritatem. Ideoque mirandum non est, si ipse in contemplationis altitudine me præcellat. Fertur etiam, quòd eremita causam assignauerit subtractæ gratiæ in virgine, quia nimium de morte propinquorum suorum solebat dolere. Quod in obitu fratris sui contigit, qui eodem ferè tẽpore in Schiedam obierat, cum prædicta ab eremita in Ægypto, peregrinis istis recitabantur.

5. Obijt autem felicitis memoriæ idem deuotissimus eremita, perfectus terrenorum contemptor, ac caelestium secretorum altus speculator, anno Dominicæ incarnationis millesimo quadringentesimo vigesimo sexto, duodecima die mensis Octobris. Huius obitus & transitus ad gloriam, virgini sancte fuit per visionem reuelatus. Rapta namque in paradysum in hora transitus eius videbat animam illius corpore exutam, ab angelis ad paradysum deferri, atque in fonte tam sereno abluì; cuius profundum, per vnum ferè milliare (vt sibi videbatur) poterat videre.

CAPVT XII.

De felici obitu domini Wermboldi presbyteri, huius virginis felicitis amici.

INter multos deuotos patres ac spiritualis gratiæ expertos viros, fuit in ciuitate Traiectensi, temporibus venerabilis domini Frederici episcopi, sacerdos quidam calibis vitæ & animarum zelator, Wermboldus nomine, Deo & hominibus dilectus, multisque religiosis in diocesi Traiectensi & in Hollandiæ partibus latissimè notus. Hic de quadam villa Hollandiæ prope Goudam, natiuitatis genus contraxit: & per plures annos rector ac confessor sororum tertij ordinis apud sanctam Cæciliam in Traiecto claruit. Qui in diuinis scripturis valde studiosus, verbum Dei frequenter in ecclesiâ prædicauit: & orationibus ac deuotis meditationibus frequenter inuigilans, pro cordis sui puritate, crebris etiam consolationibus ac diuinis reuelationibus meruit ab alto visitari. Ad huius tam famosi patris notitiam, non humano iudicio, sed diuina reuelatione, sancta virgo Ledeuigis adhuc in paupertate sub præuo tugurio degens, hoc modo peruenit.

2. Cum enim in festiuitate Dominicæ Annunciationis, virgo memoranda vix media parte infirmitatis suæ completa, raperetur ad celestia contemplanda, contigit etiam & deuotissimum

Christi sacerdotem Weriboldum, eadem hora ad caelestia in-
 tuenda sustolli: tuncque ex hac vnica & simili contemplatione
 habita, mutuam cognitionem, quam prius non habuerunt, cali-
 tus ambo conceperunt. Quapropter idem venerabilis Pater, pie
 deuotionis affectu excitatus, cupiebat Dei famulam, quam in spi-
 ritu præcognouerat, corpóralibus oculis etiam cognoscere & vi-
 dere. Ingressus ergo ad domunculam eius, vbi languida iacebat:
 & videns calamitatem eius, qua premebatur, tanquam euangeli-
 cus Samaritanus super eam misericordia motus est, atque com-
 passionis iaculo cordialiter vulneratus. Nec mora, post sacra de
 Deo colloquia, exténdit manus suas ad charitatis opera. Et primò
 quidem dedit ei circiter triginta grossos Flandrenses, pro duobus
 linteaminibus emendis. Deinde sacerdos spiritu Dei accensus,
 ecclesiã intrauit; & adscenso ambone sermonem populo fecit, in
 quo duris increpationibus eos de tenacia vel immisericordialitate,
 vt digni erant, castigauit: eo quòd in tanta necessitate & dolore
 iacenti infirmę creaturæ Dei non subuenirent. Et meritò quidem
 pro zelo Dei, rigorosè locutus est sacerdos facundus; quia pro-
 bata virtus corripit insipientes: Verùm postea plures (Deo inspi-
 rante) ad misericordiam flexi, benefecerunt liberali corde elec-
 mosynas suas virgini sanctæ destinando.

3. Hic itaque reuerendus Pater, inter cætera charitativa collo-
 quia cum virgine languente, (quæ tunc temporis serè medietatem
 iufirmittatum suarum peregerat) coepit ei dicere. Ante Pascha sibi
 quodammodo esse reuelatum, quasi ipse ex hoc mundo ad Pa-
 trem ante hoc Pascha esset transiturus. Cui virgo respondit, quòd
 vsque ad futuram Pentecosten sibi expectandum foret; & quòd
 adhuc iterum post Pascha eam visitare deberet. Quod dictum
 quàm verum fuit, rei exitus probauit. Nam post verba in breui
 obiit, anno Domini millesimo quadringentesimo tertio decimo,
 in vigilia Pentecostes, hora duodecima mediæ noctis, tertio Idus
 Iuni, quo agebatur festum sancti Barnabæ Apostoli. Defunctus
 autem deuotus & misericors Pater Weriboldus, dilatus est ab
 aspectu gloriæ faciei diuinæ nouem ferme diebus, sicut huic vir-
 gini reuelatum fuit diuinitus.

4. Cum autem iste venerabilis pater ante mortem suam cum
 virgine loqueretur, ipsam paternaliter consolando, & illa quo-
 dammodo conquereretur, ex prolixitate infirmitatum suarum
 fatis se grauari; Respondit sacerdos ad ampliora patiendã eam
 exhortando, & quasi prophetando, quia oporteret eam amplexa-
 ri adhuc maiorem tolerantiam, eo quòd forsitan medietatem tem-
 poris passionum suarum vix implèsset. Et hoc ita contigit, sicut
 præconizauit. Dicebat namque eam, fundamentum valde latum

& amplum in cælestibus collocasse, cuius structura superædificanda non poterat in breui consummari. Vixit autem virgo post obitum huius dilecti patris, annis viginti in doloribus magnis & plagis multis sibi preuaticinatis: quam Dens tamen consolabatur, & confortabat raptibus frequentibus, per inspirationem sancti Spiritus & uisitationem ciuium supernorum.

CAPVT XIII.

De diuersis raptibus eius, & cognitione de statu quorundam religiosorum.

1. **R**apiebatur itaq; sepius virgo hæc debilis corpore, spiritu feruens, in extasim per excessum mentis: sed nõ erat in eius raptu rara hora & breuis mora. Quadam vice, religiosus quidam interrogauit eam de statu suo, & patientia tribulationum suarum, quas quotidie patiebatur. Cui illa respondit, satis excessiue & supra vires suas se grauari: & nisi pius Dominus baculo consolationis eam sustentaret, facillimè sub onere dolorum deficere posset. Aiebat namque diuina misericordia affluente, quasi omni nocte per longam morulam vnius horæ vel amplius, serapi ad cælestia speculanda: quorum delitijs tantopere reficiebatur, quòd non solum sibi tolerabilis, sed etiam quælibet amarissima tortura delectabilis efficiebatur. Rapiebatur etiam ad loca purgatoria & infernalìa tormenta, vt videndo horrida supplicia patientius sustineret præsentia flagella, atque intimè compatiendo, libenter poenitentiam ageret pro his, qui liberatione indigebant. In huiusmodi & alijs felicibus raptibus, ferè triginta quatuor annis, in lectulo doloris recubans, uisitata fuit & in spiritu confortata: certis tamen ex causis (vt præfatum est) diuinis raptibus priuata. In multis denique gestis suis, per contrarios eventus Deus eam probans sæpe humiliavit, & crebrò uisitans altius eleuauit. Horum igitur raptuum occasione, multas ecclesias, & religiosorum monasteria, & dispositionem locorum, & structuram ecclesiarum cognoscebat: personas quoque religiosas, quas nunquam viderat, nominatim cognouit, & qualia circa eas diuinitus acta fuerant, alijs nonnunquam referebat.

2. Dixerat aliquando cuidam Priori, quòd ita monasterium ipsius & ecclesiã cognoscebat, sicut ipse: & quòd per noctes dormientibus fratribus, dormitorium eorum uisitare solebat; & circa lectulos fratrum, Angelos sanctos stare videbat.

3. Erat quidam iuuenis Henricus nomine, de Hagis villa Ducis Hollandiæ natus, quem virgo prius nunquam viderat; qui gratia Dei inspiratus, nescientibus parentibus eius, habitum san-

et religionis apud Carthusienses, in partibus Brabantiae prope Diest quaesivit, & accepit. Cuius pater Wilhelmus nominatus, nesciens quid circa filium suum actum fuerat, ingressus est ad virginem forsitan aliquid quaesiturus. Qui statim proprio nomine & agnomine ab ea vocatus, audiuit virginem prospera filio suo imprecantem, & super bonis à Deo ei factis congaudentem. Super quo ille miratus, causam huius congratulationis sciscitatus est. At illa stupori eius verbum iucundum adijciens, respondit eum in supradicto monasterio sanctae religionis habitum induisse.

4. Erat & alius religiosus de Dordraco natus, sed in Emstera regularis professus; qui quadam vice cellulam virginis, ad visitandum eam tacitus intrauit: quem illa proprio nomine appellans, gratiosè satis salutavit. Et quamvis fortè eum prius semel viderat, pro tunc certè corporaliter non videbat. De quo etiam ille stupefactus quaesivit, unde eum sic nosset? Cui illa simpliciter respondens, Dominus (inquit) donavit. Haec duo exempla pro nunc sufficiant, quae frater Hugo quondam Supprior in Brielis, ab ore eorum quibus contigerunt, personaliter audiuit, & testis veraciter existit.

CAPVT XIV.

De apparitione & cognitione Angelica claritatis circa eam.

1. **C**omplebatur luculenter in hac probatissima virgine, quod olim Dominus Moyse & filijs Israel, terram promissionis intrantibus dicebat: *Ecce ego mitto Angelum meum, qui praecedat te, & custodiat semper, & sit ductor itineris tui.* Legitur in multis libris Sanctorum de apparitionibus Angelorum, & nunc similia probari possunt in hac paupercula Lydia virgine, ex testimonio multorum religiosorum.

2. Visitabatur etenim creberrimè ab Angelo sancto, à quo etiam tangebatur, digna eius consortio ac fulta praesidio: quem ita personaliter cognoscebat, sicut amicus suum cognoscit amicum. Similiter cognoscebat etiam Angelos confessorum suorum, aliorumque familiarium suorum, ac multorum extraneorum. Apparebat autem ei idem angelus diversimoda effigie, interdum in forma viri pulcherrimi, semper tamen cum magna claritate, utpote angelus lucis, minister & signifer aeternae lucis. Nonnunquam verò claritas illa tanta erat, quòd si mille soles in virtute sua inuicem lucerent, non tamen huic angelicae claritati aequiparari possent. Interdum verò minor apparebat: semper tamen Dominicae Crucis vexillum in fronte praeferebat, ne fortè

ab Angelo Satanae deciperetur; qui in Angelum lucis se transfigurans, frequenter ei apparebat. Si verò propter frequentiam visitantium aliquandò turbabatur; aut propter præsentiam vel contactum quorumlibet inhonestorum, puritas eius maculabatur; ne hæc leuis culpa in cædido vellere diu maneret, nec impunita transiret, præfatis Angelicis visitationibus & diuinis raptibus priuabatur.

3. Interdum quoque, cum quibusdam spiritualibus defectibus soli Deo & angelis cognita, in conscientia grauabatur: horum occasione scrupulosè castigata, à consuetis raptibus etiam impediabatur. De quibus in mortariolo cordis contrita, Angelo sancto ductori suo confiteri solebat; sicque humili confessione purgata, ab eodem præcedente ad quæ ducebatur, sequendo properabat. Docebatur autem ab eodem Angelo sancto, qualia sibi & qualia confessori suo deberet confiteri: quia quotidie quotidianos excessus suos confitebatur, iuxta illud psalmistæ verbum: *Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.*

CAPVT XV.

De mirabili modo interna commotionis, ante raptum spiritus eius.

1. **I**n illa indicibili nobis separatione spiritus ab anima, antequam extra se virgo sancta raperetur, primò tantam circa vitalia pectoris & cordis angustiam sentiebat, quòd vix præualens respirare, morituram se aestimabat. Verum postea in huiusmodi spiritualibus raptibus, propter consuetudinem assuefacta, tales angustias non est passa. Cum igitur spiritu ad prædicta loca raperetur, corpus eius quasi mortuum & exanime in lectulo remanebat adeò immobile, quòd si quis illud tetigisset, ipsa non sensisset. Similia quædam leguntur in vita sancti Thomæ de Aquino. Ideo nemo dubitet de veritate nouitatis huius virginis; quæ Deus latificauit ineffabilibus raptibus suis.

2. Contigit ergo in raptu quodam, vt Angelus apprehensa manu eius, duceret eam vsque ad altare chori beate Virginis ecclesie Schiedamensis. Cumque ibidem orasset beatam virginem deuotè salutando, ducebat eam Angelus versus orientem, per amœna loca rofarum & liliorum, omniq; genere florum confita, ac aromatibus resperfa. Appropinquans ergo his locis, inuitabatur ab Angelo, vt ingrederetur: sed illa propter reuerentiam eorum non audebat intrare, ne pedibus suis florida prata conculcaret. Tandem Angelo affirmante, quòd non essent ab ea conculcanda, secundum monita eius & inuitationem ingredivas,

870 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
sequebatur eum quocunque precedebat. Interdum autem flores
isti tantæ celsitudinis & densitatis erant, quòd ipsa cauebatur se
non posse eos pertransire: ac tunc Angelus eam, sicut quondam
Abacuc prophetam transtulit: ita & eam apprehendens, mox per
eosdem flores in locum, ad quem pergebant, confidenter trans-
ponebat.

CAPVT XVI.

De spiritu prophetia eius, qua multa secreta alijs reuelauit.

1. **C**onstat autem hanc virginem, etiam multa secreta, tam de
viviis quàm defunctis cognouisse; è quibus aliqua pro utili-
tate & consolatione amicorum indicauit: plura verò sub silentio
humiliter referuauit. Siquidem incendium ciuitatis Schiedam-
ensis, longè antè præsciuisse creditur: eo quòd priusquam contingeret,
prouisionem asserum in pariete domus suæ fieri iusserat. Quærentibus ergo cur hoc faceret, dicebat: Quia si incendium
oriretur, tunc facilius eam amotis asseribus exportare foras, &
vltra fossam transficere possent.

2. Igitur anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo
octauo contigit, quòd quidam nautæ de Schiedam pro hælceibus
perrecturi, cœnam magnam socijs & amicis suis ad ualedicendum
eis, ipso die S. Arnulphi episcopi & confessoris, studiosè parauerunt;
latantes quidem de præsentibus bonis, nil de futuris malis
formidantes. Peracta itaque cœna, cum ignem sub vasculo circa
parietem arundineum operuissent; tunc ecce circa undecimam
horam noctis instantis, paulatim incendium exoritur, quod per
reliquum noctis spatium desæuiens processit: ita quòd ferè tota
ciuitas, cum ecclesia & domo fororum ecclesiæ proxima combu-
reretur.

3. Quo facto, quamplures homines ciuitatis illius pro certo
tenebant, hoc grande incendium propter peccata quorundam
hominum contigisse: qui inter cætera peccata, præfatæ imagini
beate Mariæ virginis irreuerentiam exhibuerant. Inter quos erat
femina secularis & dissoluta, seculi vias latas sequens cum disso-
lutis. Post cuius mortem, sacerdos quidam huic virgini familiaris
petijt ab ea, vt pro se oraret; quatenus ipse aliquid certi, de statu
mulieris defunctæ perciperet. Quod cum virgo annueret, & face-
ret, idem presbyter in visu noctis raptus ad loca infernalìa, vidit
præfatam feminam igneis catenis ligatam, in inferno teneri;
quod & huic virgini, cum stupore referebat & dolore.

CA-

CAPVT XVII.

De quodam Sacrista defuncto, & alijs pluribus defunctis.

1. **E**Rat quidam Sacrista, Balduinus nomine in villa Ouderschic, ab antiquitate sic dicta, qui infirmatus obiit in nocte conuersionis S. Pauli, cuius nomen hæc virgo prius ignorabat. Eadem verò nocte virgo orationi vacans, solito more à sensibus rapta, venit ad quendam montem, ad cuius radicem videbat hominem tunc sibi incognitum, volentem montem ascendere, sed præ inualetudine non valentem. Quem cum, ob rogatum eius, in humeris suis impositum sursum portasset, mirata de ponderositate eius, quæsiuit, quo nomine vocaretur? Qui respondens ait: Balduinus de Velde. Manè factò, dominus Ioannes confessor virginis ingressus cellulam eius, inuenit eam quasi præ lassitudine magni laboris grauitèr suspirantem, & præ defectu vix anhelitum trahere valentem. Interrogauit ergo sacerdos causam huius anxietatis & fatigationis. Quæ rem in visione ostensam ex ordine pandit, & nomen viri prius ignoti quòd Balduinus vocaretur, edicit. Super quo miratus sacerdos ille, recordabatur Sacristæ in Ouderschic, qui Balduinus vocabatur, sed agnomen eius ignorabat. Post biduum idem sacerdos causa celebrationis venit ad villam illam, interrogans feminam quandam de statu & agnitione eiusdem Sacristæ. Quæ agnomen illius, sicut virgini fuit reuelatum, edixit: asserens similiter eadem nocte defunctum, qua & virgo cum de radice montis ad cacumen portauerat.

2. Alia quoque vice solito more rapta, venit circa quendam montem, videbatque diuersos diuersimodè oberrantes: & alios ad radicem montis, alios alitèr enitentes, & alios in eminentiori loco montis versantes, volentes quidem montem ipsum ascendere, sed non valentes, sed nec, qui eos iuuarent, auxiliares habentes. Intellexit ergo virgo, quid ista prætenderent: quia defunctorum animæ erant, quæ suffragia desiderabant. Cum autem aliquæ præcipuæ solemnitates instarent, per aliquot dies ante illa festa rapiebatur ad loca purgatoria, vt videret calamitates afflictorum, qui auxilijs indigebant, nec sibiipsis poterant subuenire; quatenus pro eis fideliter Dominum oraret, qui pœnis grauissimis cruciati, cum beato Iob clamitare cogebantur: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.*

3. Reuersa igitur ad se, cum pro eorundem liberatione quotidianas febres libenter sustineret, atque amarissimè fletet, di-

872 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
uinam misericordiam instanter exorando. Rursum in ipsis so-
lemnitatibus raptā, pro eorum agnita redemptione tanto gaudio
exultabat, quod vix præ lætitia semetipsam capere poterat. Licet
autem cæteris diebus quam plures sæpius eriperet, in præcipuis
tamen festiuitatibus multo plures & maiori copia (Deo propi-
tante) eripuit. Ad eò autem acriter super miserias eorum doluit
& frequenter plorabat, quod deficientibus in ea naturalibus la-
chrymis, sanguineæ lachrymæ succederent: quas successu tem-
poris super genas eius coagulatas, confessor eius cum naturali-
bus lachrymis exstillantibus emolliens abrasit: & in saculo po-
nens, apud se in scrinio reseruabat: atque post mortem eius, sicut
optauit, sub capite eius in sepulchro reponebat.

CAPVT XVII.

*De cautela & circumspectione eius, circa reuelationem
statuum defunctorum.*

MVLtūm quidem cauta & circumspecta fuit hæc virgo, lo-
quens de statu defunctorum, licet sæpius secreta Dei non
ignorabat. Quod sequenti exemplo ex verbis eius apparebit ad
cautelam imperitorum, quos sepe fallunt visiones mortuorum.
Post mortem igitur Ducis Wilhelmi ac Comitis Hollandiæ &
Zelandiæ (sub quo virgo hæc claruit, & diu ægrotauit) rumor
quidam popularis insonuit, & ad aures Margarete Comitissæ
uxoris Ducis iam defuncti peruenit, quod hæc virgo dixisset eum
iam fore saluatum. Audierat enim, quod hæc virgo per triduum
mortua fuisset, & reuixisset.

2. Misit ergo nobilis ac reuerenda Domina ad eam vnum de
famulis suis, vt inquireret huius rei veritatem. Interrogata igitur
super vtroque ab ipso nuntio transmissis, ad vnum ita respondit:
Si triduo mortua fuisset, Schiedamenses diu me sepelissent. Ad
aliud verò, sicut ridiculosum iudicabat, quod interrogabatur, ita
quodammodo respondit dicens: Si ille iam esset in æterna vita,
tunc Dominus iniuriaretur mihi, quæ decem & septem annis
grauissimis infirmitatibus detenta, de lecto non descendi, nec
terram tetigi. Quapropter precor, ne occasione mei peccetis, sic-
que nuntius, qui incertus venit, incertior inde recessit. De pluri-
bus tamen religiosis defunctis, certam nonnunquam dabat sen-
tentiam, quod essent saluati, & in gaudium Domini sui introdu-
cti. De nouissimis quoque temporibus & aduentu Antichristi di-
cere solebat, quod ipsa neutrum horum esset visura.

CA.

CAPVT XIX.

*De tentatione cuiusdam viri, consilio virginis à laqueo
diaboli liberati.*

1. **C**uius quidam honestus ac Scabinus civitatis Schiedamenfis, grauius à diabolo tentabatur, ad iniiciendum sibi ipsi manus violentas, per suspendium laquei mortis. Habebat autem sacerdotem & capellanum bonum Ioannem nomine, Dei gratia adornatum, qui coram eo missas celebrare, & pro eo orare consueuerat. Quoties igitur eum tentatum nouerat, vix ei persuadere poterat, ne sibi crudelem mortem inferret. Sed cum ille violentie tentationis resistere non posset, nec confessor eius à laqueo suspensionis tentatum cohibere; sacerdos anxius satis de periculo, ad virginem pro consilio accessit, interrogauitque, quid sibi circa tentatum faciendum esset? Tunc illa sciens diabolum non posse sustinere, quòd artes malitiæ suæ verterentur in arma salutis, suasit presbytero, quatenus si tentatus suggestioni diabolicæ resistere non valeret, hoc ei pro pœnitentia iniungeret, quod hostis malignus ad ruinam suggererat.

2. Quo audito, confessor metuens ne perditionis eius causa existeret, non audebat tentato dicere, quod consulcbatur. Illa verò in Deo confidens, iussit, vt in conscientia sui fiducialiter id ageret. Dum ergo quadam vice circa tentatum sacerdos opportunitatem nactus, fecisset, quod virgo consuluit, tentatus flexis genibus gratias egit: quia quod diu desiderauerat, iam tandem obtinere meruit. Statimque domum reuersus, funem trabi applicans, & collo suo circumuoluens, sedem ascendit, vt illaqueatus se suspenderet.

3. Sed ô mira Dei clementia, & ineffabilis diuinæ miserationis prouidentia, qui fallacias diaboli conuertit ad liberationem serui sui, propter obedientiam sacerdotis, acquiescentis consilio virginis Christi. Videntes ergo daemones & invidentes, eum tali morte sibi auferendum, violenter apprehensum cum laqueo abrumperentes dixerunt, Non vos modo suspendetis. Iratque vehementer, post tergum cuiusdam scrinij, inter parietem & cistam eum proiecerunt & intruserunt. Vnde per trium horarum ferè spatium, à domesticis multum quæsitus, & tandem cum omnium admiratione inuentus, non nisi per ablationem cistæ extractus est, ac deinceps mansit à tentatione liberatus.

G.A.

De femina, meritis B. Mariae Virginis, à fauce desperationis liberata.

N eadem ciuitate Schiedam erat foemina quaedam pusillanimis & timorata, quam diabolus in desperationis barathrum ferè præcipitauerat. Obiecit namque ei sæpius per somnium scedulam, cum peccato quodam ab ea commisso, quasi necdum diuinitus dimisso nec dimittendo: cum tamen ipsa illud sacramentaliter sæpius confessa absolutionem suscepisset, & poenitentiam iniunctã egisset, Cum ergo cordis sui angustias huic virgini crebrius exponeret, & illa benignis consolationibus desolatam refoueret, nec tamen quantum vellet, circa eam proficeret, eo quod princeps mortis, nouis semper terroribus per somnium eam, sicut prius, conturbaret, dicens: Nequaquam manus meas euadere poteris, quia literis istis te mihi confirmatam & subiugatam habeo.

2. Contigit ergo quadam vice, vt virgo orationibus dedita, ad caelestia raptã, eundem videret dæmonem chartam ipsam in manu gestantem: sed manu B. Mariae Virginis de manu eius violenter est ablata & rupta. Potens enim erat misericors Domina, omnia machinamenta diaboli dissoluere, & tristem animam fiducia bonæ spei consolari. Hæc postmodum virgo sensibus corporeis restituta, domino Ioanni Walteri confessori suo retulit, malitiam diaboli per pietatem B. Virginis destructam ostendens. Post hæc femina prædicta, sicut prius, desolationis suæ querimonias coram virgine deposuit: quam illa blandè consolans, tacita tamen chartæ destructione, præcepit vt secunda deinceps esset, nec quicquam mali super hoc sibi euenturum formidaret. Sed & se ipsam obsidem pro conscientia illius in die iudicij offerens, ac diuinæ pietati per omnia confidens, ab omni præhabita trepidatione liberam eam reddidit & pacatam.

CAPVT XXI.

De gratia magna compunctionis, & larga effusione lachrymarum, in communicatione corporis Christi.

Nunc consequenter dicenda sunt aliqua, de statu sacre communionis huius deuotissime virginis: qualiter ipsa (aspirante diuina gratia) paulatim profecit ad altiora dona, frequenter accipiendo pretiosi corporis Christi sacramenta.

2. Eo igitur tempore ariditatis suæ (quando virgo adhuc nescia spiritualis dulcedinis, langueret in lectulo acerbissimi doloris)

fuit

fuit deuotus quidam sacerdos, Dominus Ioannes Pot dictus, qui eam bis in anno communicare solebat, & primitus ad meditationem Dominicæ passionis informauerat. Hic ergo curam gerens salutis agræ virginis, eum quodam die eam communicaturus esset, accipiens in manibus suis sacram & incontaminatam hostiam, indicabat ei seriosè latis & affectuosè, quatenus aspiceret & susciperet eum, quem in manu tenebat: sciens pro certo, quia ille foret Dominus Deus creator suus, qui pro ipsa fuerat incarnatus passus, ac mortuus: qui etiam omnem, quam patiebatur tribulationem, copiosissimè sibi esset remuneraturus, ac omnem dolorem mitigaturus. Quibus verbis aded statim ipsa compuncta fuit, & quasi quibusdam igniferis amatorijs iaculis vulnerata. Et sicut prius præ dolore cordis & impatientia sensus, non poterat cessare à lachrymis multis: ita & nunc per quindenam ferè vel amplius, non valebat se continere à fletibus, præ magnitudine contritionis & diuini amoris. Dolebat namque & plorabat, pro cæcitate præteritæ negligentæ & obtusitatis suæ diuturna, in qua tandiu impatiens & inconsiderata fuit: quòd nec matris nec cuiuscunque hominis consolationem admittere poterat, nec causam lachrymarum alicui indicare.

3. Exhinc iam recepto salutari sacramento cum magna contritione, cœpit frequentibus consolationibus diuinis refoueri, licèt nondum per raptum contemplationis excederet. Nec ramen interrogantibus, volebat causam lachrymarum suarum patefacere: ne manna absconditum, quod gustauerant, perderet, sed reticendo, securius in corde seruaret. Vtebatur autem per diuinâ dispensationem huiusmodi consolationibus octo ferè annis, antequam inciperet extaticè rapi extra corporis sensus.

4. His igitur duobus adiutorijs, scilicet sacra communicatione corporis Christi, & deuota meditatione Dominicæ passionis, quasi quibusdam duobus amorosis brachijs, amplexabatur dilectum Sponsum suum Iesum Christum. Ideoque confidenter cum sponsa in amoris cantico dicere poterat: (cuius ineffabilis dulcedinis gratiam in se frequenter per experientiam sentiebat) Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur. Sicut enim myrrha mortuorum corpora à putrefactione præseruat, ita & quotidiana passionis Christi exercitatio, mentem eius ab impatientia & murmure præseruabat. Et sicut panis materialis manducantem roborat, ita susceptio corporis Christi spiritum eius reficiens, vitam & lætitiâ ei conferebat.

De insatiabili desiderio eius ad communicandum sapius, & de apparitione pueri crucifixi.

1. **C**um Saluator noster Iesus Christus euangelium regni celestis predicaret, inter multa caelestia verba quae docuit, hoc saluberrimum fidei verbum de sacramento corporis sui dicebat: Qui manducat me, & ipse viuet propter me: scilicet, vel spiritualiter tantum, vel etiam sacramentaliter & spiritualiter me manducando. Aut certe nunc viuet in vita gratiae, & in futuro in vita aeternae gloriae mecum regnando. Hoc enim sacra communicatio corporis & sanguinis mei significat. Quae fidelis promissio in hac virgine indubitanter completa est, Christo mirabilia sua in ea benignissime operante. Nam cum primam ferè medietatem temporis aegritudinum suarum, parco valde & superhumano vteretur alimento: (prout in prima parte huius libri habetur) insuper & cum per reliquum totum tempus vitae suae, nullum penitus cibum nec potum sumeret: non tamen poterat haec sancta famula Dei ab hoc vitali cibo & viuifico corporis Christi sacramento penitus abstinere. Nam quantum per corporales infirmitates deficiebat in corpore, & corporalem cibum minus sumebat; tantum desiderium celestis & diuini panis in ea crescebat: atque mediante eo in spiritu confortabatur, & spiritualius intus vivebat. Vnde in principio aegritudinum suarum, per tres aut quatuor annos, semel in anno (in festo Pascha) communicare solebat; postea verò incipiente consolatione diuina, per aliquot annos bina vice Christum accipiebat.

2. Post haec matre defuncta, in tantum desiderium eius crescebat & afficiebatur ad communicandum, quòd sex vicibus aut amplius, corpus dominicum plena fide & deuotione praecipua, in singulare animae suae solatium & subsidium sumebat. Et hoc ipsum frequentius accepisset, nisi curatus ecclesiae sibi denegasset. Vnde & si quando ab eo sacram communionem corporis Christi suscipere petebat, inuitè satis & contra voluntatem suam ad eam veniebat, super quo ipsa valde dolebat. Nam quanto diutius aegrotando iacebat, tanto amplius corporaliter cruciabatur & deficiebat. Et quanto plus in corpore cruciabatur, tanto magis in diuino amore feruebat. Et quanto magis ad amorem Dei inflammabatur, tanto omnipotentis Dei gratia amplius in ea operabatur.

3. Post haec mirabilis quaedam visio apparuit virgini, deside-
rio

rio communicandi flagranti. Nam quædam visibilis imago pueri crucifixi, cum quinque vulneribus apparuit ei in lecto cubanti; quæ postea in hostiam sacramentalem cum eisdem vulneribus versa, in aere supra mappam lecti eius pependit, qua virgo erat pro parte cooperta. Misit ergo nuntium curato ecclesiæ, ut ad se veniret, & Christum in hostia sibi apparentem videret: quam etiam quidam alij oculis suis viderunt. Deinde petijt, ut hanc hostiam sibi communicandam tribuat, ac dictis eius & operibus diuinis non diffidat. His auditis, licet dubius tradidit ei hostiam visam, quam virgo sibi dari petijt, & reuerenter accepit. Post huius hostiæ mirificam apparitionem & deuotam susceptionem, tanto diuino amore & sacræ communionis desiderio cor virginis accendebatur, quod pluribus annis per omnem quindenam, venerabile Eucharistiæ sacramentum de manu sacerdotis sumebat: quem etiam multa prouidentia & subtilitate ab hoc uti oportebat: quia aliàs illud insumere præ debilitate non potuisset. Postea verò parum aquæ pro ablutione ei porrigebat, ob cuius modicitatem, tantam difficultatem patiebatur in gutture, quod vix poterat eam deglutire. Interdum tamen non porrigebat aliquam ablutionem, propter nimiam insumendi grauitatem. Et hic quidem status communionis eius, vsque ad annum Domini millesimum quadringentesimum vigesimum primum.

4. Ab hinc autem vsque ad mortem suam, communiter patiebatur febres quartanas, & interdum quotidianas pro subleuatione animarum à purgatorio. Quo tempore, tanto diuino amore flagrabat, quod communiter (quando tempore quartanæ febris accessum febrilem non patiebatur) duobus diebus coniunctim de manibus confessorum suorum communicabat. Erat autem hoc sanctum & venerabile corporis Christi sacramentum virgini infirmanti, non solum spiritualis animæ eius refectio, sed etiam corporis afflicti releuatio quædam & sustentatio. Præcipuè tamen, tempore subtractæ gratiæ ac diuinæ consolationis priuamine, hoc sacrosanctum Dominici corporis epulum, crebrius sumebat in singulare subsidium. Nam interna diuinæ consolationis gratia, erat sibi corporis & animæ refectio, quam sæpius experiebatur in abundantia spiritus & lætitiæ cordis: ex cuius iterum carentia, in tantum corpore debilitabatur, quod quasi sine spiritali refectioe, non valeret sustinere & corporaliter viuere. Ideo (ut dictum est) corpus Christi ardens sitiebat, & in sustentaculum vitæ accepit; ne in peregrinatione præsentis, sub onere afflictionis lassata expiraret. In cuius sumptione, tanto diuino lumine frequenter illuminabatur, quod sicut corporalibus oculis

cor-

378 DE VITA B. LIDÉVVIGIS VIRGINIS
corporaliter videbat: ita & ipsa super caelesti hoc lumine perfusa, omnia interiora sua oculo mentali perspiciebat. Hoc idem & in cæteris temporibus saepe ei contigit, in præsentia luminis diuini & raptu vitæ contemplatiuæ. Vnde & postea tempore ariditatis suæ & subtractione consolationis, cum per diuinam dispensationem hanc illustrationem non sentiret, dicere intra se solebat: O vbi nunc sunt dies illi, in quibus interiora mea interno oculo solebam intueri, sicut corporis oculo corporalia videbam? Sicque in ea perficiebatur illud Sapientis dictum: *In die bonorum, ne immemor sis malorum: & in die malorum; ne immemor sis bonorum.*

CAPVT XXII.

De febre Balduini pueri, & domini Ioannis confessoris eius.

1. **H**Abebat autem apud se virgo desolata pro aliquali solatio, in extremo tempore ægritudinis suæ filium fratris sui Balduinum nomine puerum duodennem, quasi continuè sibi ministrantem. Qui, vt firmiter retineret, quæ apud eam mirabilia fiebant, & frequenti experientia cernebat, salubri verberè & pro quodam miraculo, in recordatione mirabilium suorum, infirmitatem febrium ei à Domino procurabat. Vtebatur namque idem puer iuenculus amphora quadam, ex qua potare solebat.

2. Circa festum igitur Natiuitatis beatæ MARIÆ virginis, anno illo ante diem obitus sui, præcepit virgo eidem puero vesperè iam factò, vt amphoram suam tenui potu repletam, apud lectulum suum collocaret. Manè factò aduocans puerum, iussit vt amphoram tollerèt, & potaret. Cùm ergo amphoram accepisset, inuenit eam nouo quodam poculo Dei dono repletam: quasi in ea esset confectio facta ex mixtura cinnamomi, & aliarum specierum suauiter redolentium, ac saporosè gustantium. Sicut autem hæc virgo secundum multitudinem tribulationum, quibus quotidie flagellabatur, diuinis etiam consolationibus refouebatur: sic è conuerso, prædictus puer accepto & potato, quantum volebat, de præfato poculo; eodem die cœpit languere, & successiue diuersis febribus inquietari, vsque circa festum natalis sancti Martini Episcopi, eiusdem anni tempore hyemali. Ex eodem autem poculo miraculoso, diuersi homines etiam potabant, non tamen aliquas infirmitates, sicut præfatus puer incurrebant. Similiter & diuersi alij liquores in eandem amphoram per integram hebdomadam missi, saporem suauissimi poculi bibentibus præbuerunt, absque molestia tamen alicuius infirmitatis. Hoc ergo

ergo poculum, quod puero fuit in signum flagelli, alijs gustantibus extitit in solatium noui miraculi.

3. Curato autem puero à febris suis, rursus extensa est manus Domini in sacerdotem huius virginis. Nam dominus Ioannes confessor eius, in febres quartanas incidit, & eodem die quo virgo solito more febricitabat, & ipse percussus rigorem febrium sustinebat. Hęc videns soror domini Ioannis, interrogabat virginem, quamdiu febres fratris sui deberent durare. Quæ respondit, cum circa Dominicam primam quadragesimæ sequentis esse liberandum. Quod & ita factum est, vt prædixit. Et cum idem dominus Ioannes, graui infirmitate vsque ad mortem ægrotaret, virgo ei compassa, magna instantia precum suarum, mortis dilationem & vitæ prolongationem, à Domino misericorditer eisdem impetrauit.

CAPVT XXIV.

De dolore calculi illius, & de præscientia ante diem obitus eiusdem.

1. Virgo Christi Lideuigis, in multis examinata doloribus, vt non remaneret in ea peccati macula, tandem adhuc vna acutissima plaga percussa est & purgata. In vltimo igitur anno vitæ suæ, à festo Purificationis vsque ad festum Paschæ sequentis, cum alijs infirmitatibus, quas prius diutissimè habuerat, tanta molestia calculi grauabatur, quòd frequenter duabus vel tribus vicibus, vna hora quasi exanimis facta, loqui non poterat. Quæ angustia cum vehemènti morso dentium, sine verbis impatientiæ, vix transacta & cessante, paucissimis verbis vix vti poterat ad loquendum. Dicebat autem, quia idem calculus mortem sibi esset illaturus, quantitatem habens quasi vnius oui columbæ.

2. Eo quoque tempore ita rarè per internas consolationes diuinitus visitabatur, quòd domino Ioanni confessori suo, quodammodo se derelictam à Domino præ solito, cum lachrymis conquerabatur. In qua tamen desolatione, maius meritum per patientiam ei acereuit: quia conformior Christo in cruce patienti reddebatur, qui vocè magna ad Patrem clamauit dicens; *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* Ipsa autem sancta virgo, sicut vera amatrix & baiulatrix crucis, continuabat & tolerabat infirmitates suas vsque ad mortem, quam etiam longè antè (Domino reuelante) præsciuerat. Nam cum quidam religiosus Prior, ab ea demandatus, ad eam venisset, (scilicet in professo Cathedralis sancti Petri, eodem anno quo obiit) altera

altera die summo manè admonitus est idem Prior à domino Ioanne confessore virginis, vt intraret cellam eius, si quid gratiæ spiritualis circa eam vellet experiri.

3. Cùm ergo cellam eius intrasset, tantam odoris suauissimi fragrantiam in ea persensit, quam virgò tunc à Domino visitata, & ad loca caelestia perducta reportauerat; quasi in eadem cella diuersa species aromaticæ repositæ fuissent. Post mutuum igitur diuinumque colloquium, de his propter quæ Priorem vocauerat, admonuit eum, vt in festis Paschalibus ad eam rediret, ad conferendum adhuc de iisdem melius, prout Dominus donauerit. Quòd si eam nõ inueniret, quòd tunc ex charitate pro ea oraret. Ex quibus verbis liquidò patet, hoc eam de morte sua dixisse, licèt mentionem mortis non expreserit.

CAPVT XXV.

De gratia in nocte Paschali, & prophetia mortis eius.

1. **A** Dueniente autem solemnitate Paschali, in ipsa sacra Dominica Resurrectionis nocte, circa horam quartam diluculo illucescente, prædictus dominus Ioannes confessor eius, ad inuisendam virginem accessit: qui tam ex odore manuum eius, quàm ex verbis ipsius clarè percepit, quòd more solito, ab Angelo sancto visitata fuerat. Tantam enim suauitatem apud eum sentiebat, quòd putabatur diuersorum aromatum vnguentis peruncta. Super quo, cùm ille ei congratulans Domino gratias ageret, ipsa ad se post habitam visitationem reuersa, fatebatur se diuinitus consolatam: poenas tamen grauissimas sibi instare assererebat, quas per eadem festa passura erat.

2. Dicebat quoque se in eadem nocte audisse, in caelestibus alleluia cantari: atque sperabat, quòd idem canticum alleluia, cum caelestibus spiritibus breuiter in maiori gaudio & consolatione esset cantura: leuius quoque se habituram ab illis grauaminibus, si festa Paschalia transissent. Quod de mortis exitu dixisse videtur, quamuis breuiter se morituram non indicabat. Singulis tamen diebus, scilicet ipso sancto die Paschæ cum duobus sequentibus, dicebat aduentantibus: quòd poenæ, quas patiebatur, non essent diu duraturæ, sicut postea rei probauit euentus.

CAPVT XXVI.

De felici obitu eius & doloribus in extremis.

Igitur cum feria tertia infra octavas paschæ ingrueret, virgo mitis & patiens, volens se plenius recolligere, supplicabat domino Iohanni confessori suo, qui manè ad eam veniebat, quatenus nec ipse nec aliquis diligentium eam, ipso die ad visitandum eam intraret: excepto puero Balduino, qui ei sedulò usque ad mortem seruebat. Quòd & factum est, ut secundùm desiderium cordis sui, solitarie & ab omnibus desolata moreretur. Siquidem præfatus confessor eius euidam religioso referebat, quòd ante quatuor vel quinque annos oblitus eius, audierat eam Dominum rogantem, quòd non nisi se solo teste & ipsa sciente moreretur. Itemque petierat, quòd penas & infirmitates suas multiplicaret, dies suos abbreviaret, horam mortis acceleraret, ac breuem mortem redderet, Quòd & factum fuit, ut iam è vicino patebit.

2. Omnibus igitur familiaribus domus suæ exclusis, & domino Iohanne absente, qui pro tunc vigiliis defunctorum, pro quadam matre sororum defuncta legerat: virgo ad extrema tendens (præsentem solo præfato puero, qui ei testam porrigebat, & effusa per vomitum exporabat) in tantum angustiabatur, in ipsis vomitibus expuendis, quòd conquerendo puero ministro suo dicebat: Charissime fili, vtinam sciret dominus meus Iohannes, quantum nunc grauor. Nec mirum, si in his angustijs gravari se fatebatur, cum dolor super dolorem in ea adueniens augebatur.

3. A septima namque hora eiusdem diei, de manè usque circa quartam horam post meridiem antequam moriebatur, ferè viginti vicibus euomit materiam satis viridem, quam de fellis amari udine exisse putabat. Cumque puer præfatus his visis & auditis interrogaret eam, an veller dominum Iohannem aduocare: Tandem adueniente ultimo vomitu, tantam difficultatem in eo patiebatur, quòd materiam in gutture collectam non valens eijcere, cœpit ex eo suffocari. Quòd cernès puer innocēs, suspicatus eam statim morituram, flens cucurrit foras, & nuntiavit hæc domino Iohanni ac cæteris condomesticis illic congregatis. Qui cum similiter flentes accurrerent, inuenerunt eam agonizantem. Tunc dominus Iohannes apprehensa manu eius, petijt ab ea signum, an viueret, vel si veller inungi. Cumque illa reciteret, accenso lumine & lucernæ imposto, applicuit sacerdos lenè retro à capite eius, putabat enim eam adhuc viuere, & ideo non

482 DE VITA B. LIDEVVIGIS VIRGINIS
posse lumen sufferre, inuenit eam defunctam, & præsentis vite
cualisse miseriam.

4. A tempore autem quo vltimè loquebatur, vsque ad expira-
tionem eius, vix spatium trium psalmorum Miserere intercessit,
sicque finis eius breuis apparuit, quemadmodum à Domino die
antè petierat. Obijt autem virgo patientissima, Deo & angelis
gratissima, decimo octauo Kalendas Maij, ipso die sanctorum
Martyrum Tyburtij & Valeriani: anno dominicæ incarnationis
millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, feria tertia infra
octauas Paschæ, circa quartam horam post vespèras: anno æta-
tis suæ, quinquagesimo tertio, qui secundum cursum festiuitatis
completus fuerat ante mortem eius in die Palmiarum. Et con-
uenienter satis (Deo moderante temporum vices) in hebdoma-
da Paschali ex hoc seculo migravit, vt quæ longo tempore par-
ticeps fuerat passionum Christi meditando, comparando; etiã
cum ipso in sancta festiuitate Paschali lætissimæ resurrectionis
eius, ad æternæ vitæ gaudia transfiret.

5. Obijt autem electa virgo Christi, varijs tribulationum iſti-
bus concussa, completis ab exordio ægritudinum suarum tri-
ginta octo annis, trigesimo nono incepto, angelorum choro
digna associari; quæ angelicam vitam in castimonia à puerili-
bus studuit imitari.

CAPVT XXVII.

*De mirabili dispositione brachiorum eius, & inuo-
lutione corporis.*

1 **P**ost mortem autem eius, quædam mirabilia circa corpus
eius sunt inuenta, de quibus habentur testimonia certa.
Nam dextrum brachium eius, quod per multos annos ita motu-
um erat, quod non poterat illud per se mouere: sed postea per
acrem curationem cuiusdam chirurgi, aliquantulum mobile fie-
bat. Post mortem tamen eius nudato corpore sancto contra
omnium spem & notitiam, nemine sciente, quo modo id factum
fuerit, inuentum est cum sinistro brachio eius, quasi complica-
tis manibus & digitis incutuatis circa pectus eius decenter iacê-
re. Solita namque erat adhuc viuês quibusdam dicere, quia spe-
rabat, quod adhuc ante mortem suam, cum vtroque brachio
extenso Deum esset laudatura; Quod & factum fuit, & multis
post mortem eius clarè apparuit. Multis quoque annis, & ferè
triginta ante mortem eius elapsis, cingulis cilicinis pluribus ad
carnem castigandam vrebatur; cum quorum vltimo per triennium
accincta, diem clausit extremum. Cum ergo defuncta esset, &
nudata

audata pro sepultura, reuestiri deberet: inuenerunt, qui aderat, circa scapulas eius prædictum cingulum à corpore eius solutum, modo hominibus ignota: sed integrum in rotundum, & à vinculis ligaturæ suæ non solutum.

2. Petierat autem diu ante obitum suum, à suprâ memorato domino Ioanne confessore suo, quod non pateretur eam post mortem longam trahere moram super terram: sed statim procuraret eam inuestiri, & secundum modum ab ea sibi dispositum, faceret sepeliri. Quod cum ille libenter fecisset, impeditus est propter violentiam rectorum ciuitatis, quibus resistere non poterat. Præceperant enim ei sub pœna honorum & corporis sui, ne eam de loco moueret. Remansit ergo corpus vsque ad manẽ feriæ quartæ, more solito vestitum, & in ligneo serinio reconditum, atque in eodem loco repositum, vt ferè viginti annis iacuerat viuum. Vestiebatur autem idem venerabile corpus, more religiosarum sororum, in tunica lanæa, cum zona cilicina desuper accinctum, quali in vita ad carnem vti consueuerat. Deinde positum est super caput eius pileum rotundum, siue mitra quædam circularis de franceno formata: in cuius ambitu gloriosa nomina Iesus & Maria erant cum nigro incausto scripta: cum quibus plura corda depicta fuerant, quasi iaculis siue sagittis acutis transfixa.

3. Hæc autem omnia sepulturæ suæ necessaria, pluribus annis antea præparauerat: & de extremis cogitans apud se tenebat, iuxta illud prophætæ dictum: Præparare in occursum Dei tui Israel; quia veniet Dominus, & non tardabit reddere vnicuique iuxta opera sua. Sub capite verò eius (sicut desiderauerat) positus est sacculus quidam, cum lachrymis eius sanguineis suaviter redolentibus, quas rosas appellauerat: quæ ex charitate magna, & cordis contritione, ab oculis eius distillauerant. Has quidem successu temporis ex oculis eius defluentes, & super genas eius coagulatas, dominus Ioannes confessor eius, cum alijs communibus lachrymis eius leniter emolliendo, cautè abrasebat; & in sacculo diligenter recondens, apud se in serinio mundo reseruaerat.

CAPVT XXVIII.

De mirabili decore & aspectu vultus eius.

1. Prædixerat autem virgo eximia humilitatis, quod sicut cæteri homines cum maximis pœnis moreretur; & quod nulla miracula, in eius morte coningerent; quod & factum fuit, vt iam patuit. Sed tamen, ne Deus pauperis & humilis ancillæ suæ doloris & laboris obliuisci penitus videretur, & laudabilis

Kkk 2

patientia

patientia eius de ore hominum tolleretur, ostendit etiam certis iudicijs coram humanis aspectibus, quam magnis meritis micaret in caelis; diu iacens gemma nobilis in ergastulo carnis. Nam virginea facies eius, quae virorum declinauit aspectus, vt caelesti Sponsum videret limpidius; nullum mortis praetendebat pallorem nec horrorem; sed quasi oleo vel aliquo aromatico liquore linita fuisset, tanto splendore & decenti albedine radiabat; vt non facies communis hominis mortalis, aut cadaveris defuncti videretur; sed quasi similitudo hominis glorificati aspicientibus appareret.

2. Dicebant namque, qui aderant, nunquam tam speciosam imaginem se vidisse. Vnde & licet multi ad videndam eam pluries accesserint, non tamen poterant aspectu eius satiari. Similiter & totum corpus eadem albedine, & simili splendore nitebat; tantaque gratia sanitate & decenti carnositate omnia membra eius resplendebant; quasi nunquam aliquid infirmitatis passa fuisset. Fractura etiam frontis eius olim in vita apprensens, totaliter emanuit. Pedes quoque & crura, manus & brachia, collumque corpulentum, ac totum corpus ita integrum visum est, quasi nunquam aliquid lesionis aut vulneris in eis prius contigisset; Excepto tamen, quod in vulnere dextri brachii eius, & in vno vulnere a Picardis sibi illato, paruae cicatrices ad modum filii, in signum percussione apparerant.

3. Habebat autem praedictus dominus Ioannes tres sorores germanas, quae cum alijs quibusdam honestis matronis, hoc venerabile corpus custodirent. Ex aspectu autem & praesentia illius, tanta gratia replebantur, quod toto tempore (scilicet a transitu eius, vsque ad sepulturam) nec fame, nec siti, nec somnolentia grauabantur.

CAPVT XXIX.

De concursu visitantium corpus eius defunctum.

Quomperita autem morte eius, ac fama gloriae corporis eius longè lateque peruolante, tantus concursus hominum fiebat ad visitandam eam, etiam vsque ad mediam noctem, per omnes dies quibus manserat insepulta; ita quod de diuersis ciuitatibus & villis, de Rotterdam, de Delfi, de Leydis, & Brielis, ac de alijs circumiacentibus oppidis & locis, tam multi ad spectaculum sacri corporis properarent: vt eorum certus numerus vltra multa millia taxari non possit, nec de facili explicari. Nam pueritrium vel quatuor annorum, quasi ad ambulandum praesinctorum, tam affectuose currebant; quod etiam homines provec-
tatis,

ætatis, ad visitationem tantarum reliquiarum incitabant. Poterat tunc virgo dicere, si vixisset: *Sinite paruulos venire ad me, in-
lium est enim regnum celorum.*

2. Ingressi ergo domum, in qua funus sanctum erat: & quia pusilli statura pueri erant, nec se ad videndum corpus in loco, ubi iacebat; erigere poterant, plurimi eorum vociferantes ac dolentes dicebant, Nonne ego videbo hanc virginem, pro qua de tam longinquo veni? Tunc astantes leuabant eos ad videndam faciem virginis; & post visionem remiserunt eos ad propria, cum eleemosyna candidi panis. Et quod amplius mirandum est, adfuit etiam matrona quædam, cum paruulo suo vnius anni & triū mensium: qui quidem infantulus complicitatis manibus, & facie ad funus conuersa, oculos suos ita reuerenter & seriosè in illud reuertit, quòd custodes & assessores sacri funeris, deuotionem infantuli videntes & admirantes, ad lachrymas mouebantur.

CAPVT XXX.

De maculis, quas contraxit ex contactu immundorum hominum.

Ropter fortissimam passionum suarum tolerantiam, & frequentem cum Angelis familiaritatem, atque in cælestibus conuersationem: hæc virgo ad tantam peruenerat puritatem, vt ab indignis & immundis hominibus per manus attacta adhuc viuens, nonnunquam visibiliter maculas contraheret; quarum nigredines per biduum vel triduum in manibus eius remanserunt, quæ prius in ea visæ non fuerunt.

2. Sic & post obitum eius, simile quid accidit. Nam cum facies eius post mortem ipsius, tanto splendore (vt dictum est) radiaret: accessit quædam matrona cum alijs visitationis gratia, & orarium suum, quod manibus tenebat, super faciem eius ex deuotione, sicut putabat, circumdedit: statimque facies virginalis ex illo contactu, successiuè notabiliter est obscurata. Quapropter cum corpus eius in ecclesia positum esset, & quidam ad aspectum astantium postularent illud manifestari, & scrinium sibi aperiri; cæteri qui huiusmodi obscuracionem nouerant, omnino hoc fieri prohibuerunt, timentes ne si amplius ex indignorum aspectu obscurata fuisset, alij inde scandalizarentur.

CAPVT XXXI.

De reuerenda sepultura eius.

I Tandem feria sexta infra octauas Paschæ adueniente, quæ fuit quarta dies à felici transitu eius, de conuale plorationis & terrenæ habitationis claustrò, post missarum solemnità deuotissimè celebrata, tradita est sepulturæ hora duodecima meridiano sole fulgente & ad ima die decurrenre; exemplo Christi, qui sexta feria passus, hora nona mortuus, ante solis occasum est sepultus. Ad cuius exequias celebrandas adfuit religiosus pater Iudocus Prior regularium de Brielis, qui sæpius cū ea uiuente fuerat familiariter loquutus, & plura sanctitatis eius arcana sagaciter expertus. Hic suauiter pro meliori, & hortabatur populum, ut Christiano more famulam Dei paterentur sepeliri. His dictis, deuotio popularis Priori consensit; & statim ab eo, sarcophago firmiter obserato, corpus sacræ virginis traditur sepulturæ, (exemplo Christi sepulti in corde terræ) iterum ab ipso resuscitandum in nouissimo die, ac glorificandum cum Sanctis omnibus in æterna beatitudine.

2 Sepulta est autem prædilecta sponsa Christi Lidia, uirginitate candida, humilitate profunda, patientia expolita, charitate feruida, misericors, benigna, deuotione præcipua, contemplatione præcellsa, omnibus uirtutibus & donis Spiritus Sancti affluenter decorata. Non sericis inuoluta, non in tumba marmorea clausa; sed in sepulchro de lapidibus opere cæmentarij congruenter factò. Non in ciuitate regia; sed in oppido paterno Schiedam nominato. Non in choro clericorum, aut in sanctuario sacerdotum; sed in comuni cæmeterio parochialis ecclesiæ sancti Ioannis Baptistæ, ad australem partem templi. Vbi ab omnibus inhabitantibus possit sepultura uirginis uideri & uisitari. Non tamen profundè in terra, nec cum terra desuper tectæ; nec super terram nimis eleuata; sed super trabes ligneas, intra fossam lapideam extensas. Et hoc quidem dignè satis; ut quemadmodum in triginta annis terram non tetigerat uiuens; ita nec terra eam tangeret defunctam, nec tumulus terræ operiret corporis eius arcam. Super quam positus est lapis grandis rubei coloris, diuersis rubeis crucibus ab intra decenter figuratus, duobus ferè cubitis super tumulum sepulchri eleuatus.

CAPVT

CAPVT XXXII.

De miraculis post mortem eius.

Post venerandæ virginis exequias, cum multi fideles sepulchrum eius visiarent, & oblationibus spontaneis honorarent; qui se à varijs languoribus & infirmitatibus curatos afferbant: Rectores ciuitatis & ecclesiæ magistri, inuito consilio saluberrimo pro honore Dei dilatando, anno sequenti cappellam lapideam cum altari iuxta sepulchrum eius construi fecerunt, circa festum decem millium Martyrum, ad laudem & gloriam Dei, & specialem memoriam eiusdem virginis, anno Domini millesimo quadringentesimo trigésimo quarto.

CAPVT XXXIII.

Narratio trium miraculorum.

Sed iam ad comprobendam huius virginis sanctitatem, dignum omnino videtur, in fine libri adnectere de multis virginis tria notissima miracula, ad honorem Dei & istius sacræ virginis laudem: quæ ex fide dignorum perhibentium testimonijs sanctitati eius, verissima probantur, & per ora multorum referuntur, breuiter Deo cooperante in Hollandia facta.

Primum miraculum.

Vir in ciuitate Delfensi virgo quædam, quæ octo annis continuè lectum tenens, grauius ægrotauit. Hanc quatuor magistri in medicina periti & famosi nominati uisitabant, & humana pietate permoti, magis autem amore Dei inducti, succurrere ei cupiebant. Erat autem ægritudo istius virginis, prædictis iam magistris omnino occulta: nec aliquis eorum poterat dare aliquod remediũ, quod potuit ægrotanti prodesse. Inter quos vnus magistrorum, magister V Vilhelmus Sonderdanc doctor approbatus, multum admirans dixit virgini prædictæ: Tu nondum tanto tẽpore passa es tantos dolores sicut felix illa virgo Lideuigis: propter cuius merita, iam Dominus facit multa miracula in partibus nostris. Virgo igitur ægrotas hæc audiens, ex propria deuotione, aut potius diuina inspiratione accensa, legit tot orationes dominicas, (Pater noster vulgariter dictas) quorũ sũt mẽbra in corpore hominis, ad honorẽ Dei & istius S. Lideuigis virginis. Cõtingit ergo post hæc, quod felix Lideuigis virgo apparẽter uisitauit virginẽ languentẽ dãdo ei remediũ artis medicinæ, & veraciter curata surrexit sana, ambulans, com-

Kkk 4

edens,

888 DE VITA B. LIDEUVIGIS VIRGINIS LIB. II.
edens, & opera sanarum virginum exercens. De quo magister
supradictus valde stupefactus, hoc ipsum verissimum esse testa-
tur.

Secundum miraculum.

3 **E**cundum miraculum contigit Goudæ, in notissima ciui-
tate Hollandiæ. Erat ibidem in claustro virginum monia-
lis quædam, quæ habebat contractionem nervorum in vna ti-
bia; cuius tibia fuit ita incuruata & contracta, quod ire non po-
terat: nec eam quouis modo ad longitudinem alterius extende-
re ad spatium duarum palmarum. Ista libenter visitasset medi-
cum istum magistrum VVilhelmum Sonderdanc prænominatū
(qui antea vnam de eadem Domo in Delft sibi transmissam, cum
remedijs artis suæ, & Dei gratia auxiliante, in spatio octo sepi-
manarum curauit: sed a superioribus suis non poterat licentiam
obtinere. Contristata igitur fleuit amarè pluribus diebus, quia
clauda maneret omnibus diebus vitæ suæ, vt æstimabat, sic exi-
stens malè contenta. Tandem venit felix illa virgo Lideuigis
de nocte, loquens cum ea & dicens: quod impetraret à superioribus,
vt quælibet monialis illius domus, legeret quinque Pater noster
& Aue Maria, ad honorem Dei & ipsius virginis Lideuigis at-
que in Dominica die in propriam ecclesiam se portari faceret,
sicque sanitatem tibi claudæ recuperare deberet. Quod incun-
ctanter actum est. Nam licentia à confessore suo obrepta, por-
tata fuit ad ecclesiam, vt Lideuigis ei per reuelationē dixerat: &
sub Missa subito perfectam sanitatem tibi suæ acquisiuit; per
semetipsam læuissimè exiens, ac gratias maximas Deo referens,
qui per merita huius felicissimæ virginis Lideuigis, istud mi-
raculum operatus fuerit.

Tertium miraculum.

4 **T**ertium verò miraculum Leydis contigit, in oppido cele-
bri partis Hollandiæ. In hac populosa ciuitate fuit virgo
religiosa, quæ habuit in collo duritiem cancerosam, ad quanti-
tatem magni pomi: sic quod nec bibere aut comedere poterat,
aut se inclinare; quin volebat suffocari, ex nimia angustia an-
helitus. Ista venit nudis pedibus & sine lineo ad sepulchrū præ-
dictæ sanctæ Virginis, pro auxilio impetrandæ sanitatis, quo nõ
obtentio recessit cum magna tristitia, ignorans quæ bona sibi
essent ventura. Noctē sequenti post recessum suum a sepulchro,
& somno habito expergescens, fuit plenè curata ab illa cancerosa
duritie, quam passa fuerat octo ferè annis, sicut notū est multis.
Hanc virginem miraculosè curatam, supràmemoratus magister
VVil-

Vilhelmus Sonderdanc, doctor in medicina, oculis suis vidit, & collum eius manibus terigit: qui etiam testimonium fidelissimum perhibet scriptis suis de omnibus præmissis, dicens: Testor Deum, quòd ista tria acta sunt in breui tempore: sed & alia plura, quæ vidi oculis meis, longum esset enarrare. Hæc supra scripta miracula contigerunt, Deo innouante signa in diebus nostris, anno Domini millesimo quadringentesimo quadragesimo octauo: præsidere in sede Apostolica sanctissimo Papa Nicolao quinto, Pontificatus eius anno secundo.

VITA
VENERABILIS
M. GERARDI MAGNI,
VVLGO GROOT.

Prologus.

Auxiliante Domino, frater charissime, de paternis actibus (paucata tamen de pluribus) charitatis ausu dicere tentabo, ob magnam utique petitionis tuæ instantiam, & communem utilitatem. Ex quo enim multi iam partes & deuoti fratres, olim mihi cogni dormierunt, eorum virtutes effari non vereor; quatenus exinde bonam memoriam de bonis exemplis ipsorum posteris relinquam, ad diuini nominis laudem altius extollendam. Igitur à venerabili M. Gerardo, cognomento Magno, prædicatore egregio & deuoto, exordium sumam.

2. Deinde etiam (si Dominus annuerit) de deuotis fratribus discipulis eius, aliqua sanctæ conuersationis exempla adijciam, ad tuam & aliorum simplicium fratrum deuotionem excitandam. Quem licet in carne non viderim, plures tamen discipulatu eius adherentes corporaliter agnouit, à quibus multa de felicibus actibus eius frequenter audiui, ut non putes me propria imaginatione hæc confinxisse, sed à valde fidelibus vtriusque sexus personis, veridica relatione percepisse.

CAPITA EORVM, QUÆ IN HAC
vita continentur.

D e ortu & de interpretatione nominis Gerardi.	Cap. I.
De celeri profectu eius in studio Parisiensi.	II.
De conuersionis eius reuelatione Colonia.	III.
Qualiter per religiosum patrem & Priorem Carthusiensem tractus sit ad Deum.	IV.
De mutatione habitus & morum.	V.

Kkk 5

Qualiter

statum per deuota exempla reparauit. Nam licet diu in seculari vita insolens ac vanus intercesserit, tamen postea conuersus humillimè ac deuotissimè in sancta paupertate & abstinentia multa, vitam valde exemplarem exegit, quam & felici agone optimè consummauit.

CAPVT II.

De celeri profectu eius in studio Parisiensi.

Hic itaque à parentibus ad studium Parisiense, sub annis adolescentiæ missus est: & copiosis expensis præ multis consodalibus affluens, saragebat (pro quo venerat) proficere diligenter. Nec tunc quidem Christi gloriam studens quærebat; sed magni nominis vmbra sequens, famam potissimum curabat humanam.

2. In breui tamen, secundum communem studentium cursû, ad altiora auidè nitens, ad magisterium (intellectu suffragante) decimo octauo ætatis suæ annò promotus est. Adeptus ergo hunc apicem, cum calleret ingenio ac seculari fastu tumeret, ecclesiasticis beneficijs insignitur; & inter plura beneficia, etiam Aquisgranensis Ecclesiæ canonicus inuestitur. Verùm latas adhuc seculi vias necdum inspiratus peruagatur, donec Deo miserante in virum alium mutaretur.

CAPVT III.

Quòd conuersio eius cuidam solitario in Colonia fuit reuelata.

Sed cum omnipotens & milericors Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc doctum & famatissimum magistrû, à præsentis seculi nexibus soluere decreuisset, modum conuersionis eius duxit ad effectum. Cuius tamen conuersio hominibus inopinata & incognita, cuidam solitario in Colonia prius fuit reuelata & prædicta.

2. Cum enim quodam tempore Coloniae esset, & secularibus ludis intenderet vagabundus, præfatus solitarius nomen & habitum magistri Gerardi expresse designans, prædixit eius conuersionem citò complendam, & multis profuturam. Vnde quidam hoc sciens, venit ad eum, vbi stabat, & ait: Quid hic stas vanis intentus? Alius homo fieri debes. Quod ille de se dictum, tanquam puerile factum existimauit, nec tunc quidè multum aduertit. Sed Deus præcius futurorum, qui non fallit, in breui tempore impleuit prædestinationis suæ verbum; reuocans dilectum sibi Gerardum, à via iniquitatis ad sanctæ conuersionis statum, per quendam religiosum Carthusiensis ordinis virum.

CAPVT

Qualiter à consortio secularium se subtraxit.	VI.
De abstinentia eius, & de cilicio, quod gessit.	VII.
Quo consilio cœperit verbum Dei predicare.	VIII.
De laboribus & patientia eius inter aduersarios.	IX.
De perfectione eius ad partes Brabantia.	X.
De rigore eius in vultu & vestitu.	XI.
De deuotione eius in orationibus, & diuinis audiendis.	XII.
De magno eius desiderio legendi scripturas sanctas.	XIII.
De multiplici fructu eius, in conuersione hominum.	XIV.
De desertis congregationibus & monasterijs ab eo exortis.	XV.
De felici obitu eius, & sepultura.	XVI.
De magnifica commendatione eius à Cantore Parisiensi.	XVII.
De publica protestatione eius, & de veridica predicatione Euangelij, quod predicauit.	XVIII.

CAPVT I.

De artu & interpretatione nominis eiusdem.

IV Enerabilis magister Gerardus, dictus magnus, cuius fuit Dauentricensis ciuitatis, ex honestis & maioribus eiusdem loci parentibus ortus, ac diligenti cura suorum teneriter educatus. Congruè autem satis tale sortitus est nomen, à terrenis parentibus sibi impositum, sed cœlesti promissione postmodum in melius permutatum. Nam qui antiquam vitam suam in noue conuersationis statum mutauit, dignè quoque nomē eius piam interpretationem habere promeruit; sicut ob virtutum eius insignia, sequens narratio declarabit.

2. Dicunt namque Gerardus, quasi gerens artes; quia studio literarum deditus, in liberalibus artibus & scientijs multis fuit vel maximè eruditus. Vel dicitur Gerardus, quasi gerens arduum; quia gratia Dei misericorditer præuentus, in amore Christi arsi interius, & in diuinis laudibus vehementer erat affectus. Vel rectè iam tertio Gerardus vocatur, quasi gerens ardua, quia ad Deum perfectè conuersus, magna & alta gessit in vita; dum sedulo mentem ad cœlestia erexit, & multos populos ad emendationem vitæ prædicando conuertit. Nam totam hanc patriam nostram, vita, verbo, moribus, & doctrina illuminauit & accendit. Fuit itaque re & nomine magnus in seculo, diuitijs, honoribus, scientijs ac beneficijs locupletatus; sed maior exiit in contemptu seculi, & imitatione humilis vitæ Iesu Christi; nec non in multiplici fructu discipulorum Christi, sicut vestigia derelicta patenter ostendunt.

3. In memoria ergo æterna erit vir ille, qui in diebus nostris orthodoxæ fidei regulares securus docuit, & sanctæ religionis statum

statum per deuota exempla reparauit. Nam licet diu in seculari vita insolens ac vanus intercesserit, tamen postea conuersus humillimè ac deuotissimè in sancta paupertate & abstinentia multa, vitam valde exemplarem exegit, quam & felici agone optimè consummauit.

CAPVT II.

De celeri profectu eius in studio Parisiensi.

Hic itaque à parentibus ad studium Parisiense, sub annis adolescentiæ missus est: & copiosis expensis præ multis consodalibus affluens, saragebat (pro quo venerat) proficere diligenter. Nec tunc quidem Christi gloriam studens quærebat; sed magni nominis vmbra sequens, famam potissimum curabat humanam.

2. In breui tamen, secundum communem studentium cursû, ad altiora auidè nitens, ad magisterium (intellectu suffragante) decimo octauo ætatis suæ annò promotus est. Adeptus ergo hunc apicem, cum calleret ingenio ac seculari fastu tumeret, ecclesiasticis beneficijs insignitur; & inter plura beneficia, etiam Aquisgranensis Ecclesiæ canonicus inuestitur. Verùm latas adhuc seculi vias necdum inspiratus peruagatur, donec Deo miserante in virum alium mutaretur.

CAPVT III.

Quòd conuersio eius cuidam solitario in Colonia fuit reuelata.

Sed cum omnipotens & milericors Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc doctum & famatissimum magistrû, à præsentis seculi nexibus soluere decreuisset, modum conuersionis eius duxit ad effectum. Cuius tamen conuersio hominibus inopinata & incognita, cuidam solitario in Colonia prius fuit reuelata & prædicta.

2. Cum enim quodam tempore Coloniae esset, & secularibus ludis intenderet vagabundus, præfatus solitarius nomen & habitum magistri Gerardi expresse designans, prædixit eius conuersionem citò complendam, & multis profuturam. Vnde quidam hoc sciens, venit ad eum, vbi stabat, & ait: Quid hic stas vanis intentus? Alius homo fieri debes. Quod ille de se dictum, tanquam puerile factum existimauit, nec tunc quidè multum aduertit. Sed Deus præcius futurorum, qui non fallit, in breui tempore impleuit prædestinationis suæ verbum; reuocans dilectum sibi Gerardum, à via iniquitatis ad sanctæ conuersionis statum, per quendam religiosum Carthusiensis ordinis virum.

CAPVT

CAPVT IV.

*Qualiter per religiosum Carthusiensem tractus
sit ad Deum.*

ERat namque in terra Geldrensi, apud oppidum Arnemense, religiosus quidam Prior ordinis Carthusiensis in Monichusen, vir literatus & deuotus, magistro Gerardo olim in seculo familiariter notus. Hic charitatis visceribus plenus, & zelo animarum erga proximum concitatus, cœpit cogitare qualiter cum magistro Gerardo posset habere sermonem, & secretò de eius tractare salute, ne tantus vir eruditusque magister in seculo deperiret, sed de diaboli laqueis creptus Dei auxilio, electorum numero iungeretur. Eo siquidem præcipuè tempore mundi status in maligno videbatur vndique positus, ita vt pauci essent, qui verbum vitæ moribus ac vocibus prædicarent, pauciores verò qui continentiam sectarentur, & quod dolendum erat, nomè sanctæ religionis & status deuotionis, præinopia spiritus, à patrum præcedentium vestigijs nimium claudicabat. Apud Carthusienses verò, lux vitæ cœlestis remansit occulta, & carnalibus videbatur satis austera, erat tamen Deo gratissima, & spiritu feruentibus oprabilis atque iucunda.

Apud Carthusianos, velut cineribus latuit viguitque intemperatus hæcenus monachismus.

2. Interea accidit, vt prænominatus Prior, causa emergente Traiectum tenderet, ibique dilectum magistrum Gerardum esse percipiens, ad eius colloquium desideranter properat; moxque ad extrahendum piscem hunc magnum de seculi fluctibus, sanctæ exhortationis rete opportunè relaxat. Aggreditur ergo familiarem amicum, salutat sodalem antiquum, hortatur sapienter hospitem benignum, cum docto loquitur de summo bono, proponit præmia æterna, terret iudicio futuro, miscet blandis tristia, laudat religionem, mundi vituperat cursum, ostendit sub sole cuncta esse peritura. Nam mors imminet, inquit, incerta dies mortis & hora: sed ò quanta sectatoribus Christi sunt dona promissa? Inter hæc sancta mutuaque colloquia sæpius repetita, adest gratia diuina. Mollitur animus audientis, fidem præbet dictis magister reuerendus, assentiit veris, ducitur rationibus, trahitur promissis, firmatur Sanctorum exemplis. Tandem proponit vitam mutare in melius, & mundanis renūciare fastibus Deo fauente.

3. His prior perceptis, exhilaratur altiùs quòd semen Dei in terram bonam cecidit, gaudetque gaudio magno, de cero grandi Christi hamo capto, citiùs de marinis turminibus extrahèdo. Redit lætus ad socium suum, gratias agit Deo, à quo omne bonum,

num, fateatur se non frustra texuisse sermonem, Quia cepi, inquit, ut spero, magistrum Gerardum, & confido de eius conuersione, quoddam bonum propositum velit tenere, & factis comprobare. O stupenda & laudanda saluatoris nostri clementia! O ineffabilis Spiritus sancti virtus & gratia; quæ facillè corda hominũ mutat, dum intus visitat & illustrat. Hæc est mutatio dexteræ Excelſi; faciens prodigia sursum, & signa in terra deorsum; euacuans tenebras, & lucem cordi infundens. Hæc est Dei solius potentia magna, qui in benedictionibus dulcedinis suæ preuenit electum diaconum suum Gerardum, faciens de leone agnũ; quẽ ante secula prædestinauit sibi incorporandum, atque in fine seculorum præparauit ad euangelizandum verbum suum multis ciuitatibus & populis, ad sancti nominis sui laudem & honorem.

CAPVT V.

De mutatione habitus & morum.

NEclongè post, cœpit bonæ voluntatis suæ propositum ducere ad effectum. Igitur animo bene deliberato, & in Christo fundato, abrenuntiat beneficijs cunctis; vestes mutat seculares, simplicibus induitur, sicut decuit humilem clericum; mundi contemptum diuitijs præferentem. Fit rumor in populo, & multi obstupescentes de nouitate facti, ad inuicem loquebantur: Quid hic iam prætendit? Quæ res noua huic accidit? Numquid multæ literæ ad insaniam eum perduxerunt? Ecce, qui iam antea ornatis vestibus incedebat, nunc incultis & griseis tegitur lanis. Et qui conuiujs & epulis delectabatur varijs, nunc teluris iucunda, quarit vilis; fugit honores, diligit paupertatem. Etenim manus Domini erat cum eo, cœpitque fiducialiter agere in nomine Domini.

2. Vnde hominum fabulationes & susurrations inanes paritipendens, ad Deum tota cordis intentione se conuertit, dicens: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Factus est ergo (Deo cooperante) ex diuite pauper, de superbo humilis, de delicato abstinens, de vago stabilis, de mundano spiritalis, de curioso simplex & deuotus. Loquentibus igitur & mirantibus populis, de subita mutatione tanti viri: accessit ad eum secretò vnus ciuium eius de magnatibus, volens plenius scire propositum venerabilis magistri fugientis læta consortia mundi.

3. Cumque multa ab eo studiosè exquisisset, & perfectè abrenuntiationis mysterium audisset, ita de dubijs quaeritis perdoceatur, ut summè edificatus abiret, dicēs: Quid isti ignari & vulgares,

res, de bono & prudenti viro tam insana verba loquuntur? Numquam tam sapiens & sensatus esse cepit, sicut modò cum seculi vias fugiens deserit, & Deo in spiritu humilitatis seruire intendit. Quam felix foret, qui imitari veller, nec bene agenti insultaret? Si in hoc bono perstiterit, multorum erit ipse causa bonorum.

CAPVT VI.

Qualiter à consortio secularium se subtraxit.

Ed ne semen sanctum in corde viri Dei plantatum, à trāfuentibus tecus viam conculcetur, aut à volucris cæli non opertum carperetur, ne etiam lumen accensum leui flatu extingueretur, sed potius sub modio latens seruetur, & pinguedine internæ deuotionis nutritur; vel ne recens & fragilis arundo, vanitatis aura pulsata, ad terram mox flecteretur, sed virtute firmaretur ex alto: elegit humilis magister ad tempus latere, & ab humanis aspectibus secularium que colloquijs se cautè segregare; à cunctis quoque mundi curis animum solueret, soli Deo & sibi liberè vacare, vt primò in se disceret, quod postea docturus erat; quatenus diuina dulcedine prægustata, æquanimiùs ferret pro veritate aduersa; nec diabolica pertimeret tentamenta ipsi aduentura.

1. Secessit igitur à ciuitate sua, & de domo paterna, venitque in partes Geldriæ, ad religiosos fratres Carthusienses in Monichusen, in Christi charitate sibi dilectos. A quibus reuerenter susceptus, cellam accepit, vt hospes amādu, quam lætus & desideranter ingrediens, cum beato Petro, in mentis excessu ait: *Domino bonum est nos hic esse.* Ibi nāque recollegit cordis sui dispersiones; ibi veteris vitæ deterfit rubigines, atque interioris hominis imaginem reformauit ad purum. Ibi insurgentes passionum motus ieiunando vigilandoque confregit, & dæmonū varios insultus orando flectendoque deuicit, loquens cum sancto David: *Ecco elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Expectabam eum, qui saluum me fecit, à pusillanimitate spiritus & tempestate.* Vidi & ego habitationis eius locum, in quo lucerna Dei & amicus omnipotentis ad tempus latuit, donec super candelabrum poneretur, vt omnibus lucis exempla monstraret.

Psal. 54.

CAPVT

CAPVT VII.

De abstinentia eius, & cilicio quod gestauit.

NOuus igitur miles Christi, sub caltris Carthusianorum stabat intrepidus. Nec tadio cellę vincitur intus, nec laboris exercitio frangitur foris; sed sicut bonus claustralis, fit custos cordis & oris. Etenim agrum cordis sui districta examinatione quotidie visitans, diligenter excoluit, spinas vitiorum eraditando, ac virtutum semina inserendo. Itaque bellum spirituale aduersus carnem & sanguinem assumens, quo citius mundi rectorem, principem tenebrarum diabolum prosterneiet, strenuè contra seipsum in loco solitudinis armatur. Non ergo se palpat, vt delicatus; nec sibi parcat, quasi sit debilis; nec se excusat, tanquam innoxius; nec pœnitentiam differt, sicut negligens & repidus seruus: sed memor iniquitatum suarum antiquarum, spiritum contritionis concepit, & faciem Christi placare desiderans, carnem suam cum vitijs & concupiscentijs pro nomine Iesu crucifixit. Tenero namque corpusculo, crebra ieiunia indixit; ab esu carniū (sicut mos ordinis est) & à multis licetis abstinuit. Vigiliis noctis prolongauit; somni torporem stādo, orando, genu flectendo ab oculis excussit; atque in spiritu feruoris, corpus spiritui seruire coëgit.

2. Lumbos quoque suos cilicio asperissimo & nodoso præcinxit, ne caro lasciuens titillaret; fortiq̄ pudicitiaē vigore renes constringens; pellem & carnem pro anima fideliter exposuit. Vnde ad literam, veraciter prophetae verbum in psalmo impleuit, vt merito dicere posset: *Ego autem, cum mihi molesti essent, induebar cilicio.* Qui sunt titti, ô bone magister, tibi in claustro infesti, Caro certè concupiscens, mundus alliciens, & diabolus tentans. Mirum, si in hac solitudine tentationes habes, vbi iam à secularibus longè degis. Non sum securus, nec ego, nec aliquis in corpore peccati constitutus. Sed ne vincar affectionibus prauis, aut mouear exemplis malis, quæ sui locum solitudinis; sub maiori spe diuinæ protectionis. Et quidem Christus nūquam fuit tam apertè tentatus, nisi cum intrasset desertum, & ieiunasset à cibis, qui tamen liber erat à passionibus cunctis. Itaque, ego qui peccator sum, vt Deo meo ampliùs satisfaciam, subtraxi me à turbis; humiliavi in ieiunio animam meam, vt oratio mea in sinu meo conuertatur. Retulit mihi quædam deuota soror, quam ipse conuertit; quòd post mortem eius, cilicium magistri Gerardi vidisset, & manibus contrectasset, quia valde longum & asperum fuit, & multos nodos habuit, ad grauiorem pœnam ipsi insignendam.

CAPVT

CAPVT VIII.

Quòd consilio religiosorum cœpit uerbum Dei prædicare.

CUmque deuotus ac studiosus magister, virtutum proficeret incrementis; & mundus tanto magis ei vilesceret, quanto Christus ipsi plus dulcescebat, Deo disponente, cum tempus fructificandi iam instaret, consilium fuit prudentum uirorum ac religiosorum fratrum, ut lucerna ardens & lucens super candelabrum poneretur, quatenus omnibus, qui in domo Dei sunt, luceret, ac per uocem prædicationis, & per sanctæ conuersationis exemplum, accenderet corda peccatorum. Fuisse bonum quod uir magnæ facultatis, Deo & sibi continuè vacasset in solitudine claustrali, sed maius bonum & altior laus Dei exinde sperabatur; quod magister ad prædicandum idoneus, & ad ferendum onus ordinis minus validus, pluribus proficeret animabus uerbum uitæ palam prædicando; qui uiam humilitatis didicit incedere terrena omnia aspernando, ut sic Christo lucrè maximum ferret, & multos secum ad æternum perduceret regnum; tanto gloriosior utique in futuro, quanto feruentius laboraret pro animarum salute in præsentia.

2. Tribus autem annis lectioni & orationi uacauit, antequam prædicare inciperet. Actensus est ergo præco fidelis spiritualibus armis, & scripturarum documentis, ad euangelizandum uerbum Dei in ciuitatibus & uillis, coram clericis & laicis ac religiosis multis audientibus, uiris & mulieribus, parualis & magnis, doctis pariter & indoctis, magnatibus, scabinis, consulis, seruis ac liberis, diuitibus, pauperibus, indigenis, & peregrinis. Cumque tuba salutari intonatet, nec quicquam necessariæ salutis audientium auribus subtraheret; sed omne consilium Dei, secundum statum & conditiones personarum sexus & ætatis, publice annunciaret, commota sunt corda plurimorum à facie formidinis Domini, & à uentura ira iudicij extremi & ignis extremi. Posuit quippe securim, secundum beati Ioannis Baptistæ sententiam, ad radicem arboris; ut districtum iudicem omnes timerent, peccare desinerent, ac dignos pœnitentiæ fructus agerent, orationibus, eleemosynis, & ieiunijs insistendo, faciem pij conditoris præuenirent atque placarent. Et multi audientes sermonem eius, compuncti sunt; & accedentes ad eum, consilio eius se subdiderunt, omnè uanitatē seculi abijcientes. Quidam etiã in castimoniam emulatione uirgines permanferunt, nonnulli continentiam uouentes, plures secum in Dei seruitio congregarunt;

3. Sed

3. Sed quoniam probitas bonorum, inuidiã patitur malorũ; contradixerunt ei frequenter homines mente corrupti, amatores mundi, & deliciarum sectatores; viam veritatis odientes, & omnibus bonis aduersantes. Isti viro Dei secretò detrahebãt, & quandoque apertis latratibus contra eum turbationem suscitabant: quia eorum vitia & scelera acriter arguebat. Sed (quod nequius est) quidam prælati & sacerdotes, neenõ religiosi circumuagantes, indignè ferebant tanti viri doctrinam, & iustitiæ zelum in desertores sacræ legis: idcirco famam eius denigrare, & animi constantiam debellare conabantur. De quibus & ipse in quadam epistola ita scribit: Multi me circumstant latratus, qui exardescunt sicut ignis in spinis, sed nõ comparent. Vnde amator Christi & zelator animarum, nec minis aduersantiũ turbabatur, nec vituperiis exprobrantiũ irritabatur. Fundatus enim erat supra firmam petram, quia non quæsiuit mundi gloriã, nec veritus est pati pro Christo cõtumeliã: quinimo paratus erat, pro veritate & Euangelio Dei, corpus tradere & animam, ad Dei gloriam promouendam & vbilibet dilatandam. Benedictus itaque Deus, qui talem nobis prædicatorem suscitauit, & ad prædicandum transmisit; per quem nobis in hac infima terra refulsit lux vitæ cælestis.

CAPVT IX.

De laboribus & patientia eius inter aduersarios.

1. Longum est enarrare labores, quos pertulit in prædicando; conflictus, quos habuit cõtra subuersores fidei in disputando: exhortationes, quas peregit: deuotos fratres & sorores in sancto proposito cõfirmando. Et hæc latissimè in epistolis eius patent, quas diuersis personis pro consolatione destinauit. Ait namque in epistola quadam, ad Sacerdotes in Amsterdamo sibi multum familiares: Non terreamini charissimi, si famam aueritis de Campensibus contra me. Omnia succedunt, vt spero, sicut Deus vult. Et mirabiliter augetur Ecclesia in Campis, Deo altissimo laus & gloria. Ardeat charitas intra nos, non lente, sed vehementer. Despiciamus ista stercore: simus in laudem conditoris, vt exëplaria Altissimi. Sentiens proinde multos ecclesiarũ prælatos sibi aduersari, & prædicationem suam inimica æmulatione impediri, ac callido edicto interdici; cëssit humiliter furori & liuori, nolens in populo tumultũ contra clerũ agitare. Dixitque ad plebem, quæ indignè ferebat inhibitionem talẽ conflictam; Prælati nostri sunt, & volumus, prout decet & tenemur, eorum edictis obedire. Non enim quærimus aliquẽ lædere, nec scandalum suscitare. Dominus bene nouit suos, quos elegit ab

initio, & vocabit etiam per gratiam suam sine nobis, sicut ei placuerit. Suppressit ergo vocē suam ad tempus, & interim ad priuatas se contulit exhortationes, cunctis aduentantibus cōsolationis verbū alacri corde impendendo, quemadmodū & beatus Paulus ait: *Et ego ipse impendar pro animabus vestris; non quærens, quod mihi vtile, sed quod multis.*

2. Cor. 12.

2. Fecit etiā plures sacrę theologiæ libros à scholaribus scribi, quos attraxit colloquiis bonis, ac precio remunerauit: invitans eos ad domū suā venire, & verbum Dei sæpius audire, sic instrueret ad castitatē & vitæ emendationē: quatenus attingerent beatitudinis participes fierent, & sanctæ nouitatis formam arriperent, per abrenunciationem vitæ secularis. Interdū quoque pia cautione præhabita, pecuniæ summam ex integro non soluit, sed per partes tribuit, vt frequenter ad eum pro debito tollendo accederent, & tali occasione familiaritatis eius grati inuenirent. Qui tanto libentiùs magistri doctrinam audiebant, quanto maiora pietatis beneficia in eo redundare videbant. Multum enim affectauit ex his scriptoribus aliquos facere discipulos Christi quod etiam Deo fauente factum est in tempore breui. Plus enim delectabatur simplicibus & minùs eruditis loqui, quam sapientibus seculi: quia innocentes & egeni, plerumque consilium Dei citius admittunt quàm astutiores, qui in sua sapientia confidunt. Vnde propheta Dauid: *Innocentes & reuerti adhaeserunt mihi, quia sustinui te.*

Psal. 24.

3. Quidā ex ordine mendicantiū religiosus habitu, sed perniciosus sermone, cœpit venerabili magistro cōtradicerere in multis. Is ergo, cum eum vincere non posset, ad curiam Romanam iter arripuit: vt viro Dei litem inferret, aut qualicumq; astuti silentium imponeret: quod vtique facere pertimuisset, si spiritus Dei motus fuisset. Verum Deus arbiter iustus & pacis amator aliter disposuit, quā ille iniquus turbator præsumpsit. Subito enim infirmatus in via obiit, & tota machinatio eius ad nihil redacta cessauit. Fuit & alius in ordine prædicatorum eloquentissimus sermocinator, magnæ opinionis habens titulum & dignitatem, qui comperta venerabilis magistri fama præclara, gauisus est charitate eximia, congratulans eidem mente deuota. Misit ergo ipsi amicabilem literam, eleganti dictamine conscriptam, recommendans bonum opus ab eo inceptum, suadens ne frangeretur impulsibus peruersorum: sed in Domino cōsiliatus staret fortissimè, & populo Christiano celestia fluentia vberius instillare. Quibus auditis & literis perlectis, magister in multis probatus collegam sanctæ exhortationis charitatis vlnis amplexus est, & ad prædicationis opus velut diuinis oraculis armabatur.

CA.

CAPVT X.

De profectioe eius ad partes Brabantia.

1. **A**Vdiens pius & humilis magister Gerardus, magnam ac celebrem famam venerabilis Domini Ioannis Rusebroec religiosi, prioris Viridis vallis prope Bruxellam, perrexit ad partes Brabantie per longinquitineris spatium, ad videndam sancti ac deuotissimi patris presentiam corporalem; vt quem opinione vulgata tantum, & ex librorum eius editione cognouerat, coram quoque positus oculata specie cerneret, ac viuientis in carne vocem gratiosam tantum Spiritus sancti fistulam, audiret sua verba resonantem. Assumpsit ergo secum reuerendum magistrum Ioannem Cele, rectorem scholę Swollensis, deuotum ac fidelem Iesu Christi amatorem, quorum erat anima vna & cor vnum in Domino, & grata vtriusque societas, & accensa voluntas, vt ad hominem Dei pariter proficiscerentur, spiritualis ædificationis duntaxat gratia.

2. Profectus est etiam cum eis vir quidam fidelis & deuotus laicus, Gerardus Calopifex dictus, dux angusti itineris, & indiuiduus comes huius felicissimæ profectiois. Venientes ergo ad locum Viridis vallis nomine, viderunt in eo non alta & curiosa ædificia, sed simplicitatis & paupertatis insignia; quæ cælestis regis nostri fuerunt vestigia prima, cum in orbem terrarum rex cæli ex virgine natus, processit inopia plenus. Intransibus autem monasterij portam, mox occurrit pater sanctus Prior deuotus, ætate grandævus, affabilitate serenus, ac morum honestate reuerendus, propter quem inguendum & visitandum venerant. Qui benignissimè aduentantes salutans, diuina reuelatione instructus, magistrum Gerardum proprio nomine appellauit & cognouit, quem tamen antea nunquam viderat. Salutatione igitur præmissa, hospites honestissimos secum ad interiora claustrum perduxit, & debitam humanitatis gratiam hilari vultu & corde lætiori eis exhibuit, tanquam Iesum Christum recepisset.

3. Mansit autem magister Gerardus ibidem paucis diebus, conferens cum viro Dei de sanctis scripturis, à quo multa secreta cælestia audiuit, quæ suum intellectum excedere fatebatur; ita vt cum regina Saba stupens diceret: *Maiores est sapientia & scientia tua (pater eximie) quam rumor, quem audiui in terra mea*, vicissim enim virtutibus famam. Post hæc, cum suis ad propriam urbem plurimum ædificatus repedauit, & tanquam mundum animal, audita mente pertractans frequenter intus ruminauit, & quædam ex his dictis, ne obliuisceretur, in scripta rededit, Cui etiam Deus obitum

amantissimi patris reuelauit, vt in compulsatione campanarū, multis ciuibus audientibus manifestauit: eiusque animam vna hora purgatam, ad cælestem gloriam transisse quibusdā amicis suis secretius indicauit. Sed nec ipse diu postea superuixit. Nam triennio ferè transacto, mortalitatis tempore carnis debitum Domino se vocante persoluit. Nec fuit otiosa huius visitationis peregrinatio, nec infructuosa tam sancti patris allocutio, sed viuæ vocis eius informatio fiebat nutrimentū amplioris dilectionis, & augmentum noui feruoris: sicut in quadam epistola, ad eosdem fratres de Viridi valle directa, testatur dicens: Intimè commendari desidero preposito & priori, cuius scabellum pedum, tam in hac vita quàm in futura, (quia anima mea ipsi præcunctis mortalibus amore & reuerentia conglutinata est) fieri concupisco. Ardeo adhuc & suspiro vestram præsentiam, & de spiritu vestro renouari, & inspirari, & mihi impertiri.

CAPVT XI.

De rigore eius in victu & vestitu.

I Domesticæ autè conuersatio eius qualis fuerit, paucis edicam. Ipse namque normā viuendi sibi statuit, & multa deuota exercitia compilando descripsit. Valdè sobrius in comedendo fuit: & penè omni die vno prandio contentari consuevit. Sōni necessitatem sic temperauit, vt septem horas pro quiete sufficere existimaret. Extra domum suam comedere, à quocumque etiā inuitatus, noluit: deuitans familiaritates secularium & longas epulationes diuitum, in detrimentum egenorum. Tam rigidè suum propositum tenuit, vt nemo eum inuitare aut molestare præcibus auderet. Et in hac cōscientia bonis viris sic placuit, vt malis omnem obloquendi tolleret ansam. Attamen aliquos pauperes Deo seruietes, & interdum vnum vel duos honestos burgenses, ad suam mensulam conuocauit ob instructionē vitæ melioris, quos vberius suauitate cælestis sermonis refecit quàm ferculis accuratis, quæ minimè præparauit. Siue enim solus siue cum hospite edebat, lectio sancta præibat, sermo edificatiuus ex ore mellito fluebat: aliàs, silentiū suum strictè tenebat.

2. Longè ab ore eius risus & iocus, lōgius detractionis nauus: aut, qui ad rem non pertinet, rumor secularis. Sermo eius sale conditus; & super omne delectamentum, Dei cultus & animæ salus sapiebat edenti. Inter hæc etiam mensæ cælestis in regno Dei, & dulcis societatis sanctorū, post grande huius mundi exiliū recordabatur: sicque hospites suos reddidit lætos in Domino, in corde cōpunctos. Habebat autem refectoriolum modicū,
in

in quo pauci cum eo poterant discumbere. Vbi in propinquo, contra mensam stabat promptuarium libris optimis refertū, vs̄ si ferculum corporis non placeret, ex copia librorum poculum animę amicis suis propinaret. Sæpe etiã cibos insulsos aut exustos edebat, non impatiens, sed gratias agens, & tamquam pœnam de præteritis bonis exigens & persoluens. Ipse sibi cibos coquere solebat, licet peritiam coquendi non haberet.

3. A sororibus autem, quæ in vicina domo segregatim morabantur, suscipere seruitium deuitabat. Si quid fortè emendū esset in foro venali, hoc illæ providebant; nullam tamen ad suum domicilium ingredi permisit, sed vnus clerici solatio cõtentus fuit. Cuncta ad honestatem bonæ samæ, tam intus quam foris disponebat. Et ne suspecta res notaretur, nulli sororū nisi clausa & obuelata fenestra loquebatur. Quòd si aliquid ipsi dandū erat & ministrandū, per volubilem rotam, hoc inferebatur. Vnde quidam discipulorū eius videns eum tam soliciè custoditum, quæsiuit ab eo familiare verbū, dicens: Quare bone magister, tam diligenter obstruitis fenestram vestram? Respondit verbū edificatiōe dignum. Si possem, etiam aures obturare, ne voces earum audirem. Siquidem abundans cautela non nocet. Omne enim scandalum & periculum fragilium personarum, ex incustodia sensu & nimia familiaritate venit. Qui ergo vult seruare continentium, visum reprimat & auditum: nam sola necessitate cogente, cum feminis timoratè est loquendum.

Feminarū
vitandum
commer-
cium.

4. Ieiunia autem sanctæ ecclesiæ multum strictè obseruabat. Ferijs sextis à lacticiniis penitus abstinebat: & sæpè istis diebus condimento salis pro oleo utebatur. Scutellam suam rarò lauit, sed pane turgebat, aut catello & muribus lingendam exposuit, nec mucidum panem abhorrebat. Ferijs quintis verò ob parasceuen sequentem, cuncta vascula sua ab omni forde pinguedinis cœna facta abluebat in aquis. Erat igitur iucundus in Domino, modicis & simplicibus necessariis contentus, superflua refecans, delicata non requirens, sibi rigidus & parcus, alijs misericors & benignus.

5. Veltimenta eius grisei coloris erant, & humiliter formata, non mollia, non nitida, nō multis rugis complicata, rarò noua, & ob vetustatem quandoq; attrita, quæ modicis etiam panniculis fecerat refarciri. Nec erubuit homo bene natus, inter amicos & conciuēs videri abiectus in vestitu. Gestauit perinde ruptum pelliceū, multis particulis repeciaturum, pauperibus & medicantibus consimile, diuitibus aspernabile: deuotis tamē exemplare, & posteris sanctum memoriale. Omnis siquidem amictus illius nō magni valoris erat, sed non parvæ virtutis. Nam

totus ornatus eius ab intus lucebat, ideo externos non curabat obtutus. Quæ prius vix aspexisset, istis iam delectabatur inuolui. O virum inclytum, non mollibus indutum, sed cum Ioanne duris cilicij sagis opertum, cum Christo quoque sanctæ paupertatis pannis amictum!

6. Interrogatus est aliquando à quodam familiari amico, quare tam antiquum & subunculatum pellicium portaret, vnde rusticianus homo erubescere potuisset? Respondit more suo grato & iucundo: In hoc quæro commodum meum, ne frigus patiar, & ne ventus per foramina intret, si non essent obstructa. Hoc audiens frater ille, valde ædificatus fuit, perpendens quòd non mundo, sed Deo tantum placere desideraret. Quæsitus est etiã de pellicio suo & tunicis, quot annorum essent. Qui ait: Maius pellicium, quod superius gero, vltra nouem annos habet: sed paruũ, quod subrus porto, duorum annorum est. Quamdiu inquit, portasti tunicam tuam? At ille: Vna duodecim annorum est, altera verò trium. Poterat ergo cum sancto David dicere, Domino fiducialiter supplicando: *Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.*

Psal. 24.

7. Recordabatur enim humilis magister & paupertatis sectator, qualis dudum in seculo fuisset, cum delicias amaret; quoniam oportet recto iudicio, cõtraria contrarijs curare. Olim siquidem pulchris vestibus & cingulo deargentato processit in publicũ; transit etiam inter canonicos, cum superpellicio subtilissimo & almutio formoso, corpori suo lautiora sæpe indulset alimenta, & pocula preciosa. Sed postea mutatus in virum alterum, non est passus priora inulta transire: subiecitque se nõ solum pedibus maiorum & honoratorum, sed etiam nouissimorum laicorum, coram eis super nudam terram aliquoties comedendo, ita inquit: Non sum dignus vobiscum in sedili ad mensam sedere, quia plus omnibus peccaui, & Deum offendi. Et qui capiti suo loturam superfluam frequenter exhibuerat, crines molliter componendo; postmodum sibi ipsi indignatus, birretum gessit in capite valde vetustum, à tineis corrolum, & penè centum foraminibus pertusum. Magnam igitur sibi violentiam fecit, carnem subegit, mundum contemnit, caput serpentis antiqui contriuit. Nõc vitia sibi dominari permisit, sed Christi duce per viam humilitatis cõstanter incessit, vitam suam secundum mores sanctorum Patrum legitime conformando.

CAPVT

De deuotione eius in orationibus, & diuinis audiendis.

1. Sed quàm deuotus & feruidus in oratione extiterit, quis enarrabit? Sæpe namque cùm horas legeret, ex infusione superabundantis gratiæ in vocem iubilationis erupit; internum cordis gaudium cantu dulcisono promens. Dumque leniter intra se modularetur, sursum in Deum spiritus eius ardentè ferebatur. Plus enim iucundabatur in eloquiis diuinis & orationibus deuotis, quàm vnquam prius in mundi comeffationibus, & variis musicorum cantilenis. Habebat autem secum in ministerio Ioannem Zutphanic, cognomento Brinckerinc, deuotum clericum, moribus maturum, ab adolescentia sua Deo deditum, qui cum eo horas canonicas legere, & ad diuersa loca prædicationis tempore ipsum comitari solebat. Hunc bonæ indolis iuuenem, tanquàm filium paternè dilexit, quia Deo & hominibus charus exiit, & difficulter ab eius latere auelli potuit. Cui quadam vice horis expletis dixit: Quid tu Ioannes iam meditaris? Intelligisne, quæ legis? Dic mihi, quid inde sentis? At ille ad magistrum: Quomodo intelligerem, nisi ab aliquo instructus? Tunc ille ad discipulum suum: Et mihi sensus multiplex & mysticus occurrit, & de vno ad aliud latenter trãsmittit, vt tãdiu in legendo non habeam, sed diutiùs his bonis gaudeã immorari.

2. In via positus & hospitio receptus, dicto cõpletorio dixit duobus discipulis suis, Florentio & Ioanni iam præfato: Dicamus modò singuli suffragia nostra quotidiana. Et hæc erant de consuetudine bona, vt vnus alteri defectus suos diceret, si quid fortè reprehensibile in ipso notasset. Tunc satis libenter obtemperantes, liberè se inuicem admonebant, & humiliter culpam agnoscentes, veniam petebant, sicque charitatiuè emendati, ibant ad quietem.

3. Quodam tempore cùm ciues Dauentrienses contra hostes suos pergerent armati, vir Dei pro ciuium salute suppliciter orauit. Et factum est Deo dispensante, vt hostibus appropinquãtibus, nebula condensã inter eos exurgeret, vnde aduersarij perterriti & in fugam versi discesserunt, at ciues cum suis salui & alacres in oppidum remearunt. Multum ergo valet deprecatio iusti assidua. Omni quoq; manè, priusquam negotia externa tractanda susciperet, vel quærentibus responsa daret, sacris lectionibus mentem refocillabat, & deuotis meditationibus ac precibus futuras actiones suas tempestiuè studuit præuenire, secundum illud Psalmistę verbum; *Præueniunt oculi mei ad te d. Psal. 138*
luculo, vt mediterer eloquia tua.

Capit. 1.

4. Quotidie missam cū magna reuerentia & debita deuotione satagebat audire, quærens primò regnum Dei & iustitiam eius, deinde proximorum vtilitatibus se exponens, rectum tenuit iter geminæ charitatis, iuxta illud in Canticis: *Ordinauit in me charitatem.* Cumque ecclesiam introisset non ad spectandum excelsas parietū vitrinas stetit erectus, sed humiliter genua coram Domino flexit, aut super terram in oratione se prostravit. Nec vllos ibi sermones conferere voluit, sed solū diuinas auscultare laudes, aut horas legere complacuit; vitans in templo Dei, omne otiosum verbū loqui, Et ne deuotio orantis, ex tumultu hominū turbaretur; aut ab astantibus, quid secreti cum Domino gereret, notaretur; locum priuatum & clausum apud fratres minores obtinuit, vbi solus reclusus iacuit in oratione prostratus; & per quandam fenestellam, venerabile altaris sacramentum, in pluribus locis vidit & adorauit. Ibiq̃ue precibus & gemitibus cælum pulsabat, pectus suū cum Eublicano amarissimè tundeat; postulans Deum sibi propitium fieri, & delictis præteritis ignosci; ab instantibus malis & passionibus emundari, & à futuris periculis solitæ pietatis suæ munere defendi.

5. Tantæque deuotionis & contemplationis exitit, vt diuina plerūque reuelatione mereretur consolari, & prophetico spiritu instrui de futuris. Nam quendam discipulum suum, de longa fratris sui absentia tristē, consolabatur de celeri aduentu eius; quia sanus est, (inquit) frater tuus. & citò veniet, & ita accidit. De quibusdā etiā fratribus clericis sibi adhærentibus prædixit, quòd aliqui eorum ad sacerdotium essent promouendi, & quidam ad statū religionis assumendi. Quodam tempore, magno desiderio æternæ vitæ accensus ait vni ex discipulis suis; *Quid hic faciam amplius? Utinam essem apud Dominum meum in cælis.* Tunc frater ille respondit; *Prædilecte magister, non possumus adhuc carere presentia tua. Quis nos ita instrueret, & pro nobis tam strenuè certaret? Pauci sumus & imbecilles, & isti seculares citò nos forsitan fugarent.* At ille rursus confidenter aiebat; *Rogabo pro vobis Patrem, vt non deficiat deuotio vestra, quam Dominus noster plantauit in terra ista. Spero, quòd istud modicum inceptū erit in magnam profectum. Deus bene prouidebit sibi pro me alium virum idoneum, qui se murum ponet pro domo Dei indubitanter.*

CAPVT XIII.

De magno desiderio eius legendi scripturas sanctas.

1. **M**agnus autem huic venerabili magistro inerat amor legendi scripturas sanctas, & infatigabilis æstus colligendi libros

bros doctorum plusquam thesauros denariorum. Vnde in epistola quadā testatur dicens: Semper (inquit) sum inutilis, semperque auarus & præuarius librorum. Quamuis enim multis doctis esset doctior, non tamen inde voluit honorari: sed erat mæstorum consolator, & omnium volentium Deo famulari fidelis semper auditor. Nec desistit semel lecta sæpe repetere, obscura quoque diligentius inuestigare: vt seipso semper melior fieret, & industrior ad sacratiora capeffenda. Sed nec puduit eū à minoribus aliquid discere vel quærere, sciens scriptū. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis.* Vnde talibus valde affabilē se præbuit & benignū; in ò maluit potius ab alio consilium petere, quam in sensu solus abundare. Quam, inquit, si puer aliquis me posset iustruere, ad sciendam plenius Domini voluntatē, libentiùs eum vellem audire, quam nemine consulto ex meipso aliquid noui attentare?

2. Erat igitur studiosus in scripturis legendis, sed nō curiosus in pulchris libris habendis. Siquidem & breuiarium non multū valens habuit, ex quo horas suas legebat, vitans pro vsu suo omne quod niteret, aut simplicitatē non redoleret. Videns ergo quendam habere librum satis bene paratū, & quā sollicitē illū inspiceret & complicaret, dixit ei: Potiùs habeo, quod liber me custodiat, quam ego illum. Seruire debet liber vtilitati legentis, non iad curiositatem intuentis. Itaque affectio deuoti magistri magis versabatur erga sententias in libris, quam ad venustatem expoliti codicis. Sic & beatus Hieronymus maluit habere in vilibus membranis codicis emendatos, quā pulchros & incorrectos. Est tamē decens & recommendabile satis pro honore Dei, & ornatu sanctæ ecclesiæ longè lateq; florentis, quod libri sacræ scripturæ, & ad diuinum officium pertinentes, meliori stylo scribantur, atque ab omni pulueris sorde & corruptione præseruentur, quatenus multis tam presentibus quā futuris catholicæ pacis fidelibus deseruiant, & inertes ad legendum ardentius prouocent, ac diu nobiscum perseuerent: quia magno precio empti, & longo labore conscripti existimantur.

3. Nec solum sacros libros perlegere studuit, sed etiam ex authenticis dictis sanctorum, nunnalla opuscula rogatu aliorum flagitatus, pro vtilitate petentiū fideliter conscripsit & edidit; paratus etiam illos instruere, quos corporaliter adire & ore tenus informare non potuit. Scripsit namque inter cætera, plures notabiles epistolas, quæ apud plerosque simul aggregatæ, pro digno memoriali seruantur & leguntur. Habuit enim scientiam omnium liberalium artium, cum multiplici sanctorum scripturarum notitia; nec non naturale ingenium valde acutum, diuinæ

Libros accuratè custodiri addebet.

gratiæ lumine exornatum, linguam quoque eruditam, copiam exhortandi, memoriamque tenacem; vt vix ei alter in tot scientiis sciretur equalis, & in sancta conuersatione tam strenuus & deuotus. Cumque esset tam diuinarum quam humanarum eruditionum prerogatiua illustratus, erat nihilominus in deserendo honorem maioribus suis & praelatis valde humilis & submissus; in studendo simplicia & deuota aliorum dicta bene affectatus, in sermocinando circumspectus, in scribendo scriba velox, in meditando copunctus, & in negotiis sibi commissis fidelis & expeditus. Sed ne obliuioni traderet, quæ agere vel dicere eum oportebat, prout utilitas causarum exigebat, mox in regeſtis aut in marginibus librorum vel operculis, negotia occurrentia firmiter assignare solebat. Vnde ad cautelam propter æmulos reuincendos, qui ei insidiabantur in multis, copias dictorum suorum apud se diligenter retinuit: vt casu emergente in promptu haberet, quid detrahentium latratibus responderet.

4. Contigit igitur, vt quidam ecclesiasticus praelatus aduersarius eius, contra ipsum disceptaret, & de quibusdam scriptis eius, quasi minus bene sciret, palam eum argueret: non perpendens, quali inuidiæ morbo intus ipse laboraret. Tunc vir Dei memor innocentie sue, copiam literarum suarum protulit, asserens illa, quæ sibi obijciebantur, non esse scripta ipsius, nec cum literis suis consonantiam habere. Vos (inquit) Domine videritis, quales literas recepistis vel misistis. En hæc est copia & series literarum mearum, quas manu mea dictavi: cum istis loquor, & pro istis ago & respondeo. His ita constanter editis, obstruatum est os loquentis iniqua: & magister insignis, per assertionem veritatis, in maiori abscessit reuerentia coram multis astantibus: quoniam veritas semper preualebit, quamuis ab imperitis frequenter impugnetur.

5. Fertur quoque, quod idem magister in astronomia & necromantia tritus fuerit: & antequam conuersus esset, quædam magicæ artis præstigia actitasset. Sed à duobus discipulis eius intellexi, plura ipsi non rectè imponi. Cum enim vnus discipulorum eius, de hac re sciscitaretur ab eo veritatem, ait illi. Scientiam quidem huius artis didici, & libros legi & habui: sed magicam leuitatem non exercui. Adiecit etiam mihi dicere quidam discipulus eius fidelis & deuotus presbyter, ad certificandum me clarius de dubio præsentis. Quia duplex est (inquit) necromantia. Vna dicitur naturalis quæ est subtilissima, & à paucis vix discernitur à secunda, quæ diabolica appellatur, & à iure prohibetur. Naturalis magister Gerardus sciuit, sed alteram existimo cum non didicisse, nec cum diabolo pactum iniisse. Sed qualitercumque tamen

Necromantia
siue
Magia
duplex.

fit, quicquid vanitatis & contagionis ex prædicta scientia olim cõtraxit, siue ioculariter siue seriosè aliquid egit vel dixit, hæc cuncta dignis pænitentia fructibus ad Deum plenè conuersus diluit & purgauit. In cuius rei testimonium, quadã ægritudine tactus, coram sacerdote omnibus illicitis artibus renunciauit, & codices vanitatis igni tradidit exurendos.

6. Agnoscatur in his omnibus diuinæ pietatis sinus immèsus, qualiter omnipotens Deus, quosdam sinit grauioribus peccatis & diuturnis erroribus implicari; & tandè ampliori miseratione apparente ex occulto, renouat perditos ad vitam, ac lapsos suscitât ad pænitentiam; donans nõ solum de præteritis criminibus veniam, sed etiam perfectè conuersis, & bene proficere nitentibus, cumulum maioris gratiæ; & quod diabolus instigauit ad confusionis pœnam, Deus nouit ordinare ad altioris gloriæ coronam promerendam. Si enim gaudium nascitur angelis, super vno peccatore pænentiã agente; quam ingens gaudium factum est de eo, qui non solum de propriis malis pœnituit, sed tam multos etiam peccatores ad pænitentiam, verbo & exemplo suo conuertit, atque magnam turbam fidelium ad cœlestia regna trahere laborauit?

C A P V T X I V.

De multiplici fructu eius, in conuersione hominum.

I. **Q**uoniam quidè omnis arbor, Christo attestante, ex fructu cognoscitur: pandendum nunc est, quales ac quantos pietatis fructus hæc arbor protulerit in tam breui tẽpore, quo prædicauit. Tribus autem præcipuè arboribus, hunc memorabilem virum & doctum magistrum, dignum duxi comparandum; videlicet oliuæ fertili, cedro sublimi, & palmæ florenti. Ipse enim tanquam lignum fructiferum, secus decursus aquarũ plantatus exiit, qui in tempore suo fructus optimos Deo reddidit; quia plenus fluentis scripturarum, veniam Domini sabaoth vbertim irrigauit; vnde botri deuotionis, cum viriditate boni operis excreuerunt, ad laudè Domini nostri saluatoris. Non fuit iste homo Dei arbor sterilis, nec siluestris velut quercus defluentibus folijs; sed reuera fertilis, vt oliua speciosa in câpis; sicut cedrus nobilis, exaltata in Libano; & tanquã palma decora, in monte Sion. Præstitit enim ei misericors Deus gratiam magnã, quam non in vacuũ recepit, sed ad vsum boni operis exercuit; vt fieret omnibus exemplum virtutis, qui prius fuerat multis causa erroris & comes vanitatis. Et factus est tanto humilior & feruentior ad bonum, quanto grauius se nouerat errasse in malo,
Quam-

Quamobrem spiritu Dei innouatus & accessus operibus misericordiae diligentius insistebat; magno compassionis affectu proximis succurrendo; salutis verbu[m] populis predicando; tristibus & tentatis, tanquam pius animarum medicus, diuinae consolationis solatium adhibedo; & recidiuantes, crebra exhortatione ad primi feruoris statum, precibus & lamentis reuocando.

Psalm. 51.

Matt. 18.

2. Quia ergo multam misericordiam affecutus est à Domino, & hanc cum proximo impertiri studuit in vera charitate largiter & vbique; merito potest cum sancto Dauid cantare & dicere: *Ego autem sicut oliua fructificauit in domo Domini, speraui in misericordia Dei in aeternum.* Non enim incompassius & immisericors extitit, sicut malus ille seruus, qui omnibus sibi dimissis nõ est misertus conferui sui; sed ab initio cõuersionis suae omne debitum in se peccantibus dimisit; pro detrahentibus sibi suppliciter orauit: paratus etiam ad satisfactione[m] prior venire, si quae offendisset; & cum omnibus pacem, salua veritatis defensione conseruare. Nec etiam abscondit pecuniam domini sui, sicut piger ille seruus, propriis commodis intentus; sed donum scientiae ac talentu[m] sibi traditum, ad lucrandas animas fideliter exposuit. Dignè ergo oliuae fertili comparatur, qui oleum misericordiae, quod à Deo percepit, in proximos suos pia erogatione transfudit. Praecipue tamen misericordiae viscera, pauperibus clericis, viduis desolatis, & virginibus castitatem seruantibus ostendit, curam paternae sollicitudinis eis impendens; atque omni quo potuit consolationis auxilio, necessitatibus egenorum per se & per alios studuit subuenire.

3. Comparatur quoque non absurdè cedro sublimi, in altu[m] protensa; quia terrena cuncta spernendo, per contemplationem aeternorum creuit in altum; atque per propriae fragilitatis respectum, cor suum fixit in humilitatis profundo; factusque & tanto latior in summo, quanto angustior & depressior in mundo. Cùm enim esset tam multis scientijs praeeditus, & maximae reputationis inter egregios sui temporis doctores, despexit tamè omne culmen secularis honoris, & simplicium se conformauit moribus; ut si quis eum non cognouisset, vix attendisset aut salutasset. Bene etiã palmae florenti magister iste assimilatur, quae antiquitus victores pugilesque solebant coronari: quia multis laboribus & scripturarum documentis, velut armorum telis contra haereticos, simoniacos, vsurarios, proprietarios, focaristas, ac alia cõplura vitiorum monstra certauit, & vicit; dignus proinde aeternae beatitudinis palma coronari, atque à fidelibus populis debita laudum veneratione comendari. Ecce iam verus Israelita, & theologiae veritatis deuotissimus praedicator & defensor;

for, qui sic Deum dilexit, vt proximū non negligeret: sic ad cælestia mentem erexit, vt necessitatibus aliorum non deesset: qui non tantum propriæ salutis intendit; sed multis prodesse, & secum ad perfectiorem vitam ducere satagebat.

4. Erat enim vultu hilaris, affatu benignus, mente tranquillus, habitu humilis, victu sobrius, consilio sagax, iudicio discretus; rigidus contra vitia, feruidus ad virtutes; ocium fugitans, semper aliquid vtilitatis pro ædificatione exercens; simplicitatem diligens, humilia sectans, cælestia meditans; interna penetrans; lectionibus & orationibus sedulo vacans; Deum semper præ oculis habens, iura Ecclesiæ sollicitè custodiens, atq; secularibus bonū exemplū præbens; nil terreni commodi ex prædicatione quærens; sed animarū lucra pensans, ac gratis sine ecclesiasticis sumptibus euangelizans. Quamuis ergo longeuam vitā non duxit senio fessam, in breui tamen tempore multum fructū prædicatione sua protulit, & deuotissimos post se discipulos ac fratres in diuersis locis reliquit, quos ipse primò nouæ lucis grātia, qua imbutus erat, fideliter instruxit & accendit.

C A P V T X V.

De deuotis congregationibus & monasteriis, ab eo exortis.

1. **O**ptimè autē æterna Patris sapientia superna q̄; clementia prouidit, vt senescenti iam mundo, & ad deteriora vergenti, talis ac tantus magister tanquam cælestis legatus destinaretur, lorica fidei indutus, & sanctitate vitæ suffultus: per quem religio sacra refloresceret, & deuotio Christiani populi, ad diuini cultus studium & obseruantiam decalogi, frequenter eius sermonibus erudita incalesceret, atque opera misericordię in pauperes exerceret. Non enim imperiti hominis opus esse videbatur, tot hominū malitiis posse resistere: & de profunda peccatorū caligine, pereuntes animas ad veritatis lucē reuocare. Sed huic doctissimo viro & in multis experto, gratia diuina prædicandi tribuit facultatem, qui vitæ merito & doctrina cælesti plenissimè instructus, alios præcellebat; & contemptum mundi, non in humana sapientiæ verbis, sed sanctæ cōuersationis exemplis, suis auditoribus efficacius persuadebat. Tantusq; affectus audiendi verbum Dei in populo fuit, vt turbam conuenientē ecclesia vix caperet. Nam multi sua prandia relinquebāt; & negotia necessaria suspendentes, ad eius sermonem pia prorsus auiditate tracti concurrebant. Sæpe namq; duos sermones vno die prædicauit, & quandoq; spiritu feruoris concepto, tribus horis aut amplius sermonem continyauit. Prædicauit autem in principa-
lioribus

lioribus ciuitatibus diocesis Traiectensis; Dauentriæ, Svuollis, Campis pluribus vicibus; & in Traiecto, coram vniuerso clero; atque in Hollandiæ partibus, Lexdis, Delfi, Gaudæ, & in Amsterdamo primum sermonem teutonicum, & in compluribus aliis oppidis ac villis famatis; vbi sperabat aliquem fructum facere, & nouum populū Deo parturire. Et benedictus Deus, qui misso desuper Spiritu sancto, accendit corda fidelium suorum, & auxit populum suum vehementer; vt de paucis granis conuersis, surgerent multæ congregationes deuotorum fratrum & fororum, in castimonia vitæ Deo seruentium; ex quibus nonnulla monasteria regularium ac sanctimonialium feminarum, initium sanctæ conuersationis acceperunt.

2. Magna laus magistri Gerardi, quod de origine ac fonte prædicationis eius stirps tanta processit; quæ nec post mortē eius, licet nouiter plantata in agro dominico, germinare cessauit. Siquidem primò ad proximas regiones Hollandiæ, Geldriæ, Brabantiæ; dehinc ad remotiores partes Flandriæ, Frisiæ, Westfaliæ, Saxonie, ordo regularis & deuotorū conuentus (Deo prosperante) cursim emanauit. Insuper ad audientiam apostolicæ sedis, ordo bonæ opinionis peruenit. Ipse namque venerabilis magister Gerardus, spiritu Dei repletus, cum videret paulatim numerum discipulorum suorum augmentari, & ad studium cælestis exercitij conflagrare; operam dedit & consuluit, vt deuoti quandoque in vnam domum pro mutua exhortatione conuenirent, & de Deo ac charitate seruanda sincere tractarent. Et si qui simul stare vellent, de labore manuum suarum victum quaerere; & communem vitam, quantum possent, sub disciplina ecclesiastica tenerent. Nullum etiam permisit publice mendicare, nisi euidens necessitas coëgisset: Nec curiosè per domos sub obtentu alimonie circuire, sed potius domi manere, & operi manuali, vt Paulus docuit, insistere suasit: Neque aliqua negotia deuotionis impeditiua, spe vberioris lucri, censuit exercenda, ne diabolo instigante, daretur infirmis occasio recidiuandi rursus ad pristina mala.

2. Thes. 3.

3. Habuit etiam in proposito ædificandi manasteriū clericorum ordinis Canoniorum regulariū, volens quosdam de idoneis clericis sibi adhaerentibus, ad religionis habitū promouere, vt aliis deuotis essent in exemplū, & aduentantibus aliunde clericis vel laicis, bonæ cōuersationis iter ostēderent. Ad huic ordinem regularium instruendum præcipuè inductus fuit, propter singularem reuerentiam & amorē venerabilis domini Iohannis Rusebroec, primi prioris Viridis vallis, & aliorū ibidem religiosè conuerfantium probatissimorū fratrum in ordine regulari,

gulari, quos dudum personaliter in Brabantia visitauerat, à quibus magnam edificacionis formam, ob multam ipsorum humilitatem, & simplicis habitus deferentiã, traxit & annotauit. Cũ igitur pro loco religioni apto & monasterio fundando diligenter instaret, mortalitate præuentus nõ potuit perficere, quod optauit. Sed Deo regi immortalis & inuisibili omnium rerũ conditori, intentũ voluntatis suæ pro operis effectu obtulit, ac totum desiderium monasticæ constructionis, charissimis discipulis suis ab eo conuersis, perficiendũ commisit: hortans, ne tantum bonum ipso defuncto sopiretur, sed pro honore Dei ampliando, omnes pariter consilium præstarent & iuuamen. Ex his fuerunt, qui monasterium in Windesem, & domum S. Agnetis in monte prope Svollas, primitus Dec iuuante fundauerunt.

CAPVT XV.

De felici obitu eius, & sepultura.

1. **S**entiens itaque fidelis & prudens seruus Domini magister Gerardus, dierum suorum adesse finem, utpote communi mortalitatis fulmine percussus, salutare viaticum petijt & accepit. Insuper plagam Domini patienter tolerans, cum electis non refugit flagellari; ut irã omnipotentis iudicis tanto facilius placaret, quanto humiliter & libentius præsentia flagella sustineret. Igitur omnimodo voluntati diuinæ se resignans, & ordinationi supernæ sponte se subiiciens, agonẽ suam fiducialiter Domino commendauit, ita ad astantes sibi fratres breuiter loquens: Ego vocor à Domino, & tẽpus resolutionis meæ instat. Augustinus & Bernardus pulsant ad ostium, non possum præterire terminum à Deo constitutum. Cogor cum mortalibus cæteris, debitum persolvere carnis. Deus tueatur exitum meum, pergat spiritus ad Dominum, qui fecit illum. Tegat terra corpusculũ de terra sumptũ, non diu ibi mansurum. Det mihi Deus inuenire requiẽ post mortem, pro cuius amore laboraui, scripsi, & prædicaui.

2. Contristati verò nimis discipuli eius, & profundè ingemiscientes dixerunt: Quid iã ultra faciemus, & quis de cætero nos informabit? Tu pater & defensor noster fuisti, & ad Dominum nos traxisti. Iam aduersarij nostri lætabuntur, & seculares nos subfannabunt, dicentes: Non habent isti ducem ac principem, ideo citò redigentur in nihilum. Si te viuente ausi fuerunt nos deridere & maledicere, quid facient te decedente? Cadat oratio tua pro nobis, & fer citò auxilium filijs derelictis. Tuo consilio nos emendare incepimus, adiuua, ut perseueremus. Videns pius & misericors magister corda filiorum suorum, de suo transitu grauiter contristari, benignam consolationem intulit

intulit

intulit dicens: Habete fiduciam in Domino charissimi, nec timeatis seculares homines contra vos garrientes. State firmiter in proposito sancto. Dominus erit vobiscum in loco isto. Non enim praualebit homo infringere, quæ Deus decreuit operari. Ut primum venero ad Dominum, spero, quod projiciam vobis flores de cælo, ut gratiam sentiat, & fructum faciat in mundo. Commendo autem vos omnes Deo & Sanctis eius.

3. Et ecce dominus Florétius, dilectus discipulus meus, in quo verè Spiritus factus requiescit, erit vobis pater & rector vester. Ipsum loco mei habeatis, ipsum audite, & eius consilio obedite. Non noui consimilem ei, de quo talia sentio, & cui tantum confido, quem sicut patrem diligere & honorare debetis. Sicque benignè cōsolatus est discipulos suos graui mœrore affectos, spōdens auxilium Dei eis certissimè affuturum. Quibus non aurū, nec argentum, nec prædiorum copias reliquit in testamentum; sed sacros codices & pauperulas vestes, ac alia quædam vilia & antiqua utensilia, in signum contemptus mundi, & ad consequendū facilius regnum Dei. Tunc etiam venerunt ad eum quidam deuoti scholares, morbo pestilentiæ percussi, cupientes pro remedio animæ salutare aliquod verbum ab eo audire. Ad quos ille clementer locutus est: Si habetis bonam voluntatem semper seruiendi Deo, securè potestis mori. Omnes lectiones, quas didicistis, reputabuntur vobis sicut oratio dominicalis: propter piam intentionem, quam ad Deum in studendo habuistis. His aeditis consolati iuuenes, & reuertentes ad hospitia sua, defuncti sunt in confessione bona, commendantes Deo & angelis sanctis animas suas Christi sanguine redemptas.

4. Igitur post festum assumptionis B. Mariæ semper virginis, cum iam natalis dies beati Bernardi illuxisset, venerabilis pater magister Gerardus, speciali deuotione sancto Bernardo affectus sole aduersascente inter quintam horam & sextā, tradidit Deo animam suam sacramentis ecclesiasticis munitā, fide preciosam, ac multis virtutibus clarā. Anno dominicæ incarnationis millesimo trecentesimo octogesimo quarto; ætatis suæ quadragesimo circiter quarto; tempore Urbani Papæ sexti, ac reuerendissimi domini Florentij de Weulichouen Traiectensis Episcopi viri spectabilis, multis probis actibus adornati.

5. Cum ergo tristis rumor obitus eius exisset in populū, conuenerunt multi fideles, ad tam amandi & Deo deuoti magistri exequias celebrandas. Fuderuntque piæ lachrymas religiosi fratres & sorores, debitum humanæ defunctionis cum precibus & missarū solenniis ex more persoluentes. Omniq; ecclesiastico officio fideliter peracto, corpus eius deportatū est ad Ecclesiam beatæ

beatæ Mariæ, in qua reuerendæ traditur sepulturæ; vbi frequenter verbum Dei noscitur viva voce predicasse. Ibi non longè à sanctuario requiescit in pace, cum ceteris fidelibus resuscitandus in nonissimo die, per Iesum Christum Dominum nostrum, qui iudicaturus est viuos & mortuos, & sæculum per ignem. Hæc pauca de pluribus & magnificis actibus venerabilis magistri Gerardi, pro edificatione præsentium & futurorum fratrum nostræ congregationis, sint dicta ad laudem Domini nostri Iesu Christi. Peto autem veniam mihi dari, pro omni errore & sermonis defectu, quia imperitiam meam agnosco, & fraternæ correctioni humiliter me subijcio, gratiæ Dei tribuens, quicquid boni hîc scriptum inuenitur.

Notitius.

6. **M**ultum desideranter ista audio, & quasi nouum deotionis spiritum sentio mihi exinde generari. O si multam tales magistri possent inueniri, qui Ecclesiam Dei tam præclaris exemplis & doctrinis conarentur informare. Quapropter egregium virum hæcenus mihi ignotum, in maiori reuerentia dilectionis habebam, & eius scripta ac gesta, vbicunque inuenero, studiosè perlegere & indagare curabo. Sed quæso te, si adhuc aliqua commendabilia de eo nosti, quatenus hæc mihi prius edisseras, antequam ad vltiora procedas.

Senior.

7. **L**icet ad alia scribenda festinem, tamen vt tuo desiderio satisfaciam, paucis audi, quid de eodem quidam doctor in theologia cantor Parisiensis, olim ipsi familiaris scribit, & quanta eum laude post mortem extollit.

CAPVT XVII.

De magnifica commendatione eius, à cantore Parisiensi.

1. **S**acræ recordationis magister Gerardus, dictus Magnus, feliciter migravit ad Dominum. Et verè Magnus, quoniam in omnibus scientijs liberalibus, naturalibus, moralibus, ciuilibus, canonicis, & theologicis, simul in vno supposito congregatis, nulli secundus erat in orbe. Erat etiam tantæ sanctitatis & exempli in mortificatione carnis, in abnegatione temporalium, in contemptu mundi, in charitate fraterna ad omnes, in desiderio salutis animarum, in efficacia prædicationis, in reprobatione & detestatione vitiorum, in opponendo se hereticis, in persequendo secundum iura canonica concubisarios, in conuertendo. d

M m m. vitam

vitam spiritualement plures viros ac mulieres, prius secundum seculum viuentes; in fidelitate ad Dominum nostrum Vrbanum sextum, quod multa millia personarum testificarentur de credulitate, quod credunt eum fuisse non minorem in dictis virtutibus, quam in antedictis scientijs. Magister VVilhelmus de Saluaruilla cantor Parisiensis, Archidiaconus Brabantiae in ecclesia Leodiensi, Doctor in theologia praecellens, haec praedicta compilauit, prout ab ore fide dignorum audiuit, & secundum quod ipse magistrum Gerardum nouit, vera esse procul dubio credit.

Notitias.

2. **C**onsonant scriptis tuis verba supradicti doctoris, de veridica laude magistri Gerardi, primi nostrae religionis institutoris. Nam quod doctor praecellens breuiter & summatim conscripsit, tu largiore stilo reserasti. Vnde quo plura testimonia de venerabili viro percipio, eo amplius exulto, & dictis eius fidem firmitus adhibeo.

Senior.

3. **V**tergo non tantum aliorum testimonijs informeris, ad habendam notitiam magistri fidelissimi, volo introducere eloquia oris eius: quatenus publica protestatione eius lecta, cognoscas clarè, quid viuens ipse docuerit & professus sit.

C A P V T X V I I I .

*De publica protestatione eius, & de veridica
predicatione Euangelij, quod
pradicauit.*

1. **E**go Gerardus dictus theutonice Groot, coram omnipotenti Deo, coram omnibus Sanctis, & coram vobis & omnibus hominibus, protestor firmiter me circa ea, quae fidei sunt, in ipso summo lapide IESU CHRISTO fundamento, firmam, illibaram, & catholicam fidem praedicasse & defendisse; atque in via morum sanas, certas, & indubitatas euangelicas & apostolicas doctrinas & vias, secundum scripturas diuinitus inspiratas, docuisse & seminasse secundum

sensus

sentus & intelligentias sanctorum doctorum & patrum, Ambrosij, Gregorii, Augustini, Hieronymi, Chrysostomi, Dionysij, Bernardi, Bedæ, Isidori, Hugonis & Richardi, quorum libros, vnâ cum sanctorum aliorum libris, pro terrenis habeo & quaero. Itemque ea, quæ scripsi aut prædicauit circa iura humana, aut circa materiam decretorum aut decretalium, & maxime circa turpissimos notorios fornicatores; spero ab omnibus medullitus iura intelligentibus, aut tanquam certa & indubitata, aut tanquam securiora & probabiliora, aut veriora, cum eo temperamento & moderamine, quibus ea pronunciaui aut scripsi, inueniri & probari; saluo semper iudicio sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui humillimè vndique & vbique me submitto. Et si (quod absit longissimè) me contra fidem vel sanam doctrinam, quam vbique defendo, quispiam dixisse diceret vel confingeret, aut nominatim me exprimendo, aut si hoc non auderet in proprijs verbis, diffusius circumloquendo, aut in genere me vrendo secundum præsumptionem aut cleri aut populi designaret, aut temerariè infamaret, aut falsum aut mendacium reperiretur in effectu. Episcopalem reuerentiam excipio, cui in hoc defero honorem. Si tamen (quod absit) quid reperiretur in literis principis populi & domini nostri Episcopi, respondeo quod beatus Bernardus ad litteras quasdam summi pontificis, cum ascensum malo præbisset, respondit, videlicet pontificem nostrum aut circumuentum mendacio, aut importunitate victum.

F. thesauris.

*Conclusa & proposita non vota, in nomine Domini
à magistro Gerardo
edita.*

2. **A**D gloriam & honorem, & seruitium Dei, intendo vitam meam ordinare, & ad salutem animæ meæ. Nullum notum temporale, siue corporis, siue honoris, seu fortune, seu scientiæ, præponere saluti animæ meæ. Omnem æmulationem Dei sequi, de qua mihi certum esset esse scientiam & discretionem; habito respectu ad corpus & statum meum, de quibus aliquæ æmulationes subsequuntur.

3. Primum est, nullū amplius beneficium desiderare: nec spem, nec desiderium in aliquod lucrum temporale ponere de futuro. Siquidem quanto plura habuero, tanto sine dubio auarior fuero. Item secundum ecclesiam primitiuam, non potes habere plura beneficia. Item in morte te pœnitebit, quia communiter dicitur: quod nunquam quis pluralis in beneficijs, sine huius pœnitentiæ

rudine mortuus est. Et quanto plura beneficia & plura bona habeo, tanto pluribus ego seruo, & pluribus oneratus sum: & est contra libertatem spiritus, quæ est principale bonum in vita spiritali. Alligatur enim affectus pluribus, & tenetur pluribus alligatus. Repugnat namque paci cordis & quieti mentis, affectio huiusmodi animam inficiens, & curæ istæ annexæ, mentem maculant & disturbant sapius. Item appetitus plurimum rescindendus est: deinde possessa abbrevianda sunt, discretè ad minus. Itē. Si de meis largiri volo, cur pro pluribus stabo? Tantum est, si dero ex modico modicum, sicut ex magno multum Deo; quia non substantiam, sed cor pensat Deus. Vnde vidua, quæ misit duo minuta, diuitibus præfertur à Domino. Item video, quod quæ habeo, excellenter me ligant: quanto magis illa acquirenda, si adderentur istis? Item satis habeo, secundum proportionem communis vitæ & dignitatis.

4. Item, nulli Cardinali vel Ecclesiastico attēto sine hoc seruitium, ab beneficia vel bona temporalia consequenda; quia hoc seruitium multis lapsibus & reciduationibus proximum est, & tu debilis es, & periculis multis, nisi in seruitio Dei, te expones & mortisatis proximus, & nullas comestiones vales sustinere. Item, nulli Domino temporali seruiens ad lucrum consequendum. Item, nullius domini vis vnquam esse astrologus. Item, pro nullo homine mundi, exercere debes aliquam scientiarum prohibitarum; quia res in multis in se malæ, suspiciosa, & suspecta, & prohibita. Item, omnes has superstitiones & alias curiositates debes à mentibus hominum remouere, in quantum potes, salua quiete mentis & puritate & libertate voluntatis, vt in illo, in quo Deo displicui, Deo complaceam secundum suam voluntatem. Item, nunquam tempus eliges ad itinerandum vel flebotomizandum, vel ad aliquid aliud, nisi grosso modo secundum aeris consistentiam. Talis enim electio prohibita est in decretis & à sanctis Patribus. Item, quicquid incipiam, in nomine Domini incipiam, & spem meam in illa re ponam in Domino, vt ipse ad viam salutis meæ, me in illa re dirigat. Et non dependeat aliqua spes in fato vel orbibus caelestibus, alia à spe Dei, & oratione, & bonis spiritibus, & eorum custodia. Item, quomodo scio, si prosperari in via vel in re est mihi vtile? imò sapissime inutile, quia saepe angustia, saepe tribulatio vtilissima est; ergo supponam me inordinationi Dei. Beatus enim homo, qui sperat in Deo. Omnem igitur sollicitudinem in eum proiecias, quoniam ipsi cura est de te. Quanta enim misericordia me, per flagella cōtra meam voluntatem, spero reuocant? Nec solliciti debemus esse, quid manducemus, quanto minus de astris & superstitionis? Necessarium

Temporis
nulla ratio
habenda ad
iter suscipien-
dum, aut
aliud
quiduis.

rium est enim ex corde puro omni Christiano seipsum deserere,
& se Deo committere.

5. Item, nunquam iudicabo rem futuram, & modicum aduer-
tam futura in genere; quoniam Deo & me & mea singula sup-
ponam. Item, per honores, & fauores, & per auaritiam, quibus
omnes student, coinquinatur homo, & per tales lucratiuas scien-
tias obscuratur, passionatur, & rectitudo naturalis obliquatur, &
infitur appetitus; vt nec quæ sunt Dei, nec virtutis, nec bona
corporis rectè aspiciant. Vnde rarissimè est, quòd qui scientiis
lucratiuis vel medicinæ vel legibus vel decretis inhæret, rectus
fit vel æquus in ratione, vel iustus, vel quietus, vel rectè viuens.
Item, Tu nullum tempus consumes in geometricis, arithmeti-
cis, rhetoricis, dialecticis, grammaticis, lyricis poetis, iudiciali-
bus, astrologis. Hæc enim omnia per Senecam reprobantur, &
retracto oculo bono viro respicienda sunt, quanto magis spiri-
tuali vel christiano respuenda. Item inutilis temporis consum-
ptio est, & nihil prodest ad vitam. Item, inter omnes scientias
gentilium, moralia minùs abhorrenda sunt; quæ sæpe sunt mul-
tum vtilia & proficua, & tam in propria persona quam in docen-
do alios. Vnde sapientiores omnem philosophiam ad mores re-
torquebant, sicut Socrates & Plato. Et si de altis rebus dixerunt,
etiam subleui moralitate ea figuratiuè, secundum beatum Au-
gustinum & experientiam tuam tradiderunt, vt & inueniri pos-
set semper mos iuxta cognitionem. Vnde & Seneca hæc secu-
tus; in quæstionibus naturalibus, toties admiscet moralia. Quic-
quid enim meliores nos non facit, vel à malo non retrahit, no-
cium est. Item, secreta nature non esse studiosè inquirenda in
libris gentilium, nec legis nostræ veteris & noui Testamenti; sed
cum occurrent, de eis & in eis Deus est laudandus & glorifican-
dus; vt de naturali fiat meritoria scientia, & offeratur sicut sacri-
ficium Deo altissimo, per gratiarum actiones cum Abel iusto, &
cum eo cogitetur aliquod bonum in honorem Dei. Aduerte in
omnibus, quòd hæc omnia coinquinant, non satiant, & inuenies
in eis nauicam, per gratiam spero Altissimi.

6. Nunquam capies gradum in medicina; quia nec lucrum,
nec beneficia, cum gradu intendo acquirere. Similiter nec gra-
dum in legibus vel canonibus, quia finis graduum est, vel lucrum,
vel beneficia, vel inanis iactantia, vel gloria mundi: quæ cum
ad lucrum vel beneficia non ordinantur, simpliciter inutiles sunt,
& supernacua, & stultissima res, & contra Deum, & omnem li-
bertatem & puritatem sunt; & homo cum illas appetit, cadit in
mala plurima, & peiores sunt lucris & beneficiis. Item nullam
artem studere, nullum librum facere, nullum iter arripere vel la-
borem,

Moralia
ex scriptis
gentilium
præcipuè
sectanda.

Gradus &
honores
in scien-
tiis quam
vani.

borem, nullam practicam scientiæ exercere ad dilatandam famam meam, & nomen scientiæ meæ; & ad habendos honores vel gratitudinem quorumcumque; vel propter memoriam mei post me derelinquendam. Si enim propter hæc talia, vel aliquem actum fecero, mercedem in eis ponendo, non reddetur mihi apud Patrem qui in cælis est; & si quid talium propter bonum & mercedem æternam semper faciam, vnde dilatatio nominis omnimodo vitetur. Item, quia hæc inanis gloria, memoria, & fama, etiam per philosophos tam excellenter est reprobata, ut vix eam aliquis dignus laude admitteret. Et si veniret laus ex opere propter Deum facta, de quo intentio fuerit occulta, licet hoc opus luceat, redde Altissimo laudem illam & gloriam.

Disputa-
tiones pu-
blice haud
adeo uti-
les.

7. Item secundum Bernardum, nullum verbum proferas, de quo multum religiosus vel scientificus appareas. Item, omnem disputationem publicam vitare & abhorre, quæ est litigiosa vel ad triumphandum, vel ad apparendum, sicut sunt omnes disputationes theologorum & artificum Parisiis, imò nec ad discendum interesse. Patet, quia contra quietem sunt, & lites & dissensiones fiunt, & inutiles & semper curiosæ; & ut plurimum superstitiosæ, animales, diabolicæ, & terrenæ: ita quod doctrina sæpe nociva & semper inutilis est, & consumptio temporis inutilis est. Interim possis lucrum spirituale acquirere vel oratione in merito vel studio alicuius deuoti. Item, nunquam disputabo cum quocumque priuatè, nisi præordinetur certus finis euidens boni: & nisi talis sit, qui me velit audire, & cum quo possim sine litigio conferre & modestè, nisi malitia rigorem requireret propter bonum subsequens, & hoc nunquam nisi bene delibera- tè. Patet, quia semper in bono fine omnis res debet ordinari in laudem Dei, hoc est semper orare. Vnde non differas cum eo, nisi qui veritatem concedit.

8. Item, nunquam studebis ad capiendum gradum in theologia, vel nitèris ad hoc, quia lucrum & beneficia nolo consequi vel famam, & scientiam æqualiter possum habere sine gradu. Item, communiter est carnale, & qui carnaliter sapiunt. Item in multis retraheris à salute proximi. Item ab oratione, à puritate mentis & abstractione. Item multis vanis lectionibus oportet interesse, & multitudine hominum in quibus homo inquinatur & diuicatur. In legibus & in medicina nunquam studebis nisi casu occurrente, & in quo possis aliquid boni facere cum eis. Nihil enim nutriunt in se, sed mentem diuertunt: sed amore concordie, vel casu necessitatis, vel casu mirabili se offerente in legibus potest videri, & pro proprio corpore vel socij in medicina. Sunt enim res seculares, in quibus magis congruum est pati alio-

-rum

rum consilia, quam dare. Item theologis, monachis, & legem Dei desiderantibus prohibentur leges & medicina. Item, non dabis dubias medicinas, vel dubiæ infirmitati quascumque medicinas, vel cuiuscumque ægroto, nisi maxima necessitate modicum dicas, ubi alius haberi non possit, sed aliter nunquam te intromittas. Item, vides quantum boni viri gaudent liberati à practica eius. Item, in nullis causis placiti vel controuersie consulas, vel te intromittas, nisi euidenter constaret tibi, quod illi calumnia euidenter fieret; & nisi miserabilis, & nisi causa tota pia esset; vel manifestissimorum malorum fieret repressio, vel pauperum suppressio; & si æqua mente seruata, possis te intromittere. Et post intromissionem te retrahere, ita vt reliquiarum curæ non mancant. Et in hoc cautè attende, vt amicitia, vel consanguinitate, vel odio non mouearis. Et si amicus, vel consanguineus, vel odibilis aliquando tibi, inuestiga intra te, si esset alienus vel non odibilis, si idem faceres. Patet satis, quia conditio felicitatis in rustico est, quod non vidit (secundum Virgilium) ferrea iura, infantumque forum.

9. Item, coram officiali vel iudice spiritali, pro nullo amicorum, vel consanguineorum, vel aliorum fauore comparebis; nisi vrgeret maxima necessitas pietatis; & tunc alium procuratorem mittere debes, si necessitas requirat, & ipsemet non ire. Ex hoc namque turbatur quies mentis, si iras, & strepitui & naufragio mundi te intromitteres: in omnibus aliis, mitte mortuos sepelire mortuos suos. Coram scabinis vel iudice seculi in Dauentria nõ comparebis, nisi in similibus necessitatibus: quia amici tui omnia hæc tractant satis coram scabinis. Nunquam de quibuscumque hominum controuersis (nisi vt supra) te intromittas: nisi ad componendum, si in breui & sine strepitu componi potest: & ubicumque etiam compositio fieri debet, si æquè bene per alium fieri potest, non te intromittas, & hoc semper considera: sed propter tuam quietem, pacem, quam posses verisimiliter ordinare, non dimittes.

10. Item, quodcumque aliquis tuus consanguineus verberatur, interficitur, vel molestatur, nunquam iniuriantem molestabis: nunquam consilium in malum eius, contra eum dabis: nunquam os tuum contra eum obturabis, vel eum vitabis: sed potius consolatoriè monebis, vel ad pacem reduces. Et si volunt vindicare amici, à vindicta eos remouebis placidis verbis: & ab iniuriis, ne inferant. Tu te dimittes omnibus, & exemplum tale præbebis, quanto magis alios mouebis. Item facta amicorum, & consanguineorum, vel dominorum, nunquam tractabo: nisi merè pia sint, ad misericordiam, & pietatem, & iustitiam declinantia: & quæ per alios æquè bene fieri non possint. Malum

ellet etiam propter contemplationem, pietatem, & iustitiam, quod per alium fieri non posset deferere, & proximi utilitates pias.

De sacris libris studendis.

11. **R**euertor ad scientias. Radix studij tui & speculum vitæ sint primò euangelium Christi, quia ibi est vita Christi. Deinde vitæ & collationes Patrum. Deinde epistolæ Pauli, & canonice, & actus Apostolorum. Deinde libri deuoti, vt meditationes Bernardi, & Anselmi horologium. De conscientia Bernardus, Soliloquia Augustini, & consimiles libri. Item Legenda & flores Sanctorum. Instructiones patrum ad mores, sicut pastorale Gregorij. De opere monachali beati Augustini: Gregorius super Iob, & similia. Homiliæ euangeliorum Sanctorum Patrum & quatuor doctorum. Intellectus Sanctorum Patrum, & postilla super epistolas Pauli, quia continentur in capitulis ecclesie. Studium in libris Salomonis Parabolarum, & Ecclesiastæ & Ecclesiastici; quia continentur in ecclesia in lectionibus & capitulis. Orabo spiritu, orabo & mente. Studium & intellectus psalterij, quia continentur in ecclesia sanctorum Patrum. Psallam spiritu, psallam & mente.

F. profologium.

12. Librorum Mosaicorum; studium historiarum, Iosue, Iudicum, & Regum, prophetarum, & expositiones Patrum in his. De modo transcurrèdi decreta, propter scire instituta maiorum & ecclesie; non ad incorporandum, sed transcurrere, ne ignorantia iuris pietatem vertas in inobedientiam; vt videas grossos ecclesie primitiæ fructus; vt scias à quibus debes cauere, & à quibus monere cauendum. Omni die quando potes, debes audire missam vsque ad finem: laicis enim præceptum est in dominicis, vt de conse. dist. 1. c. missa: clericis singulis diebus, vt in glossa ibidem. Idem in ecclesia maneat diebus festis, quousque missæ solemnitas compleatur. Item corporali nature iuuamen est ad deuotionem cantus, vt scis per experientiam.

Missam audiendo quomodo nos gerere oporteat.

13. Surgendum semper in euangelio, & standum est, vnde de conse. 1. cap. dicitur: Apostolica auctoritate mandamus, vt non sedentes, sed venerabiliter curui stantes simus, & in cōspectu euangelij. In verbo Venerabiliter includitur, honorem tribuendum euangelio. Vnde & in verbo quo dicit; Attentè verba eius audiant, & fideliter adorent; id est, venerentur per compositionem corporis. Corporales venerationes sunt: primò in curuitate; secundò in capitis deponendo ex consuetudine; tertio inclinare ad verbum Iesus & Maria; quia hoc habent Deo deuoti. Item cum legitur Euangelium, mens non debet aliam sibi ora-

tionem

tionem præponere, vel aliam lectionem, cui debet intendere. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. Præcipiuntur enim verba euangelij & scripturarum apostoli, in solennitatibus attendenda, per cap. Omnes de conse. d. prima. Frustra audire esset, nisi attenderemus. Item nihil legere, nihil meditari; quia attendere præsens debitum est seu debemus euangelio, à quo subtrahimus omne, quod vel dicendo vel meditando peragimus. Item curuatio nostra illis verbis, & veneratio corporalis, signa sunt venerationum mentalium. Signa falsa sunt, nisi signata eis respondeant. Item illorum mentalium hæc exteriora inductiua sunt: & sic sunt frustra, si eis non corresponderent.

14. Item plus ore & mente venerari est, quam solo ore vel capitis. Vnde audiam capitis, audiam aure, audiam & mente: aliter est sicut cymbalum tinniens, aut æs sonans. Non sunt mihi voces aut loquelæ, quorum sermo à me non percipitur. Item genu flexo, capite non velato, dorso inclinato stabis post consecrationem sacramenti, si ipsum vel calicem videre valeas. Humilis illa adoratio & bassatio corporis, decens Deo & menti congrua, in iuuamen deuotionis omnimodo; imò aptissima inclinatio capitis super cubitum vt scis. Maximè enim seruus tenetur exhibere reuerentiam Domino, in præsentia Domini. Incuruatio est mirabiliter apta deuotioni mentis, propter proportionabilem phantasmatum morionem. Quando es remotè, vel videre non potes, iaceas capite declinato, & ora in abscondito Deum tuum, à Sanctus vsque ad pacem; & deinde siue capias siue non, vsque ad Euangelium sancti Ioannis.

Incuruatio apta deuotioni.

15. Pacem venerabiliter & deuotè sumas, quia contactus est Dominici corporis per os sacerdotis. Nonne & Veronica adoratur? Nonne pictura Christi, non Christi dedicata corpore adoratur? Nam fideles solebant communicare omnes in primitiua ecclesia; loco cuius communicationis datur pax, quasi aliquid communicationis corporis Christi. Ratio, quare non ita communiter datur corpus, opinor; quia in primitiua ecclesia meliores erant feruente sanguine Christi; & religio stetit in vigore & culmine, quæ est iam antiquata. Vnde & ipsi se subtraxit. Quando pax venit, sis paratus ac si capias corpus Christi, & tunc leua desiderium, & te prepara, vt si sacramentum corporaliter manducare non vales, saltem spiritualiter manduces. Post communionem talem ex pace, oportet desiderium tuum manere, & durare intus. Si tamen euagari incipias, sicut solet tibi contingere, quando per te cogitas, quæ non præordinasti, vade ad passionem Christi.

Pax oblata in missa quid notet.

16. Item à Sanctus sanctus, prepara te ad videndum sacramentum.

M m m s

mentum.

mentum. Nunquid solent omnes se præparare ad videndum regem, à quo & videantur? Post visionem, præpara te ad ipsum manducandum, & nihil aliud facias; quia tunc præsentia Christi operatur, & iuuat infirmitatem tuam, & sic ad sacramenti amorem exciteris. Hoc patet per hoc quod dicitur, Sursum corda, & Habemus ad Dominum. Item semper appropinqua sacerdoti, quantum honor permittit, ut audias missam, ut videas sacramentum, & in præsentia eius sta. Nunquam velis alicui consulere vel dicere (nisi deuotissimo) vel iuuare ut ordinetur. Primò, propter dicta, quæ ad officia continentur, quæ fieri deberent, & non fiunt, ut patet in 4. Sententiarum, & in Decretis. Secundò, propter simoniam, quæ communiter interuenit. Tertio, propter inutilem statum ecclesiæ. De abstinentia, videtur bona, sed non promissa. Primò, seruare præcepta ieiunia; Secundò, nunquam comedere carnes. Rationes habes in margarita Decretorum, de Consecratione, v. distinctione, vbi. Tertio, aduentum & septuagesimam semper ieiunare, non sine causa dimittere. Quarto, quotidianum ieiunium sit, non satiari totaliter, nisi frigus impediatur. Hoc suadent philosophi omnes, præcipuè Seneca & Aristoteles. Dum adhuc appetitus durat manum retrahere. Sed male scitur satietas, sed eam sic considera, quantum velles comedere, si omnino liceret tibi usquequaque; & de illo appetitu durante aliquid trahas, quod tibi rationabile videtur. Quintò, iuxta finem comestionis vel vltimum ferculum, delibera quantum comedisti, & quantum esses adhuc comesturus, si continuares, & de hoc refeca; sequitur vel præcedit ista præcedentem? Sextò, in principio, cum præparare incipis, delibera comestionem tuam, & eius quantitatem. Septimò, caue plus quàm ab vno pyro cocto post cibum, nec multum magnum, vel tria paruissima. Octauò, semper in nocte comedere inter horam quartam & quintam; nisi hospites, infirmitas, vel accidens aliud, iter vel huiusmodi impediuerit. Probat per causas. Primò, hoc digestionem conueniens, ut cibus in stomacho non corrumpatur in vigilia, per hoc quod calor sit nimis modicus. Secundò, propter studium vel aliud impediens digestionem in vigilia, sicut sollicitudo & tristitia. Tertio, ne digestionem impediatur potus supersumptus. Quarto, ne potum supersumere tibi conscientiam faciat, quod saepe contingit. Quintò, ne crudum pomum, species, vel alia te tentent per diem. Sextò, quia somnus est melior, quia plenus venter libenter dormit. Septimò, quia tunc studium & orationes diei, minus impediunt somnum. Octauò, ex hoc fiet, ut eatur citò dormitum, & vna hora semper. Nonò, ex hoc fiet, ut sit vnus somnus con-

De absti-
nencia do-
cumenta.

continuus propter tempestiuam dormitionem. Decimo, non tenebit te delectatio studij nimis ad noctem. Undecimo, quia tunc habes totam diem in laboribus & orationibus. Duodecimo, quia tunc tua vigilia tota est sobria & ieiuna, subtilis & apta ad Deum & opera. Item plus appetit homo cibum, qui comedit quam ieiunus; sicut non potest se homo abstinere, existens iuxta vel in mensa. Item, ab exaltatione sancte crucis vsque ad pascha, non nisi semel comedere, hoc est Carthusiensium, & Bernarditarum, & aliorum. Item, hoc incipit in septembri circa æquinoctium, & durat vsque ad æquinoctium ferè vernale.

17. Item, in magno frigore, plus comedere licet, non tamen nisi semel, quia hoc est doctrina Hippocratis. Item, hoc adiuvat te ad resistendum frigoribus, quibus vix alias posses resistere: Vnde potes vna hora vel media plus dormire. Item quando bis comedendum est, tunc modicum de paruo digestibili, vt vnum ouum, non plus; vel magis aliqua siccantia, vt panem & vinum, vel species cum pane modico; si tamen vinum, &c. quia pro digestionem. Sunt hic rationes sicut superius, vbi de nocte comedendum concluditur. Item vellem posse nunquam bibere vinum sine causa, quamdiu essem sanctus, ne contra doctrinam Pauli agerem; est enim in eo luxuria, item expensæ nimia. Item post prandium & ante, sed inter prandium, nunquam bibere, nisi infirmitas vel causa maxima ac ratio dictaret. In labore & post laborem nullo modo bibere, nisi sedata calefactione, hoc sanum corpori & animæ. Nulla satietas trahat te ad potandum inter horas vel ieiunia frangenda. Bonum est iniicere pedes in compedes sapientiæ. Item sit tibi hora ad perlegenda ea, quæ scribis in hoc libro, quia hoc ordinat statum tuum. Viderur mihi, quod patres in deserto breues & crebras orationes fecerunt; ex eo vt semper continè cor eleuetur ad Dominum, & non in res fundatur, sed abstrahatur à rebus, & sic faciendum est.

18. Consilium in nomine Domini, quod semper ferijs quartis ieiunem, nisi infirmitas vel rationabilis causa obstiterit; vt non habeam tanquam fixum, sed tanquam ad quod niti debeo: similiter sabbato, & feria sexta. Die namque ferie quartæ Iudas tradidit Dominum, & sexta crucifixus est; & qui non ieiunat, videtur tradere & crucifigere Christum cum crucifigentibus sine necessitate. Eo plus teneor, quia clericus sum de sorte Domini. Item sanitas conservatur multa, & animam sentio meliorem cum Deo suo. Etiam si modicum corpori noceret, non aduerte; semper enim melius fuisti, quando ieiunasti; semper solue Deo tuo aliquid, & semper eius melius recordaberis.

Ieiuniorū
per heb-
domadam
ratio.

19. Cauē subitam comestionem, & auarā, & auidiam. Venit enim velocitas ex amore obiecti inordinato. Edacitas velox gula, & desiderium admixtum habet & vitium. Gregorius in expositione Iob: Loquacitatem excitat, immo inebriat, calefacit & exorbitat, sicut ebrietas vel nimia loquela tepescit, & illecebras educit. Item omnem cogitatum de Deo præscindit & recludit. Melius est vnum actum in magna mora bene facere, quam in parua exorbitare. Nam ad sanitatem corporis, quanto honestius & ornatius ingeritur cibus, tanto facilius digeritur & salubrius. Et sic etiam debet vsitari, & scribendo, & loquendo, & agendo, vt non festines. Secundò, quia in illis non potest gloria Domini quæri; cum ita impetu homo fertur in rem, quòd omnes vires in eam extenduntur. Discas ergo tardare & minui ab actu. Nullum bonum facias, vt inobedientiam incurras. In temporalibus pecunijs, redditibus, & libris, habeas te sicut dispensatorem, & videas, vt in hoc fidelis & prudens inueniaris. Tibi ergo victum & vestitum frugaliter tribuas; deinde magis indigentibus & melioribus, & in salutem animarum magis. Nulli non indigenti aliquid notabiliter tribuas vnquam, quia indigentes plurimos inuenis. Et si abundanti tribueres, fideliter non dispensares, nec prudenter ad tuam salutem. Item ne carnaliter in dando afficiaris. A nullo temporale accipiam, cum indigentiores reperiantur; quia quòd nulli facere volo, ab alijs non postulabo. Item dixit: Pro nulla re mundi deberet homo turbari. Qui facit illud quòd scit, multum mereatur scientiæ: & qui non facit illud, quòd scit, multum cæcitatatis.

20. Magnum est obedire in illis, quæ sunt homini contraria & graua, & hæc est vera obedientia. Præ omnibus & in omnibus stude te humiliare specialiter in corde, & etiam ad extra coram fratribus. Scientia scientiarum est scire se nihil scire. Quanto plus homo scit se distare à perfectione, tam prope est perfectioni. Initium vanæ gloriæ est sibiipsum placere. In nullo melius cognoscitur homo, quam in hoc, quòd laudatur. Semper debes nitì aliquid boni notare, & cogitare de alio. Quoties aliquid inordinatè extra Deum concupiscimus, toties à Deo fornicamur. Ideo propheta ait: *Mibi autem Deo adherere bonum est.* Viriles esse debemus in oratione, & non leuiter desistere: nec cogitare, quòd Deus non vult nos exaudire; sed quoties repellimur, nunquam desperemus. Pusillanimes orare debent, tanquam filius ad pium patrem, sicut in euangelio dicitur: *Quis ex vobis patrem peti panem, nunquid lapidem dat ei?* Et cætera. In omni re mundi est tentatio, quamuis homo non sentiat.

21. Maxi-

Scientia
omnium
maxima
est scire se
nihil sci-
re.

Psal. 73.

Luc. 11.

21. Maxima tentatio est non tentari. Quamdiu homo inuenit in se aliquid ad amputandum, tunc bene stat. Quando aliquid mali sibi suggeritur, cogita, quod velis socios tuos interrogare, & tunc diabolus stat confusus. Semper magis sperabis de æterna gloria, quam timebis de gehenna. Caueat quis, ne alios scandalizet moribus suis; sed studeat mores suos corrigere, & honestè se vbique habere, vt alij magis ædificentur. Cum qualibus cogitationibus vadit homo dormitum, cum talibus surgit. Vtile est tunc orare, vel aliquos psalmos legere. Modica confusio hinc perpeffa delet æternam confusionem coram Deo & omnibus Sanctis. Illi studeas solum placere, & illum timere, qui te & omnia tua cognoscit. Posito quod omnibus placeres, & Deo displiceret, quid esset? Auerte ergo cor tuum à creaturis, etiam cum magna vi. Aduerte, vt teipsum perfectè sic vincas; & erige cor tuum semper ad Deum, sicut propheta dicit: *Oculi mei semper ad Dominum, Deo gratias.* *Psal. 24.*

Maxima
tentatio
non ten-
tari.

*Epistola ad Episcopum Traiectensem pro Magistro Gerardo Groo
quando erat ipsi interdictum, ne publicè predicaret.*

22. **P**ater præcellæ potestatis, & princeps populi Traiectensis. Nuper cum inspirato Domino, Gerardus Magnus diaconus vestre diocesis, in his vltimis temporibus prædicationis zelo accensus, clero ac populo scelera sua annunciaffet & pericula, nec non sanam & veram Euangelicam & Apostolicam doctrinam, contra hæreticos, vsurarios, & clericos focarias habentes, atque contra diuersa aliorum facinora & flagitia in diocesi vestra, per vestram & parochialium curatorum licentiam, non sine fructu & incremento, vt sperat, prædicasset & seminasset. Vnde in diuersis locis, multorum corda vias suas peruersas & malas relinquente, conuersa sunt ad Dominum. Vnde etiam in agro dominico, virginici flores plurimi, viduarumque castarum, & voluntariorum pauperum segetes, abrenunciations seculi, restitutiones ablatorum, atque multi & varij Ecclesiastici & Catholici germinis fructus, ad oculos verè Deum amantium noscuntur pullulasse. Vnde etiam quorundam hæreticorum, secretè serpentium in terra, audacia compressa videtur; & in partibus Zelandiæ, vsurarum prauitas & vesani amores cessauerunt. Verumtamen eidem Gerardo, procurantibus (vt præsumitur) clericis & presbyteris focarias habentibus, per vestras literas hæc causa vel causæ cognitione, exercitium prædicationis indirectè interdictum est. Nam quamuis generaliter vestrae literæ emanarunt, omnes tamen alij ad sua officia penè restituti sunt; quod

ab episcopali prouidentia non sperat idem Gerardus, sed à malignorum suggestione processisse; in sanctæ ædificationis non paruum detrimentum & grauamen. Inde lætantur hæretici, & serpunt audacius. Inde exultant inimici ecclesiæ clerici focaristæ, in lubrico carnis foetidissimè permanentes. Inde gaudent vsurarij; inde etiam multiplicantur scandala, & multiplicantur fortè latius quàm carnales & mundanæ mentes valent existimare. Et quamuis (Deo teste) idem Gerardus, quantum est ex se, speculationi veritatis vacare mallet & quiescere, tamen quia vidit hostem humani generis in proximos suos vndique crudeliter grassari, & eos per abrupta & in præcipitia vitiorum impellere, quorum plures secundum spem ipsius, (vt etiam ex effectu apparuit) per suam prædicationem possint eripi à laqueo venantium, & à verbo aspero; zelo domus Domini incitatur, & amore proximorum accenditur & stimulatur, vt possit verbum Domini sine emolumento temporali in paupertate humiliter sed veraciter prædicare & seminare, prout prius non sine fructu euidenti prædicauit & seminauit. Et si sibi specialis licentia denegatur, hoc saltem petit, vt parochialibus curatis non inhibeat, quin ipsum possint, si velint, admittere, qui secundum consuetudinem ciuitatis & diocesis Traiectensis, quos voluerint prædicatores maximè veros & bonos, sine licentia vestra semper admittere consueuerunt. Et adhuc (quod absit à dominatione vestra) si contra huiusmodi fructum & contra consuetudinem prædictam, ipsum Gerardum velitis à prædicationis exercitio prohibere, rogat & petit humiliter & obnixius, vt sibi causas & rationes prohibitionis vestræ velitis ostendere; & non sine monitione, quæ semper debet præcedere, ipsum iudicare, aut iure suo priuare, vel à iure suo suspendere. Qui paratus est, non solum vobis Pater, verum omni homini de singulis, quæ docet publicè vel priuatè, rationem reddere, & sanctis sanctorum radicibus & scripturis veraciter comprobare; & si necesse fuerit, ad conspectum summi Pontificis deducere.

*Epistola magistri VVilhelmi de Saluaruilla, cantoris Parisiensis
ad Papam Urbanum sextum, ad impetrandum magistro
Gerardo priuilegium prædicandi.*

23. **S**ANCTISSIMO in Christo patri ac Domino nostro, domino Urbano diuina prouidentia Papæ sexto, sacrosanctæ Romanæ ac vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifici; Humillimus vestræ sanctitatis orator & seruator, VVilhelmus de Saluaruilla, cantor Parisiensis, archidiaconus Brabantia in ecclesia Leodiensi.

Eca-

Beatissime Pater, humillima ac deuotissima ad pedum oscula beatorum subiectione præmissa, zelum Dei habens (nisi fallor) scribo fideliter, quæ sequuntur. Vir quidam venerabilis nomine Gerardus Magnus, diaconus Traiectensis diocesis, in scientiis liberalibus, naturalibus, & moralibus, ac etiam in Theologia & iure canonico eruditus; qui dudum propter Deum omnia beneficia sua, scilicet præbendas Traiectensem & Aqueensem, ac etiam patrimonium suum satis largum reliquit, modica dicti patrimonij parte retenta pro tenui victu suo; cui mundus crucifixus est, & ipse mundo; factus est magnus hæreticorum persecutor; iustitiæ & vnitatis ecclesiæ zelator, & feruidus prædicator in dicta diocesi contra vitia laicorum & clericorum, nihil ab illis, quibus prædicat, recipiens seu requirens, nullum temporale seu ecclesiasticum petit beneficium; sed desiderat, vt liberius & sine impedimento prædicare possit, habere super hæc commissionem auctoritate apostolica. Vnde, quantum mihi potest apparere, videretur expediens, quod vestra sanctitas eidem conferat auctoritatem prædicandi, & contra hæreticos inquirendi, & etiam vestræ sanctitatis canonicam iustitiam in suis sermonibus propalandi, in prouincia Colonensi, vel saltem in prædicta diocesi Traiectensi. Præsentiam vestræ sanctitatis dignetur Altissimus conseruare feliciter, ad regimen Ecclesiæ suæ sanctæ. Scriptum Leodij, xxj. die Octobris.

*Epistaphium vetus, & inconditum venerabilis magistri
Gerardi Magni.*

24. **G**erardus Magnus, vixit sicut pius agnus.
Fecit quod dixit, sicut docuit, quoque vixit.
Sicut non fictus, aliis mitis, sibi strictus.
Lux fuerat cleri, tradens huic lumina veri.
Lux fuerat prauis, oculus mentis bene gnauis.
Hic mundò spretus, sed pneumate corde repletus.
Eius doctrina, falsi fuerat quasi spina.
Ridiculum vanis, odium mentis malè sanis.
Quæ falsos læsit, pars veridicis sed adhæsit.
Illi pro vero, fuit utilis hic quia clero.
Vt clero laicis prodesse volens inimicis,
Doctrina veri, debet Christus misereri
Eius de iure, pro tali pondere curæ.
Talis namque fore voluit gratis, sed amore
Diuino tactus, nulla mercede coactus.
Namque resignauit præbendas, sicut amauit
Christum, sic stravit carnem, tenues quoque parit.

De

De proprijsque bonis, tenuit regimen rationis.
Sic fuit exemplo, lux in Christi bene templo.
Gerardus Magnus, quem verus diligit agnus,
Sanctorum sortem tenet, cuincens modò mortem.

V I T A

D. F L O R E N T I I .

Prologus in vitam Reuerendi D. Florentij, deuoti presbyteri, & vicarij Ecclesiæ Dauentriensis.

1. **D**ignum iam arbitror, ex ordine præmissis, aliqua etiam scribere de vita & moribus Reuerendi Patris, ac piæ memoriæ, Domini Florentij, Dauentriensis ecclesiæ presbyteri, quondam M. Gerardi discipuli, de quò superius narratione peragi. Et rectus iam ordo loquendi procedit, vt qui bonæ arboris vbertatem in Gerardo ostendi, qui fuit nostræ deuotionis fundator, iam in pio Florentio eius discipulo, aperiã speciosi floris dulcedinem, qui eiusdem deuotionis imitator extitit, & feruentissimus propagator. Culus humiles & tractabiles mores, profectò sunt animæ languentis flores medicinales, & sanctæ eius virtutes, nonellos instruunt & prouectos.

2. Obsecro autem te frater bone, ne simplicitatē eloquij mei ad iniuriam illustri sacerdotis retorqueas, qui erat humilitatis & simplicitatis amator, sed bonã audita, pio considerationis oculo inspicias & perlegas. Esto sicut apis prudentissima, sugendo mel dulce de floribus pulchris prato in virenti, atque ad ædificationem status & ordinis tui, dilecti patris nostri Florentij virtutum germina & exempla, tanquam flores rosarum & lilia redolentia, in hortulo pectoris tui diligenter infere & recondes; vt in bono semper proficias, & in amore Christi amplius inardescas. Ipse enim fuit insigne virtutis speculum, & cunctis Deo seruire cupientibus ad cælestē regnum iuuamen. De quo tanto fidētius valeo loqui, quanto apertius eum agnouī, & sepius ipsi adisti & ministravi.

Novitius.

3. **O**pus, quod rogatu meo & aliorum instanter incepisti, ad honorem Dei perfice. Erit enim delectabile posteris audire, quàm clara luminaria in finibus nostris emicuerunt. Quorum meritis tu quoque particeps esse poteris, si ea quæ gratis accepisti cæteris in charitate studeatis impertiri.

Senior.

Senior.

4. **L**aboriosum est opus, quod aggredior, & quod scientiam meam ac vires imbecilles excedit. Nam potius eligerem ab alijs dictata in silentio legere, quam rusticitate mea claritatē illustrium virorum barbarizando obscurare. Verū tu, qui non apices literarum, sed virtutes morum quæris in literis, propter inopiam dictaminis non debes aspernari margaritas in vilibus conchis. Fateor namque imperitiam meam, non posse sufficere ad tanti patris vitam describendam, sed in templo Dei offero pilos caprarum, ad operiendum tectum tabernaculi, qui lapides pretiosos non habeo, ad ornandam chlamydem Sacerdotis. Denique durum & ingratum mihi indigno videtur, si tam dilecti patris virtutes reticerem: qui mihi & multis alijs benefecit in vita, & primò traxit ad Dei seruitium, ac tandem direxit ad monasterij portum. Vnde pro gratiarum actione & dulci recordatione eius, libens ipsi rependo muneris vicem, hoc opusculum conficiendo post eius decessum.

5. Sit igitur pro aliquanta excusatione operis præsumpti ingens affectus patris reuerendi, cuius memoriam inter deuotos opto semper & vbique florere. Dominus autem Iesus, qui duo minuta pauperis viduæ non spreuit, mihi exiguo in futuro recompenset, quòd pia intentione in eius gazophylacium mitto manum, doctioribus me altiora reseruās. Nam & propriam exiguitatem sciens, correctioni me subdo maiorum. Inuet me obsecro deuota mens orando, & si quid ædificationis hauserit hæc scripta legendo, laudet Deum de vniuersis donis suis, & sit gratia etiam in paruis.

CAPITA VITÆ FLORENTII.

De humilitate Christi, quam D. Florentius studuit imitari.	Cap. I.
De interpretatione nominis Florentij, & laude triplici.	II.
De interpretatione nominis patris eius Radeu vini.	III.
De patria eius, & profectu in studio Pragensi.	IV.
De honestate morum eius inter seculares.	V.
De conuersione eius per predicationem magistri Gerardi.	VI.
Qualiter seculari vita despecta, magistro Gerardo adhaesit.	VII.
Qualiter ipse iam plene conuersus, complures alios conuertit.	VIII.
De presuris & iniurijs ipsi illatis.	IX.
De promotione eius ad sacerdotium, & descensu humilitatis eius.	X.
De raritate exitus eius, & cum quanta disciplina habuit in choro.	XI.

Nūn

De

De simplicitate vestimentorum eius.	XII.
De humili seruitio eius inter fratres.	XIII.
De labore manuum eius pro communi bono.	XIV.
De misericordia eius in pauperes, & agros, atque ignotos.	XV.
De refectioe pauperum, & balneatione miserorum.	XVI.
De abstinentia eius & infirmitatibus, ex rigore austeritatis contractis.	XVII.
Qualiter orationibus deuotorum ahiatus saepe reconvalescit.	XVIII.
Quod semel in nocte paschali, angelica visitatione curatus fuit.	XIX.
De viro, qui eo predicante in puteum cecidit, & inde illa sus extractus fuit.	XX.
De visione Crucifixi, super domum eius apparentis.	XXI.
De patientia eius & mansuetudine, ac dilectione ad omnes.	XXII.
De deuota exhortatione eius ad spiritualem profectum.	XXIII.
De efficacia sermonum eius & intellectu scripturarum.	XXIV.
De custodia verborum, & iuratione vitanda.	XXV.
De tribus periculosis tentationibus deuotorum.	XXVI.
De missione fratrum ad fructificandum in diuersis locis.	XXVII.
De felici transitu eius ex hoc mundo, & ecclesiastica sepultura.	XXVIII.
De quadam visione facta post obitum eius, & magna gloria eius.	XXIX.

V I T A.

D. FLORENTII.

CAPVT I.

*De humilitate Christi, quam dominus Florentius
studuit imitari.*

IF Los omnium virtutum omniumq; scientiarum magister & Dominus noster Iesus Christus, ab humilitate & mansuetudine normam viuendi incepit, quam & discipulis suis tanquam legitimam regulam tradidit obseruandam, dicens: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.*

2. Hanc autem veræ humilitatis virtutem, quæ rectissima via est ad ecclesie regnum promerendum, secutus est deuotus & humilis Sacerdos Christi magister Florentius filius Radeuini: quæ usque ad consummationem vitæ suæ, per multos spirituales agones, in longa carnis maceratione continentissime viuendo tenuit, donec in æternæ beatitudinis requiem, pro pijs & iustis laboribus à Deo

Deo remunerandus introiret. Sed qualiter ad hanc humilitatis viam peruenerit, referam Deo fauente per processus sequentes. Deus enim omnipotens & misericors, qui cum ab aeterno Sacerdorem elegit consecrandum, ac donis sublimioribus præsciuit illustrandum, ipse quoque eundem de mundi naufragio mira pietate eripuit & abstraxit: atque in sanctioris vitæ statum, & nouæ prolis palmitem, per verbum veritatis efficaciter regenerauit.

CAPVT II.

De interpretatione nominis Florentij, & laude triplici.

SANÈ non sine prælagio futuræ probitatis, Florētius Radewini est appellatus, ad cœlestis patris gloriam & sui generis famam lucidius declarandâ. Tunc enim res digna laude geritur, si vita nomini concordat, si fama virtutibus non dissentit: quod vtrique in sinceris actibus eius cōprobat. Est namque Florētius dulce nomen pijs ad nominandum & recolendum; qui talem se exhibuit in vita, vt ab omnibus, tam religiosis quam secularibus, in maximo amore & reuerentia haberetur.

2. Pulchrè autē Florentius quasi flores legens dicitur, propter liberales artes quas olim didicit; in quibus tantum valuit & profecit, vt magister vocaretur & esset. Aut propter diuinæ legis notitiâ, & sacræ theologiæ libros, quos præ cæteris scientijs libentius legit, & super omnes mundi thesauros charius dilexit; quæ admodum Propheta in Psalmo dicit: *Ideo dilexi mandata tua, super aurum & topazion.* Sed multo pulchrius Florentius dicitur, quasi florem tenens, quia Christum omnium virtutū florem & castitatis amatorem secutus est, pro cuius amore florentem mundum despexit, atque sinceritatem fidei & catholicæ pacis vnitatem firmissimè tenuit, dicens eū Spōsa in Canticis Canticorū: *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia. Tenui eum, nec dimittā.* Psal. 118.

3. Adhuc autem sacratori sensu & vberiori fructu Florentius dicitur, quasi flores colligens: quia multos fratres clericos primæuæ ætate florentes, secum in domo sua congregauit; qui seculi vanitate despecta, humiliter & deuotè altissimo Domino in castimonia vitæ & fraternæ charitate seruierunt, secundum quod sanctus David gratulabunda voce decantat: *Ecce quam bonum & quam iucundum, habitare fratres in vnum.* Hos cum tanta disciplina & spiritali feruore rexit & educauit, vt esset domus domini Florentij schola cœlestis exercitiij, speculum sanctitatis, ornatus morum, exemplar virtutum, aditus pauperum, conuentus clericorum, instructio laicorum, refugium deuotorum, & totius boni initium & profectus. Ex hac quippe do- Psal. 137.

mo, complures honorabiles & literari viri spiritum deuotionis conceperunt; & veluti apes dulcedine mellis refertæ, de alucario pleno ad fructificandum in alijs locis longius processerunt; & Deo benedictionem dante, non modicum fructum effecerunt, vt de his meritò efficere libeat: *Quia flores apparuerunt in terra nostra.*

Cant. 2.
F. effarce.

CAPVT III.

De interpretatione nominis patris eius Radeuini.

1. **S**ed nec absurdum videatur, si paterni nominis vocabulum mysticè exponatur, quia hoc ad laudem tanti viri non parum tendere existimatur. Aptè ergo satis Radeuinus dicitur, quasi radius diuinus. Quo nomine rectè Christus intelligitur, qui est splendor Patris, mundum illuminans sapientiæ suæ luce, vita pura, doctrina vera, miraculis sanctis, & reuelationibus multis. Qui & Apostolos suos, tanquam veri solis radios, misit in orbem terrarum ad prædicandum verbum suum, & ad dandum exemplum bonum fidelibus cunctis, ita ad eos inueniens: *Sicut luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est.*

Matth. 5.

2. Bene ergo Florentius filius Radeuini dictus est, qui à Christo in spem viuam renatus, ab ipso irradiari meruit & accenditur, vt terrena despiceret, & cælestia ardentè amaret. Et si idem nomen Radeuinus ex reutonico transferatur ad latinum, consilium exprimit & vinum. Quæ duo simul Florentio optimè adaptantur, qui consilium mundanæ sapientiæ reliquit, & diuinæ legis mandatis se subdidit, iuxta illud Psalmistæ: *Nam & testimonia tua meditatio mea est, & consilium meum iustificationes tuae.* Cui etiam Christus pro delectationibus vanis & carnalibus, quas mundus offert suis amatoribus, gustum internæ suauitatis præstitit, quam mundus accipere non meretur: & spiritualis lætitiæ vino, dum diuina mysteria celebraret, cor eius & animam potissimum repleuit; vt omnia interiora eius diuini amoris incendio feruerent, atque in voce exultationis cum Propheta deuotissime iubilaret, dicens: *Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum vinum.* Tunc enim totus intra se collectus, & supra se in spiritu raptus, semetipsum hostiam viuentem ac Deo placentem obtulit, multumq; fideliter pro sancta Ecclesia & omni populo Christiano suppliciter intercessit. In quo sacro conuiuio, deificam in suo fonte dulcedinem gustans, & præ magnitudine diuinæ largitatis amorosè liquefactus, cum magna gratiarum actione hæc mystica verba ruminabat: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuae*

Psal. 118.

Psal. 83.

Psal. 30.

Deo.

Domine, quam abscondisti timentibus te? Sed his iam prælibatis, ad rem gestam stylus vertatur.

CAPVT IV.

De patria eius, & profectus in studio Pragensi.

1. **R**euereudus pater & deuotus Sacerdos Christi magister Florentius, vicarius fuit Ecclesiæ Dautentris, per prædicationem venerabilis magistri Gerardi Magni, diuina gratia opitulante conuersus. Cuius factus humilis auditor, per omnia studuit eius fieri imitator. Et salutaribus consilijs gratanter acceptis, ipsum sicut patrem charissimum & suæ salutis genitorem dilexit, ac summa cum reuerentia, vt decuit, semper & vbique honorauit. Vnde mutuo ab ipso, inter cæteros discipulos suos, amplius diligi meruit, & præ cæteris commendari, ob specialem morum suorum venustatem & modestiam, qua eminenter præditus fuit, ac religiosius refulsit.

2. Hic igitur de ciuitate Leyderdam, in terra nobilis domicelli de Erkol originem natiuitatis duxit, quæ circa fines Hollandiæ sita, tribus ferè miliaribus à Traiectensi ciuitate distat. Huius pater Radeuinus nomine, vir quidam erat inter suos fama notissimus, rebus ac facultatibus secundum status sui exigentiam decenter adornatus. Qui filio suo Florentio ad studium Pragensis pergenti, pium assentum præbuit & iuuamen. Nā tunc temporis apud Pragam Bohemiæ, studium priuilegiatum latissimè floruit, & multi de partibus inferioribus illuc expeditius pergebant. Fit cito artista bonus, qui erat ingenio clarus, & in proficiendo studiosus, taliter inter scholares, pius ad domesticos, reuerendus erga magistros. Post hæc ad patriam suam cognatosq; reuertitur, & pro magisterij gradu honorificè suscipitur.

3. Congaudent vniuersi amici cum vicinis eximie, quò diu cuncta eius præsentia salubri prosperitate, post tanta terrarum spatia, & pericula, diuinitus concessa, frui ac consolari merebantur. Siquidem matura eius de Pragensi vniuersitate ac studio reuersio, grandis extitit amicorum exultatio. Sed Deo melius disponente, facta est æternæ salutis eius felix preparatio, quia non multo nec longe post tempore lapsò, factus est verus Christi discipulus de magistro. Cui etiam pius Dominus, cum de Pragensi rediret, rem latis mirandam ostendit, in qua misericordiam eius manifeste cognouit. Nam cum ad quandam profundam vallem peruenisset, sequebatur eum currus cum impetu magno de monte descendens. Quem declinare non valens, & periculum

corporis metuens, cum iam humanum deesset auxilium, confugit ad diuinum. Et inuocato omnipotente Domino, affuit gratia saluatoris immensa. Vidit namque (quod dictu mirabile est) mox vt Dominum inuocasset, currum eundem antecedere se per viam qua tendebat, & omne periculum esse sublatum. Quod factum erga se miraculosè gestum Deo totum ascripsit, qui tribulatos corde sanat, & ab omni angustia liberat ad se clamantes.

CAPVT V.

De honestate morum eius inter seculares.

1. **E**Rat autem morum honestate conspicuus, lætus inter sodales, affabilis verbis, liberalis expensis, facie venustus, statura gracilis, & mediocriter procerus. Quem Deus aliquo tempore permisit in seculo versari, & eius in lanas falsas experiri, sed non finaliter periclitari, vt nemo cõuerti volens de venia desperet, quando hunc tam citò in melius mutatum cognoscit.

2. Quodam namque tempore, inuitatus est cum multis amicis ad nuptias seculares. Cumque in itinere simul pergerent, egit aliquid pro solatio amicorum, promptissimè eis obsequendo & lætitiã exhibendo. Præcidit itaque ramos virentes de arboribus, quibus secum allatis obumbrauit in vehiculo sedentes, vt magnos inde mereretur habere fauores. Nondum enim sciebat, quid Dominus de se facturus esset, nec aduertit, quanto studio conscientiam suam interius ornare cum virginibus sanctis debuisset, vt ad cælestes nuptias dignus esset intrõmitti. Sed nec spirituales epulas in nuptijs Christi nouerat, ideo secularibus cõuiujs interesse gaudebat. Verum Deo miserante, non diu in hac vanitate permansit; sed ad magnam deuotionis gratiam, omnem mundi suauitatem superantem, felici vocatione peruenit.

3. Præfigurauit tamen istud factum seculare, aliquod bonum in eo futurum, quia ipse Dei gratia mutatus in virum spirituales, plures secum contubernales inuitaturus esset ad nuptias ciuium supernorum, vbi Sponsus immortalis Iesus Christus cum omnibus Sanctis conuiuatur in secula sæculorum. Hoc postea verissime patuit in multis fratribus, per eum deuotè conuersis, sicut etiam manifestè oculis meis conspexi, & tota Dacuentria nouit.

CAPVT VI.

De conuersione eius per predicationem magistri Gerardi.

Nec distulit pietas Saluatoris nostri succurrere ouiculae erranti, quae inter nebulas gloriae secularis versabatur, non sine periculo grandi. Cum igitur tempus miserendi eius aduenisset, pius pastor animarum, ouem suam pretio sanguinis sui carere redemptam, de medio laqueorum cauē subtraxit; & ad sanctae congregationis caulam, quam rectorus erat, clementer induxit. Praedicante namque venerabili magistro Gerardo Magno euangelium Christi per dioecesim Traiectensem, multi clerici & laici audito verbo Dei, reliquerunt vanitates seculi, cupientes euadere poenas ignis aeterni, & regna caelestia per poenitentiam & iocundum adipisci. Viua etenim vox magistri praedicantis, tanto fortius ualuit in cordibus audientium, quanto perfectius caeteros praebat in via uirtutum; ut fidem sermonibus eius daret sancta conuersatio in operatione ostensa.

2. Cum igitur Dauentriae apud sanctam Mariam frequenter praedicaret, affuit etiam magister Florentius diligenter auscultas, quid diceret, & lumine caelestis sermonis sapienter foris instructus, mox interius irradiatus est; & corde compunctus. Solebat enim praedicator egregius interdum oculos suos dirigere ad adstantes, & pro audientium qualitate ac utilitate, sermonem suum formare in altum uel longum per feruoris excessum; quemadmodum cupidi piscatores ibi latius sua retia laxant, quod plures pisces confluisse opinantur. Diuina itaque inspiratione actum est, ut magister Florentius aetate iuuenili decorus, & sufficienter prebendatus, uocem Domini libenter audiret, & sonitum caelestis fistulae non surda aure pertransiret; sed ad se utiliter traxit, quod ad omnes generaliter per os magni praedicatoris emanauit. Erat enim de ouibus illis, de quibus Saluator noster praedixit: *Oues mea uocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.* Ioan. 10.

CAPVT VII.

Qualiter seculari uita despecta, magistro Gerardo adhaesit.

Igitur spiritu Dei afflatus magister Florentius, ac rore caelesti intime perfusus, repente pedem uanitatis retraxit, quem in huius seculi itinere figere coeperat. Perpenditque prudenter, quid sequeretur post fugitiua gaudia carnis, quia profecto mors saeva & iustus aeternus. Ideoque ne florigeram Angelorum patriam amitteret, falsos mundi honores spernere decreuit,

& humilem vitam Christi sectari pro optimo duxit. Cupiens ergo magistro Gerardo familiarius loqui, quem vidit magnum zelum animarum ad omnes habere, non differt ad eius reuerentiam fidenter accedere, cui quid intus gerebat, tanquam amico & secretario Dei ex ordine narrat.

2. At ille venientem gaudenter acceptans, charitatis sinum aperit, colloquium desideratum prebet; paratus rationem reddere, de quibuscunque voluisset sciscitari. Itaque in vnum conuenientes, ea que salutaria sunt dulciter conferunt. Exardescunt corda amborum caelestibus, vilescunt omnia terrena, ratificantur consilia bona de diuina seruitute tenenda. Efficuntur deinceps in fraternitatis amore vnanimis, qui in sancte conuersationis proposito ad patriam in Domino feruent. Quibus affuit etiam multiplex gratia Christi, vt non tantummodo sibi, sed & proximis suis proficerent ad salutem. Nam additi sunt illis ad solatiū amplioris gaudij, & decorem domus Dei nostri, quidam literati & eloquentes viri, qui dono Spiritus sancti vehementer inflammati, elegerunt vestigijs Christi firmiter adherere, atque per contemptum mandanorum & fortia bella vitiorum ad aeterna bona transire.

CAPVT VIII.

Qualiter ipse iam plene conuersus, complures alios conuertit.

1. **C**umque suauissimus diuini amoris auster, hortulum cordis magistri Florentij crebrius persfaret, & fletibus irrigaret, cepit magna deuotione fecundari, & ad extrahendum alios de sordibus peccatorum pia emulatione moueri. Dedit ergo operam ad habendum fratres spirituales, qui dudum studio literarū intentus delectabatur socios habere seculares. Nam igne quo ipse iam erat accensus, cupiebat & alios secum accendere, & luminae, quo fuerat à Deo illustratus, non tardauit ad se venientes verbis & exemplis lucidis informare. Suasit igitur clericis ac laicis, Deo seruire volentibus, praua consortia fugere, ad audiendū verbum Dei properare, humilitatem Christi sectari, & sanctorū vitam ad imitandum aspiciere, quatenus per continentiae virtutem & precepta dominica, præmia consequerentur aeterna.

2. Nec fuit inutilis labor, quem pro lucrandis animabus impendit, sed copiosus inde fructus excreuit. Plures namque iuuenes & virgines, eius salutari consilio freti, relictis parentibus & amicis, humiliter & deuorè incedere ceperunt, & secularem vitam odientes, apostolico more socialem in Christo conuersationem

ncm

nem ducere, & alacri corde communem mensam & victum tenuem habere gaudebant. Denique virtutum gradibus singulos proficere hortabatur, orare sæpius, & temporibus debitis laborare manibus: necnon sacris lectionibus ac meditationibus insistere compunctiuus, quibus feruor deuotionis maior acquiritur, & horror continuus contra vitiorum incentiua habeatur, ne quis per desiderium cordis à diabolo seducatur.

CAPVT IX.

De pressuris & iniurijs ipsis illatis.

I Ntrens hæc studia spiritualis exercitij, antiquus humani generis hostis grauer doluit, & felicibus inijs ac pijs actibus deuoti magistri Florentij inuidit, non omittens persequi bene agentem. Nam metuens exemplo eius & industria sermonis multarum animarum spolia sibi auferri, suscitauit aduersarios quosdam, qui asperis verbis & derisionibus insuetis, iusti simplicitatem impugnant, ad retrahendum eum à bonis inceptis. Sed vir animo mansuetus, & ad toleranda opprobria pro Christo bene animatus, nec verborum iniurijs, nec detractionum mouetur figmentis, sed velut aranearum telas paruipendit omnia, permanens constantissimè in bono, quod cepit. Ibat ergo mitis inter peruersos, patiens inter obloquentes, nulli malum pro malo reddens, sed tranquillo corde orabat & tacebat, aut rationabili verbo imprudentiam ora frenabat. Reprehenderunt enim stulti, quod ignorabant: & quem humiliter incedere, atque omnem leuitatem vitare cernebant, hunc proterno sensu multum delirare autumabant.

2. Ipse autem tanquam flos campi processit verecundo aspectu, grisea tunica indutus, & longa toga palliatus. Et sicut lilium inter spinas crescit, & incisum redolet, sic Florentius derisus inter subsannantes letior fiebat, & odorem notitiæ suæ per patientiam suauiore reddidit ac clariorem. Induit enim eum Dominus loriam fidei, & virtute constantiæ militem suum armavit, ut non posset hominum peruersitas statum mentis eius euertere, quem gratia Dei roborauit intus. Studuit quippe pro nomine Iesu contumelias pati & terrores, sciens scriptum. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines: & exprobrauerint nomen vestrum tanquam malum, propter filium hominis.* Attendebat igitur sedulo in auctorem vitæ Iesum filium Dei, quem Samaritanum & seductorem vocabant Pharisei, qui discipulos suos præmonuit multa contraria debere pati à mundanis, quia & ipse prius grauiora patiebatur ab æmulis Iudæis. *Si me, inquit, persecuti sūt, & vos persequensur;*

Luc. 6.

Ioan. 8.

Ioan. 15.

Matt. 10.

sequenter non est animi seruus maior Domino suo, Et si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eius?

3. His itaque sermonibus sanctis strenue confortatus, nec hominum ludibria curauit, nec à vera humilitatis via, quam veritas docuit, declinauit, sed per contemptum mundi & abnegationem sui, conatus est ascendere ad alta virtutum. Elegit namque potius abiectus Lullardus cum fratribus suis vocari, aut insanus à secularibus reputari, quam magnus dominus & magister nominari. Vnde quantum in eo fait, honorificum magistri nomen suppressit, voluitque solum simplici nomine Florentius dici, sicut & alij fratres eius, quorum aliqui satis bene literati erant, & ex ditioribus in seculo nati. Nihil autem preciosum aut nitidum in vestibus habere voluit, nil deliciarum in cibis cupiuit, nil superfluitatis in necessarijs utensilibus admisit, sed simpliciora & plana, quæ humilitatem prætenderent, & seculares non offenderent: qui melius docentur humili exemplo, quam subtili sermone. Itaque communem vitam sectando, & fraternam charitatem omnibus exhibendo, non alta de se sapiendo, sed humilibus semper consentiendo, iam non vt magister rigidus metuebatur, sed sicut amabilis pater diligebatur; quia in ipso velut in lucidissimo speculo, & foris decens morum honestas, & intus cælestis puritas apparebat.

CAPVT X.

De promotione eius ad sacerdotium, & descensu humilitatis eius.

Prov. 29.

1 **S**ed quia humilem merito gloria sequitur, & mitem iusta laudatio decet, illi, qui viro Dei prius aduersabantur, videntes mentis eius constantiam, & propositum in Domino fixum, represserunt linguas suas ab infestatione iniusta. Vnde ad pietatem conuersi cœperunt commendare vitæ sanctitatem, & reuerentiam propter modestiam habitus eius & disciplinam, nec non fratrum eius deuota diligere studia in humilitate Christi fundata. Et quidem iuste. Quem enim gratia Dei perfuderat, & multis virtutibus florere fecerat, rectè diligi meruit, & ab omnibus magnificari. Crescente igitur fama bonitatis eius, complures clerici & laici ad audiendum verbum Dei domum eius frequentabant, & nonnulli de scabinis & maioribus ciuitatis, consilij causa ad eum veniebant, eo quod sapientia Dei & fides maior, secundum virtutem animi inueniebantur eidem inesse. Quapropter in arduis & obscuris casibus conscientias suas securius

rius ei committebant, & libenter eum audiebant, auditoque co-
multa bona Deo placita faciebant.

2. Gaudebat igitur magister humilis charitate plenus, de fru-
ctu animarum & spiritali profectu fratrum suorum, magnam-
que curam pro necessitatibus pauperum clericorum gerebat.
Christum Dominum in eis venerando. Considerans autem ve-
nerabilis magister Gerardus, dilectum discipulum suum magi-
strum Florentium speciali deuotionis prerogatiua florere; con-
silio sancti Spiritus inspiratus, & multorum fratrum precibus fla-
gitatus, decreuit eundem ad sacerdotij gradum promouere. Qui
tanto honore indignum se contestans, ab hoc onere humiliter
petijt subleuari. Sed fratrum victus instantia, tandem magistri
sui monitis resistere non audens, obedientia compellente assen-
sit. Factus ergo presbyter, non est elatus in gloriam humanam,
sed tanto humilior in omni actu & habitu suo inuentus est, qua-
to dignitate & ordine maior. De quo magister Gerardus tale te-
stimonium perhibuit, dicens: Semel feci vnum ordinari in pres-
byterum, & spero, quod dignus sit. De cetero cauebo ne leuiter
quid simile faciam, quia paucos ad hoc idoneos cerno. Ipse ta-
men dominus Florentius, sicut vere paruus & vilis in oculis suis,
nil magni ex clericali ordinatione de seipso existimauit, sed in-
feriores etiam fratres in animo sibi praposuit, & de quodam
simplici clerico nondum in sacris constituto sic ait: O si pro ca-
lice meo, possem Deo offerre in iudicio, pennam illius clerici.

CAPVT XI.

De raritate exitus sui, & cum quanta disciplina stabat in choro.

IN bonis autem & honestis moribus suis, facile poterat vir
D. Florentius ab ignotis & secularibus agnolci; quod
erat deuotus homo & amicus Dei, dignusq; vicarius Iesu Chri-
sti. Hic itaque prius fuit canonicus sancti Petri in Traiecto: sed
illa prabenda relicta, vicariam recepit in Dauentria: vt apud ma-
gistrum Gerardum staret, eius erudiendus exemplo & doctrina.
Vnde semel vni amicorum dixerat hæc verba: Spero, quod non
moriar canonicus, sed in humiliori statu seruiam Deo. Et factum
est ita, ad laudem Dei in secula. Qui cum in magna haberetur
reuerentia, pro sua sanctitate & abstinentia, summe tamen vita-
uit ab hominibus honorari. Ideoque egredi ad publicum decli-
nauit, & manere domi cum fratribus suis vnicum solatium sibi
duxit, sciens maiore sibi profectu, & alijs exemplū stabilitatis in-
de prouenire. Transiens autem per plateam expeditius ibat, nō te-
xens

xens alicubi longos sermones, sed breui verbo aut solo nutu capit, satisfecit obuianti. Sed & oblatos sibi honores sic parumpendebat exterius, vt saepe non aduerteret obuiantes; nec quorsum tenderent, inuestigare curaret. Vadens autem ad ecclesiam interim orabat, aut meditabatur de Deo, prout Spiritus sanctus inspirabat.

2. Propter magnam autem corporis sui debilitatem & frequentes infirmitates, quas in primo feruore propter nimiam abstinentiam inciderat, non potuit quotidie chorum visitare. In magnis tamen festiuitatibus & celebritatibus Sanctorum, quantum valetudo permittit, libenter affuit vesperis & missæ maiori. Cumque esset senior vicarius, in sinistro latere chori semper in inferiori stallo locum tenuit; cum tamen altissima ei sedes post canonicos competisset, Stans autem in choro, nequaquam vagis oculis circumspectabat, sed versus ad altare, cum omni disciplina & reuerentia quietissimus stabat, Deo & sibi deuotè intentus, & prout æger potuit, moderata voce, non fractis notulis psallebat. Ita morigeratus & reuerenda facie erat, vt multi pueri & cantores eum frequenter aspicerent, & religiositatem eius mirarentur, quia nihil leuitatis in verbo aut motu corporis apparuit, vnde potuisset reprehendi. Et ego tunc temporis cum alijs scholaribus chorum visitare consueui, sicut iniunctū mihi fuerat à magistro Ioanne Boëme, qui scholas & chorum strenuè regebat. Quoties ergo Dominum meum Florentium in choro stantem vidi, licet ipse non circumspiceret, præsentiam tamen eius ob reuerentiam status eius meruens, cauebam aliquid fabulari.

3. Et accidit aliquando, vt non longè ab eo starem in choro, veritque se ad librum nobiscum canendo. Et stans post me, manus suas super humerum meum posuit, steti que fixus vix audens me mouere, stupens ad tantæ dignationis gratiam. Erant quoque tunc temporis in collegio Dauentriensi plures canonici & vicarij literati, ac probabilis vitæ viri, strenui & alacres ad diuinum officium debita cum laude persoluendum. Hi virum Dei magistrū Florentium, in reuerentia & digno honore habentes, ipso præfente insolentias leues sollicitius compecebant, totusque chorus illustrabatur tanti sacerdotis disciplina.

CAPVT XII.

De simplicitate vestimentorum eius.

1. **A** Mator simplicitatis & humilitatis pius Dominus Florentius, sciens quod ornatus vestitiū clericum nõ facit, sed magis humilitas cordis & probitas morum, ad maiorem consciencie

sua

suę puritatem seruandam, omnem à se amouit vestium nitorem; & quicquid ad mundi pertinuit pompam & ostentationem humanam. Vt ergo interiori homini habitus exterior responderet, postquam sacerdos effectus est, non quæsiuit molliores vestes, quasi præ cæteris sibi magis competentes; sed communibus & simplicibus, sicut alij fratres, erat contentus. Nam Deum præ oculis semper habens, non amauit transitorium corporis cultum vel ornamentum, sed ad virtutes animæ oculum gerebat apertum.

2. Cauebat autem infirmis dare offendiculum in propria veste aut alia quacunque necessitate naturæ, eligens exemplo Christi, quod humilitati erat propinquius, & minus ab hominibus reputabatur. Non ergo alia portabat in festis, alia in diebus quotidianis; sed tantum in celebratione missæ ob reuerentiam sacramenti, meliori ornamento in festis utebatur, in quo tamen meritam seruauit debitæ honestatis. Almutium eius, quod habebat, satis antiquum & pallidum erat, & in multis locis quasi à tinea corrosum & caluum. Et quando vidi eum cum tali almurio ad chorum transire, condolui, quod tam bonus & honestus sacerdos ita simpliciter & humiliter incedebat. Ad pedes non habebat pulchra sandalia, sicut alij vicarij in ecclesia; sed pro illis fecerat sibi parua & bassa calopodia, quæ erant antiquo corio subsuta, cum quibus sine strepitu chorum intrauit. Tunica eius & toga de griseo panno erant. Dederat ei auunculus eius nouam togam amicitie gratia, sed eam noluit portare; quia nimis honesta videbatur, & ipse simplicia præferbat semper pretiosis. Caputium nigri coloris aut grisei fuit, & sicut ipsi parabatur, portauit, quod utramque scapulam & colla nuda protexit. Manicas habebat paruas & strictas cum paucis nodis, quæ propter attritionem vetustatis, interdum fuerant nouis panniculis antea reparatæ. Non enim erubescere humilis sacerdos Dei, antiquam tunicam à sartore repectatam portare, quinimo, ipse & omnes fratres eius, contendebant sacra æmulatione viliora indumenta habere, & in hoc alius alium superare.

3. Quadam vice, præsentem quodam seculari clerico, loquebatur deuotè de Deo, & stabat idem scholaris iuxta eum pulchris & curiosis manicis suis occupatus, nunc huc nunc illic manus suas versando. Ad quem dominus Florentius, benigne intuens aiebat: Ecce frater manicas meas, quales ego habeo, quæ me non occupant nec inquietant. Nam tam longas manicas ferre, sicut tu habes, tedium mihi foret & onus. His auditis parum erubescens, quietius stetit, & bene acceptans quod dixit, adflicatus abscessit; quia ad simplicitatem vestium, proprio eum exemplo instruxisset,

4. Alio

4. Alio quoque tempore vocavit ad se sartorem, qui ei tunicā nouam facere debebat, & ait, Magister scis deformem tunicam facere? Qui respondit: Nescio, an bene hoc noui. Dicas tamen mihi Domine, qualem vultis habere? Tunc ait humilis magister Florentius ad sartorem: Facies de isto panno quatuor partes, & ita consuas eas simul sine plicis, vt de facili queam tunicam istā induere, & exuere, & tunc satis bona erit. Ad hæc sartor, cum admiratione multa respondit: O dilecte mi, qualiter hoc staret? Quare vellem bonum pannum destruere? Ego faciem bene, sicut melius conuenit. Tunc humilis & mitis sacerdos ait: Quæ cura est de apparatu ad extra? Facias amore Dei planiori modo quo potes, sic enim mihi magis placet: nam simplicia me decet habere, ad ædificationem cæterorum. O nobilem Christi sacerdotē, ad humilia semper inclinatum, qui vt Deo amplius placeret, omnem curiositatem amputauit!

CAPVT XIII.

De humili seruitio eius inter fratres.

LVx mundi Christus, ad illuminandum mentes fidelium venit in mundum, prædicans verba vitæ cœlestis, atque per humilitatis suæ exempla, ad amorem sui nominis torpida peccatorum corda præcipuè accendit, quæ cunctis per orbem fidelibus imitanda reliquit. Nam talem se Christus in medio discipulorū suorum exhibuit, sicut vnum ex ipsis, seruitium pietatis ostendens, & dominū potestatis non exercens, vt qui eum imitari voluerit, ab eo quoque dignus sit honorari, & super omnia bona in cœlesti regno constitui. Ego (inquit) *in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Et iterum: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam pro multis.* Hanc autem sanctæ seruitutis doctrinam, humilis seruus Christi Florentius, cum fratribus suis studuit obseruare, persuadens omnibus sibi adherentibus cuiuscumque essent ætatis, vt per charitatem inuicē seruirent, inuicē sua onera portarēt, nulla abiecta opera exhorrerēt; sed humilia seruitia libenter exercerēt, illud amplectēdo charius, quod minus continet honoris, & plus habet laboris & rigoris.

2. Mos igitur sanctus, & probabilis apud eos virtus inoleuit, vt quilibet fratrum per hebdomadam in coquinæ ministerio staret, & cum omni humilitate ibi coqueret, vel quæ sibi à coco iniungebantur, promptè & hilariter adimpleret. Feruebant enim tunc omnes ad villiora opera facienda, siquidē & pro regno Dei laborare, incunda requies putabatur. Volens ergo bonus pater & dulcis magister Florentius, exemplum bonum præbere subie-

ctis,

etis, tenuit etiam ipse in coquina vicem suam pro posse. Cui quidam ex vicinis compassione motus, dixit: Cur bone domine versaris in coquina? Non habes aliquem, qui pro te istud faciat? Nonne melius esset, quod tu ires ad ecclesiam, & alius coqueret pro te? Respondit humilis minister Christi Florentius, dicens: Nunc magis affectare debeo, quod habeam omnium aliorum orationes, quam solummodo meas? Dum enim ego sum in coquina, omnes alij interim tenentur orare pro me. Maiorem ergo fructum spero consequi de orationibus aliorum, qui sunt in ecclesia, quam si ego solus orarem. Sic ergo tam verbo quam exemplo edificauit vniuersos: non querens quod sibi esset delectabile, sed alijs vtile & exemplare. Quoties autem cum fratribus comedebat, primum ferculum manibus suis eis apposuit, & de hoc plurimum doluit, quia infirmitate cogente refectio fratrū quotidie interesse non potuit. Quapropter seorsum in coquina cum coco suo solus edebat, habens mensam parua sobriè paratam: quia solidum cibum, debilitas stomachi non sufferebat. Ego licet indignus ab ipso sepe inuitatus, mensam eius parauit, & modicum quod petebat de cellario attuli, gaudensque cum multa hilaritate ei ministrari.

CAPVT XIV.

De labore manuum eius pro communi bono.

O Primus in moribus dignè que memorandus, inter omnes deuotos deuotissimus Florentius, nunquam ociosus voluit inueniri: sed preciosum tempus fructuosè nihil est expendere: cauens omnimodo, quamuis beneficiarius esset, panem suum gratis & absque labore manducare. Quod à venerabili magistro Gerardo didicit & accepit, hoc diligenter obseruauit: cuius sententia fuit, vt nemo ad congregationem suscipi deberet, nisi secundum beati Pauli dictum manibus laborare vellet. Est namque operatio sancta, ad omnem spiritualem profectum vtilissima: per quam carnis lasciuia domatur, & ab euagandi leuitate mens dissoluta citius refrenatur. Per hanc ocia nocua tolluntur, & confabulationes friuolæ ex orio surgentes, facilius decurtantur. Occasione enim loquendi sublata, labor proficiet in manibus: & erit semper diuor in bonis, qui fuerit operatius fidelis. Per hanc etiam necessitatibus fratrum sapienter prouidetur, & pauperum miseris copiosius subuenitur. Nam illa elemosyna gratius Deo placet, & clarius lucet, quæ de vultu sudore procedit, & iusto labore quæ sita reficit indigentes. Igitur ars scribendi libros, quæ clericis melius conuenit, & quietius exerce-

1. Cor. 4.

exerce-

exerceri potest; à fratribus domus eius est maturius arrepta, & pro communi bono seruando vſitatus introducta. Ipſe vero venerandus Pater Florentius, ne vacuum nomen gereret rectoris, ſed in exhibitione operis officium ſacerdotale commendaret, dedit ſcriptoribus exemplum clarum, membranas pumicando, quaterniones lineando, & componendo. Quia licet minùs bene ſcribere ſciret, in preparando tamen alijs neceſſaria, quàm plurimum ſcriptores adiuit manu ſua, oleo ſancto conſecrata.

2. Interdum cum opus eſſet, & tempus vacaret, aſſumpto ſocio libros iam ſcriptos perlegit & correxit; aut de ſcripturis ſanctis aliqua deuota notabilia, ad conſolationem fratrum & exercitationem internorum compilauit. Multum namque gaudium eſt & delectatus, cum pro communi aliquid vtilitatis per diem feciſſet, ſciens hoc Deo gratiſſimum fore. Verùm multitudine clericorum ad eum confluente, cum fama bonitatis eius longiùs reſonaret, requeſitus eſt à multis extraneis, & religioſis viris, & literatis. Idcirco pro animarum ſalute altioribus negotiis oportebat eum intendere, & à priuatis actionibus & internis ſtudijs frequenter abſtinere, & ſpiritualia lucra temporalibus commodis anteferre.

3. Totque conſultandi cauſa ante cameram eius quandoque ſteterunt cupientes ei loqui, aut abſcondita ſua tanquam viro ſancto conſiteri; ve vix ei tranſitus exeuſandi pateret, vix tempus pro horis dicendis & neceſſitatibus corporis ſoluendis opportunè ſuper'eſſet. Neminem tamen inconſolatum reliquit; ſed vel incontinenti expediuit, aut altera vice liberum ad ſe reditum ſecundum condictum petentis conceſſit. Contigit aliquoties, vt horas ſuas legere inciperet, & ſuperuenientibus alijs & alijs perquam multis, non poſſet finire Pſalmum, quem inchoaret. Ne ergo radio affectus deſiſteret aperire pulſanti, ait ad ſemetipſum: Adhuc ſemel propter Deum; ſicque ſemel iterauit ſæpe, & fiebat longum, vincens moleſtiam & inquietudinem aliorum in patientia ex charitate fraterna.

CAPVT XV.

*De miſericordia eius in pauperes, & agrotos,
atque ignotos.*

1. **V**irtus quoque miſericordiæ in corde pij patris, inter alia pietatis opera præcipuè floruit & excreuit; quam frequenter cleemoſynarum largitione in pauperes & peregrinos oſtendit & impleuit. Vnde merito de ipſo dici debet, quod de iuſto

justo viro in psalmo decantatur: *Dispersit, dedit pauperibus iustitia* Psal. III.
eius manet in seculum seculi. Ipse enim dominus Florentius fuit
 pijssimus pater pauperum, dulcissimus consolator tribulatoꝝ,
 & compatiensissimus visitator infirmorum. Qui profecto spi-
 ritu Dei plenus, cum lacte miserationis habuit vinum zeli &
 feruoris: fouens infirmos oleo misericordiae, & odio habens
 passiones & vitia ipsorum: magna cum maturitate & discrecio-
 ne, exercens vtrumque in tempore suo.

2. Sepe namque egenis & debilibus cibos mensae suae misit,
 & species sibi ex charitate missas, maiori charitate ulterius, eū
 aliis indigentibus impertitus est. Pauperum etiam nomina in
 scriptis habuit, quorū curam vni aut duobus fratribus suis in-
 iunxit, vt hospitia honesta & subsidia sumptuum eius procura-
 rent. Erant autem tunc temporis in oppido Dauentriensi viri
 quidam honesti, Deum timentes, secundum consilium domini
 Florentij bene conuersantes; nec non matronae aliquae diuites
 & deuote, misericordiae actibus deditae; quae ecclesiam Dei sedu-
 lo visitantes, & sacerdotes honorantes, multa beneficia pauperi-
 bus clericis Deo famulantibus, rogatu & instantia eiusdem do-
 mini Florentij libentissime ministrabant. Tam pius tamq; dile-
 ctus omnibus apparebat humilis vicarius Christi Florentius, vt
 si pro aliquo paupere rogasset, citò petitionē suam impetrasset.
 Ignotis & extraneis ita affabile se praebuit, quasi amici & cog-
 nati sui fuissent; quaerens vnde essent, & quo nomine vocaren-
 tur, rogans vt interdum visitandi gratia ad se accederent.

3. Paruulis & iuuenibus naturali innocentia & puritate niten-
 tibus, insignis castitatis amator suam beneuolentiam non ab-
 condit; sed pijs verbis ad amandum Iesum & Mariam eos in-
 struxit, suadens eis innocentiam seruare; quatenus angelis Dei si-
 miles facti, in caelo eanticum virginū decantarent. Tristibus &
 tentatis, hilarē se exhibuit & solatiofum; vt si quis offensus fu-
 isset & turbatus, eo viso & secū parum loquente, mox bene pa-
 carus & cōsolatus ad sua cum gaudio remearet. Hoc sapissimē
 expertus sum in me ipso & socijs meis deuotarijs, qui eius con-
 silio eruditi sumus, & in schola Christi optimis collationibus
 informati. Sed nec leprosos & aliqua deformitate corporis vi-
 tiatos abhortuit; imò clementiore se talibus abiectis personis
 curauit exhibere, cognoscens hoc magis placere creatori & sibi
 gloriosius fore: quia non vilitatem personae, sed naturae copulā
 & imaginem Dei in homine considerabat.

4. Vidi quendam monoculum, & alium pede claudicantem
 ab ipso cōuersos, & probabiles viros postea effectos. Cognoui
 etiam quendam leprosum extra moenia ciuitatis morantē, qui

deuotionis gratia ad sacerdotem Dei accessit, loquens cum ipso familiariter, multis hoc idem videntibus & mirantibus, quam humiliter iuxta leprosum sederet. Cui etiam iussit potum dari, & misericordiam utique specialem impendi: quem post plura sacre consolationis verba, dimisit ad propriam mansionem cum suo collega gratiosè redire.

CAPVT XVI.

De refectiōe pauperum, & lauatura miserorum.

2. Cor. 9.

1. **Q**uia verò docente Scriptura diuina, hilarem datorem diligit Deus, libet amplius aliquid narrare de eximia misericordia huius clementissimi patris Florentii, erga inopes & ulcerosos atque deformes, solatia amicorum non habentes. Igitur misericordissimus pater pauperum, exceptis quotidianis elemosynis in pios mendicantium usus, omni anno in festo beati Gregorij papæ, duodecim pauperes scholares ad honorem sancti Gregorij, ad suum prandium inuitare solebat: quia beatum Gregorium duodecim pauperes omni die habuisse legerat. Et ego ex commissione eius, aliquos pauperes nominatim mihi expressos, ad domum eius hora prandij introduxi. Qui cibo potuque refecti, alacri corde ad scholas redierunt: & de acceptis beneficijs, Deo laudes & magnas grates largifluo hospiti suo domino Florentio, & fratribus eius retulerunt. Tunc manifestè impletum est, quod per Psalmistam dicitur, & à multis religiosis ante benedictionem mensæ canitur: *Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c.*

Psal. 21.

2. Similiter in mense Maio, quando herbe agrestes maximè valent pro medicamentis, pius pater non est oblitus pauperum suorum. Sciens ergo multos esse debiles, scabiosos, & ulcerosos, fecit eos ad domum suam venire certo die & hora, pro quadam medicina & corporali balneatione in aquis calidis, cum odoriferis herbis suscipienda. Quibus bene balneatis & lotis lectulum parauit mundissimum pro sudoribus eorum abstergendis. Datoque poculo & consolationis verbo, cum ingenti lætitia ibant ad sua hospitia, mutuo inter se conferentes: Quam bonus & pius homo est iste dominus Florentius & quam boni fratres sunt isti cum eo habitantes, qui nobis propter Deum gratis talia præstant?

3. Quodam tempore in quadragesima (cum tempora essent aliquatenus cara, & pauperes mendicantes grauarentur inopia) multi ad solatiū misericordis patris Florentij obsecrando con-

fuge-

fugerunt, sperantes qualecunque subsidium inuenire: quia nemo vacuus, nemo inconsolatus inde consuevit abire. In tali ergo articulo, misericordiarum pater condoluit fame afflictis & pauperibus deuotis; habitoque consilio cum fratribus suis quæsiuit optimum modum succurrendi egenis: qui erant ita attenuati rebus, ut neque æs in zonis neque panes haberent in saccellis. Tunc vnanimiter fratres accensi sunt, ad succurrendum pauperum turmis: præcipue in tam sancto tempore quadragesimæ, quando aguntur dies penitentiarum, & largiora misericordiarum stipendia exuberare debent erga indigentes, panem pro Deo multis precibus postulantes, sicut in Esaia legitur: *Frangere esurienti panem tuum, & egenos vagosque inducere in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.* Statuerunt ergo firmiter aliquid sibi subtrahere, & pauperibus contribuere copiosius: atque ultra solitum tempus laboris, vnam horam adijcere quotidiano operi suo per totam quadragesimam pro pauperibus: & quicquid illa hora scribendo lucrarentur, hoc integre collectum prouisorii pauperum tradere: ut ille consequenter necessaria alimenta emeret, & indigentibus fideliter ministraret. Hoc idem fecerunt in aliis domibus quidam fratres scriptores & officiales, propriis de laboribus elemosynam Deo immolantes, seipsos sponte castigantes, & pauperes felicissime recreantes.

4. Et quis digne explicabit omnes misericordias huius felicissimi patris in pauperes & peregrinos, maxime autem erga simplices & deuotos Christo famulantes? Etsi omnes tacuerint, ego non silebo, sed misericordias domini Florentij in æternum cantabo: quia indubitata fide, ipso adhuc viuentem, per septennium multitudinem miserationum ipsius experientia rerum probauit. Siquidem cum beato Iob, pes fuit claudus, oculus cæcus, manus egeno, baculus infirmo, solamen lapso, amictus male vestito. Alius namque gaudebat de elemosyna sibi data, alius de tunica sibi parata; alius togam, alius capitiū reportauit. Alius calceos, alius caligas, alius cingulū & soccos recepit. Alius libros, alius pennas, atramentum & papyrus se impetrasse lætabatur. Singuli pro singulis læti muneribus, ab ipso honorabili domino Florentio, patre orphanorum & egenorum, emolumentum non tantum corporis, sed & anime suæ remedium se consecutos fatebantur. Cuius virtutes & opera charitatis, ad plenum exprimere lingua fragilis non sufficit: quia existimationem humanam, conuersatio eius ac fratrum ipsius præcellit. Merito ergo de his dicere non vereor, quod de apostolicis viris scribitur: *Isti sunt viri misericordiarum quorum iustitiarum obliuionem non ac-*

ceperunt. Cum semine eorum permanent bona, & eleemosynas eorum narrabit omnis Ecclesia sanctorum.

CAPVT XVII.

De abstinentiæ eius, & infirmitatibus ex rigore contractis.

1. **F**eruidus ac deuotus Dei famulus Florentius, in primordio conuersionis suæ, ad edomandâ carnis suæ concupiscentiam corpus suum ieiunijs & vigilijs rigidè nimis castigauit, non satis naturæ imbecillitatem attendens: sed in feruore spiritus tantum persequebatur hostem domesticum, vt pondere rigoris obrueret ciuem sibi adhuc necessarium & fidelè. Quia non solùm ab illicitis & superfluis abstinebat, sed multa etiam sibi necessaria subtraxit; ita vt plerumque appetitum comedendi perderet, & gustum discernendi cibos non haberet. Vnde semel accidit, vt absente coco cellarium intraret, & ex quadam amphora oleû pro ceruisia potaret: nec hoc discernere potuit, nisi quando cocus eum, de qua amphora bibisset, requisit, & tunc se errasse cognouit. Alio quoque tempore, in monasterio quodam oblatum ei fuit modicum vini ad bibendum, pro sua debilitate & reuerentia, quam ad ipsum fratres habebant. Cumque inde parum gustasset, ait astanti: Quàm acrem & amaram ceruisiam habetis. Et mirati sunt fratres, quia vinum ab alio liquore non discreuit. Comedit igitur sæpius quasi sine sapore, & potius ex necessitate naturæ, quàm ex appetitu gulæ, vel alicuius cibi suauitate.

2. Veni aliquando ad visitandum eum in camera eius, vbi sedebat debilis in lectulo suo: & salutavi eum benignè, multum dolens de eius infirmitate. Frater autem Iacobus de Viana, qui ei tunc ministravit, aliquas species confortatiuas ei obtulit, dicens: Istæ bonæ species sunt, gustes parum inde. Nonne valde bene sapiunt? Tunc ille me audiente respondit: Crustula panis meliùs vobis saperet, quàm istud mihi. Quamuis ergo torus debilis esset, & multis teneretur incommodis corporis, non tamen ab opere Dei & pijs animarum fructibus cessauit: sed quando accessus hominum pati potuit, resumpto spiritu dabat penitentibus monita salutis. Et tanto dulciùs, quanto amplius nouerant eum à Deo dilectum, & infirmitatibus varijs tanquam aurum pretiosum in igne probatum.

C A.

CAPVT XVIII.

Qualiter orationibus deuotorum adiutus saepe reconvalescit.

1. **C**VM igitur frequentes pateretur molestias corporis, studuit *Rom. 8.*
Deo sedulè gratias agere: quia nō sunt condignæ passiones
huius temporis, ad futuram gloriam Dei promerendā. Ideoque
virgam Domini sibi illatam patienter suscepit, sicut animę me-
dicinā, reputans dilectionis esse signū, secundū illud aposto-
licum verbum: *Quem enim diligit Dominus, castigat, flagellat autem* *Hebr. 12.*
omnem filium, quem recipit. Volens autē pius Dominus ostēdere,
quantū sibi placeret probata virtus filiorū, & quantū valerent
orationes deuotorū: misertus est dilecti Sacerdotis sui saepe in
extrema necessitate constituti, qui à medicis humana via despe-
rantes videbatur. Sed ipse in Domino spem totā posuit qui me-
reres erigit sospitate. Igitur quoties grauis eū infirmitas inua-
sit, missum est ad vicinas cōgregationes fratrum, & clericorū, atq;
sororū: vt pro eo instanter singulis diebus omnes orarent, qua-
tenus Deus ei adhuc parceret eius vitam pro multorum salute
protelando: ne deuoti tristitiam super tristitiam haberent, si
tam amabili patre & necessario gubernatore priuarentur.

2. Ego quandoq; internuncius huius rei fui, dicens sororibus:
Orate pro Domino Florentio, quia grauiter infirmatur. Et ecce
clemens Dominus, qui non spernit preces pauperum, sed vota
humilium libenter exaudit, reddidit sanitatem dilecto & fideli *Psal. 144.*
seruo suo, vt notam faceret filijs hominum potentiam suam.

3. Fuit temporibus illis magnus quidam magister in medici-
nis, dominus Euerhardus Eza curatus in Almelo, vir valde pe-
ritus & nominatus inter physicos doctos: qui deuotionis gratia
inspiratus, multum familiaris exitit domino Florentio, & fra-
tribus eius, aliisque Christo deuotis. Hic frequenter ad domi-
num Florentium venire consuevit, & libenter illi artis suę me-
dicamenta adhibuit: quem fratres valde diligebant, & reueren-
ter suscipiebant. Qui magna adhibita diligentia pro curatione
domini Florentij intimi amici sui, multoties ei profuit, mœ-
stitiamque fratrum fiducia sperandæ salutis saepe erigebat &
consolabatur. Dicebatque: Ista attento, in Domino plus con-
fidens, quā in arte medicinæ, quia supra humanas vires est,
quoddam hic homo potest tam diu in tam debili corpore viuere: Et
nisi specialis gratia eum præseruaret, & orationes multorum
pro eo fierent, celerrimè deficeret, aut etiā diu defunctus fuis-
set. Bonum est ergo fideliter pro ipso orare, quia salus eius spe-
cialiter in diuina stat gratia.

Quod semel in nocte paschali, angelica visione curatus fuit.

1. Inter cætera tempora anni, grauius & frequentius in quadragesima ægrotare solebat, propter cibos quadragesimales sibi magis onerosos & inflatiuos. Et licet tunc corpore debiliior erat, mente tamen hilariori ad susceptionem ieiunij se offererebat. Semel igitur quasi per totum ieiunium debilitato stomacho nimium languebat, & vix vsque ad pascha victurus sperabatur. Sed deuota fratrum oratio non cessauit ad Dominum pro eo clamitare, & gratiam Domini, quam sæpe fuerant experti, multiplicatis intercessoribus, iterum flagitabant. Deficiebat enim tunc omne humanum præsidium, ideoque ad fortissimum deitatis recurrebant solatium.

2. Cum ergo iam peracto ieiunio, dominicæ resurrectionis gloriosa instaret festiuitas, & electus vir dominus Florentius in lectulo suo requiesceret dulci somno soporatus, ecce in ipsa sacratissima nocte paschæ mox angelica visione meruit consolari & confortari. Vidit namque duos angelos sibi apparere, quorum vnus stabat ad dexteram lectuli, & alter ad sinistram. Eleuans autem vnus manum suam in altum, quasi ad percipiendum, gladium vibrabat super caput dormientis; sed statim alter ictum sustentauit ferientis, & prohibuit eum, dicens: Noli percutere, vita enim adhuc viuet, & non morietur. Ad hanc visionem cælitus factam obstupefactus, & quasi de morte ad vitam resuscitatus euigilauit, mirabiliter in Domino confortatus: & vocans ministrum suum, qui non longè in camera quiescebat, ait illi confidenter: Surge, & para aliquid, quod hodie manducem. Sentio me melius habere, & volumus in Domino pariter epulari. Tunc ille ingenti gaudio repletus, festinauit parare, quod iussit. Et omnes qui audierunt, mirati sunt & gauisi; quia tam cito conualescere cæperat, quem iam pridem mori formidabant.

3. Hæc visionē postea auunculo suo canonico S. Marię in Traiecto intimauit, qui eum cordialissimè dilexit, non tamè seipsum nominando, sed quod cuidam reuelatum esset quòd adhuc superuicturus esset. De quo magnificè & intimè cõgratulans, Deum benedixit: quia misit angelum suum, & sanauit eum ab interitu mortis. Vixit post hæc charissimus dominus Florentius aliquot annos, ad consolationem omnium deuotorum, tam clericorum quam laicorum, de diuersis partibus & regionibus ad eum uenientium pro remedijs animarum suarum, quibus vir Domini
tam

tam verbo quàm exemplo, magnum præstitit sanctæ conuersationis ducatum, cum vniuersis fratribus secum in domo congregatis ad laudem Dei omnipotentis.

CAPVT XX.

De viro, qui in puteum cecidit, & inde illæsus extractus fuit.

1. **A**Ccidit autem quodam tempore, vt plures ad audiendum verbum Dei, in antiquam domū prædilecti patris domini Florentij conuenirēt. Et dum collatio deuotæ exhortationis fieret, vir quidā cum aliis fidelibus sedebat super putei marginē; & oppressus somno, cecidit improuisè retro in aquā, capite verso. Ad cuius lapsum exterriti, qui aderant, mox in puteū dolentes respiciunt; & ecce Deo protegente, stetit homo super pedes suos in aquis putei saluus & illæsus, mirantibus cunctis. Sumentes ergo festinanter vectem desuper pendentē, submiserunt in os putei, & extraxerunt hominē viuū, quem existimauerunt penè submersum & defunctum. Videntes autem eum de tanto periculo liberatum, gratias Deo omnipotenti reulerunt, & consolati sunt nō minime; quia Deus non est passus hominem periclitari in illa domo subita morte. Hæc mihi quidam ciuis Cæpensis retulit, qui præsens tunc affuit, & Dauentriæ iuuenis frequentauit: sed & multa alia bona, de viro Dei & fratribus eius enarrauit. Et ego ex eodem puteo sæpius aquam hausi ad vsum coquinæ, qui satis angustus erat; & ideo res gesta ad gloriam Dei ampliùs valet, qui supra id quod petitur, occurrit periculis animarum.

CAPVT XXI.

De visione crucifixi super domum eius apparentis.

1. **G**Rata admodum & Deo dilecta cōgregatio fratrum, in domo reuerendi patris domini Florentij ad laudē Dei collecta, magnis refulsit virtutibus, & sublimium meritorū actibus extitit decorata. Ibi humilitas, omnium virtutum prima, exquisita fuit à maiore vsque ad minimum, faciens de terrena domo paradysum, & transferens homines mortales in caelestes margaritas, tanquam lapides viuos in templo Dei glorificandos.

2. Ibi obedientia, mater virtutum & discretionis lucerna, viguit sub tanta disciplina; vt summa esset sapientia obedire sine mora, & nefas foret horrendū præterire senioris consilium aut minimum verbum. Ibi charitas ad Deum & ad proximum, sic arsit intus & extrà, vt dura corda peccatorum auditis sermonibus sanctis, soluerentur in lachrymas; & qui frigidi aduenerant,

verbi calore accensi, læti abibant de cætero peccare cauentes. Ibi spiritualis militiæ armatura, cōtra singula vitia enituit strenuè; & senes cum junioribus, aduersus Satanam, & propriam carnem, ac mundi fallacias, fortiter certare didicerunt. Ibi antiquorum patrum memoria, & Ægyptiorum monachorum feruida conuersatio; quæ quali semimortua iacuit in terra, ad vitam redijt; & clericorum status, ad summæ perfectionis normam, secundum ecclesiæ primordia surrexit. Ibi audiebatur deuota spiritualis exercitij exhortatio: & inter quotidianas meditationes, sacrosancta & dolorosa passio saluatoris nostri Iesu Christi, crebrius & affectuosius est reperita & masticata; ex cuius intenta recordatione, salus animæ noscitur effluere; valens mortiferos serpentis morsus sanare, & mentem passionatam mitigare, ac torpentem animum ad cælestia de terrenis per cruciformem imitationem subleuare.

3. Cùm igitur magnificæ deuotionis ardor erga diuina beneficia recolenda, in multorum cordibus flagraret, & exemplo reuerendi patris domini Florentij, ad perfectum mundi contemptum, sancta illa congregatio erudita proficeret semper in melius; pius Deus, qui benedictionem suam & gratiam humilibus præstat, non destitit consolationibus sacris & internis gaudijs refouere sibi fideliter seruientes. Et vt de multis aliquid proferam, vnam breuiter visionē his inseram, quam Deus omnium secretorum cognitor super domum illam, cælesti vnctione benedictam, ostendere dignatus est.

4. Quidam ex nouellis plantationibus domini Florentij discipulus deuotus, quadam nocte insolita visione perterritus, expauit totus in principio, sed in fine lætificatus est mira Dei pietate. Cumque in stratu suo quiesceret, ecce ventus ab aquilone validus nimis, & tempestas sauiissima veniebat totam concutere terram, quasi iam instaret dies extremi iudicij, omni carni metuenda. Pauescens ergo horrenda tempestate, cœpit iuuenis ille cogitare quoniam fugeret, & quò diuerteret à facie formidinis Domini. Deprehensus itaque inter angustias, aspexit sursum in cælum; & ecce signum crucis euidens in aère apparuit, salutis humanæ auctorem representans. Videns ergo hanc sanctam imaginem crucifixi, expansis manibus & cōfixis clauis in aère pendentem, cuius radiis illuminabatur orbis, iam tēpesta illa cessabat. Et crux ultra procedebat, vsque dum staret supra domum domini Florentij; in qua habitabant sanctæ crucis serui, & veri contemptores mundi. Ad cuius aduentū & præsentiam, tota domus quasi obuiam tendens saluatori, à fundamento eleuabatur in aère super terram, nusquam tangens terrā: atq;

reuc-

reuerenter se inclinans ex vno latere versus crucem, redijt iterum super stabilitatem suam. Imago autem crucis processit, & stetit super murum contra ostium domus, per quod quotidianus est transitus fratrum. His visis, cœpit iuuenis expansis manibus orare versus crucem, & petere à timore terribilis iudicij protectionē. Statim raptus est de loco suo, & intra ianuā domus domini Florentij collocatus, tanquam in loco securitatis sub alis crucifixi. Tunc nimium exhilaratus, & quasi de omni angustia tutatus, præ ineffabili lætitia expergefactus est. Et vehementer admirans, gratias egit Deo, qui dignatus est sibi talia de deuotis fratribus illis reuelare; quibus deinceps studuit adhærere, & vitam eorum cum Christo absconditam semper venerari.

CAPVT XXII.

De patientia eius & mansuetudine, ac dilectione ad omnes.

1. **Q**uidam curialis seculari fultus asturia, virum Dei magistrū Florentium non est veritus molestare; sed eum beneficio suo conabatur frontosè priuare, existimans quòd forsitan nemo se opponeret, aut pro vicario Christi responderet, quia deuotus & mansuetus ad iniurias videbatur. Vocatus ergo ad causam, vt de obiectis sibi querelis aduersario responderet, non multa contentione nec splendido sermone vsus est, sed breui & humili responsione sic ait: Si vos melius ius habetis quàm ego, teneatis in nomine Dei. Mirati sunt astantes, & ædificati in verbo præsentis.

2. Vnus autè ex canonicis pro viro Dei zelans, nec sustinens iustum & innocentem opprimi, ait ad eum: Quomodo ita loquimini, dilecte magister Florenti? Non curatis plus de præbenda vestra? Verumtamen iste non habebit, quòd querit; sed pro vobis agimus, vt teneatis, quòd bono iure possidetis. His auditis siluit aduersarius, & recessit nihil adeptus. Cognouerunt siquidem à maximo vsque ad minimum, quòd fidelis & deuotus magister Florentius, dignus sacerdos Christi erat; cuius vita & doctrina, plures ad seculi contemptum trahebantur. Nam de magnis & terrena sapientibus, humiles & simplices fratres fecit, necnon quosdam competenter instructos, ad statū religionis & sacerdotij honorem, crescente in eis septiformi Spiritus sancti gratia, habilitauit.

3. Illud autem pro maximo lucro & gaudio singulari reputabat, si alicui iter æternæ salutis ostendisset, atque à peccatis ad continentiam reuocasset. Reuerebatur igitur à mundanis, honorabatur à magnatibus, & à bonis & deuotis tenerrimè diligebatur. Fecerat enim eum tam amabilem cunctis vita sincera, chari-

tas ad Deum perfecta, pietas ad proximum, largitas ad egenos, honestas ad ciues, affabilitas ad afflctos. Vnde quidā de eo dicebat: Non est religiosus, quem tantum diligo, nec est quem tantum timeo, sicut Dominum Florentium, quem sicut angelum Dei aspicio. Ipse tamen nequaquam de sui reputatione gaudebat; sed de conuersione hominum & fratrum profectu, quorum numerus quotidie augmentabatur, Domino gratiam suam in diebus eius largiter conferente. Hinc & nomen eius ad exteras ciuitates, cum multa admiratione & bonæ famæ notitia, peruenit; & tam præsentis quàm absentes, eximij eum laudibus cōmendabant. Sed humanas laudes sibi impensas nō attendit, nec ponderauit; imò vilipendit, & derisit. Nam literas quasdā commendatitias sibi transmissas breuiter legens, post cistam iactauit, dicens: Non est aliud, quod scribant? Bene potuissent de hoc tacuisse.

CAPVT XXIII.

De deuota exhortatione eius ad spiritualem profectum.

1. **E**Gregius ac vernans flos sacerdotum magister Florentius, feruidus animarum zelator, non solum curam domesticorum fratrum habuit; sed etiam salutaris verbi semina, in alijs vicinis congregationibus clericorum, plantare studuit; faciens interdum collationem deuotæ exhortationis per se vel per aliū idoneum fratrem domus suæ, pro mutua pace & charitate seruanda. Ad cuius aduentum lætabantur omnes inhabitantes, ex ore sacerdotis Dei sacra verba audire cupientes. Nam loquebatur Spiritus sanctus per eum ad consolationē gregis pusilli, qui paratus erat ei obedire alacriter & deuotè.

2. Dicebat ergo in quadam collatione admonendo hoc modo: Quilibet deberet omni die proponere vitam suam feruēter emendare, & nouum certamen contra tentationes & vitia sua arripere, & quæ amplius eū molestant, fortius illa niti vincere, & violentiam sibi propter Christū inferre; quia regnum exlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Est etiam vtile quandoque alicui fratri discreto & in via Dei experto, passiones suas & perplexitates reuelare, nec proprio sē sui inniti; sed alteri potius credere, atque humiliter accipere consiliū, & libenter sequi suum rectorem; quia hoc est magnum releuamen nouiter conuersis, & bonum signum spiritualis profectus. Qui ergo sic proponit Deo semper seruire, & totam vitā suam diligenter emendare, atque ab omni peccato se cauere, de hoc magis meretur & acceptior fit, quàm si centum pauperes pasceret, & tale propositum continendi non haberet. Quia maximū munus, quod homo potest Deo offerre, est bona & perfecta voluntas seruiendi Deo

Matt. 11.

Deo omni tempore, quo vixerit. Talis etiam non potest male mori quamdiu in sancto proposito steterit. Et si obierit, spero, quòd in statu salutis erit & misericordiam inueniet; quia bonum propositum habuit, & bona voluntas pro opere completo ipsi ad meritum computabitur; sicut Dauid sanctus confitetur, dicens: *Domine, ut scuto bona voluntatis tua coronasti nos.* Multa quidem & alia consolatiua, pro confirmatione bonorum iuuenum loquebatur; qui de diuersis partibus illic congregati fuerant, non tantum in schola literarum, sed etiam in schola Christi vacantes studio spirituali.

3. Quidam ex ipsis verba viri Dei in tabulis signabant, & alijs absentibus indicare cum magno feruore satagebant; multo alacrius diuina eloquia inter se tractantes, quam seculares solent scurrilia recitare, De altis questionibus, & subtilibus rebus, & intricatis negocijs, omnino tacuit: sciens, quòd paruam ædificationem deuotis mentibus præstant, & compunctioni cordis frequenter obsistunt, & corda innocentium subuertunt; sicut expertum est in plerisque, qui curiosa scrutantes, & viam Christi planam & humilem relinquentes, multis lapsibus & erroribus se inferuerunt.

4. Cum quidam literatus monachus quendam Carthusiensem argueret, eo quòd ordo eorum deditus esset solitudini & quieti ad vacandum propriæ salutis, & penè nullum fructum facere viderentur in Ecclesia Dei; respondit ille bonus religiosus satis prudenter & eleganter, dicens: Nos libenter faceremus, quòd vos prædicatis & docetis. Nam contemptum mundi melius credimus penitentiæ laboribus persuaderi, quam sermonibus pulchris & euagationibus multis. Vir quidam ex Iudæis ad fidem christianam conuersus, audiens famam sanctæ conuersationis magistri Florentij, cupiebat cum ipso de antiquis patriarchis & prophetis differere, eo quòd in vetere lege & Hebraicis literis satis edoctus videbatur, & rabbi à multis secundum sectam Iudeorum dicebatur. Cumque venisset ad præsentiam viri Dei, ipse benignè eum suscipiens, & patienter audiens, humanè & charitatiuè cum eo, fidem sinceram in Christo suadens tenere, ac operibus bonis insudare. De quæstionibus verò legis ad salutem non pertinentibus, & genealogijs veterum nihil ventilare voluit; non quia ignorabat, sed quia ædificationem non importabant.

C A P V T XXIV.

De efficacia sermonum eius, & intellectu scripturarum.

1. Sermo reuerendi sacerdotis, non fuit palpans adulationem, sed veritatis clara protestatio: non secularis eloquentia, sed humilis

lis informatio morum, & ad abiectiōē sęculi rationalis inductio per exempla Sanctorum. Neque enim à diuitibus pecunias quęsui, nec honorē inter magnates; sed cum simplicibus liberior sermocinatio eius, pro quibus etiam instabat apud potentes, vt pauperum memores essent; & de mammona iniquitatis, facerent sibi amicos in tabernaculis regni celestis. Et quis illi facilē negaret, pro quo ipse intercedere volebat? Tensam Dei timebat, qui eum in petitione non audisset.

2. Venit ad eum aliquando pastor & curatus ecclesię Dauentriensis, bonus amicus eius, benevolentiam obsequij sui exhibens, & dicēs: Prędilectę mi domine Florenti, si possum aliquid tibi gratum facere, non parcas mihi. Ad quem pius pater ait: Nihil aliud pro nunc, nisi vt beneuolam te exhibeas deuotis fratribus & sororibus sub cura tua positis, ne molestantur à sęcularibus & improbis personis. Qui mox pię annuens, respōdit: Libenter id faciam amore Dei & vestri, vt etiam sitis memores mei. Magister Ioannes Boheme rector scholarum, & vicarius maioris ecclesię, sub quo diu scholas frequentaui, magnus amicus fuit domini Florentij: libenter eum audiens, & faciēs quod Deo placitum fore sciebat. Cũ ergo tempus soluendi precium instaret, reddiderunt singuli quod iure debebant. Tunc etiam ego obtuli ei precium ad manum eius, repetens librum quem pro pignore reliqueram. Et quia notitiam mei habuit, sciens me stare sub cura Domini Florentij, ait mihi: Quis dedit tibi hanc pecuniã? Respondi: Dominus meus Florentius. Vade (inquit) reporta ipsi pecuniam suam, nolo à te recipere propter ipsum. Reportaui iterum pecuniam domino meo Florentio, & dixi: Reddidit mihi magister precium amore tui. At ille: Grates illi ago, aliã iterum donis potioribus prouidebo. Per spiritum discretionis sciebat, quid vnicuique responderi deberet; & per donum consilij, sapientibus & indoctis, varijsque necessitatibus occupatis salutari subuenit remedio, nihil tamen terreni commodi pro his requirens.

3. Vnde quidã eius consilio se committens, dicebat: Quoties consilium domini Florentij secutus sum, bene mihi successit: & quando proprio sensui innixus sum, malum mihi semper aduenit, aut me pœnituit, quia non feci, sicut mihi dixit. Intellectus sanctarum scripturarum, velut quidam celestis radius, in eo luculenter resplenduit; tantaque puritate diuinę claritatis illuminatus est, vt siue in veteri, siue in nouo Testamento legeret, ab omni parte mysticus ei sensus occurreret; & vbique inueniret, quod eum instrueret, & ad Deum omniũ scientiarum fontem finemque verborũ reduceret. Habebat tamen apud se simplices &

& morales libros, & præcipuè Speculum monachorum, & quædam virtutum exercitia contra vitia, quibus se suosq; commilitones in Christi militia docuit contra diabolica tentamenta triumphare. Nouis autem & imperfectis, ac sæculari fastu tumidis, & carnali amore adhuc infectis, dissuasit alta & subtilia atq; obscura & dubiosa legere, & curiosè rimari.

4. Discant ergo isti primitus se humiliare & proprios defectus bene cognoscere; superioribus suis perfectè obedire, nemini se præferre, cum omnibus pacem & concordiam tenere, timorem Dei in mente semper habere & firmum fundamentū in humilitate ponere, ac sic demum ad arcem claritatis & diuinæ speculationis ascendere lucem, per inhabitantem Spiritus-sancti gratiam mundis cordibus promissam, iuxta illam Domini sententiam, qua ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

Matt. 5.

5. Qui autem student magis videri subtiles, quam esse humiles: & plus quærunt scire, quam bene viuere, citò extolluntur; & sunt carnales. Tales solebat acriter corripere, & ad cognitionem defectuum suorum per humiliationem & frequentes exercitationes salubriter reuocare. Quando autem necessarium fuit, vt aliquem argueret, ita timebatur, vt nemo auderet contradicere, nec se excusare, propter reuerentiam sanctitatis eius, quam nullus audebat offendere, metuens Dei indignationem incurere, si non humiliter sermonibus eius obedisset.

C A P V T XXV.

De custodia verborum, & iuratione vitanda.

1. **Q**uodam tempore apud Amersfordiam constitutus, ab incolis illius ciuitatis & maioribus illius loci satis reuerenter est susceptus; & interdū pia deuotione visitatus. Tunc etiam quidam honesti viri ad audiendam vocem sermonum eius venerunt ad prædendum cum eo & fratribus eius, cupientes familiaritatis eius habere gratiam, & exemplis bonis & doctrinis informari. Quos benignè tractans, & pro eorum statu salubriter exhortans, post auditionem verbi Dei, cum gratiarū actione singuli in domum suam sunt reuersi. Illis autem abscedentibus, mox breuem admonitionem fratribus dixit: Periculosum est magnatibus & sæcularibus loqui & coniungi.

2. Nō expedit diuitibus blōdiri, nec arctiora eis conuenit dici. Ideo oportet, vt homo cautè præuideat, quid talibus loquatur, ne scandalizentur in aliquo verbo leui, vel actu indecenti. Habent enim oculos super nos apertos, ad considerandum gestus nostros, propter bona quæ audiunt de nobis, stemus ergo
super

Viri Dei
tutius in-
ter hostes
quam cum
amicis
versantur.

super custodiam nostram, & demus bonum exemplum alijs, qui nos visitant & requirunt; qui tantum exteriora vident, & secundum hæc de interioribus iudicant. Quamuis in omnibus perfecti non simus, tamen præcauendum est, ne malum exemplum & occasione scandali demus infirmis. Sed isti nimis beneuoli sunt nobis, & hoc forte non expedit nobis. Non delectemur fauoribus vanis qui simplices & humiles esse debemus. Melius est ergo ad locum pristinum citius redire, quia multi ibidem minus curant de nobis & quidam etiam derident nos & obloquuntur: quod valde nobis proficuum est, & ad Deum magis redire compellit.

Mat. 5.

3. Fuit itaque vir Domini Florentius, custoditus & præmeditatus in cunctis sermonibus suis, maxime coram sæcularibus & ignotis personis. Pessimam etiam hominum sæcularium consuetudinem iurandi strictè vitauit, & omnibus suis interdixit, ut neque certè vel verè in quotidiano sermone dicerent; ne peccatum super peccatum ex incauta iuratione cumularent. Quando ergo aliquid notabile & seriosum exprimere voluit, aut dicere in testimonium oportebat, non facillè nec temere iurandi notam interposuit, sed faceto modo ita respondit: Dico vobis finaliter vel utique: & sic satisfecit querenti. Nec voluit verbu assertiuè loqui, in quo potuit depræhendi; sed memor verbi Domini, est est, non non, lapsum linguæ studuit præcauere; & alios bono exemplo, & simplici veritatis prolatione docere. Vnde magis ipsi credebatur sine iuramento, quam aliorum linguis multa iuratione malè affueris.

C A P V T XXVI.

De tribus periculosis tentationibus deuotorum.

Tentationes tres
prætextu
boni fallentes.

1. Expertissimus in spiritualibus rebus ac strenuus athleta magister Florentius, tres tentationes dicebat esse valde periculosas, quæ sub prætextu boni decipiunt multos. Et nisi tempestiuè eis in principio resistatur, ad peruersum finem paulatim perducunt; aut in miserabile teporem desides trahunt. Sed (quod nequius est) multi has tentationes pro versutia diabolicæ fraudis minus caute aduertunt; & in quanta pericula labi possunt, vix à prudentibus & expertis informari queunt.

2. Vna est, quando aliquis nouiter conuersus repatriare desiderat, & visitare querit parentes vel amicos. Hic enim sub specie boni & spe conuertendi sæculares reuertens ad sæculum, cum existimat in partibus suis facere fructum, ex tali occasione sæpe negligit semetipsum. Dumque moras trahit inter vanos & lubricos, periculosus se exponit vêtis & vndis. Quia (sicut frequè experientia docet) leuis animus, & necdum in virtute fundatus, si mundanis libenter iungitur, aut peccatis eorum inuoluitur,
aut

aut tentatus refrigescit ab inceptis bonis. Bonū est ergo homi-
ni, vt semper fugiat omne, quod animæ nocet, & sine causa no-
tabili patriâ vel amicos non requirat. Nunquā de seipso præsu-
mat, sed præsens sæculum laqueis venenatis plenū habeat vbi-
que suspectum, & prælati sui sequatur consilium & dictū, quod
in omni euentu est magis securum & firmum. Nam de decem,
vix vnus vel duo illesi redeunt, qui inter cognatos & notos diu
versantur. Sepe etiā aliis deteriores & vaniores fiunt, qui à bo-
no proposito resilientes, in sæculo remanent; & gratiā Dei ab-
ijcientes, nō erubescunt iterare mala, quæ prius cōtempserunt.

3. Alia tentatio est, quando laicus vult esse clericus, & idcirco
humilem statum relinquit, & à sancta congregatione recedit, vt
agnitis literis magnus dominus fiat, & nescit miser, quā malè
decipitur, qui humilitate & obediētia relicta tendit ad alta. Hic
ex modica scientia cito inflatur, & tardè bonus clericus erit; qui
proprio motu ductus, pro vilibus literis virtutes perdit, & boni
nominis famam denigrat, vtinam totus secularis non fiat.

4. Tertia tentatio est, quando clericus & literatus anhelat ad
sacros ordines, & prælaturam, aut aliquam dignitatē sub aliqua
specie sanctitatis; vt possit aliis magis prodesse, & melius docere
ac frequentius prædicare. Iste licet piam intentionem videatur
habere, intus tamen graui superbia laborat; dū per se ascendere
festinat, vt alijs maior appareat. Et quia humilem subiectionē
non diligit, & contemptū sui inuitē sustinet, per preces & cau-
telas amicorum quærit promotionis suffragium, non attendens
a nimæ suæ periculum. Heu quā malā inueniet conscientiam,
post modicam & breuem glorię captionem, quam difficulter as-
sequitur multo quæ facilius omni honore priuari potest.

5. Qui ab his tribus liberari desiderat, Deum quotidie roget, Superbia
& ambitio
quam no-
ceant.
vt eū à superbia & vanagloria custodiat, & in humili subiecti-
one & perfecta obedientia cōseruet. Nam superbia facit homi-
nem intus cæcum & insipidum, & foris garrulum ac præsum-
ptuosum; sui ipsius nescium & de alijs habere contemptum. Et
quod deterius est, super alios querere dominium, apertum satis
est perditionis signum & multorum malorum inductiuum. Cū
quidam frater cum Domino Florentio loqueretur in camera e-
ius, ait illi inter cætera: Studeatis vos dare ad humilitatem,
tunc potestis perficere, & gratiam Dei promereri.

CAPVT XXVII.

De emissionē fratrum ad fructificandum in diuersis locis.

1. **A**rdentissimus amator Christi dominus Florentius, cui Phil. x.
Christus viuere erat & mori lucrum; desiderans fructū fa-
cere

cere in tempore suo, maximam operam dedit multis prodesse ad æternæ salutis regnum, suadens hunc miserum & caducum spernere mundum. Misit ergo plures personas ad diuersa monasteria & ad nouas domos pro aliorum conuersione extruendas. Ex quibus aliqui in Windeshem, aliqui in montem sanctæ Agnetis; aliqui in Northorn, aliqui in Gelriam, aliqui in Hollandiam perrexerunt. Quidam etiam monasteriorum Priores, nonnulli rectores congregationum & monialium confessores effecti sunt. Ex quibus aliqui adhuc superstites sunt, qui deuotissimum & Deo dilectum magistrum & dominum Florentium, pridem in carne uiuentem cognouerunt, & indubitabile testimonium magnæ sanctitatis eius perhibere possunt.

2. Sed & sacer ordo Carthusiensis necnon Cisterciensis, sanctique Benedicti, viros habet mihi non ignotos; qui virum Dei Florentium, & fratres sanctæ congregationis eius, cum Dauentriæ frequentarent. videre & audire meruerunt, & me verum dicere comprobabunt. Fuerunt eodem tempore, quo claruit & floruit in Dauentria insignis sacerdos Dei Florentius, plures deuoti sacerdotes in diocesi Traiectensi, qui populum fidelem sermonibus sacris instruxere, & religiosos conuentus siue fratrum siue sororum strenuè gubernare nouerant. Hi omnes debita cum reuerentia domino Florentio humiliter se submittebant, & angelicum virum super arduis causis libentissimè consultantes, eius potius discretionis & prudentiæ, quam sibiipsis credere maluerunt. Videbant enim in ipso præ ceteris gratiam diuini consilij celsius efflorere, qui tanquam lilium conuallium aqua sapientiæ perfusus, in medio turbarum candorem suæ puritatis conseruauit, & bonæ opinionis odorem longè lateque resperfit.

3. Erat itaque tunc temporis in Traiecto dominus Wermboldus, famatus prædicator, & confessor sororum sanctæ Cæciliæ: feruens amator sanctæ Scripturæ, & magnus amicus reuerendi patris domini Florëtij: optimè visus & auditus, à tota communitate plebis. Apud Amersfordiam fuit dominus Wilhelmus Henrici, qui incepit congregationem clericorum, qui postea facti sunt canonici regulares. In Swollis fuerunt dominus Henricus Goude egregius prædicator, pecuniarum contemptor, humilis confessor begunarum. necnon Dominus Gerardus Kalker deuotorum clericorum rector, & optimus virtutum informator. In partibus Hollandiæ claruerunt valde notabiles & eruditi in lege Domini presbyteri, verbo & actione conspicui, quorum aliqui contubernales magistri Gerardi fuerunt, atque Florentio cordialissimè prædilecti: qui suis in locis fructum non paruum Domino rerulerunt in conuersione hominum & ædificatione conuen-

contentum deuorum. In Harlem fuit dominus Hugo Aurifaber dictus cum presbyteris suis. In Amsterdamo dominus Gisebertus Dou, duorum monasteriorum fundator, ac multarum sororum inclitus gubernator. In Medenblie, dominus Paulus totus Deo deuotus & probus. Horum etiam meminit magister Gerardus in epistolis suis, & per hos prima deuotio in Hollandia coepit & profecit.

4. Fuit enim uero in partibus Gelriz in Doesburch dominus Dericus Gruter, multarum sororum laudabilis pater, antiquus magistri Gerardi discipulus, qui multa mihi bona de eo narrauit. Longum est per singulos nominare deuotos patres, qui a tempore magistri Gerardi coeperunt, & contemporanei domini Florentij fuerunt; qui nos vanitates seculi contemnere, & humiliter ac continenter viuere docuerunt, omnibusque sequacibus suis, clara exempla deuotæ conuersationis, per patientiam & obedientiam reliquerunt.

CAPVT XXVIII.

De felici transitu eius ex hoc mundo, & ecclesiastica sepultura.

Benignissimus Iesus omnium fidelium cōditor & redemptor, æternæque uitæ fidelissimus promissor ac redditor copiosus, (qui dicit: *Omnis, qui reliquerit patrem, & matrem, & cetera terrena propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam possidebit*) ad remunerandum fidelem famulam suam piū Florentium, multis adornatum uirtutibus, ac diuersis probatum pressuris & languoribus, de huius ergastulo corporis educere dignatus est, & in regnum suum cæleste letantibus Angelis trāsferre.

Matth. 19.

2. Fundatis igitur eius consilio & auxilio quàm plurimis deuotis congregationibus & monasterijs, atque humiligræ domus suæ secundum beneplacitum Christi in pace & charitate fraterna ordinatè instructo & sollicitè custodito; iam ad supernæ patriæ ciues & Christi gloriam intuemdam medullitus suspirabat, & ardentè anhelabat: per omnia cōfidens in Christo Iesu, quem super omnia amabat. Petiuit ergo sibi corpus Domini cū sincera deuotione ministrari, quod & plena fide & digna ueneratione intues & adorās, ait. O mi dilecte Domine Deus, ignosce mihi, quòd toties te tā indignè tractaui & sūpsi. Ad hæc uerba multi compuncti fleuerunt. Quidam etiam ex canonicis ista audiens valdè ingemuit, dicens: Quid ergo ego miser peccator dicam, si tantus uir talia de se sentit & dicit? Vir autem Deo plenus, & Christi gratia munitus, totum se in diuino beneplacito

ppp

obit

obtulit; & quamdiu loqui aliquis potuit, saluberrimæ consolâtionis verba directis filijs & fratribus suis eructavit.

3. Inter alia dignè memoranda, fraternæ charitatis vnitatem commendavit, dicens; Quicumque in vna domo habitant, vnum sentiant, & vnum propositum in Domino teneant, & semper ad conformitatem morum sine omni singularitate, cum simplici obedientia sui superioris tendant, ibi est pax, ibi spiritualis profectus, & optima dispositio domus; vbi omnes in fervore spiritus nituntur esse vnam, & humilitate Christi se omnibus conformare. Manete in humili simplicitate vestra, & Christus manebit vobiscum. Post sacram exhortationem, ne grex Domini inter populares fluctus cõstitutus sine rectore maneret, quasi debito gubernaculo destitutus, præfecit vniuersæ congregationi suæ vnum de presbyteris suis, dominum Amilium, virum deuorum, sapientem, & eruditum, zelum Dei & animarum salutem incunctanter habentem; vt ad eum singuli recurrerent, & ipsi ex animo obedirent. His itaque atque alijs quietè dispositis, crescente iam infirmitate corporis, ad extrema peruenit vitæ præsentis.

4. Cùm ergo dominicæ annunciationis sanctissima solèntas instaret, deuotissimus vicarius Christi Florentius, intimus amator beatissimæ sèper virginis Mariæ, pijsimæ matris Iesu Christi, in profecto eiusdem gloriosæ genitricis Dei, post horam completorij, pulsato ad laudem B. Virginis Aue Maria solito more, finito iam die, finem vitæ fecit in terris, orantibus fratribus circa eum cum gemitu & mœnore. Nec mirum. Vis etenim intensi amoris cogebat eos flere charissimum patrem, omnium deuorum lumen & speculum, omnium quæ tribulorum solamen, ex hac temporali luce subiectum. Sed pia fides amatum, recogitans optimi sacerdotis sobrietatem ac vitæ modestiam, consolabatur spe gloriæ cælestis, ipsi non neganda per Iesum Christum, quem toto corde dilexit; cui vsque ad mortem plena fidei deuotione seruiendo, perseveranter adhæsit.

5. Transijt autem ex hoc mundo dilectus Deo & hominibus sacerdos magister Florentius, anno dominicæ incarnationis millesimo quadringentesimo, tempore Bonifacij Papæ noni; & anno ætatis suæ (vt existimo) quinquagesimo, aut non multo senior. Vixit verò post obitum venerabilis magistri Gerardi, in bona ac sancta conuersatione annis ferè sedecim, quibus magnum fructum fecit in populo Dei, in Dauentria, & in tota diocesi Traiectensi. De cuius laudabili vitâ, sit laus & gloria Christo in sæcula, qui tam prælati luminis sidere decorauit tempora nostra. Sequenti igitur die congregatis canonicis cum clericis, corpusculum eius longa maceratione castigatum, ad ecclesiâ

clesiam S. Leuini à canonicis & presbyteris est processionaliter allatum, & exequiarum solemnjs persolutis, ante altare eius in honore S. Pauli consecratum, cum magna reuerentia sepelitur. Ipse autem electus sacerdos Dei, sicut verus humilis seruus Christi, optauerat cum fratribus suis ante eum defunctis in cœmeterio sepeliri, & nihil amplius honoris sibi exhiberi. Sed reuerendus dominus Rambertus decanus Dauentriensis hoc penitus recusauit, quin potius rectissime decreuit, vt in ecclesia & loco celebri honorifice conderetur, qui eiusdem ecclesie extitit sacerdos egregius, virtutibus & scientia illustratus.

CAPVT XXIX.

De quadam visione facta post obitum eius, & de magna gloria ipsius.

In vicin ciuitate Gorichem, vir quidem fidelis bonæ vitæ & famæ laudabilis, Ioannes Hermanni nomine, cuius vxor Iutta vocabatur; qui pariter secundum mandata Dei viuentes, cōplures alios ad Dei seruitiū traxerunt. Frequenter sacris diebus de Deo in domo sua loquebatur, hospitalitatē multis deuotis ad se venientibus libenter exhibentes. Erant autem ambo valde familiares domino Florētio, à quo sanctæ cōuersationis formā habentes, etiam proximis suis vitæ exempla præbuerunt. Post obitū igitur domini Florentij, supradictus Ioannes in breui ex hoc sæculo migravit. Euenit itaque quadā die vt Iutta Deo deuotissima in camera sua orationi incomberet. Qua contummata, surrexit aperies ostiū ad exeundum de camera sua. Quod cum aperiret, repente audiuit fenestram cameræ post se aperiri.

2. Respiciens ergo, vidit quendam lumine splendoris circumamictum, & aspectu amabilissimum, eādē fenestram intrantē, viro suo facie tenus similem. Cui illa ait: Es tu ibi Ioannes, dilecte coniux? Cui ille: Ego sum; Sed ne modò voces me coningēruum. Cui illa: Et quomodo est tecum? Ille respondit: Ego saluatus sum, & gaudijs cœlestibus & præsentia Dei fruor. Cui illa: Et quomodo est cum domino Florentio, patre nostro? Respondit ille: Dominus Florentius est in valde magna gloriā, & omnia eius incepta recta & bona fuerunt. Et adiacit: Mane in hac domo & non mutes locum, quia citò morieris. Et hæc restricti sororum Aleydæ Thomæ reuelato. Et tandem hæc visio disparuit. Post hæc ista Iutta ita fernido ad Deum corde dies suos licet per paucos peregit, vt omnia temporalia itaquam despecta stercorea ei viderentur. Ex quo solo signo euidenter apparet, quod supradicta visio non fuit delusio vana, sed reuelatio cœlestis à Deo facta.

3. Cum quæreret quidam de magna gloria domini Florentij in celo, responsum est: Propter tres maximè virtutes. Primò, propter eximiam charitatem, quam habuit ad Deum, omnia bona sua finaliter ad eum referendo, & Dei honorem & beneplacitum in omnibus quærendo. Secundò, propter zelum animarum, quem ad proximos habuit, salutem omnium desiderando, & ad seruitium Dei eos alacriter trahendo. Tertiò, propter magnam humilitatem tuam, & contemptum sui ipsius, semper parua & vilia de seipso sentiendo. Et hæc tria satis lucidè & distinctè in vita eius superius descripta apparent, & à multis fidelibus non ignorantur.

Epistola eiusdem ad quendam regularem in VVindeshem.

Charissime, quare me sic vexas? Nonne mihi sufficiunt miseria mea? Tamen tædio victus, & importunitate tua compullus, cogor tibi scribere, quæ longè à me distant. Primò, vt ita importunè coram Deo pulses pro omnibus tuis sine intermissione, & confestim aperiet tibi longè clariùs, quàm aliquis hominum totius vitæ tibi possit scribere, si permãeris perseverans, quærendo, pulsando, petendo. Item suadeo tibi, vt ante omnia humilies te sub omnibus, & sufficit tibi, corde, verbis, & operibus. Cogita indefinenter secundùm beatum Bernardum ad fratres de Monte Dei, vbique solem lucere, nisi in conscientia tua; vbique serenum esse, nisi apud te. Et hoc fit per assiduam assuefactionem, inspiciendo propriam vilitatem corporis & animæ, non respiciendo defectus aliorum, aut excusando. Maximè quando corripis aliquem, tunc caue tibi ab intra, ne te cieues. Beatus Hieronymus super Marcum dicit: Cæcus à Domino illuminatus, vidit homines tanquam arbores ambulantes, sic dicit, quod peccator existimabit omnes homines super se; sic & tu vide omnes fratres, tanquam arbores coram te. In operibus tuis fac viliora & abiecta, sed interim vilitatem tuam cogita, aut de morte, aut de pœna, aut iudicio; vel quidquid potest te deprimere aut accendere ad amorem Dei & proximi, & in huiusmodi cogitationibus exerce te ad amorem Dei & proximi, vel ad exurpandum vitia, vel acquirendas virtutes.

2. Item secundùm Bernardum ad fratres de Monte Dei, compara diem præsentem semel in die diei præteritæ, vt apprehendere possis, quod proficis in virtutibus, aut deficis. Disce semel aut bis in die tibi præesse, & vitam tuam ordinare, mores componere, & te ipsum accusare & condemnare, nec impunitum dimittere. Consulo tibi, vt habeas circa te Speculum monachorum, aut Speculum Bernardi, secundùm quod omnes actus tuos
potes

potes ordinare; quem librum etiam discas exterius, quod in omnibus operibus tuis leuiter occurrat, quomodo te debeas habere, aut in quo te malè habuisti. Item omnes actus tuos præueni præmeditatione & oratione breui, quomodo te deceat habere in eodem opere; & hoc erit tibi leue, quando prompta consuetudine scis libellum exterius.

3. Item manè & post prandium, statue ante oculos tuos tuas malas cōsuetudines, & vitia tua principaliora & virtutes ad quas niteris, & sic intra recenter bellum cum hostibus tuis, cum carne, mundo, & diabolo, nil hæsitans; quia plures sunt nobiscum, quàm contra nos. Et sic implebis illud Bernardi: Manè præteritæ noctis fac à teipso exactionem: & venturæ diei tibi statue cautionem, quomodo per totam diem te vis habere. Item Bernardus: Singulis horis describe tua singula exercitia; cui spiritualia, spiritualia: cui corporalia, corporalia: vt in vesperis, quando de singulis factis tuis tenes capitulum, si quid imperfectum fuerit, suo modo, suo loco, aut tempore, non abeat impunitum vel irrecompensatum. Quere commune bonum, & cor semper sursum habe. Ora pro me frater, nunquam sic feci. Vale. Ante prandium cogitabis de passione Domini. Post prandium, de morte, de iudicio, de pœnis inferni: Post cœnam, de vitijs & peccatis.

Quædam notabilia verba domini Florentij presbyteri.

Ante omnia, cognosce vitia tua & passiones tuas. Semper sis vigilans circa tentationem & motus passionū. Si sentis eas, & statim reijcis, non nocent; si moraris, malum est: si delectaris & moraris in eis, peius est. Ad quæsitā, humiliter respōde. Fuge mulieres, & caue inspicere. Malum exemplū est sæcularibus, oculos non custodire. Dic peccatum tuum cum verecundia & tristitia, & magno proposito dimittendi, coram Deo & presbytero tuo. Dic culpam tuam singulariter, sic feci, & hoc feci. Nota bene, in quo stat culpa tua, & hoc expone simplicibus verbis, Non debes malū alicuius dicere, nisi possit ipsi vel alteri prodesse. Accusa alium cum compassione, sicut cū infirmo fratre. Tunc conscientia est bona, & ratio tua recta; quando nihil agis, nisi secundum sacram Scripturā, & intelligis eam, sicut Sācti intellexerunt, & non credas capiti proprio. Bonum esset homini spirituali, quod temporalia sua in aliquo tempore deputato tractaret; & post ad spiritualia rediret, quasi omnium oblitus.

2. Existimo, quod motus & cogitationes, quæ incidunt in corda nostra, non sunt in potestate nostra; sed tamen nostrū est aliquid boni in corde nostro plantare, legendo, orando, ruminando, donec alij motus illiciti, ab his victi succubant, & per gratiā

Dei cessent. Sunt aliqui tantæ superbiæ, quod vel oportet eos alios regere, vel omnino deficere, & ad mundum reuertî; quia nec sciunt se æquare alijs, nec subesse. Sæpe mouetur totû corpus secundum passionem, quæ regnat in homine, ipso tamen non considerante. Quidam per medium annum, nec bene potuit dormire, nec comedere, & non potuit causam inuenire; sed postmodum inuenit causam, quæ fuit tristitia, ita latent passionnes in nobis. Debiles non iudicabunt facta superiorum, quia sæpe falluntur. Nil renefereunt vel in rebus vel in conscientia, quin reueles. Rarò loquere cum seculari, quin confortes eum secundum statum suum ad bonum.

3. Fuge sæculares, magnates, & conuiuantes. Si facis opus humile & vile in præsentia hominum, noli ridere; si rides, superbis; quasi hoc opus ad te non pertineat. Disce intelligere, quod oras, & sic expellentur vagæ cogitationes. Alius cantus conturbat caput & sensum, & deuotionem extinguit. In orationibus potius desiderare debes gratiam & misericordiam Domini, quàm magna præmia. Maria reputabat se indignam saluatione Angelica, & repleta Spiritu sancto ascendit citò ad montana, & seruiabat Elizabeth. Si quis haberet loqui magno regi, conciliaret sibi specialiores apud regem; sic de Maria agendum est, quæ maxime specialis est Deo. Omnia fierent homini dulcia, si se bene exerceret in passione dominica. Sine intermissione debemus cor nostrum erigere ad cælum, & ad sacram scripturam recurrere; & sæpius suspirare, quod tam carnales fumus & pigri ad bona æterna quarærenda. Et nimia festinantia perditur deuotio. Caue ergo importunitatem, & omnia fac cum attenta consideratione, & non ex consuetudine.

4. Quando aliquid contrarium corpori tuo iniungitur tibi, cogita quod corpus non est tuum, sed eius, in cuius obedientiam te dedisti. Quantum homo omnia bona sua siue corporis siue animæ communia fecerit, tantum omnia bona aliorum erunt ipsi communia. Dilige omnes conuersos equaliter in Deo, tam absentes quàm tecum existentes. Fuge actionem, cui appeter honor, vel de qua vanè gloriari potes, si posset per aliam æquè bene fieri. Quod in alio loco & per alium potest bene fieri, dilige & exalta plus, quàm si per te fuisset factum. Noli inuidere, quod alius te sanctior sit, vel maiorem habeat famam; sed dona Dei ama in illo, & tua erunt. Nil sic extinguit carnalia vitia, sicut feruens studium. Assuesce & coge te in camera manere, & in libro lege, donec sit tibi dulce, & graue exire, & cum gaudio intrare. Fuge ad cellam, sicut ad amicam, quia securus es in ea, Quandounque homo loqueretur cum hominibus, deberet nisi,

ret niti, vt imprimeret eis humilia. Scientia secularis est valde allecētia, caueat ergo homo, ne nimis afficiatur ad illam; sed per illam, quasi per medium, studeat transire ad Deum, nec satis sit in medio stare.

5. Deuotus & venerabilis pater Florentius, dixit saepe ad socios suos & fratres: Quam bene vobis est & quam securē statis, quōd potestis sic viuere sub obedientia. Et si antea seiuisset, pro nulla re mundi incepisset alios regere, nisi ipse prius sub obedientia fuisset. Et nisi infirmitas corporis impediret, adhuc mallet esse sub strenuo aliquo magistro, qui eius voluntatem plenē frangeret. Item, si esset sub obedientia, nunquam veilet esse perplexus. Nam quis debet ponere onus suum super dorsum alterius, in quo dubitaret. Meritō deberet se homo sub omnibus conuersis humiliare, quantumcumque etiam nouis: quia nescit quantam gratiam ipsis dederit Deus. Nunquam potest aliquis venire ad veram humilitatem, nisi contemnatur ab alijs, & in nullo curetur. Melius esset conculcari pedibus, quam laudibus aliorum conseruire. Cū aliquis fratrum petit consilium, debes ei humiliter dicere, quod legisti. Semper est melius sequi videre aliorum, quā proprium: nisi homo sciret aliquid melius sibi reuelatum, propter humilitatem eius, qui ab eo interrogauit, & nunquam sibi illud ascribat. Si homo habuerit multas phantasias, tunc debet vocaliter orare.

Via per-
ringendi
ad veram
humilitatem.

6. Omnia exercitia & studia sua debet homo dirigere, vt passiones & defectus suos superet, quia alioqui parum proficit. In labore communi sta in continua custodia, cauendo multa verba: & cogita de studio tuo, quæ legisti. Non est morbus tam grauis, à quo verus obediens non curatur. Si homo purē se resignasset, nō deberet plus sibi confidere vel desperare, quā superior sibi diceret. Sæpe debet homo se resignare in die, deo & superiori suo; & genua cordis pro venia flectere, & intellectū aliter obedire. Miror quōd qui sub obedientia est, habet dubia, & non stat contentus. Quando aliquid boni facis, cautē respice, vt fiat utique propter Deum; & non concupiscas aliud, nisi honorem Dei, & ædificationem proximi. Inter fratres potes cogitare: O si possem me taliter habere, quōd nullus per me scandalizaretur. Semper debes niti quærere commonia; quia si quærere incipis te in minimis, citō probaberis ad maiora.

7. Quicquid est pro communi bono, sollicitē custodire debemus, sicut sacra vasa altaris. Libri sacre Scripturæ custodiendi sūt, tanquā verissimus thesaurus ecclesiæ. In scriptura nō solum quærere debemus nos, scilicet vt bene scribam⁹; sed utilitatē communis boni, vt libri sint correcti, & bene cōpūctuati, & distincti;

quia nos non libenter studemus, ex malis & incorrectis libris. Væ illi, qui in communitate existens, quærit quod suum est, vel dicit aliquid esse suum. Væ homini, qui in communitate murmurat de aliquo, & dissentit communitati, vel qualicumque modo eam perturbat.

8. Tunc verè in vnum habitamus, si vnum volumus, vnum sapimus, & vnius moris sumus in Domino. In omni opere suo & moribus suis studeat se quilibet communitati conformare, in legendo, cantando, comedendo, ieiunando, & non sit singularis. Nihil tam pacificum reddit hominem, quam quod nihil ex se præsumat facere, sed totum cum consilio bonorum; & semper credat falubrius esse, quod consulant. Stude humiliter implere, quod tibi iubetur, quia si vis discernere, vix verus obediens eius. Quantum potes stude deuotioni, attentè orando. Dissolutio est deuotioni contraria, sicut aqua igni. Quamuis pauper es in virtutibus & debilis, non debes tamen te deijcere, sed magis humiliare & cogitare; Quia non habeo magna, volo istud paruum Deo offerre quod habeo, sicut Maria obtulit par turturū, & non agnum. Ille verè est frater & amicus alterius, qui odit vitia eius, & iuvat ipsum ea vincere. Semper debes niti te occupare aliquibus bonis, & omnino non attendere ad phantasias.

9. Periculosum est multum, sæpe loqui vel conuersari cum hominibus sæcularibus potestatem habentibus siue dignitatem; vt sūt scabini, presbyteri, canonici, & alij diuites. Ratio est, quia ex natura timens illos, sæpe homo applaudit eis, & assentit verbis eorū. Caueas de multiloquio, maxime apud seculares; quia rarò loquitur homo, quin postea poeniteat de aliquo verbo incauto. Etiam abstineas à risu & cachinno, quia qualem ipsi viderint hominem ab extra, talem ipsum iudicant ab intra, quamuis tamen talis non sis. Parum prodest multū studere, nisi quis studeat vitam suam emendare, & cum omni diligentia ad bonos mores ordinare. Nam diabolus multa scit de scripturis, & tamen nihil ei prodest. Si quis manè tardus & piger fuerit, non debet desperare, quoniā Deus potest illi dare gratiā deuotionis, quādo sibi placuerit. Ante laborem, breuem orationuculam præmitte.

10. Seruus Christi breuiter & submissa voce loqui debet, & cauere loqui, vbi non debet. Et si necessitas cogit, eat ad locum secretiorem sibi permissum, & videat vtrum expedit, quod loquitur. Semper niti debes, vt ædifices audientes verbis tuis, & trahas eos magis ad seruitium Christi; quoniam nihil plus placeat Deo, quā laborare pro animabus conuertendis. Et nihil iniuriosius Deo facere possumus, quā aliquem nostro malo exemplo scandalizare, vel à seruitio Dei laxare; quia hoc peius est.

est, quam Christum cum Iudeis carnaliter crucifixisse. Præ omnibus actibus bonis; debes niti pro puritate cordis, & bonas meditationes assumere; quia ex his surgit charitas, oratio, deuotio, & omnes aliæ virtutes firmantur. Nunquam sit otiosus, sed sancta præcipue occupatione implicitus, dirigendo affectiones tuas & omnes operationes ad Deum.

11. Melius est modicum spiritus, quam multa scientia sine deuotione. Nam pulchrorum verborum valde leuis est emptio, sed operum bonorum difficilis inuentio. Quicquid fecerit homo, si non senserit se inde humiliorem, nihil sciat se lucratum. Quando aliquid boni facis, fac simpliciter & pure ad honorem Dei, & non quæras te ipsum aliquo modo. Ex improvidentia verborum, veniunt perturbationes, scandala, & oblocutiones. Vide ergo, quid facis, quare facis, & quomodo facis. Non est leue, in quo offenditur Deus, & scandalizatur proximus. Ante initiũ operis, propone qualiter te velis habere, nec leuiter hoc frangas. Festina ad cellam, & recuperabis deuotionem perditã.

12. Quando duo vel plures colloquuntur, quiuis respiciat, quòd non ad inuicem sermo procedat. Et si contigerit, debes hoc alteri absque omni verecundia dicere charitatiuè & humiliter. Frater, non expedit nobis plus loqui, eamus ad cellam, & faciamus aliquid melius. Seruus Dei, quantumcumque potest, debet niti, quòd cor suum auertat à creaturis & concupiscentijs terrenis. Et quanto plus in illo profecerit, tanto plus crescit appetitus ad amorem Dei.

13. Desiderans proficere studeat sibi vim facere, hoc est nitatur vitia sua vincere, vt qui prius desiderauit sublimia, iam desideret humilia; & sic de alijs vitijs vincendis. Bonus obediens nunquam debet paruipendere mandatum, quantumcumque leue videatur. Tunc diabolus in veritate fugit à nobis, quando perspexerit nos humiles & vnicordes; quia ipse est pater superbiæ & discordiæ. Non debemus attendere proximum nostrum, vt pulchrum vel diuitem, sed sicut sanguine Christi redemptum. Seruus Dei multum niti debet, pro pace & concordia habenda cum fratribus suis; quia angeli nihil plus diligunt & libentius vidēt in nobis, quam quòd sumus inuicem pacifici & cõcordes.

14. Quicquid boni seruus Christi facit, nunquam sit securus; sed timeat semper de seipso, ne forte reprobis inueniatur corã Domino nostro Iesu Christo. Et præ omnibus debet niti vt omnes homines reputet sanctiores & meliores se. Deuotio non est aliud, nisi desiderium animæ ad Deum. Quantumcumque parũ consuetudinis nostræ fuerit, si quis tamen humiliter studuerit facere, totum reputabitur pro obedientia. Quòd si negle-

xit

xerit & non curauerit, timeo, quòd grauius punietur.

15. Oprans in humilitate proficere, saepe debet sibi dura & despecta proponere: & semetipsum arguere, iudicare, & condemnare, & secretis cogitationibus suam vilitatem considerare; vt adueniente humilitatione, sciat patienter contemptum pati. Cum sentis inuidiam, vel suspicionem, aut vanam gloriam, responde tibi ad intra, & dic: Pro pudor, quòd tu adhuc tam miser & tam debilis es, quòd ex aliorum profectu deficeis, & deterior efficeris. Sicque intus temetipsum humilia & confunde, & fugiet diaboli tentatio à te, qui solet talia ingerere. Magno labore oportet nos contra carnalia pugnare, si volumus ea vincere. Rarò vel nunquam comedimus, quin diabolus insidietur nobis. Igitur semper vigilemus, & oremus, quia aduersarius nunquam dormitat, sed vndique nos impugnat.

LIBER DE
VITIS DISCIPVLORVM
DOMINI FLORENTIJ.

Prologus libri de discipulis Domini Florentij.

Via Deo donante, de venerabilibus Patribus ac illustribus viris, Magistro Gerardo & Domino Florètio, quòd virtutum opera, secundum tenuitatem ingenij mei, imposito sermone descripsi: restat nunc consequenter, prout memoriae occurrit, de eorum discipulis aliqua assignare, quæ simplicium fratrum vitam & mores valeant humiliter informare. Hi etenim seculi pompam & carnis molliem vitiliter calcantes, Christum sectati sunt per arctam viam, quæ ducit ad vitam, vt non immundò celi luminaribus compareant. Nam maximam multitudinem fidelium virtutibus suis illustrarunt, quam ad bene agendum, dum adhuc viuerent, exhortari non cessarunt: Ideoque pia eorum in Christo conuersatio, non est penitus silenda, sed ad instructionem paruulorum, pandenda sunt facta eorum veneranda.

Notitius.

2. Rogo te obnixè, vt de tam praeclaris viris, saltem paucas deuotionis scintillas, in lucam proferas, quibus accendi valeam ad virtutis amorem: quatenus ex auditu modernorum, nouæ conuersationis statum accipiam. Nam plerique poetarum, gesta scripsere gentiliùm, pro qualicumque utilitate legentium. Quàto magis ad consolationem religiosorum, recitare debes exempla

pla

pla feruorū Dei, qui de mundo triumpharunt: vt boni in melius
semper proficiant, & pigri de torporis lectulo citius suscitentur.

3. Si me digneris audire, dicam quod non parum te a disiect Senior.
in præsentī. Eos tibi proponam, qui non tantum virtutis nomē,
sed cum bono nomine, vitam tenuerunt virtutibus clarā. Sed
iam, prohi dolor, aliqui sunt, qui primo feruore derelicto, eua-
gationes diligunt, vaniloquijs delectantur, propriam sapientiam
primis Patrum nostrorum institutionibus præponunt: & ad sua
desideria explenda callidis argumentis pro sacris legibus vtun-
tur. Quorum stultam præsumptionem omnimodè caueas, &
probatorum patrum humiles mores habitumque attendas: qui
in diebus nostris, sub disciplina R. P. Domini Florentij, Dauē-
trix emicuerunt. Det igitur nunc gratiam proferendi ea, quæ æ-
dificationis sunt, quatenus præsens hic sermo sic simplices &
humiles fratres erudiat, vt Christum sequi in Religione cupien-
tes, omnem seculi curam perfectè abijciant: & tales in feruore
deuotionis & sactæ simplicitatis subiectione esse studeant, qua-
les isti deuoti virtutum viri omni studio prædicandi exiterūt.

Capita eorum quæ in hoc libro tractantur.

D E prima congregatione clericorum in Dauentria.	Cap. I.
De domino Ioanne Gronda.	II.
De domino Ioanne Brinkerinck.	III.
De domino Luberto Berneri.	IV.
Scriptum domini Amilij de felici obitu eius.	V.
Collecta quadam ex deuotis exercitijs domini Luberti.	VI.
De domino Henrico Brune.	VII.
De domino Gerardo Sutphanienfi.	VIII.
De domino Amilio de Buren.	IX.
Exhortatio eius de mutua charitate seruanda.	X.
De domino Iacobo Vianenfi.	XI.
De Ioanne Ketel humili coco.	XII.
De deuotis exercitijs eius.	XIII.
De Arnoldo Schoonhottia deuoto clerico.	XIV.

CAPVT I.

De prima congregatione clericorum in Dauentria.

Inonorum probitas (vt ratio dicitur) laudem dignam v-
bique meretur. Nam qui in vita sua laudabiliter vix-
erunt, post mortem quoque obliuioni tradi non debent. Siqui-
dem ad solatium viuorum, actus iustorum recensendi sunt,
&

& ad exemplum cæteris fidelibus proponendi. Vnde iam præcipue eos commendare oportet, qui in domo reuerendi patris Florentij, à principio domus illius, Deo humiliter ac deuotè seruire studuerunt, & cum magno seruore spiritus vsque ad finè vitæ, in sancta obedientia constantissimè permanserunt. Non tamen omnium intendo scribere virtutes, quod nullatenus possibile est, sed de pluribus pauca mihi nota libet memorare.

2. Cum igitur studij causa, in annis adolescentiæ Dauentriam peruenissem, quæsiui iter pergendi ad regulares in VVindesem. Ibi quæ inuentis fratribus canonicis regularibus cum germano meo, hortatu illius inductus sum ad ite summa reuerentiæ virum magistrum Florentium Dauentriensis ecclesiæ vicarium, sacerdotem quæ deuotum; cuius fama dulcissima ad partes superiores iam ascenderat, & in amorem sui mentem meam traxerat; quem frequens turba scholarium in diuinis rebus agentem commendare solebat. Visu enim & auditu iustus erat, atque omnium oculis gratiosus; utpote verus Dei cultor, & sanctæ matris ecclesiæ deuotissimus venerator. Venientem ergo ad præsentiam patris reuerendi, mox pietate motus, aliquantisper me secum in domo tenuit, & ad scholas instituit, datis insuper libris, quibus me egerere putauit. Demum hospitium cum quadam honesta & deuota matrona gratis impetrauit, quæ mihi & alijs multis clericis sapientius benefecit. Adiunctus itaque tam deuoto viro & fratribus eius, quotidie deuotam eorum conuersationem attendi & inspicere; & gauisus sum ac delectatus in bonis moribus eorum, & in verbis gratiæ, quæ de ore humilium procedebant. Quia nunquam prius tales homines, tam deuotos & seruentes in charitate Dei & proximi, me vidisse memini; qui inter seculares viuentes, de seculari vita nihil habebant, nihil quæ de terrenis negocijs curare videbantur. Nam domi quietè manentes, libris scribendis operâ sollicitè dabat, sacris lectionibus & deuotis meditationibus frequenter insistentes, ad iaculatas orationes laboris tempore profolamine recurrerant. Manè etiam dictis matutinis horis ecclesiam visitabant, & inter missarum celebrationem, primitias oris sui, & cordis suspiria Deo libantes, puras manus & oculos mentis corpore prostrati leuabant ad cælum, precibus & lamentis Deum sibi per hostiam salutarem reconciliari quærentes.

Oratio sancti viri post laborem loci solaminis.

3. Huius eximie congregationis primus institutor & spiritualis rector exiit dominus ac magister Florentius, virtutibus ornatus, & diuina sapientia & intelligentia in agnitione Christi refertus; sacre apostolicæ vitæ cum suis presbyteris & clericis, formam humiliter imitando. Isti ergo cor vnum & animam vnam in Deo habentes, singuli quæ sua erant in commune conferebant;

rebant; & simplicem victum ac vestitum accipientes, de crastino cogitare vitabant. Sponte namque se Deo dicantes, omnes rectori suo aut eius vicario obedire satagebant: & sanctam obedientiam pro summa regula tenentes, totis viribus seipsum vincere, & passionibus resistere, ac motus propriæ voluntatis frangere nitentur: rogantes insuper seruenter, vt pro defectibus & negligentijs suis seriosè corripentur. Idcirco gratia magna & vera deuotio erat in eis, & multos edificabant verbis & exemplis; atque patienter derisiones secularium ferentes, plures etiã ad sæculi contemptum perducebãt. Et qui antea illos despexerãt, vitam eorum sine honore tanquam stultitiam existimantes, postea ad Deum conuersi, & deuotionis gratiam experti veros Dei seruos & amicos palam illos conscientia perurgere fatebantur.

4. Multi etgo viri ac mulieres, mundana felicitate contempta conuersi sunt ad Dominum, & consilij dilecti patris domini Florentij innitentes, præcepta dominica seruare, & misericordie opera christiana deuotione in pauperes exercere studuerunt. Adiuuabant autem eum omnes fratres sui, verbum vite retinentes; qui tanquam luminaria cæli, in medio turbarum lucebant mundo senescenti. Quidam etiam sacerdotes scientia diuinæ legis illustrati, strenuè in ecclesia prædicabant: quorum ex prædicatione fideles populi, in actibus pijs exercendis & sermionibus sacris audiendis, salubriter sunt instructi.

CAPVT. II.

VITA

D. IOANNIS GRONDE.

In hoc tunc temporis in Dauentria sacerdos deuotus, dominus Ioannes de Gröde, dictus de Oetmershè, ex Tventhia natus. Hic fama celebris & sermone facundus, aliquo tempore in Hollandiæ partibus honestissimè conuersatus est; qui castitatis titulo inter sacerdotes insigniter effulsit, simplici altaris beneficio sobriè contentus. Hunc venerabilis magister Gerardus Magnus ad se accessit fecit, ita scribens ad sacerdotes, qui in Amsterdamo Domino deuotè tunc seruiebãt, quibus speciali charitatis vinculo vnitus erat. Ait namque: Noscatis, quòd villa Dauentriensis mirabiliter bono presbytero pro adiutorio spiritalium in cõfessione indiget, quia nullum talè ad votum nostrum habemus. Quapropter vos rogo, si non fuerit notabile impedimentum sanctæ Ecclesiæ in Amsterdamo, nostrum prædilectum Ioannem de Gronde à loco vestro remoueri, nobis sine dubio
pro-

proficius erit. Et status ipsi erit multum conueniens, qui tātūm ad hoc ordinatur, vt subueniat veraciter conuersis ad Dominū, quod est opus pijsimum. Et libentissimē & cum gaudio cum acceprabimus.

2. Veniens igitur Dauentriam ad Magistrum Gerardum, & benignē receptus, in antiqua domo domini Florentij, cum primis fratribus illius sanctæ congregationis, humiliter & deuotē cum communi societate vixit; & feruens spiritu summo manē fratres ad orationem excitare consuevit, dicens, Surgite, vigilate, & orate, vt non iniretis in tentationem. Permansit autem in eadem domo vsque ad obitum magistri Gerardi; post cuius felicem transitum, fuit apud sorores in camera magistri Gerardi. Prædicauit autem verbum Dei frequēter in ecclesia Dauentriēsi voce solenni: cuius prædicationi dominus Florentius quandoq; reuerenter affuit, audiens intente ac desideranter diuini sermonis dulcedinem ex ore prædicantis. Erat enim vox eius sonora, aures hominum penetrans, & corda compungens.

3. Hic etiam interdum Svollas venit, ad confortandum deuotos fratres & sorores. Et quodam tempore ibidem in quadagesima pluries prædicauit, insuper passionem Domini in parafceues ultra sex horas deuotissimē prædicando exposuit; modico tamen interuallo in medio sermonis, pro virium reparatione, populis indulto. Cumque charitatis intuitu moras illic faceret, quorundam deuotorum confessiones audiuit; dans remedia salutaria pœnitentibus, & suadēs permanere in proposito sancto. Nam multus in ea populus ad seruiendum Deo inuentus est, & vsque ad tempora nostra feliciter ampliatus. Tam diligēter deuotus prædicator quærebatur & libenter audiebatur, vt hospitio receptus, verbum salutis ad prandium sedens petentibus non negaret; sed inter epulas corporis, animarum medicinam præstabat corde contritis super delictis sibi confessis. In hoc siquidē opere Christum imitabatur, qui inter cibos mensæ, pœnitentiā beatissimæ Mariæ Magdalenæ elementer suscepit, & Simonem de pœnitente malè sentientem, prudenti ratione per pieratis opera sibi exhibita redarguit, & bene instruxit.

Lucæ 10.

4. Accessit etiam interdum ad fratres in montem sanctæ Agnetis, eorum confessiones audiendo, qui adhuc pauperes erant, & sine sacerdote. Et ait: Non sit vobis graue humilem Deum sequi; nam paucis laboribus potestis regnum Dei promereri. Post hæc redire festinauit ad habitationis suæ locum, nolēs diu à dilectis fratribus domini Florentij separari, cum quibus viuere unitum ipsi solatium fuit, & qui ipsum cordialissimē diligebāt. Simplex erat in vestitu, & sobrius in conuictu; non blandiens
 sæcula.

ſæcularibus propter quæſtum, ſed ſicut verus euangelicus prædicator, lucrum quærebat animarū, & augmentum ſpiritalis profectus in domibus deuotorum. Cùm ergo Domino fideliter miniſtraſſet, & dies vocationis eius iam inſtaret, vt pro laboribus ſuis æternam mercedem reciperet, cœpit grauiter inſirmari.

5. Et exiſtimans ſe non diu victurum, fecit ſe ad domum domini Florentij deportari, deſiderans finem dierum ſuorum in medio fratrum conſummare; quorum orationibus & meritis ſe confidebat in extremo maximè iuuari, & ab inimico inſidiante fideliffimè defendi. Quod & factum eſt Deo miferante. Nam domino Florentio cum fratribus ſuis præſente, confortatus eſt in miſericordia Altiffimi, & ad iuſſionem patris dilecti, vltimum verbum ſuum terminauit in nomine Domini. Sicque agonè ſuâ Domino cõmendans, ſpiritum vitæ ſummo manè circa horam quartam, in crattino S. Ioannis ante portam Latinam exhalauit. Anno Domini milleſimo trecentefimo nonageſimo ſecundo, menſis Maij die ſeptima. Sepultus eſt autè in eccleſia beatæ Mariæ virginis, ad latus venerabilis magiſtri Gerardi in vno ſepulchro, vbi pariter requieſcunt in pace. Et hoc aptè ſatis; vt quomodo dilexerunt ſe in vita, & in morte non ſint ab inuicem ſeparati; in vna eccleſia ſub vnus petreæ ſignaculo clauſi, expectantes aduentum Domini noſtri Ieſu Chriſti, ab ipſo iterum reſuſcitandi.

CAPVT III.

VITA D. IOANNIS BRINCKERINCK.

1. **H**ic athleta dei ſucceſſit dominus Ioãnes Brinckerinck, quondã M. Gerardi diſcipulus prædilectus, de Sutphania natus. Hic, veniente M. Gerardo & prædicãte in diuerſis locis, cum ipſo ſæpe petrexit comes iuineris eius, quẽadmodum Lucas cum Paulo. Vnde multa bona frequenter ab eo audiuit & didicit, factus deuotus imitator operum eius, ac teſtis idoneus ſanctitatis eius, intrens & exiens cum eo, oras legendo, ac alia pietatis obſequia ſedulò exhibendo. Poſt cuius mortem feliciter celebratam, ſub obedientia reuerendi patris domini Florentij deuotè & humiliter vixit, nõ ſegniſ amulatoꝝ bonarũ inſormationum, quas olim magiſtro Gerardo prædicante ſitibundo pectore hauit. Dei autem conſilio ad ſacerdotium promotus eſt, manſit que cum fratribus in congregatione, multũ laborans in ædificatione primæ domus domini Florentij, donec defuncto domino Ioanne de Gronde, ad regimẽ ſororum poneretur.

2. Tim. 4.

Qui

Qui sicut vir strenuus & zelator castitatis, in omni disciplina creditam sibi domum gubernavit, proprijs non parcens laboribus, sapius supra vires fatigatus pro animabus lucrands. Ipse etiam interdum verbum Dei predicavit in Ecclesia, acriter obiurgando peccata, & virtutes commendando ut decuit excellenter.

2. Bina vice audiui eum predicantem in die parasceves passionem Domini satis compuncte & prolixè. Primum thema eius fuit, Proprio filio suo non pepercit Deus. Secundum vero ex psalmo sumit: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Libenter à devotis audiebatur, sed sæculares quidam susurrabant contra eum, quia vitia eorum ubi oportuit arguebat. Sed tamen propter hos non terrebatur, quia amabat veritatem dicere, & pro iustitia agonizare; eligens Deo potius obedire & bonis prodesse, quam pravis consentire. Quadam igitur die in circumcissione Domini, valde eleganter & dulciter de nomine Iesu predicavit, benedictum & dulce nomen Iesu, super omnia nomina in cælo & in terra exaltando.

3. Tandem ad arguendum quosdam sæculares & stolidos homines sermo eius descendit, eo quod (pro dolor) plures minus reuerenter, imò sæpe iocanter sanctum & inuiolabile nomen Iesu nominant; & clamant dicens: Sunt quidam, qui audito dulci & benedicto nomine Iesu, ioculiter & despectivè loquuntur, Ay Iesus, Deus Beguinarum. Omiseri & insensati, quid dicitis? Quis est ergo Deus vester. Est tunc diabolus Deus vester, quia dicitis, Iesus Deus beguinarum. Hoc est magnum scandalum vobis. Illis autem hoc sanctum nomen magnum honor est & gaudium singulare, quia frequenter nominant Iesum, summe venerantur Iesum, & ante omnia & super omnia nomina sanctorum diligunt, & adorant Iesum Dei filium, quem vos deridetis & despicitis; quia fratres & beguinæ Iesum libenter nominant, & devotè laudant, & in nomine Iesu invicem se salutant. Væ vobis, qui diabolum frequentius in ore habetis quam Iesum, eo quod nimis humilis & despectus Iesus vobis esse videtur. Hæc dicens lætificabat amatores Iesu, & confundebat derisores eius, prout digni erant.

4. Cumque numerus ancillarum Dei cœpisset augeri, dominus Ioannes spem iactans in adiutorium Altissimi, fecit ampliora ædificia ad habitandum, ut plures animas salvaret, quæ de huius mundi naufragio ad Christum confugerant. Demum extravitatem versus Aquilonem, monasterium sanctimonialium non sine grandi labore construxit: in quo de domo magistri Gerardi sorores aliquas assumens: fecit illas sacris literis imbui, & habitu regularium sub perpetua clausura inuestiri. Has strenuè
cum

cum his, quæ in ciuitate manebant, per viginti sex annos (Domino iuuante) rexit vsque ad vitæ terminum, nonnullis tamen ad alia loca, pro nouis domibus inchoandis ab ipso transmissis. Nam primò sedecim tantum sorores, in communi viuentes reperit. sed Domino multiplicante numerum in diebus eius, post obitum centum quinquaginta reliquit.

5. Sed quàm humiliter ac timoracè inter tanta bona de seipso senserit, testantur verba, quæ vni familiari socio aliquando dixit. Cùm enim pariter per viam transirent, & de futura vita loquerentur, hæc ait. Ecce frater, si angelus Domini ad me nunc veniret, & diceret: Inclina te Ioannes, & permitte caput tuum amputari, & eris in purgatorio, ego libenter hoc subirem, vt de salute mea certus essem, & sic in gratia mori possem. Alia vice in prædicatione sua hæc dixit: O quàm magnus & altus est status sacerdotalis, cuius dignitatem vix aliquis mortalis dignè exequi valet. Ego si tam facillè possem tunicam sacerdotalem deponere sic, induere, statim eam hic exuerem. Aduertât hæc, qui de sacris ordinibus gloriantur & intumescunt, nec quantis debitis obligantur attendunt; & discant de seipsis humiliter sentire, & in timore Dei corda sua deprimere; quia tanto erit quisque securior apud Deum in futuro, quanto nunc humilior in semetipso.

Ordo sacerdotalis
quantus.

6. Ecce iste seruus Dei multos labores fecit in vita sua, passus est contumelias & detractiones ab æmulis, sed per patientiam vicit omnes. Et dans Deo gloriam, opus bonum quod incepit, fideliter consummauit; & tanto Deo plus placuit, quanto humilior de se sensit, & plures secum ad calicem vitæ traxit. Igitur postquam in vinea Domini, quam dextera Dei plantauit, diu satis vberimque laborasset, venit dies ad vesperam, in qua laboris sui præmium reciperet, & ab omni opere temporali cessare deberet, iuxta verbum Domini dicentis: Voca operarios, & redde illis mercedem suam. Et ecce magna vi febrim correptus infirmatur, & existimans se iam migraturum, denunciat Priori de Windesem ægritudinis suæ molestiam, & dierum suorum finem aduenisse. Quo veniente, exponit ei desiderij sui intentum; cõmendans eidem, sicut fideli commissario, curam sanctimonialium; quatenus de idoneo Rectore eis prouideret; ne feruor disciplinæ nouiter introductus, per negligentiam aut insolentiam deperiret.

7. Cùm ergo festiuitas dominicæ Annuntiationis illuxisset, sequenti die fidelis seruus Christi Ioannes, ad cœlestem patriam anhelans, septimo Calendas Aprilis, animam Deo reddidit. cui totis viribus in corpore postus, studuit à iuuentute sua famulari. Anno Domini millesimo quadringentesimo decimo nono, residente in sede Traiectensi venerabili domino Federico de Blac-

kenhem, nobili Episcopo, omnium deuotorum patrono pio & glorioso. Sepultus est autem in monasterio sanctimonialiū ordinis regularium in Diepenuene, ante summum altare in medio chori, quod ipse primus incepit, & ad honorem beatæ Virginis & sanctæ Agnetis consecrari fecit.

Novitius. 8. Gratanter capio, quod dicis. Felix Dauentria, quæ talibus sacerdotibus extitit adornata. Sed iter inceptum iam prosequere, & quæ nondum audiui, noli abscondere mihi.

Senior. 9. Exigit feruida petitio tua, vt adhuc quædam incognita tibi describam. Sed mens proprijs grauata malis, quid dignè dicere valet de virtutibus perfectorum? Quia tamen pietatis causa id facere cœpi, consequentia pariter aduerte. Breuiter transibo, ne tædium generet lectori sermo prolixus. Nec quæras in verbis ornatum, sed ædificationem morum, in humili conuersatione deuotorum.

CAPVT IV.

V I T A

D. LVBERTI BERNERI.

Inter illa primitiua deuotorum luminaria, refulsit Dauentriæ magnæ humilitatis & summæ obedientiæ sacerdos quidam nomine Lubertus, filius Berneri Ioannis de Svollis oriundus. Cuius feruidam in Christo conuersationem, plures mecum noverunt fratres in Windesem, in monte sanctæ Agnetis, & in fonte beatæ Mariæ prope Aræm; ex quibus multi adhuc superstites sunt, quidam autem in Domino dormierunt. Quid autem dicam pauperculus de tam egregio viro, cui testimonium perhibet tam religiosa multitudo. Sed & ipsi seculares viri consulares & scabini, necnon eius temporis canonici & vicarij Dauentrienses, dominum Lubertum cognouerunt magnarum virtutum fuisse virum, quod ex multis humilibus actibus eius probari potest, de quibus exempli gratia hic aliquos inseram, tanquam suauiter ramusculos de bona arbore natos.

Hic igitur iuuenili ætate pollens, & artis grammaticæ Rudimenta transcendens, cum coætaneis socijs ciuibus suis profectus est ad studium Pragense, ibique breui tempore baccalaureus factus Svollas redijt, ab amicis suis lætissimè receptus. Nec diu postea, deuotorum fratrum affabilitate tractus, cælesti inspiratione ad emendationem emollitur; inuicemque parentibus & amicis, clanculò recessit Christo seruire proponens; & studium sæculare, in spirituale exercitium felicius commutauit. Venit que Dauentriam ad magistrum Florentium, vitæ sanctitate potissimè

tunc florentem; à quo paternè susceptus, docetur perfectè renū-
ciare pompis & curis sæculi, & humilem vitam Christi imitari.
Qui toto mentis feruore iugo obedientiæ se subdidit, & discipli-
nam nouæ vitæ alacriter arripuit: & semetipsum quotidie ho-
stiam viuam Domino offerens, ad summam perfectionem per
propriæ voluntatis fractionem citò ascendit.

3. Sed pater eius Bernerus potens scabinus Svollësis, indignè
satis tulit, quod filius suus Florentij discipulus esset effectus, &
ad tam humilem statum se conuertisset. Misit ergo nuncios plu-
res, qui eum à proposito sancto reducerent; existimans ipsum ni-
mis errare, quòd parentes & sæculi diuitias insipienter reliquisset.
Sed Lubertus animo constans stabat intrepidus, eligens magis
sequi consilium Christi, quàm facere voluntatem Patris sui ter-
reni: quia Deus maior homine est, qui se super omnia præcipit
amari dicens: *Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est* *Matth. 10.*
me dignus. Interea accidit, vt pater eius infirmaretur, & erat lan-
guor fortissimus, vt nec loqui quidem posset. Nunciatum est er-
go Luberto, quatenus ad patrem citò veniret, si eum viuentem
videre cuperet; vt pote qui in extrema necessitate constitutus,
consilium salutis per ipsum Deo propitio esset habiturus. Tunc
ille filialiter condolens patri ægrotanti, memor dominici præce-
pti, sed immemor iniuriæ sibi priùs illatæ, accessit festinus do-
mum paternam, propter animæ eius salutem.

4. Visitat iam securus infirmum, quem dudum fugiebat perse-
quentem: ac blandè eum alloquitur, quem pertulerat aduer-
santem. Videns autem pater filium suum dilectum, exhilaratur
nimis ad eius conspectum. Et quod mirum est dictu, incipit lo-
qui præ gaudio, qui antea obmutuit oris priuatus officio. Mox
obsecrat ab eo veniam, vt sibi clementer ignoscat, quòd ei in via
Dei aliquando resistebat. Ille charitatis visceribus affluens, libè-
ter cuncta remittit. Pacato igitur patre cum filio, saniori iam pa-
ter vitur consilio; & nolens filium bonis fraudari paternis, om-
nia illi dari præcipit, quæ hæreditario iure ad ipsum deuoluuntur.
Hæc viuens ordinat; quatenus Deum post mortem propitium
inueniat, & filij sui precibus fideliter adiuuetur. Post paucos dies
pater obiit, & Lubertas memor beneficiorum patris, deuotas
pro eo preces cum multis lachrymis fudit. Recepitque deinceps
portionem suam, non ad cupiditatem propriâ, sed cuncta in ma-
nu domini Florentij, in pios vsus fratrum tradidit dispensanda. At
ille non ad priuata commoda sibi credita retinuit, sed ad ædifi-
cationem domus sue & solutionem expensarum exposuit. Hæc est
domus domini Florentij, titulo nominis eius insignis; quæ fa-
uentibus ciuitatis scabinis, pro congregatione clericorum deuoto-

rum fundata est; Anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo primo.

5. Eodem anno, Lubertus cum socio suo Henrico Brune viro deuoto, presbyter est ordinatus. Qui ambo tanquã gemelli fratres, lacte sanctæ deuotionis in domo illa enutriti, & magnis virtutibus ornat, sacerdotali honore digni censèbantur; viri secundum seculum genere clari, secundum Deum deuotione præcipui, humiles, sobrii, casti, benigni, alacres, seruidi, amabiles, tractabiles, simplices, & obedientes. Sed iam de domino Luberto presbytero facta aliqua exempla, quæ vidi, & à fratribus sæpè audiui, dicere conabor.

6. Quadam namque vice se debat in camera sua scribendo, misitq; dominus Florentius pro eo, vt ad se veniret. Statim vt hoc audiuit, pennam de manu sua posuit, & de sede surrexit. Erat autè in vltima riga lateris, & fortè tria vel quatuor verba adhuc scribenda restabant. Dixit ergo ad eum frater, qui missus fuit pro eo: Perscribe illam rigam seu lineam, & tunc latus erit finitum, adhuc tempestiuè venies. Ad hæc sicut verus obediens respòdit: Non plus, sed oportet obedire. Ecce nouus Marcus cum eodem præmiandus in cælo; de quo in vitis Patrum legitur, quoddam vocatus ab Abbate, inceptam literam non compleuit. Facto ergo negotio, Lubertus ad explendum opus suum redijt, repletus fructu obedientiæ cum gaudio bonæ conscientiæ. Tunc frater ille domino Florentio ex ordine hæc omnia recitauit. Audiens autem dominus Florentius tam promptam Luberti obedientiam, respondit ita eundem commendando: Luberte, Luberte, quàm bene nosti lucrum tuum & animæ profectum! Tam diligens erat in scribendo, vt cum ei aliquis loqueretur, ipse nihilominus scribebat, & quod vtile fuit respondebat.

7. Alio tempore iuuenis quidã scholaris, scripturus literas ad parentes, de consilio eius composuit eas in camera eius me præfente. Superuenit dominus Florentius, & ait: Quid facitis? Respòdit reuerenter: Socius meus scribit literas ad parentes. Tunc dulcissimus pater ait: Scribe, vt scribaris in v tam æternam. Et iuuenis ille postea factus est deuotus religiosus. Et ego nõ sum oblitus verborum domini mei Florentij, quæ locutus est in camera Luberti; quia bonus homo, de bono thesauro semper profert bona. Ad hoc enim studebat dominus Florentius, vt ædificationis verbum proferret: Ad hoc conabatur Lubertus discipulus eius, ne verbũ ex ore magistri negligeret, sed festinãter impleret.

Obedientiã
bonum
quantum.

8. Quidam deuotus licentiam petijt à domino Florentio visitandi amicos & cognatos. Concessit ille, ne contristaret importunè petentẽ. Postea reuersus, & multa pericula expertus in via, accessit

accessit ad Lubertum Christi famulum, dicens: Miror, quòd dominus Florentius tam facile mihi licentiam dedit repatriandi, cum tot pericula homini occurrant in mundo. Respondit ei Lubertus: Si dominus Florentius cognouisset te tam fortem, & posuisses totam voluntatem tuam in beneplacito eius, bene aliter dixisset tibi. Sed ille condescendit desiderio tuo & inclinationi ex pietate, ne per te peiora attentares. Vnde culpa est ex parte tua, non de consensu ipsius. Tunc ille: Bonum est quod hoc scio. Alias melius providebo, ut faciam sicut dicitur mihi; utens eius consilio, qui me regere habet. Fatuè igitur facit qui contra superioris beneplacitum, propriam inclinationem sequitur: sicut iam probatum est in isto, & multorum experientia idem testatur.

9. Libenter hæc audio de virtute sanctæ obedientiæ. Vnam presentis exemplo instructus de cetero caueam abundare in sensu proprio; sed semper me inclinem, ad obediendum prælato meo. Sed adhuc velim audire de humilitate huius deuoti viri, quia nisi humilis fuisse, tam citò non obediisset.

10. Dignum est, ut de hoc aliqua tibi dicam. Nam in pia causa exaudire petentem, ædificationis est, & non parui meriti apud omnipotentem. Humilis fuit iste felix memorix dominus Lubertus, humilis corde, humilis habitu, humilis actione, humilis sermone, ut sequentia declarabunt. Solebat namque aliorum virtutes altius commendare, & seipsum omnibus viliolem reputare, & cum pauperibus & simplicibus libentius quàm cum diuitibus loqui. Vnde quidam clericus ad eum veniens, rogauit, ut aliqua bona pro emendatione sibi diceret. Qui respondit: Bone frater, quid ego piger & inutilis homo tibi dicerem? Vade ad illum fratrem, & ipse te melius informabit. Ego sum sicut vas vrinale foetidum, quod nunquam ad purum potest lauari, sed semper de se foetorem emittit. Audiens hæc frater ille, multum ædificatus abscessit, & socijs suis dixit: Quam humilis homo est dominus Lubertus.

11. Duo clerici inter se de domino Luberto loquebantur, quoru vnus ait: Videtur mihi, quòd dominus Lubertus nimis austerum vultum prætendit: libenter ipsi quandoque loquerer, sed nõ audeo. Respondit alius: Si placet: dicam ipsi, & forte emendabit se. Venit ergo ad eum, & dixit: Domine libenter dicerem tibi modicum. Qui respondit: bene potes. Dixit ergo: Quidã offenduntur in te, quòd tam mature incedis & austerè eos inspicias. Ideo non audent ad te venire, & tecum loqui. Sis magis affabilis, & dulcior in verbis tuis, ut liberè accedant ad te. Tunc respondit humilis dominus Lubertus: Ego libentissimè me emendabo per Dei gratiam, grates tibi quòd me admonuisti. Ex illa hora do-

minus Lubertus quasi in alterum virum mutatus est, vultusque eius hilarior apparuit erga aduentantes, debita tamen honestate seruata.

12. Quodam tempore congregatis fratribus, dominus Florentius interrogauit de quadam materia ex scripturis sanctis. Multis ergo tacentibus; dominus Lubertus, quia senior erat, loqui cepit. Dominus Florentius volens eum coram alijs humiliare & probare, ait illi seriosè: Luberte existimas, quòd talia nescimus, quamuis non sumus baccalaurei & magister? Mox ille humiliter respondit: Mea præsumptio. Habebat autem hanc consuetudinem, quando de aliqua re parua corripiebarur, vt se non excusaret, sed magis se reum fateretur, dicens: Mea culpa, aut mea negligentia, aut mea inaduertentia, aut mea leuitas, aut mea obtusitas, aut pigritia, vel aliud consimile verbum, quod humilitatem sonaret, & fratres ædificaret.

13. Cùm legeret ad mensam, quandoque scienter titubauit, vt à correctore mensæ corrigeretur; & dissimulauit se interdum audire, vt eum ampliùs emendaret; desiderans confundi & habens reputati, quasi non sciret melius legere. Sed dominus Gerardus Sutphanic, qui erat corrector errorum in mensa, perpèdens quia non simpliciter de ignorantia errabat, sed ex virtute humilitatis, cessauit eum iterum emendare. Habebat autem vocem virilem & tubalem, multumque decenter legebat.

14. Frater quidam quæsiuit à domino Florentio dicens: Quare me non ita deprehendis & exercitas sicut dominum Lubertum, & Ioannem Kessel cocum nostrum? Nonne esset etiam mihi bonum, vt me aliquoties exercitares & argueres? Respondit pius pater, discretionis virtute plenus: Si te tam fortè ad omnia cognoscerem, bene similiter te probarem. Sed isti tales sunt, vt ex increpationibus magis proficiant, nec inde murrant, sed humiliores & feruentiores ex hoc fiunt. Gaudent enim se despici, & præ alijs reprehendi. Solebat autem dilectus pater istos frequenter coram fratribus in præsentia eorum arguere; quia licet eos duriter corripere, propter exemplum cæteris præstandum, inimè tamen eos diligebat, sicut specialiter in obitu eorum profusis lachrymis ostendebat.

Fortis est
fortiter re-
prehendi.

15. Huic denique domino Luberto, sicut viro virtuoso & prudenti, veraciter sapiebant virtutes; & maximè horri erant passionibus & concupiscentiæ carnales. Nam quod contrarium sibi erat, illud vincere conabatur, & alios consimiliter ad certandum contra vitia fortiter incitabat.

16. Quadam igitur vice, cum quibusdam fratribus deuotè & feruenter de passionibus vincendis loquebatur, & vsque ad modum

diam

diam ferè noctem collatio mutua extendebatur; atque in Dei amore & emendatione vitæ corda eorum ita sunt accensa, vt seip-
 sos obliuiscerentur, non sentientes somni vaporem; sed omuem
 expellentes torporem, in nouam quandam deuotionem ex igni-
 to colloquio verbi Dei euigilabant; experimentaliter probantes
 in semetipsis illum versiculum psalmistæ esse completum: *Ignitum colloquium tuum uehementer, & seruus tuus dilexit illud.* Ex hac
 sancta collatione, valde feruebant ipse & qui cum eo ad spiritua-
 lem profectum erant inuitati, vt postea ad commilitones fratres
 suos Lubertus iucundo ore diceret, & affectuose repereret:
 Quando quando volumus non iterum ignire?

psal. 119.

17. Dum ista narras, in admirationem me ducis. O vtinam
 semper talia audirem quæ me salubriter compungeret & accen-
 derent; & nullum vaniloquium interueniret, quod conscientiam
 meam macularet. Sed ad vitandam scurrilia verba, profer vlti-
 rius huius humilis Sacerdotis exempla. Fateor enim me ex de-
 uota collatione ista, non modicam lætitiã recipere.

Nouitius.

18. Saluator noster Iesus Christus dicit: *Qui ex Deo est, Senior.*
verba Dei audit. Et quia tu libenter de seruis Dei bona audis & *1047. 8.*
 legis, spero, quod hoc sit de gratia diuina, quam cum magna so-
 licitudine custodire debes, & ad humilitatem te semper inclina-
 re, quæ in domino Luberto arctius erat radicata. Quodam igitur
 tempore, stabat circa coquinam molendo sinapiam: & super-
 uenerunt quidam amici eius Svvollenses, visitare eum cupien-
 tes. Intuens autem eos, admonitus est eos alloqui, ne fortè of-
 fenderentur eius allocutione optabili defraudati: quia erant viri
 honesti, & consules nominati. Tunc humilis Lubertus, sicut
 erat linteo præcinctus, accessit ad eos, & salutauit familiariter
 amicos: non erubescens seruili habitu coram amicis apparere,
 sed Deo gestiens magis humili in officio placere. Post breue
 colloquium vale dicto amicis, redijt ad opus iniunctum: a-
 mici verò recedentes, de humilitate eius plurimum sunt ædi-
 ficati.

19. Cùm esset aliquando Svvollis, quidam amicorum eius
 ibat cum eo bene vestiti: ille autem sicut simplex frater ibat lō-
 ga toga inuocenter indutus. Hoc quidam videntes, dicebant de
 eo admirando: Ecce quomodo transit agnus inter lupos. Et erat
 aperta comparatio, quia ingens distãtia vtriusque vitæ. Semel in
 æstate dabatur ipsi capitium simplex griseum, pallidum, & anti-
 quum. Frater autem Amilius multum ipsi familiaris & dilectus,
 volens eum probare, dixit ei: Luberte quale capitium habes mo-
 dō? Satis malè stat tibi, nã sic pender in collo tuo, quasi esses pul-
 mone percussus. Tunc ille lætus respondit: Frater mi, quid d' eis?

Ecce & palpa, quam bonus pannus est iste, & desine vituperare, quod non sum dignus portare. Audiens hæc Amilius, ædificatus est in verbis eius.

20. Rursum quoque Amilius hæc mihi de eo recitavit, dicens: Iste dominus Lubertus ita humilis est, & mortificatus in propria voluntate; ut etiam paruo puero se subderet, & minimo fratri in domo ita libenter obediret, sicut domino Florentio, si eum dominus Florentius poneret ad regendam hanc domum. Erat quippe vilis & abiectus in oculis suis, & ideo meliora sensit de alijs, & præcipue de eis, qui seruebant fratribus in coquina. Et dicebat: Iste Ioannes Kessel & socius eius, multum præcedunt nos in virtutibus, ipsi adhuc efficiuntur superiores nostri. Nam confessionem nobis faciunt propter teporem nostrum, & ipsi operantur cum magno furore. Videntur esse serui nostri, sed reuera domini sunt & magistri in via Dei. Hæc autem ex cordis humilitate proferebat, quibus seipsum & alios optimè informabat. Sciebat etiam competenter bene scribere, & libenter scripsit, vitans otium, & diligenter operi manuum instans, & alios inducens ad scribendum.

21. Rogante autem quodam iuvene, ut exemplar ei scriberet, benignè annuit, & fecit. Et ait: Bene addices scribere, longos enim & molles digitos habes. Et Deo cooperante verum prophetauit. Scripsit autem in rotunda scriptura, pro exemplari & bono memoriali: *Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Iugum enim meum suave est, & onus meum leue.* Ista verba in iugum è sapiebant ipsi, & ideo omnis philosophorum dictis, ad humilitatem Christi hortabatur, quæ ducit ad veram sapientiam & æternam beatitudinem promerendam. Igitur postquam humilis & devotus Sacerdos dominus Lubertus de Sylva cognominatus, multis virtutibus clarus, ex hoc sæculo esset migraturus, instanter petijt à fratribus, ut sui recordarentur post mortem in orationibus suis, præcipue tamen tempore scripturæ in cellis, legendo in priuato quandoque orationem pro defunctis.

22. Cum ergo plaga mortalitatis Dauentriæ, & in circumiacentibus locis grauitè regnaret, plerosque etiam deuotos de hac vita subtraxit, sed æternæ luci (ut piè credendum est) in supernis coniunxit. contigit etiam dominum Lubertum eadem peste comprehendit. Et ecce in mense Iulio, tribus diebus ante festum beatæ Mariæ Magdalenzæ cœpit agrotare & lecto decumbere, dicēs se non diu hic permanurum. Laboratum est è contrariis multis precibus, & quæsitum remedium à Deo & ab intelligentibus chirurgicis, quia vita eius erat optabilis cunctis. Sed illius præualere

desider

desideriorum preces, ad audientiam superiorum civium prouolantes. Dixit ergo ei vnus de fratribus. Adhuc nō separabimur tã ei o, sed in camera Domini Florentij tenebimus collationes nostras. Tunc ille: Non hic amplius, sed in supernis cum sanctis. Cupiebat enim dissolui, & esse cum Christo. Igitur in die B. Mariæ Magdalena, fecit coram se cantari sequentiam, Laus tibi Christe. Qua cantata ait: Quàm deuota & feruida verba sunt ista. Et repetiuit intra se hunc versum ruminando. Quidnam haberet ægra, si non accepisset, si non medicus adesset? Multi deuoti qui aderant hæc audientes, lachrymati sunt. Ille verò lætus in Domino consolabatur mœrentes.

23. Frater Amilius, qui ei sollicitè ministravit, multa & edificabilia ex ore eius audiens, diligenter omnia conseruabat; quæ post obitum eius, per epistolam fratribus absentibus per ordinem scribens, digna fide exposuit; quam etiam pro memoriali his inferere placet, in qua plenius felix obitus eius & finis vitæ cognoscetur. Cùm igitur octo ferme diebus ægrotasset, nec recoualesceret, tandem multis doloribus fatigatus, ad extrema peruenit; & diuina consolatione repletus, in crastino S. Iacobi Apostoli, corã fratribus, qui exitum eius deuotis precibus tuebantur, lætus ac feliciter obdormiuit in Domino: Anno dominicæ Incarnationis millesimo trecentesimo nonagesimo octauo, septimo Calendas Augusti; tempore Bonifacij Papæ noni. Cuius corpus in cœmeterio S. Leuini, circa Ioannem Kessel deuorum Christi famulũ collegam eius, in australi parte Ecclesiæ reuerenter est sepultũ; vbi & complures alij fratres per successum temporis consepulti requiescunt in pace.

Scripturæ prædilecti domini Amilij, de felici obitu domini Luberti.

24. **I**N nomine Domini Amen. Anno natiuitatis eiusdem millesimo trecentesimo nonagesimo octauo; quartodecimo Calendas Augusti, dominus Lubertus vanden Busche, id est, de buscho aut sylua, humilis presbyter & homo magni feruoris, morbo pestilentiali correptus, per duos vel tres primos dies somniando & dormiendo quasi sine sensibus (sicut huius morbi moris est) versabatur in lectulo; in quibus diebus ad tantam venit debilitatẽ, vt morti videretur proximus. Post hoc tamen confortatus, videbatur disponi ad cõualescentiam ab his qui aderant; sed ipse per omnia habuit se, quasi certissimè se sciret moriturũ, aliquos confortans, aliquibus valedicens. Etiam complures dictauit literas, ad amicos suos familiares, presbyteros & religiosos, huc illuc ad diuersa loca, vt sibi ad purgatoriũ & loca pernarũ transeũti, missis, vigilijs, & orationibus subuenirent. Deinde desidera-

uit conuocari fratres nostros domesticos, dicens quòd videretur sibi vtile & congruum, vt cum quibus tot annis conuersatus fuisset, pacificatus discederet, & veniam ac indulgentiam peteret. Quibus conuocatis, stans apud eos innixus baculo, quò sustentabatur, ita exorsus est: Ego tot annis fui in domo domini Florentij, & parum me emendauit, & non ita in virtutibus profeci, sicut proposui, quando eò veni. Tunc enim fuit omnis intentio mea & propositum, quòd vellem me dare ad omnem humiliationem, subiectionem, abiectiorem, charitatem, & ceteras virtutes, & in omnibus me subijcere domino Florentio, & omnibus fratribus; quod non ita feci, sicut iam moriturus me fecisse gauderem. Sed fui vobis sæpe scandalum & offensio, superbia mea & alijs complurimis vitijs, quæ tunc ex humilitate proferebat.

25. Deinde humillimè quantumcunque debilis prostratus in terra, cum magna humilitate & lachrymis, ab omnibus veniam postulabat. O quis tam duri cordis, qui lachrymas continere potuisset; quando tantum virum, patrem & fratrem cordialissimum cerneret, tam humiliter cum lachrymis prostratum in terra? Deinde eleuatus à terra & innixus baculo, cœpit iterum loqui ad fratres & exhortari eos, vt fideliter & cordialiter seruarent vniõnem & charitatem ad inuicem; & vt semper niterentur se subijcere, & in obedientia charitatis sibi inuicem acquiescere; & vt quilibet niteretur esse minimus & seruilis alijs. Etiam, vt fideliter fratres se inuicem niterentur custodire, charitatiuè admonendo, & fraternaliter corripiendo de vitijs & inordinatis moribus; & non blandiri vel applaudere sibi inuicem, in vitijs & negligentijs; & sic venirent ad veram vniõnem & charitatem, per extirpationem vitiorum. Addens, si sic simul manseritis, & ita feceritis, à nullo habebitis timere, & eritis tanquam murus inexpugnabilis. Alioquin citò res peribunt, & omnia nullius reputationis erunt, sed tantùm vanitas & frivola. Post hoc humiliter rogabat fratres, vt fideliter orarèt pro se: & memores essent sui in orationibus suis, sicut in eis consideret; & specialiter in illis orationibus, quibus quotidie inter laborem manuum se excitant; & sic valedicens fratribus, dimisit eos. Deinde altero die dictauit vnã epistolam, mittendam domino Florentio & alijs fratribus tunc absentibus, quæ sequitur in hæc verba.

Epistola deuoti & humilis domini Luberti, ad dominum Florentium.

26. **S**alutem, & omne bonum, Charissime pater. De infirmitate mea Amilius dilectus noster credo vobis scripsit; hoc tamè addo, quòd à sexta feria, qua obruebat penè vsque ad tertiam feriam, sine sensibus dormiens; nesciui quomodo huc illucque in lecto me verterem. Sed nunc, cum Dominus propter bonitatem
suam

suam ingeniolum meum modicum reilluminauit, nō potui pacificè ex hac miseria transire, nisi vobis saltem semel & nunquam amplius in hac vita, dolorem meum & necessitates infinitas mihi præcipuè imminentes, obuolutus pedibus vestris filialiter aperirem. Iam enim terribili Dei iudicio coram angelis eius & aduocatis nostris præcipuis præsentandus sum, cum maxima verecundia peccatorum illorum, de quorum remedijs vos me sapissimè instruxistis. Sed heu, tunc non cogitavi, quòd mihi tam grauiā & terribilia forent, sicut vos ea ponderastis. Et quia domine Florenti, manui vestræ propriæ in Dei iudicio nescio contradicere super passionibus meis, quas mihi scripsistis; licet tamen multis & importanis precibus meis, ad hoc vos quodammodo coëgi; & eandem schedulam Amilio dilecto nostro vobis præsentandam commisi, vt misericordius ex illis & alijs videatis, quid iam patiar in loco horrois & immanium pœnarum; & vt precibus vestris, mihi maximè necessarijs occurratis. Prædilectissime pater, si apud vos præsens essem, flebilibus oculis vos rogarem vt mihi, præcipuè de inobedientia & alijs offensionibus (vt inde non terribilius damnarer) paternaliter & sincere velitis indulgere, si cur non dubito, quòd libenter indulgetis.

27. Nunc loquar ad vos dilectissimi fratres, qui vita vestra & conuersatione, me tepidum & negligentem toties ad emendationem reuocastis; dulcissimis vestris admonitionibus me toties de passionibus meis admonuistis; sed heu miser ego (vt scitis) me non emendaui quantum potui & debui; nec exempla vestra nec verba poterant duritiam cordis mei compungere, sicut expediebat mihi; nesciens tamen nec præuidens, quòd talis qualis sum, ex hac vita ad loca horribilium pœnarū, vbi serpentes sunt mordentes, leones feroces, lupi rapaces, & infinita nostra demoniorum, subito essem deducendus. Gratias tamen omnibus vobis, pro vestris exhortatorijs & bonis exemplis, si quas possim, nunquam reddere negligam; sed non sufficio. Quia quantulumcunque in hac vita profeci, hoc adiutorio Dei & vestro profeci, nec mihi adscribo. Nunc etiam de omnibus negligentijs meis, humiliter me pedibus vestris prosternens, corde & ore coram Deo & vobis me accuso, & veniam de singulis peto. Rogo etiam vos, quatenus obitus mei diem illis, quibus vobis visum fuerit expedire, quod tamen satis facietis, denunciari facere velitis; & pro me diuinum officium, vigilias, & alia quæ vobis videntur, fieri faciatis. Valete, valete, & in æternum valete, quos amplius in hac vita non sum visurus.

28. Dictata hac epistola in vigilia S. Iacobi Apostoli, resedit ad perlegendum eam, si fortè aliquid placuisset apponere vel deponere.

ponere. Tunc subito inuasit eum tantus horror & tanta debilitas, vt omnibus viribus destitueretur; & sic ab his, qui aderant, reclinatus & reductus est in lectum. Et statim post hoc cepit magnis doloribus & angustijs agitari; ita vt instantissime cum lugubri, alta, & lamentabili voce clamaret & peteret, vt conuocarentur fratres domus nostræ & alij deuoti extra domum nostram, vt orationibus suis sibi succurrerent. Quibus conuocatis, incepit mirabiliter tremere pectore, & omni corpore vehementer palpitare & conquassari, pallefcere, sudare, versis oculis horribiliter videre, ore ac dentibus fremens ac stridens, dabat rugitus anxios & voces lugubres. Interea deuotis vndique concurrētib; & cum lachrymis pro eo instanter orantibus, respicias ad eos, & ipse aliquantulum incepit lachrymari.

29. Tunc innuit mihi Amilio, qui semper ipsi aderam, vt ceru sibi in manu quasi statim morituro positum remouerem; & vt cū eo legeremus septem psalmos, quia adhuc non est moriturus. Incepit ergo legens mecum vnum versum, alijs dicentibus reliquum; & sic quasi vsque ad finem, magno feruore & deuotione cōtinuabat. Quibus finitis dixit: Maneamus omnes in fine apud S. Mariam, & sic incepit; Salve regina cum collectis. Quam antiphonam sepius cum magno affectu & deuotione repetiuit, dicens collectam, & mutans sepius verba secundum affectum & deuotionem suam. Et cū sibi successiuē vis loquendi subtraheretur, sepiissime eandem antiphonam incepit, vt eam alij prosequerentur. Quo satis diu continuato, dixit mihi Amilio, quod ego dicerem fratribus, quod orarent pro eo sub silentio in compunctione cordis. Post hoc diu iacuit sine loquela, & (vt extra apparuit) in magnis pœnis & angustijs. Deuoti vero & fratres nostri, per totam diem apud eum orantes perseuerabant, de hora in horam mortem eius expectando. Postquam diu sic iacuisset, vocauit me dicens; Amili frater, nunc mihi virtus loquendi restituta est. Dicas ergo fratribus nostris & omnibus deuotis, quiuis eorum pro me legere incipiat psalterium; & quod in principio & in fine cuiuslibet psalmi, flexis genibus orent vnum Ave Maria. Post hoc dixit mihi; Dicas fratribus, quod ego non curo multitudinem psalmorum; sed quod aliquando expectent modicum intra psalmos, meditantes & in compunctione cordis pro me Dominum orantes, ne præ multitudine psalmorum obruantur in intellectu. Postquam hoc eis dixissem dixit mihi, vt omnibus congregationibus demandarem, vt orarent pro eo septem psalmos, horas de Domina, horas sancti Spiritus, & si quid aliud scirent, perseuerantes secum in orationibus, sic expectando mortem suam, Quo facto, subiunxit dicens ad me: Frater, timco fra-

tres & sorores grauare, sed cogit me necessitas: quia omnino non confido in me, sed valde multum in orationibus deuotorū hominum. Quid videtur vobis? Tunc consolabar eum, vt esset bene contentus, eo quòd libentissimè facerent. Deinde ab hora vesperei um vel circiter, vsque ad octauam horam iacuit sine loquela in magnis ardoribus. Octaua hora cœpit denuo loqui, & efficiebatur totus tranquillus.

30. Post hoc vocauit me ad se, & dixit mihi quomodo per diē fuisset secum. Primò, quòd habuisset multas & mirabiles tentationes. Et quòd venisset ad eum quidam malignus spiritus, in specie fratris nostri Ioannis Kessel, qui multis modis nitēbatur eum decipere; & quòd iste spiritus, valde multa & mirabilia dixit ipsi de gloria cœlesti, de diuersis subtilibus & altis materijs, de quibus multa vera & conformia scripturis, sed multa intermiscuit falsa; & quòd multa mirabilia dixisset sibi, quæ non sciret exprimere, quia modus loquendi fuit spiritualis; & quòd spiritus ille videbatur coniunctus spiritui suo, vt ipse loqueretur sibi, & spiritus suus responderet ei. Deinde dixit: Iste spiritus fuit valde contrarium, quòd aliquando alloquebar vos. Quando volui vos alloqui, tunc dixit mihi, Non loquaris carni, non loquaris carni. Etiam fuit ipsi valde contrarium, quòd ego feci fieri tā multas orationes à deuotis, & quòd tantum in eis confidebam. Et quando ego petij a vobis, quòd legerentur psalteria, ipse dixit mihi ad intra; Stercus stercus, vt quid confidis in istis psalmis, Maria, Gregorio, Hieronymo, & similibus? Tu deberes in Deo confidere. Deus irascitur tibi quòd tantum cōfidis in istis rebus, & non in se solo. Sed quia pusillanimis & timidus es, & non fecisti ex malitia, ipse indulget tibi, sed noli amplius talia facere. Ego Kessel sic non feci, tamen sine purgatorio veni ad regnum cœlorum. Me verò requirente quomodo hoc esset, ille subiunxit duas causas.

31. Vna erat, quòd omnibus bonis & diuitijs temporalibus pure propter Deum & salutem animæ suæ renunciaasset, & se ad talem humilem statum, puta officium coquinæ, dedisset; & quòd nunquam pœnituisset eum renunciaasse. Secunda causa erat, quòd cum magno affectu & desiderio sic perseuerauerit in coquina, sine vlllo desiderio redeundi ad pristina. Et quòd habuit firmum propositum & magnum affectum, in tali humili statu & abiecto officio (vt posset omnibus seruire) vsque ad mortem permanendi, & quod in tali statu & proposito obisset. Tunc dixit mihi dominus Lubertus: Frater scio quòd ista, quæ iste nequam spiritus narrauit de vero & dilecto fratre nostro Ioanne Kessel, vera sūt; sed vtrum sine purgatorio venit ad regnum cœlorum, nescio. Et

sub-

Vera imago tentationū maligni spiritus sub mortē hominis.

subiunxit: Iste nequam spiritus etiam dixit mihi, quod ego sine purgatorio venirem ad regnum cœlorum. Me verò inquirente causam, respondit: Tu coram Deo martyres, eo quod pro fratribus & sororibus tuis posuisti animam tuam; quia ex affectu & charitate elegisti apud eos manere, in tali periculo mortis. Tunc dixit ad me humilis dominus Lubertus: Vtrum sine purgatorio veniam ad regnum cœlorum, nescio; sed hoc negare non possum, quin ex charitate & affectu mansi apud fratres. Sed tantum est, quod omnino multis verbis nitetur me inducere, ut confiderem in proprijs meritis & virtutibus. Ego tamen semper timidus nunquam confisus sum in meipso, nec adhuc confido. Sed omnis confidentia & spes mea est in misericordia Dei, in precibus & meritis gloriosæ Virginis Mariæ & aliorum Sanctorum, & orationibus deuorum hominum. Ergo placet mihi & gaudeo, quod multi boni psalmi & orationes lectæ sunt. Aliquando priuauit me omnibus sensibus præter solû auditum, & illum similiter conabatur auferre, sed non potuit. Item dominus Lubertus dixit mihi de pluribus alijs mirabilibus; quæ diabolus dixerat eis; quorum plura erant hæretica & contra fidem, ad quæ nitetur cum trahere, sed multa intermiscuit vera. Et sic scio, quod fuit malignus spiritus, qui conabatur me decipere, quoniam plura talia & mendacia semper miscuit. Apparet igitur mihi, quod valde vtile & necessarium sit homini morienti, ut habeat hominem intelligentem apud se, sicut sunt fratres nostri, vique in exitum. Hæc in vigilia S. Iacobi Apostoli, post octauam horam de vespere, narrauit mihi.

32. Post hæc, totus debilis in magna tranquillitate & pace cordis, vsque ad mortem perdurabat. Valde enim ardentem cupiebat dissolui, & esse cum Christo; habens firmam fiduciam & spem, de aduentu Domini nostri Iesu Christi, gloriosæ virginis Mariæ, & aliorum Sanctorum. Et in tali ardenti desiderio, cum magno fetuore orans, suspirans, ruminansque deuotos psalmos, specialiter psalmum Beati immaculati, vsque in crastinum S. Iacobi perdurabat, sæpius inquirens quâ propinquus esset morti; & an adhuc haberet omnia signa mortis; an breuis anhelitus esset verum signum mortis, & huiusmodi. Et in nullo eum melius consolari potuimus, quàm ut mortem propinquam adesse diceremus.

33. Aliquando cum magna fiducia, quasi exclamando; O quâdo veniet Dominus Iesus & S. Maria cum Angelis sanctis absolueret me? & huiusmodi. Spero, quod non diu expectabunt. O si vellent citò venire; o si vellent facere finem. Spero, quod nō diu hic durabo, & huiusmodi. Et sæpius inuocabat S. Mariam, Hieronymum, & Gregorium (quos specialiter dilexerat) & alios Sā-
ctos

ctos, vt orarent pro eo, & adessent, & succurrerent ipsi in hora mortis. Etiam petijt, vt aliquando breuiter alloqueremur eum, excitando ad inuocationem sanctorum & oratione; & alioquin, oraremus pro eo in silentio suspirijs & gemitibus, in compunctione cordis ad Dominum, secum suam mortem expectantes. Sic in tanto fernore, in tanta deuotione, in tam ardenti desiderio dissoluendi; & in tam affectuosa ac fiduciali expectatione aduentus Domini nostri Iesu Christi, gloriosæ Virginis Mariæ, sanctorum Angelorum, & aliorum sanctorum peruenit ad horam extremam: nec (vt videtur) fraudatus est à desiderio suo. Iam enim in membris omnibus præmortuus erat & totus frigidus, sola vita in lingua & pectore videbatur palpitare, & vix aliquod membrorum videbatur posse mouere.

34 Et ecce subito sine cuiusquam sustentatione, seipsum proprio motu erigens, complois eleuatilq; manibus, oculis sursum versus parietem defixis, illuc reuerentissimè cum omni deuotione inclinavit. Et viribus, quibus potuit, rauam & fractam vocem recolligens, exclamauit: In gloria, in bonitate tua, in misericordia tua suscipe: In gloria in gloria, in bonitate in bonitate, in misericordia suscipe suscipe suscipe. Et dū sic erectus sedens hæc sæpius iteraret, tandem reclinatus ad lectū, bina vice, eisdem motibus & gestibus, eadē replicās, se iterū erexit. Qui vltima vice reclinatus videbatur iacere in magno stupore & admiratione. Ego verò inquirens, alloquebar eum dicēs: Luberte frater, quid est? quomodo est tecum? Ipse autem quasi cum magna admiratione respondit. Mira mira, mirabilia mirabilia, magna mirabilia vidi, quando me erexi. Quo dicto, statim subiunxit. Vocate fratres, vocate fratres. Quibus conuocatis, statim modicum agonizando expirauit, & feliciter in Domino obdormiuit, plenus virtutibus & bonis operibus, de quo bene dictus sit Deus in secula. Amen.

Ex epistola domini Florentij, de commendatione eius.

35 **Q**uis non doleret de morte dilecti fratris Luberti, qui eum nouit? Quis non fleret, si quis eum dilexit? Quis non de domo nostra plangeret & lamentaretur, si diligenter respiciat, quantam ruinā, quantum casum domui nostræ mors eius minatur; quantum humilitatis exemplū, quantum feruoris ad communia spectaculum, per mortem eius ablatum sit? Quis remāsit, qui vt ipse, ad omnia deuotionis præcipuè & contemptus exercitia feruet? Quis nostrum, vt Lubertus, cōmunia promouet? Quem, vt ipsum, pro domo nostra comedit zelus Dei? Quis nostrum remāsit, qui sibi tam vilis in oculis proprijs, tam parum sapiens,

piens, tam parum idoneus sibi videatur? Horum omnium exemplum, in eius morte ablatum est. Hinc merito piè dolet, qui domum nostram diligit. Hinc lachrymatur, qui profectum nostrum in spiritualibus affectat. Hinc nos, quantum dilectum fratrem Lubertum dileximus, tantum dolemus. Quanto corda nostra ipsi erant vnita, tanto amariùs sentiunt eius separationem. Verè erat nobis cum dulcissimo fratre Luberto, cor vnum & anima vna in Domino. Pensate igitur ex vnione cordium, dolorem separationis. Quæ mensura tristitiæ, ex amoris quantitate perpendite. Verùm, si breuiter & clarè mensuram tristitiarum & dolorum nostrorum scire cupitis, qui vique tantus & tam grauis est, vt vix duas rigas vel tres in literis vestris potuimus legere; vix tres rigas rescribere potuimus, quin essluent lachrymæ copiosæ, quæ & scribere & legere prohiberent. Si inquam huius tristitiæ & miseræ mensuram scire cupitis, perfectè propria corda vestra inspicite, qui nobiscum similiter dilexistis Lubertum.

Collecta quadam ex deuotis exercitijs domini Luberti.

36 **T**Vum erit laborare pro vitijs tuis extirpandis, & pro virtutibus acquirendis. Sed nisi purè ex corde Deo te ipsum resignaueris, & illi vterius commiseris, generat tibi magis præsumptionem, & faciet te durum, & perplexum, & anxiu, & pusillanimum. Labora ergo cum verecundia, & quiete, & timore; sed resigna & committe Deo, vt faciat sicut voluerit. Et noli tristari vel deijci, si nescis propositum tuum exequi; fortè sic est voluntas Dei, vt non confidas propriæ virtuti. In oratione nihil intende nisi Deo & psalmodiè, quasi in conspectu Dei. Et committe voluntati eius liberè ex toto; & abijce leuiori modo, quo poteris, superfluas & vanas cogitationes; & ad hoc tende, quasi tu solus coram Deo, & beata Virgine, & omnibus sanctis stares; & ostende eis necessitatem, & vulnera animæ tuæ. Noli attendere fratres in oratione, in colloquio, vel vbiunque, nec etiam quoscunque; quia valde alienaris à teipso, & dissoluit virtutem mentis; facit te suspiciosum & amarum, obscurat intellectum, generat Dei obliuionem, & applausum hominum, obnubilat intellectum, turbat conscientiam. Habeas cor pacificum, & à phantasmatibus rerum & à peccatis auersum, & ad Deum conuersum.

37. Tene faciem communem cum cæteris, sine nimia austeritate, aut serenitatis ostentatione, & apud teipsum, semper intus maneat. Et in quocunque opere auersus fueris ab ista forma, nitere reformare te; & sic semper tranquillo animo perficies voluntatem Dei, & custodies te à vitijs, & semper hilari perseverabis. Caue omni modo in omnibus vehementiam, sed omnia delibe-

rato

rato animo facito absque ostentatione. Nunquam debes alicui aliquid durè dicere, vel opprobriosè increpare, aut deridere increpando. Obsecra & mone, vt charitas poscit: & quandoquè turbidi animi es, patienter & quietè suffer illa, quæ sunt tibi contraria & passioni tuæ; & pro tunc nihil moue contra hoc vel de illo, ad quod importunè agitaris. Potius expecta, donec gratia Dei & serenitas mentis redierit. Fuge interim ad cameram & ad orationem, tanquam infirmus & obsessus, & cogita: *Inpatientia vestra, possidebitis animas vestras.* Luc. 21. Fuge ad tempus solitudinem, & laborare manibus, & patienter orare, & facere sine importunitate. Semper aliquid de Deo aut sacra Scriptura ruminare, quod ad amorè vel timorem Dei, aut ad horrorem vitiorum te inflammet.

38. In omni actione temporali, non nimis stricte attendere exteriora & ornatum, sed intendere voluntati Dei solùm, & ipsi totum committere: cor & oculos auertere ab hominibus, ad intra semper manere, exteriora obliuisci: ad caelestia oratione, suspirijs, lectione, compunctione tendere, & mentem ad prædicta frequenter exacuere. Ostentationem & presumptionem fugere, abijcere imagines hominum de corde. In hoc omnis virtus, omnis profectus, exequi voluntatem Dei, & ipsi placere. At hoc tende, vt intentio tua sit ad Deum secundum Deum, & abijce passiones animæ. Hoc habe pro regula infallibili: *Quicquid placet domino Florentio & fratribus, hoc vult Deus, vt facias; quia inhabitantur à Deo, & ipsi nihil querunt nisi eius voluntatem.* Omnia fac cum consilio domini Florentij: & quando abest, eodem modo per omnia quasi ex Deo fac cū consilio domini Gerardi, quia longè sapientior, humilior, cautior, & spiritualior, & abstractior te est, & facit magis secundum voluntatem Dei, quam tu. Cauenda est multum occasio vitiorum. Et saepe in quiete videris tibi aliquid esse, sed effusus in exterioribus rebus apparet, quid in te latuit: ex hoc, potes multum te humiliare. Longa locutio hominem à se rapit, & ducit in ignorantiam, præmeditationem aufert, inordinata profert. Necessaria est ergo homini multa dicere volenti, frequens meditatio & interpolatio siue pausatio, scilicet, vtrum secundum beneplacitum Dei loquatur, an non; an declinet ad iactantiam & applausum hominum, & ad vanam gloriam. Necessitatem, pietatem, & vtilitatem, attende in verbis, & maximè voluntatem Dei. Nullo modo licet loqui burdosa, vel alios verbis ad hoc incitare.

39. Nunquam improvise ex capite tuo, derisorie alicui coram aliis aliquem defectum dicere; quia signum est superbiæ & presumptionis, & malum exemplum alijs. Disce parum & paucis verbis loqui, & cum præmeditatione; & expecta alium

in verbis, & time audire, vnde lædaris. Discute verba etiam cuiuscunque, an sint vera, an detractoria. Firmiter propone per gratiam Dei, de malo nullius hominis dicere, nec libenter audire, nisi pia vtilitate: & tunc maximè caue, ne seducaris. Assuesce ad nullam rem mundi, neque temporalem, neque spirituales, cor importunè effundere; sed semper cum timore vitiorum tuorum mediocriter abstrahere, cum discretionem & pedetentim incedere, ad horam te mutare, & nunquam in toto à te recedere; sed in verbo Dei cor tenere suspensum, & reflexum contra vitia tua in communi; tamen specialiter magis contra hoc, quod tunc magis times. Et sic per gratiam Dei, cum bono moderamine & maturam deliberationem, coram oculis Dei loqui & facere, quicquid putas Deo placere. In comestione, caue auaritatem & subitam comestionem; sed retrahe potius appetitum, vt cæca & turbata concupiscentia tua illuminetur compunctione & auaritate lectionis; & cum quiete mastica aliquid de lectione, aut de illa particula:

Luc. 14.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Quandocunq; ex comestione turbatus es in capite vel grauatus, tunc fuge ad cameram, vel loquens cum hominibus magis caute conare ad custodiam; tutius est fugere, & orare. Beatus homo, qui semper est pauidus. Et veraciter scito, quando declinas à timore ad securitatem, declinas à Deo, & caperis à dæmonibus & à passionibus tuis. Tamen sic debes timere, vt eo magis de Deo confidas. Et quanto videris tibi infirmior, tanto te faciet fortiolem. Præstat ergo alijs magis credere, & in teipso trepidare. Propter Deum discite ab alijs virtutes & mores, & time vanam gloriam tuam. Christus tibi didicit, tibi tacuit.

Prou. 28.

40. Discite intus manere, & inter fratres & alios homines communiter & socialiter te habere, & extolle eos. Cogita virtutes eorum, & vitia tua. Semper de aliquo, cum quo es, virtutem aliquam cogita; & vitium tuum, ad humiliandum te ad intra, ex vitijs interioribus Deo & angelis & tibi notis. Accede ad studium; sicut ad cibum capiendum animæ; vt lectione refecta discat in illis anima occupari, quæ legit; & obliuisci temporalia, & refrenari à vitijs. Non multum simul est tibi vtile studere sine masticatione & oratione, sed parum; & masticare illud cum oratione & desiderio, & sic mittere in ventrem animæ, & in mores & in virtutes, vt anima his quasi nutrimento sustentetur. Sicut enim corpus cibo, sic anima virtutibus reficitur. Nunquam debes aliqua studere, quæ non reficiant animam; quia fructus studij est fortitudo animæ, & propter virtutes acquirendas. Studere propter scire, & propter docere alios, aut propter quodcunque aliud quam dictum est, non nutrit animam, sed facit eam insanam, sic-

Literis nauate operã
ob aliud
quiduis
quam vt
saluus fias
quid pro-
fit.

nt superflui humores corpus; & generat vanam gloriam, elatum cor, incompósitos mores, vanas cogitationes, instabilitatē mentis, Dei obliuionem & contemptum, applausum hominum, turbatam conscientiam, tenebrosū intellectum, & magis exinanit & debilitat animam quā reficit. Igitur moderatē studere & bene masticare, magis reficit animam, quā inconsideratē multa absque masticatione. Sequitur ergo, quōd anima mortua est, quæ verba Dei indefinenter non digerit in mores & in virtutes; vel consumit seipsam, & fit putrida diuersarum concupiscentiarum malarum humoribus, & consumitur à demonibus, sicut corpus à vermibus.

41. In pulsu horologii, quasi in medio inimicorum versatus & in te deficiens, clama ad Deum, & ora: Ne derelinquas me Domine Deus, Deus meus ne discesseris à me. Aliquando ad B. Virginem, Aue M A R I A. Cogita te à Deo respici, & opera tua ab Angelis ipsi præsentari; quid boni fecisti, quantum profecisti, & quid mali commisisti. Cum audis campanam, cogita: Surgite mortui, venite ad iudicium. Semper nitere sequi voluntatem aliorum in illis, quæ non sunt peccata vel contra Deum, & tuam voluntatem & consilium semper abijcere. Omnia contraria & tibi dura, cum labore & dolore capere; & nulli ad extra importunè cum impatientia respondere. Elige magis misereri, & in hoc potius excedere, quā in duritia. Quando interrogas prælatum & rectorem tuum, cogita, quōd Dominus in his habitans loquitur per eos, & dicit suam voluntatem; & quā periculosum est tibi, eibz dispositioni per eos resistere. Multoties cogita de peccatis quotidianis, ex qua radice procedant. Timor immoderatus vel nimia præsumptio, quotidie te impediunt. Declinare ad diuitias, ad delicias, ad honorationem & applausum hominum, ad curiositatem, ad delectationes terrenorum, ad propriam voluntatem & proprium videre, & fugere vel non curare humilia, ad huiusmodi declinare est regredi ad vitia, & auerti à Christo, & maximè ab regula patris spiritualis; quia hæc est verissima via ad virtutes, resistere vitijs, & humiliter obedire prælatis.

V I T A
D O M I N I H E N R I C I
B R V N E.

Magnæ deuotionis & sanctæ simplicitatis virum, nec non Angelicæ puritatis sacerdotem, præterire non debeo: sed
Rrr 2
ipsum

ipsius primordiali socio, atque prae cordialissimo compresbytero domino Luberto, coniungere placet, & aliquid in eius laudem proferre. Ipse est dominus Henricus Brune, sodalis domini Luberti, Deo dilectus & hominibus acceptus, omnibus benignus, nulli onerosus. Hic in Hollandia natus, cuius fuit Leydenfis ciuitatis, ex honestis parentibus & consanguineis. Sed nihil aestimans seculi diuitias & honores, amicorum vitauit aspectus, quaesuit Dominum in tempore iuuentutis, & vsque ad senium adhaesit illi corde perfecto. Mansit autem in obedientia in domo domini Florentij, cum omni humilitate & mansuetudine multa; audiens confessiones deuotorum, & celebrans missas suas cum magna deuotione & reuerentia; sine cura temporalium rerum viuens in tranquillitate & simplicitate cordis, atque inter fratres conuersans sine querela; testimonium bonum habens in tota Daenentria, notus apud religiosos in pluribus locis, sicut verus Israelita absque dolo & nequitia, tanquam columba sine felle, praeditus singulari innocentia vita. Oculi eius semper ad Dominum; & vbi cumque solus esse potuit, ab oratione & deuota meditatione non cessauit.

2. Sedebat aliquando in hyeme iuxta focum manus suas calefaciendo, sed faciem conuertit ad parietem; secretò interim oras, & silentium bene seruans. Quod cum viderem, multum edificatus fui, & eo amplius eum dilexi. Nunquam ego indecens verbum ab eo percepi, nec super eo conqueri audiui, nisi quòd missam suam ceteris tractius celebrare consuevit. Quo tamen facto, plures seculares ad deuotionem missae suae traxit, & facilis ei indulgentia dabatur, quia inuitè à dilecto Iesu separabatur.

Miracula
tria pro cõ-
firmatione
fidei Eu-
charistiae.
Primum.

3. Accidit tamen, vt vir quidam fidelis occulta impugnatione diaboli tentaretur in fide, qui etiam de sacramento altaris, coepit quodammodo dubitare de veritate corporis Christi. Is ergo cum staret ad audiendam missam huius deuoti sacerdotis, saepe ingemuit, dolens de praua immisione spiritus maligni; orauitq; Dominum, vt sui in hac vacillatione dignaretur misereri. Sed misericors Deus, qui animarum saluti varijs ac miris modis occurrere solet, praefatum virum noua & insolita visione instruxit, atque in fide suaviter confortauit. Vidit namque inter manus sacerdotis sibi apparere, non speciem panis, sed formam speciosi pueri praefati filijs hominum; & nimium stupens ac tremens gratias egit, & Deum benedixit. Sacerdos verò de his nihil sciens, officium missae solito more cum benedictione compleuit. Nò enim propter eum, qui fide & gratia plenus erat, haec ostensa sunt, sed propter infirmum in fide roborandum.

Secundum 4. Et quia sermo de venerabili sacramento incidit, adhuc referam

feram confimile factum de quodam sacerdote in partibus Frisiæ, sed minùs laudabilis vitæ. Siquidem bonæ memoriæ fratre nostro Alardo narrate cognoui, quòd erat cum eo quidam presbyter parvæ sciētia, & famę non clarę. Iste, cùm ecclesiã intraret, yt diuina celebraret; honesta quædam matrona, quæ eius imperitiam cognouit, cœpit intra se de eo suspectè cogitare ac murmurando dicere: Quid tu imperite vis facere, & quomodo tu indignè poteris tam magnum sacramentum conficere? Hæc ea cogitante, presbyter cœpit celebrare, & diuina mysteria tractare & consecrare. Factum est autem, dum venerabile sacramentum ritu ecclesiastico consecratum eleuaretur, & omnis populus hoc flexis genibus fideliter adoraret, matrona supradicta vidit in eleuatione apertis oculis figuram hominis Christi nimium stupida & perplexa. Finita itaque missa, hæc visionem alteri sacerdoti secretè exposuit, & quid mali de celebrante antea cogitauerit, humiliter confessa est. Qui diligenter gestę rei ordinem & visionem examinans, matronæ respondit: Hoc Deus pro tua salute fieri permisit, ne de cetero malè de sacerdotibus cogites, nec de vera consecratione dubites, licèt malæ famæ sint & indignæ vitæ. Illa hæc audiens firmam fidem tenuit, & Deo iudicium de sacerdotibus eius commisit.

5. Sed non te pigeat, aliud iterum miraculum de hoc summæ venerationis sacramento audire. Eo namque tempore, quo monasterium montis S. Agnetis illic moraturus intraui, quadam deuotus clericus mecum diu in eodem loco habitans, pro quadam causa ad vicinum monasterium perrexit. Cumque in itinere esset iunxit se illi quidam secularis, cum eo socialiter vadens, ac familiariter colloquens. Factum est autem, dum pariter ambularent, & de Deo conferrent, ait ille secularis clerico secum comitanti: Dicam tibi amice dilectè, quid mihi in vita mea breuiter accidit. Longo fui tempore, quòd intrans ecclesiam, nunquam potui sacramentum altaris in manibus sacerdotis videre. Existimans autem, quia nimis remotè tunc starem, & præ caligine oculorum non possem bene videre, accessi propius, quantum aui fui & licuit; sed nihil penitus profuit mihi, nihilque inter manus sacerdotis conspexi. At istud etiã ultra annum mihi euenit, & qua de causa non satis perpensi. Tandem in me reuersus & multum perplexus, ad sacerdotem me contuli, & cuncta ei in confessione denudavi. Ille benignè me audiens, & cautè secreta perquirens, inuenit me stare in odio cuiusdam proximi mei: cui pro nulla re volui offensam, qua me offenderat, dimittere. Animaduertens bonus & discretus confessor culpam malitiæ meæ, increpando & admonendo perdocuit me,

Tertium.

duricia stare: nec posse aliquando veniam promereri, nisi ex corde dimitterem offensas omnes: atque idcirco mihi istud accidere, quia non essem dignus diuinum sacramentum oculis malignis intueri. Auditis his sacris monitis, acquicui consilio sacerdotis: & toto corde compunctus, remisi ex integro iniurias, nolens meipsum de cætero vindicare: quatenus possem Deo reconciliari, & gratiam perditam recuperare. Tunc demum sacerdos me absoluit, & imposita pœnitentia abire permisit. His gestis, statim ad ecclesiam intraui, & missam audiui: Deo mihi propitio factò, sacrum corpus Christi in manibus sacerdotis oculis meis clarissimè vidi: & gratias agens, Deum in mirabilibus operibus suis benedixi.

6. Sed ad propositum redeundum, & de felici fine dilecti domini Henrici, aliquid iam tractandum. Nam cuius vita virtutibus ornata exitit, eius quoque exitus felicem transitum ex hoc mundo meruit habere. Inter alias virtutes, homo iste pius & deuotus, suo superiori humiliter erat subiectus; dans exemplum bonum presbyteris & clericis, ne se eleuent propter sacerdotalem gradum supra iuniores. Celebrauit aliquoties in festis apud leprosos, de licentia domini Florentij, vbi eidem tunc ministraui.

7. Quadam vice, cum fratribus perrexit pro indulgentijs in Arnem, & interrogatus est in via, pro quanto indulgentias suas daret. Qui ait: Libenter darem indulgentias meas pro hac gratia, vt quotiescunque alicui aliqua bona dicerem, quòd ille statim conuerteretur & suam vitam emendaret. Quod audientes fratres, mirabiliter edificati sunt de tam bono responso, ex magno animarum zelo, in corde pio & puro.

8. Igitur anno Domini millesimo quadringentesimo vigesimo nono, cum pestilentia regnaret Sutphanix, vbi tunc fratres domus domini Florentij à Dauentria profugi, cum multis alijs deuotis morabantur, Dominus Henricus ipsa peste infirmatus est, & ad extrema peruenit, premium laboris sui à Domino confidenter exspectans. Qui ferè à tempore magistri Gerardi stetit in domo domini Florentij, per annos circiter quadraginta quatuor sacerdotio functus, diutissimè viuens vltra omnes, qui cum eo in primo feruore inceperunt. Sed & per omnè tempus suum laborauit in opere scripturæ, quem multoties vidi vasa coquinæ lauātem, & alia humilia opera facientem.

9. Penè nihil sciuit, nec voluit loqui, nisi de Deo & de salute animarum. Et quod exercuit in vita, continuauit vsque ad mortem. Nam omnes horas suas legit vsquequo tradidit spiritum. Nec lectionē sacrę Scripturę intermisit in infirmitate sua, consolationem quærens potius in sermonibus Dei, quàm in confabulatione.

latio.

lationibus hominum. Migravit autem ab hoc seculo pijsimus sacerdos, anno Domini supra dicto in crastino S. Bartholomæi Apostoli, circa undecimam horam diei, ipso die S. Gregorij Episcopi Traiectensis. Sepultus est autem in cœmeterio S. Walburgæ virginis, apud collegium canonicorum in Sutphania.

V I T A

DOMINI GERARDI

SVTPHANIENSIS.

Libet iã deuoti & eruditi viri domini Gerardi de Sutphania virtutes breuiter indagare, & pro bono memoriali vitæ eius, exempla atque scripta futuræ generationi imitanda proponere: qui inter primos fratres & diuinæ legis zelatores meruit præstantissimus nominari. Et licet breui vixerit tempore, gratissima tamen nobis reliquit doctrinæ monumenta. Erat enim studiosus valde in scripturis Sanctis, trahens etiam ex abditis sententijs doctorum varias aromatum species, contra vitiorum morbos, ad sanandum animarum languores: sicut præcipuè patet in duobus libellis ab eo editis: quorum vnus incipit: Homo quidam, & alius, Beatus vir intitulatur. Ab infantia namque & puerilibus annis, ad discendum inclinatus fuit; ingenio habilis, & ad artes auidus liberales: refugiens ex animo negocia secularia, & quæcunque poterant studium sapientiæ impedire.

2. Cumque adoleuisset bonæ indolis iuuenis, perrexit ad extraneas scholas melius imbuendus; ibique toto conamine satagebat bene frequentare, manè diluculo surgere, & ad audiendam lectionem tempestiuè properare. Omne tempus ad studendum breue ipsi videbatur, semper ex ore magistri aliquid vberioris scientiæ capere cupienti, quod armariolo pectoris sui tenaciùs inferebat. In tantum animus eius flagrabat in scientia proficere, vt vehementer tristaretur, quando in scholis non legebatur à magistris. Proinde quandoque flebat, quòd diebus celebribus lectio non fiebat: malè contentus, quòd dies sine fructu lectionis transiret. Longè namque distabat ingenua mens eius, à segnitie obtusorum & euagatione lasciuorum: qui per plateas currentes lusibus delectantur insanis, exhorrentes scholas, & ecclesiam rarò visitantes. Hic verò pensabat ad quid venisset, & cur scholæ institutæ essent, ideo acriter studeo incubuit: & tam sapienter profecit, vt de scholastico discipulo, æter-

1000 VITA D. GERARDI SVTPHANIENSIS.
næ sapientiæ discipulus postmodum fieri mereretur. Nam Deo
disponente, tandem ad studium Dauentriense accessit: ibique
inuentis deuotis fratribus, domino Florentino firmè adherens: &
sufficiens iam edoctus, fragilem mundi statum pro Christi a-
more & propria salute dereliquit.

3. Cœpit itaque conuersus diligenter emendationi insistere, &
in spiritali feruere profectu, ac mentem suam ab omnium tem-
poralium rerum implicatione segregare; & tanquam bonus ere-
mitarius cellam diligere, & ad interna exercitia se dare, tempus
suum studendo & scribendo expendere; ita vt multi stuperent,
quia rarò visus est egredi, & solatium foris non captaret. Habuit
autem pro solatio maximo libros sanctos: & pro spatiamto
campi, quæsiuit sacra palatia cæli. Transiens verò ad ecclesiam,
quasi sine aduertentia hominum pertransiit. Cumque interro-
garetur, an non impediretur à transeuntibus secularibus, respon-
dit: Cogito, quòd grex porcorum illac transit. Quid ad me de
statura hominum? Sedens in camera sua ita intentus erat operi
suo, scribendo, legendo, orando: quòd sepe de tota die non ape-
ruit fenestram, nec foras respiceret, licet aura satis serena fuisset.
Dixit ergo ei quidam ex fratribus: Cur non aperis fenestram
tuam? Tu sedes hic quasi in cauea clausus, bonum esset quòd ali-
quam respirationem caperes. Respondit homo deditus studio
disciplinæ: Si possem vacare, & scirem tantum præcogitare, fortè
bonum esset, quòd hoc facerem.

4. Quæsitum est ab eo, quid cogitaret, quando ad prandium
pulsatum esset. Qui ait: Sicut ad vnum, sic ad reliquum opus va-
do: Penè nihil curabat iste, quid comederet, vel quando hora re-
fectionis esset. Et cum necessitas ad comedendum vrgeret, ma-
gis ad auditionem sacre lectionis, quam ad reficiendum corpus
festinavit. Fuit præterea incurius sui corporis, maiorem curam
gerens de viribus animæ reparandis. Et nisi dominus Florentinus
pro eius necessitatibus sollicitus fuisset, citò seipsum destruxisset
& defecisset. Hinc accidit quòd occultum morbum (quem medi-
ci fistulam vocant) diu patienter portauit, nolens aliquos secum
occupari, nec pro se expensas fieri, sed dolores in corpore pro
animæ remedio pati. Verum, vbi dominus Florentius hoc perce-
pit, medicum aduocauit, qui curam eius gereret, donec sanaretur.
Erat autem armarius & custos librorum, magnam diligentiam
habens pro libris colligendis & scribendis.

5. Et multis clericis extraneis sacros codices concessit, vt ha-
berent in domibus suis & in scholis lectiones sacras, ad vitan-
dum fabulas otiosas & vagos circuitus in festis, quibus præcipuè
admonentur clerici intendere diuinis. Et dicebat: Isti libri
plus

plus prædicant & docent, quàm nos dicere possumus. Nam libri sacri sunt animarum nostrarum lumina & solatia, atque vera medicamina vitæ: quibus non minùs in hac peregrinatione carere possumus, quàm ecclesiæ sacramentis. Diligebat autem sacræ Theologiæ libros, super omnes diuitias mundi; & plus gaudebat de bono codice bene scripto, quàm de prandio lauto, & optimi saporis vino. Sciebat enim, quòd non erunt sapientes, qui delicatis ferculis & potibus delectantur. Qui verò studijs sacris dediti sunt, replebuntur sapientia, & cælestibus secretis merentur admitti. Igitur libros in maxima reuerentia habuit, desideratissimè in eis legit, & sub diligenti custodia eos seruauit.

6. Plures etiam clerici ad eum pro diuersis casibus & dubijs soluendis veniebant, & libenter collationes eius audiebant, quia erat vir eloquens & doctus, & in multis exercitationibus probatus, sciens quid unicuique deberet respondere. Frequenter dominus Florentius ipsam aduocauit pro negotijs domus disponendis, & præcipuè cum eo tractabat de his, quæ iuris peritiam requirebant, & spiritualem causam expetere videbantur. Vnde si quid graue & arduum occurrisset, hoc declarationi & examini magistrorum, vbi oportuit, reseruauit, audiens reuerenter doctores, & sequens incunctanter sanctorum auctoritates, dicta sua testimonijs sacris patenter affirmans. Quapropter à sapientibus & literatis viris, pro ingenio ipsi collato mirificè laudabatur, sed ipse pro nihilo duxit hominum laudes. Non enim eloquentiæ studuit esse sectator, sed bonæ conscientiæ observator. Itaque ad intelligentiam scripturarum, non tam longa exercitatio studij eum iuuat, quàm Spiritus sancti informatio, qui intellectum dat paruulis, & mysteria sua reuelat mentibus puris. Ad quam sanè puritatem consequendam, omne exercitium suum direxit: incutiens timorem Dei nouiter conuersis, increpans torpentes, & ad mortificationem vitiorum exhortans in virtutibus proficere cupientes. Si, inquit, negligimus certare contra vitia, praualebant passiones, & incidemus in laqueos diaboli, qui semper insidiatur profectui nostro. Ideirco laborandum est cum omni diligentia, vt viriliter repugnemus, quia corona æternæ gloriæ vincitibus est promissa.

7. Postquam ergo illuminatus iste Sacerdos, humiliter & deuotè inter fratres cum multa gratia conuersatus esset, & cù plures libros perlegisset: ante finem vitæ suæ, quasi nouiter conuersus, Speculum monachorum & Profectus religiosorum iterum legere coepit; in quibus spiritum deuotionis studuit recolligere, & ad primitiuum feruorem se innoxare. Nec diu superuixit tali proficiendi zelo accensus, sed memor domini Luberti defuncti, quem pluri-

plurimum dilexit, & in cuius obitu lachrymas multas fudit, ipsum in breui subsequutus est. Nam missus cum fratre Amilio ad Abbatem in Dickeninghe doctorem decretorum, cum quo sepius tractare de casibus iuris consuevit, reuertens de via Wyndesem venit: ibique pernoctando, infirmatus est usque ad mortem.

8. Cui Amilius inquit: Videtur mihi, quod mori properas. Ad quem ille: Hoc etiam videtur mihi. Itaque crescente ægritudine, in nocte sanctæ Barbaræ Virginis, quasi somno leui sopitus spiritum vitæ exhalauit, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo octauo, ætatis suæ trigesimo primo. Cuius corpus à priore & fratribus digno cum honore, in transitu ante fores Ecclesiæ est sepultum. Audiens autem dominus Florentius obitum dilecti domini Gerardi, contristatus est valdè. Et fleuit ipse, & omnes fratres eius cum eo fletu magno, charitate nimia compellente. Quia sublatus est ab eis frater charissimus, qui erat columna domus, & altera manus in negotijs pertractandis. Sed benedictus Deus, qui talem virum nobis habere concessit.

V I T A

D. AMILII BVRENSIS.

1. **N**unc dilecti, & Deo digni Sacerdotis domini Amilij, habenda est memoria, & huic chartulæ inserenda. Hic quidem successor reuerendi patris Domini Florentij, in regimine domus extitit secundus, ab ipso familiariter dilectus, & multis virtutum gemmulis insignitus. Fuit namque de partibus Gelrię, in confinio Domini de Buren oriundus; & inter suos progenitores, de numero curialium curialis æstimatus.

2. Cumque studij causa se Dauentriam applicui sset, vbi studium particulare tunc satis viguit, tanta diligentia in scholasticis artibus profecit, vt in breui inter primarios vnus de doctioribus fieret, & magistro propter ingenij subtilitatem charius placeret. Dei autem munere factum est, vt tale ingenium in seculari vita non periret; nec mundi honores per scientiam ambiret, sed omnia tanquam stercorea refutaret. Prauentus ergo caelesti gratia, & ab altissimo inspiratus, accessit domum domini Florentij, & attractus est pietate sermonum eius: subdens se consilio Spiritus sancti, per os reuerendi patris loquentis, qui ei monita dabat sapientiæ salutaris. Igitur postpositis scholis, & amicis carnalibus derelictis, factus est humilis frater & Christi discipulus: atque suo exemplo in illis profuit ad renunciandum seculo, & seruendum Chri-
sto.

sto. Tradidit autem semetipsum ad humillima quæque opera facienda, non parcens corpori propter animæ suæ salutem, nil proprii commodi quærens in præsentî. Sed in virtute sanctæ obedientiæ, graues etiam labores subiit pensando, braxando, & alia qualibet sibi commissâ hilariter & fideliter exequendo.

3. Mirabantur multi, quòd in corpore non grandi potuit tam laboriosa exercere; quæ utique in seculo non didicit, nec prius facere consuevit, & vix aliquis fortior pro temporali lucro perfecisset. Sed amor Christi & fraterna charitas valens ad omnia bonæ voluntati vires ministrabat: vt meritum eius amplius cresceret, quo omnibus feruentibus laborabat. Qui in tantum Deo & fratribus placuit, vt post dormitionem domini Luberti & Gerardi, statim sacerdos ordinaretur domino Florentio adhuc viuento, Cumque primam missam suam celebrare deberet, dominus Florentius superpelliceo indutus affuit, donec officium suum ad honorem Dei perfectè deuoteque compleret. Celebrauit autem ante summam missam, super altare sancti Pauli, (pertinens ad vicariam domini Florentij) satis secretè sine concursu populi.

4. Hic itaque pietate præcipuus, & in omni commissio verè fidelis, cunctisque in necessitate positus consolatiuus amicus, tempore pestilentiali curam gessit infirmorum; paratus cum fratribus suis aut viuere aut mori, ex obedientia & charitate fraterna. Nam Ioanni Kessel coco domus, & domino Luberto assistit intrepidus, vsque in finem vitæ ministrando eis, & alijs multis simili morbo detentis. Ipse quoque post multa obsequia fratribus impensa ægrotare cœpit, sed Deo miserante ad consolationem fratrum reconualuit, ne tristitiam super tristitiam haberent. Ab eius ore multa bona de virtutibus fratrum audiui, quæ in huius operis libro, vbi oportunitas requirebat, conscripti, quamuis relatores nominatim non expressi.

5. Venit aliquando ad fratres in montem sanctæ Agnetis, & loquens aliquibus sibi notis, hortabatur eos permanere in sancto proposito ordinis, ad proficiendum in virtutibus. De cuius bonis moribus & gratiosis verbis valde edificatus fui: quia serena facie & oculis ante se fixis stetit, sicut agnus mansuetus, astantium facies non attendens. Igitur post felicem domini Florentij obitum, qui ipsum ad gubernationem domus deputauit, expletis in bono regimine quatuor annis & mensibus quasi tribus, obdormiuit in Domino in profesto Barnabæ Apostoli, anno Domini millesimo quadringentesimo quarto. Qui sepultus est iuxta dominum Lubertum, in cœmeterio sancti Leuini ad australem partem ecclesiæ, non longè à vestibulo sacerdotum.

Excerpt.

Exhortatio domini Amilij, de mutua charitate seruanda.

Stimulus
acerrimus
ad ample-
ctendam
obedien-
tiam.

6. **F**Ratres charissimi, hucusque semper in vnione perseverati-
mus in charitate mutua; sed iam, vt videtur, recessurus sum
à vobis. Propterea cordialiter affecto, vt vnionem quam hucusq;
feruenter tenuistis, de qua Christo sit laus & gloria, firmiter per-
seueranterque seruetis. Et illi, cui cura domus committitur, per
omnia sicut Christo, & sicut mihi hucusque fecistis, charitatiuè
obediatis; personam eius non respiciendo, sed Christum in eo. Ideo
nolite cogitare illa esse mala vel irrationabilia, vel saluti ve-
stræ contraria, quæ vobis præceperit, quia non ipse, sed domi-
nus per eum præcipit; ideo propter Christum, & sicut Christo,
ipsi obediatis. Ideoque vobis ab ipso præcepta, tanquam sint de
caelo edita, complere festinate; quia Dominus non semper vult
per seipsum, vel per miracula, vel per Angelos, vobis voluntatem
suam mani festare; sed ita disposuit, vt per hominem voluntatem
suam nosceremus, & homini nobis talia consulenti vel præcipien-
ti, sicut sibi, obediremus.

7. Ideo quæcumque officia vel præcepta charitatiua vobis ab
ipso imposita libenti & hilari animo impleatis, non cogitando
vobis illa esse infructuosa, vel deuotionis vel etiam salutis impe-
ditua; quia mille deuotiones, respectu humilitatis & subiectio-
nis, quam homo hilariter exhibet, nihil sunt. Ideo si etiam vide-
tentur irrationabilia, & magna inde impedimenta futura & fa-
cta, nihil tamen vos iudicetis, sed semper humiliter in subiectio-
ne nihil iudicando perseveretis. Christum (sicut sepe dixi) & non
personam in homine considerantes. Quia non propter personam
illi subijcimini, sed propter Deum, propter æternam salutem, &
profectum vestrum, propter regnum cælorum hoc agitis: Ideo
quod coepi stis perficite, nihil patrem vestrum iudicando, sed cum
summè venerando, & omnibus illi humiliter & hilariter obtem-
perando: non cogitando vos esse tam senes, tam expertos, tam do-
ctos, tam sapientes, quam sit ipse. Quia non propter eum, vos ei
subijcimini, sed propter Christum, & vestri humiliationem & se-
curitatem; vt ad ipsum quasi ad patrem semper refugium & con-
siliium habeatis.

8. Quid enim vobis & mihi fratres, nisi quia propter Deum
obedistis mihi? Et quid mihi, & D. Florentio, & M. Gerardo, si cū
eo fuisset, nisi propter regnum cælorum ei obedisset? Quilibet
ergo cogitare debet, quomodo posset se humiliare & subicere,
& studeat esse contentus, quodcumque officium sibi iniunga-
tur, siue paruum siue magnum: & non sit sibi sapiens, sed hoc pu-
ret sibi ir elius, quod fuerit ei ordinatum. Et si aliquis vellet ha-
bere exceptiones de aliquo officio, dicens in omnibus se velle ac-
quiescere,

quiescere, sed ad hoc vel ad illud officium non esset deducendus; ego malle eum expellere de domo, quam tale privilegium ipsi dare. Nam alio tempore, quando eius propria voluntas aliud vellet, etiam in illo deberet esse rebellis. Sed non cogitet nisi Christum, in quo velit acquiescere. Fratres, simus tanquam membra inuicem, & sustineamus nos mutuò. Quod si noluerimus facere, citò peribunt res nostræ. Nitamur inuicem tenere charitatem & unionem: & quiuis nitatur conculcari quodammodo sub pedibus alterius, & sic nulla aduersitas poterit nocere.

9. Nihil aliud scio, quod dicam vobis, nisi quod Dominus dixit discipulis suis iam ascensurus; Vt diligatis inuicem, sicut Christus dilexit vos, & oratis pro me. Ego, si venero apud Dominum, faciam quod potero. Et quia saepe malè me habui, & vos scandalizavi, peto vt mihi ignoscatis: quia fui negligens & multis alijs vitijs implicatus, quæ omnia coram vobis paratus essem confiteri, nisi timerem, quòd aliqui vestrum scandalizarentur. His dictis, deposuit capitium suum, petens veniam à fratribus de culpis suis, compunctè & valdè humiliter & cœpit flere. Quo viso, fratres flexerunt genua, & fleuerunt omnes fortiter & amarè. Hæc verba domini Amilii nouissima, pro ædificatione mutux charitatis & pacis sunt dicta.

V I T A
D. IACOBI DE VIANA.

1. S Trenuus ac maturus moribus dominus Iacobus de Viana magnam gratiam humilitatis, compunctionis, & internitatis habuit; saepe suspirans & lachrymans pro quotidianis defectibus suis districtè examinans semetipsum. Etiam illud in se redarguit, quod alius in ipso commendabat, metuens rigidum superni iudicis examen, in omni quod agebat; qui non solum apertas negligentias, sed occultas conscientix maculas iudicabit. Longè à corde eius altum sapere de seipso, aut velle reputari pro bono: cui omnibus subesse, & minoribus sicut maioribus obsequi complacerebat. Erat autem egregius scriptor inter scriptores, diligens ad scripturam & librorum custodiam.

2. Quidam iuuenis petijt ab eo informari in spiritali exercitio; qui statim ex humilitate pigrum se fatebatur & miserum, & quòd nondum virtutis initium perfectè attigisset; cœpitq; quosdam iuniores fratres commendare, quàm feruentes & intelligentes essent. Alia vice, idem iuuenis multum contristatus retulit ei angustiam cordis sui, desiderans consolationis verbum audire. Qui benignè eum consolans, hortabatur ad patientiam, & ve
gra

Psal. 93.

gratiam Domini humiliter expectaret; quia pius Dominus contritis corde solet adesse, sicut Psalmista dicit: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue latificauerunt animam meam.* Quia consolatione suscepta, sapius tam dulcium verborum postmodum recordabatur, cum aliquid triste illi occurreret. Quia cum humana consolatio deficit, ad diuinam recurrendum est, & cogitandum, quoniam magni sancti & electi viri etiam grauitates & desolationes quandoque habuerunt.

Sacerdotij
inauguratio
olim
quàm fuit
viris pijs
formidata.
Subiectio-
nis condi-
tio quàm
secura.

3. Hic igitur cum esset laudabilis vita, & cuperet in infimo gradu & in simplici clericali statu manere, propter virtutes tamen suas & insigne humilitatis donum, de beneplacito Dei & consilio domini Florentij ac fratrum eius, promotus est ad sacerdotium. Quod ei tamen valde graue fuit, ita vt acriter fletet, cum hoc percepisset, quod ordinari deberet. Fatebatur enim se esse nimis indignum ad talem statum, reputans eos grauiter peccasse, qui hoc consilium dedissent, eo quod inidoneum promouere decreuissent. Sed quanto plus se deprimebat, tanto amplius Deo & fratribus placebat, & eo libentius dominus Florentius ipsum promouebat. Eo siquidem tempore, apud deuotos sacerdotium rarum & preciosum. Nam nisi iustus & compulsus pro communi utilitate, nemo hoc acceptare audebat; quia omnes altiore statum fugiebant, & in humiliori loco & officio minori manere eligebant. Vnde dominus Florentius, qui erat gemma sacerdotum, fertur aliquando dixisse: Si non essem sacerdos, nec curam aliorum haberem, tunc possem me perfecte emendare; quia locus superior plures occasiones turbationum habet, à quibus magis liber est bonus subditus, sine cura exteriorum viuens.

4. Quodam tempore, dominus Iacobus volens cogitare de defectibus suis, ascendit secretè solarium domus, & grauiter suspirans, culpas suas in tabula scripsit, ne obliuioni traderetur quod confitendum existimauit. Et cum à quodam interrogaretur de statu domus, ait: Si quis nobiscum habitare desiderat, oportet quod se humiliet, & omnibus minorem se faciat; & talis paradysum hinc habet & optimè contentatur. Solebat dominus Florentius interdum ipsum corripere, & ad moderatam compunctionis grauitatem reuocare, ne nimio rigore metam discretionis excederet. At ille patienter ferens correptionem, multum se humiliavit, quia minus discretè procederet. Feruidus namque spiritus eius, proprias supergressus est vires; sed pia eius intentio eum excusabat, quia Deum finaliter quærebat. Incidit autem post hæc in corporalem ægrotudinem: & deficientibus paulatim viribus, ante patrem suum dominum Florentium, in bona confessione vitam finiuit, anno Domini millesimo quadringentesimo, in crastino
sancti

VITA IOANNIS CACABI. 1007
sancti Gregorij Papæ, quem speciali deuotione dilexit. Sepultus
est autem cum fratribus suis, in cœmeterio maioris ecclesiæ, apud
sanctum Lebuinum.

V I T A
IOANNIS CACABI
VVLGO KETEL,
QVI HVMILIS COQVVS FVIT.

1. **E**Rat quidam humilis seruus Christi in domo domini Florē-
tij, Ioannes Ketel nomine, coquina officio deputatus; qui
despectis omnibus mundanis, elegit viam sanctę paupertatis in
terris, vt æternas diuitias cum sanctis possideret in cælis. Nam
per opera misericordiæ & charitatis meruit ingressum perennis
felicitatis. Hic dudum optimè mihi notus cum Dauentriæ fre-
quentarem; tam humilem se exhibuit moribus & exemplis, vt
contemptum mundi plus factis prædicaret, quàm verbis. Nec ta-
men fuit inanis sermo, cum de Deo loqueretur. Quia om-
nem excellentiam temporalem auditoribus suis persuasit esse
spernendam, nec vllum laborem pro Christi amore abhorren-
dum. Sed quis dignè huius viri loquetur virtutes? At tamen pau-
ca dicere charitas exoptulat, ne margarita in agro dominico
abscondita diutius lateat, sed pro ædificatione plurimorum ad
lucem veniat.

2. Huius natalis ciuitas fuit Duseborch, in comitatu de Marc-
ka, non longè à Wesalia, iuxta Rheni fluminis decursum: cuius
mater Christina filium subsecuta, diem extremum Dauentriæ
clausit in domo sororum. Hic itaque primò negotiator exitit in
partibus Flandriæ & Hollandiæ, mansionem statuens cum mer-
catoribus marinis in Dordraco, sepius tamen habuit inspiratio-
nem bonam ad seruiendum Deo, sed nesciebat qualiter incipe-
ret, aut qua via ad hoc tenderet. Cumque seculi rebus aliquam-
diā prosperè vsus fuisset, tandem meliori consilio inspiratus, co-
gitauit mundi fallaciam & grauem eius seruitutem abijcere, ac
velle sacerdotio fungi, vt Deo honestius in hoc statu seruiret.
Hac igitur occasione postposuit seculi nundinas, & audita fama
deuotorum clericorum in Dauentria, venit illuc cum quibusdam
boni propositi viris inuisere scholas. Et apprehensa aliquanta no-
ticia in grammatica pro intellectu sacræ Scripturę, cum vidiſſet
sanctam conuersationem D. Florentij ac fratrum eius, in alterum
mutatus est virum, & ad seculi renuntiationē acceditur cum mul-
tis. Reliquit regulas Alexandri & Donati, & intrauit scholā cele-
stis exercitij, vt disceret voluntatem Dei in domo D. Florentij;
vbi

vbi plures congregati Christo seruiebant in humilitate fundati,
& in charitate diuina firmati.

3. Petiuit ergo magna instantia ad seruendum fratribus in coquina; vt quamdiu hic viueret, gratum Dei obsequium in humili statu exhiberet. Post multas itaque preces admissus est ad probationem; & depositis vestibus secularibus, indutus est habitu veterano & theristro lineo coquinae sordibus apto. Plus autem in tali integumento delectatus est, quam si stola sacerdotali fuisset amictus. Et factus est exemplum humilitatis & abiectiois omnibus, qui in demo erant, tradens se perfectae mortificationi pro amore crucifixi. Exijt autem fama bonae conuersationis eius ad aures extraneorum; & mirabantur multi magnates, quod diues quondam ille mercator, nunc effectus est pauperculus coquus; & humilis frater. Nam qui prius proposuerat per scientiam ascendere ad ecclesiastici ordinis dignitatem, postea omni culmine honoris & cuiuscunque dignitatis fastu relicto, nouissimum quaesuit locum, Christum imitando, qui humiliavit semetipsum, formam serui accipiens, discipulis suis ministrando.

Secundus
velut
quidam
sacerdos.

4. Preparauerat autem sibi quaedam preciosa ornamenta sacerdotalia, cum adhuc esset secularis, quae aureis imaginibus intexta erant, tam pulchra, vt cathedralis Episcopus vel Abbas regalis potuisset ea cum honore deferre. Sed spiritu Dei salubriter informatus, omnia ista postposuit & abiicit; & vendens alijs casulam cum cappa serica, ipse panis vilibus, nigra tunica & grisea toga inuestitus est, ad seruendum in coquina. Maximas igitur gratias Deo referebat, quod se ad huiusmodi ministerium vocasset, nec cum multis in seculo perire permisisset. Dixit ergo aliquando cum magna iucunditate cordis ad fratres: Nonne magnus sacerdos factus sum & praelatus, qui omni die bis communico fratres: significans in hac parabola, quod tam mane quam vespere prandium eis preparabat, & Christum in singulis fratribus reficiebat.

5. Saepè namque inuentus est flexis genibus orare circa ignem, & cum ollam manu congereret, ore deuotè psallebat. Fecit de coquina oratorium, sciens vbique esse Deum; & de igne materiali, excitauit spiritualem feruorem. Quae in Ecclesia audiebat cantari, haec postea inter opera sua dulciter ruminabat. Sicque Deum mente gerens, foris practicauit coquendo; intus verò vacabat caelestia meditando, nullum tempus infructuosè ducendo, nec interna exercitia sua negligendo. Cibos fratrum tempestiue & sollicitè studuit parare, quia magister cocorum fuit, nil tamen superfluitatis introduxit; sed meliora alijs tribuens, viliora ipse sumebat. Tres Sanctos speciali deuotione sibi praelegit, sanctum

sci-

scilicet Alexium, qui in domo paterna diu in peregrino habitu lauit, & multa despectiua à propria familia patienter sustinuit. Item sanctum Franciscum paupertatis amatorem, qui nihil terreni in hoc mundo possidere voluit. Item sanctam Elizabeth viduam, quæ misericordiæ visceribus affluens, omnia pauperibus distribuit, & omnes mundi diuitias atque honores, tanquam stercorea despezit.

6. Semel loquebatur cum socio suo de sancta paupertate; & cū tanto seruore verba eius sonabant, quòd ex gestu corporis & alteratione vultus, totus videbatur interiùs inflammatus. Quodam die sacro, cū quidam clerici venissent ad eum de schola, cepit eis dicere aliqua bona, & inter cætera hæc ait: Bene inuenimus in euangelio scriptum: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum; sed nullibi legimus: Beati magistri artium. At illi obstupescentes de nouitate verborum, cum multa reuerentiâ eius verba simpserunt. Quibus etiam declarabat sententiâ suâ, quia sine humilitate scientia non prodest, sed paupertate spiritus (id est humilitate) regnum Dei veraciter obtinetur. Nam & humilitas nunc inuenit gratiam apud Deum, & vitam æternam in futuro. Erat autem valde pius & misericors erga pauperes alendos, & præcipuè qui Deo seruire cupiebant. Et cū quidam dicerent, quòd per plateas mendicando parum acquirèrent; satis mirabatur, quòd multi diuites tam tenaces essent, nec pauperibus largiter darent, qui sine magno detrimento sui, possent opera misericordiæ exercere, & maxima præmia à Deo recipere.

7. Volens igitur probare, quòd pauperes dixerant, exiit die quadam sero iam factò, in specie pauperis mendicare panem cum socio sibi deputato. Et clamabat ante fores, dicens: Detis cuidam pauperi peregrino aliquid propter Deum, qui libenter esset in Hierusalem. Non signauit Hierusalem terrenam, quæ occidit Christum & prophetas; sed cælestem patriam, quam inhabitant ciues Sanctorum & Angeli Dei; ad quam suspirauit pauper iste peregrinus Ioannes, corpore interim elongatus à cælesti Hierusalem, mente verò quotidie tendens ad illam. Audiens hanc vocem clericus quidam intraneus, surrexit citò aperire ianuam, vt sciret, quis esset iste peregrinus. Et currens post eum, quæsiuit, dicens: Quis es tu, qui taliter petis? At ille cupiens latere, tacuit, sed victus precibus ait: Ego sum. Tunc ex voce ipsius cognoscens, respondit: Es tu Ioannes Kessel? Mendicas nunc panem? Vnde venit istud? Dixit ergo Ioannes: Taceas, ne facias inde plura verba. Est bona & pia causa. Clericus verò rediens in domum, narrauit domesticis suis, dicens: Mirum, mirum quod vidi, Ioannes Kessel cocus domini Florentij ostiatim quæsit panem. At illi signo

crucis se signantes obstupuerunt, dicentes: Quid iam prætendit ille bonus homo? Et hæc inter se conferentes, ædificati sunt exemplo Ioannis, & quibusdam secretè recitauerunt, quæ gesta sunt. Sed Ioannes domum reuertens, eleemosynarum fragmenta cum magno gaudio portauit in coquinam, & ostendit domino Florentio & fratribus benedictionem sancti panis, quem pro Deo rogauit. Gaudius est autè dominus Florentius, de deuotione humilis coci sui, & ait: Ioanes da nobis partem de eleemosyna tua. Qui respõdit: Libenter dabo vobis inde comedere, sed volo iterum pauperib; de nostris panibus prouidere; quia pauperes non debent sua perdere, sed etiam ampliora recipere. Tunc datum est fratribus aliquid de eleemosynis illis in prædico, & Ioanes accepit integros panes ex promptuario, ad dandũ pauperibus pro Deo, sicut ipsi commissum erat, & facta est lætitia magna in domo illa.

8. Quodam tempore exijt manè haurire aquam de flumine iuxta portam piscium. Intrans autem in nauem cuiusdam piscatoris, vt aquam mundam hauriret, superuenit piscator, & ait: Quid hic habes agere? Exeas citò de nauicula. Tunc ille ferens patienter verba increpantis, omisit haurire aquam, ne hominem offenderet. Videns autem vir ille, quod esset bonus frater, & nihil dicens recederet, misericordia motus est, & ait: Venias huc ad me, & des mihi vasculũ tuum. Et hauista aqua reddidit ei, dicens: Eas nunc in pace. Qui regratians benefactori suo, reportauit aquã in hydria orans deuotè in via, sicut semper facere consuevit, quando pro negotio aliquo exibat. Sciens dominus Florentius ipsũ esse virum virtutis, & ad tolerandũ aduersa fortiter animatum, sæpius eum de negligentia redarguit, culpam ipsi imponens vbi culpabilis non fuit; volens in hoc patientiam eius probare, & alijs ad exemplum monstrare.

9. Cũ igitur quidam pulsarent ad fenestram coquinæ, & alij ante ianuam, festinauit Ioannes respondere singulis pro necessitatibus opportunis. Et illo huc illuc discurrente, pulsauit dominus Florentius manu sua super mensam, vt illi aliquid apporaret, quasi necessitatem haberet. Quo parum tardante propter occupationes, dixit pius pater seriõsè ad cocum suum probandum: Quamdiu sedebo hic te expectando? Ad hæc bonus cocus mansuetè respondit: Adsum charissime, & portabo quod placer. Ignosceas quæso tarditati meæ. Dixit etiam interdum sic ad eum: Quomodo sapit istud sic? nescis melius coquere? Fortè fratres possunt murmurare, quod debent male coctos cibos tuos comedere. Ille vero patienter increpationem audiens, & negligentem se cõfitens, Libenter, inquit, me emendabo. Cui dominus Florentius: Sæpe hoc dicis, sed parum proficis.

10. Alia quoque vice, transeunte domino Florentio per coquinam, venit post eum Ioannes, & flexis genibus traxit fimbriam vestimenti eius, veniam petens. Ad quem respiciens, ait: Quid est modo? Tunc ille: Ego feci aliquid ex amphora in cellario. Cui rursus durius respondit: Sic sic destruis res nostras, unam frangendo, & alteram fundendo. Et statim averfa facie clausit ostium coquinae, dimitrens cocum in genibus procumbentem. Qui omnia humiliter sustinens, surrexit de terra, nihil conquestus inde quasi iniuriam passus, sed sine hesitatione optime sensit de patre sancto, qui eum increpavit pro utilitate sua. His & alijs multis modis, probavit eum frequenter dominus Florentius, quem specialiter utique dilexit, & corde veneratus est propter fidelitatem eius & paupertatis amorem, de qua sapius loquebatur cum eo in coquina. Et quavis magnae literaturae non esset, habuit tamen ingenium bonum ad intelligendum scripturas, sciens caute discernere inter vitia & virtutes, & efficacia remedia dare tribulatis & tentatis.

11. Libenter legit in sacro codice tempore sibi vacante a labore, non ut doctior fieret ex scientia instante, sed ferventior in charitate ad opus redderetur. Diligenter advertit ad lectiones in mensa, colligens ex paucis verbis multa: & quod illi denegavit altitudo Latini sermonis, supplevit virtus obedientiae, & frequens meditatio beneficiorum Dei. Unde desideranter studuit in vita Domini nostri Iesu Christi, trahens ex eo totius vitae suae regulam, & propter eius amorem, amplexatus est infimum statum, & viliorum cibum, atque vestem pauperiorem. Cum legisset aliquando librum Iohannis Climaci de perfecta abrenunciatione saeculi, & mortificatione propriae voluntatis, protulit exinde sententias spiritu plenas, ut docti viri de hoc mirarentur, quod tam bonum intellectum illius libri haberet.

12. Ante paucos dies obitus sui, requisitus est ut diceret, si quid emendatione dignum in domo sciret, quia fratres libenter se emendare vellent. Tunc respondit fidelis amator pauperum, dicens: In tribus optarem emendationem nostram. Primum, ut parcius comederemus, & pauperibus amplius daretur. Secundum, ut meliora ornamenta venderentur, & precium pauperibus largiretur. Tertium, quia multos libros habemus, ut aliqui venderentur necessarijs rebus, & pauperibus melius subveniretur. His dictis, dominus Florentius congaudens deuotioni & miserationi eius, dixit: Ioannes, valde bonum est, quod dicis. Tempore infirmitatis eius, venerunt quidam pauperes clerici, ut eum visitarent. Quos ille intuens oculis misericordiae, ait: O dilecti pauperes mei, iam de caetero non potero vobis aliquid dare. Commendo vos Deo, ut vobis provideat in bono. Inter plura humilia exercitia hoc in

vsu habuit, vt omni sabbatho in memoriam mortis suæ, longū liateolum seu kedellum portaret, & in eo coquere tunc consueuit, petens & desiderans in eodem post mortem sepeliri. Quod & factum est. Nam Matthias de Machlinia, qui socius eius erat, fecit vestem illam lauari, vt in ea sepeliretur, sicut desiderauit.

13. Igitur multis bonis virtutum fructibus repletus seruus Dei Ioannes cocus, ex hac vita iam migraturus, cepit infra octauam Pentecostes apostemate tactus infirmari, & ad sequentem vitæ transitum se disponere. Cui hoc etiam ad magnum meritū creuit, quod antequam infirmaretur, curam pauperum clericorum & infirmorum, ex obedientia & charitate de nouo susceperat, cupiens eos visitare & necessaria sollicitè eis ministrare. Sed præuentus est infirmitate, & dulcedine visitationis Christi mirificè consolatus. Nam dominus Amilius, qui ipsi in infirmitate fideliter astitit, & continuè ministravit; quadam die de summo manè ad eum visitandum accessit, & quærens si aliquid vellet, de licentia eius ecclesiam intrauit missam auditorus. Qua finita redijt ad infirmum. Cui Ioannes: Placētne mecum diuidere missam in charitate, quam audisti? Respondit Amilius: Libenter tecum totum diuido, & tribuo in charitate, dilecte frater. Ad quem Ioannes: Frater mi, Dominus noster Iesus Christus interim me visitare dignatus est. Tunc Amilius hoc audiens, dixit: Quò abiit quælo? Qui respondit: Statim quando aperuisti ianuam, disparuit. Gaudius est ergo Amilius, & gratias agens, Dominum benedixit. Et hæc mihi postmodum enarrauit.

14. Tentauit etiam Satanas seruum Dei decipere & terrere, ita dicens ad eum: Recipe bursam tuam fœtide mercator, Existimas tu, quòd pecunia tua possis emere regnum cœlorum? Humilis autem Ioannes intelligens hostis malitiam, intra se tacitè dixit: Non de me præsumo, sed de misericordia Dei, & in meritis Sanctorum. Sicque inimicus totaliter confusus abcessit, & Ioannes diuinæ misericordiæ fiducialiter se commisit. Deuotus igitur famulus Christi, ad orationem intentius se conuertit; & inter alia psalmodiæ cantica, hæc verba ruminauit: Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cecos. Amilius verò sedēs ad lectulum eius aurem apposuit, vt de ore agonizantis aliquid amplius audiret pro bono memoriali, sed præ raucitate infirmæ vocis intelligere non valuit.

15. Tandem diu agonizando, & contra vim mortis desudans, inter deuotas fratrum preces, qui conuenerant, spiritum vitæ exhalauit beato fine in seruitio Christi consummato, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo octauo; sabbato quatuor temporum post Pentecostē, die Petronillæ Virginis. Cuius corpusculum

pusculum reconditum est in cœmeterio apud sanctum Lebunū, ubi & plures fratres post eum defuncti, in pace Christi requiescunt, per Christum in nouissimo die cum fidelibus cunctis resuscitandi. Sit laus & gloria Christo, de tam deuoto viro & humili coco; qui breui annorum curriculo & labore exiguo, sortitus est (vt piè credimus) maxima præmia in cœlo. De quo venerabilis pater dominus Ioannes Hueden prior in Wyndesem dignum testimonium reddidit, dicens: Vtinam cum tali viro, & in tali statu, mori mihi contigisset.

Deuotum exercitium eiusdem fratris Ioannis.

16 **Q**uid retribuam tibi Deus æterne, pro omnibus quæ retribuisti mihi? O dilecte Ioannes miserere tui ipsius, & pensa cum magna diligentia & omnibus viribus tuis præteritam vitam tuam; quid fuisti in sæculo, quid adhuc es, & quid promeruisti, Cogita inestimabilem bonitatem dilecti Domini Iesu Christi, quam tibi vltra tam multos homines exhibuit; pensa quàm grauius vltra alios te indicabit, si te non emendaueris. Sta in timore, & cogita quòd ille, qui tam benignè tibi pepercit, forsitan diutius parcere nolit.

17. Pone in corde tuo, quòd hodie vel vt longissimè cras sis moriturus, & quorsum perges? Væ mihi Deus æterne, quòd fugiā à facie iræ tuæ, quia peccata mea existunt super arenam maris? Veruntamen scio verissimè, quòd nihil ita tibi displicet sicut desperare, & quòd non vis mortem peccatoris, sed pœnitentiam. Dic ergò ad eum, in gemitu cordis tui: Aspice in me miserum peccatorem, immensa pietas Dei; cōuertete ad me iniquum hominem, patens misericordia. Ecce ego desolatus, venio ad omnipotentem; vulneratus, curro ad medicum: Serua solitam pietatē tuam, qui tam diu gladium vindictæ suspendisti. Dele numerum iniquitatum mearum, multitudine miserationum tuarum. Multa alia potes etiam cogitare de misericordia Dei, sicut de Dauid, de sancto Petro & S. Paulo, de Maria Magdalena, & publicanis & alijs multis peccatoribus: prout manifestè in tota vita Christi patet, quàm misericors extitit erga pœnitentes, qui ad eum accesserunt: In quibus non ponderauit, quam multum peccauerunt, sed quantum amauerunt.

18. Quapropter, si ad istam dilectionem debeam peruenire, tunc summè mihi necessarium est, quòd respiciam fragilitatem meam; & quòd in veritate sentiam, quòd ex meipso nihil boni possum: atque incessanter præ oculis habeā magnitudinē Dei, & fidelitatem eius: & mei ipsius paruitatē & infidelitatem ad ipsum, in quibus multa consideranda sunt. Nam si rectè hæc attendo,

perducent me ad subiectionem omnium hominum, & ad meip-
 sus contemptum, ita vt etiam desiderem contemari. Sed istud
 oportet veraciter sedula cogitatione exerceri, sepius inuocando
 Dominum, à quo vtique venire oportebit. Si igitur ad istam hu-
 militatem & ad hanc dilectionem debeam peruenire, necessariū
 est mihi, vt habeam quotidianum exercitium & regulam, qua
 me ad ista perducant. Ita que secundum dicta Sanctorum, neces-
 sarium mihi est preterita peccata mea aspicere, & ea ante oculos
 semper habere, & multum niti ea ponderare. Et istud valde sup-
 primer me & humiliabit, & defectus fratrum meorum ac aliorū
 hominum non magnipendam, nec leuiter iudicabo, sed cū com-
 passione ad meliora traham. Et hoc expedit mihi, vt pro isto la-
 bore, & caueam aliorum facta vel verba curiosè inuestigare:
 & vtique fugiam detractionem, & si audiero quid nitar excusa-
 re, & seorsum ponere & abicere. Multum etiā me iuuabit, quòd
 considerem virtutes fratrum meorum, de quibus existimo, quòd
 maior pars nunquam mortale commisit: & è contrario recen-
 seam magnitudinem peccatorum meorum: atque ita iuueniam,
 quòd non sum dignus inter eos conuersari, nec ipsis seruire, sed
 habeam eos in reuerentia, & sperem quòd per bona opera eorum
 & orationes perueniam ad vitam aeternam.

19. Est etiam mihi necessarium, quòd omni tempore præ ocu-
 lis habeā Dei præsentiam, & quotidie nitar ab intra aliquid bo-
 ni cogitare in opere meo: & singulariter sequi cupiā illud dignif-
 simum speculum, vitam Domini nostri Iesu Christi, eius humi-
 litatem, eius pietatem, eius paciētiam, eius despectionem & pau-
 pertatem, & specialiter eius charitatem: & multum nitar vnum-
 quemque hominū, sicut Dei imaginem aspicere, & omnia opera
 mea sic traham, quasi Christo faciam: & istud multum alleuiabit
 opus meum, & beneuolum me singulis præbebit. Conabor etiā,
 vt orationem meam attente & sine festinantia legam, & frequē-
 ter in labore & opere meo, genua mea flectam, & modicum bre-
 uiter cum attentione orem. Omni mane tertia hora audiens cā-
 panam, surgere debes absque mora, & statim aliquid boni cogi-
 tare cum gratiarum actione de misericordia Dei & de tua mise-
 ria, & quòd Deus ibidem præsens sit, & Angeli & Sācti: & aduer-
 te quid legis, & ad quem loqueris. Flecte genua, vel sede honestè
 sine acedia & reclinacione ad vnum vel alterum latus: & ita sem-
 per ages, dum oras. Finitis matutinis vel primis, lege sacram
 Scripturam: & si opere deprimeris, modicū ex studio tuo scribe.
 Quinta hora signata, pertracta, si aliquid agere habes in coqui-
 na, si nihil ibi agendum putas, claude coquinā, & liga libros: aut si
 aliquid aliud tibi commissum est, hoc age, donec tēpus sit intrandi

coquinam. Dum compulsatur ad missam, incipe legere tertiam flexis genibus in domo vsque ad psalmos, & lege consequenter in via eundo ad ecclesiam, quod restat.

20. In ecclesia sedes rectè super genua tua per totam missam in aliquo angulo, & cogita de vita & passione dilecti Domini nostri Iesu Christi secundum consuetudinem tuam. Finita missa incipe sextam legere in ecclesia vsque ad psalmos: deinde reliqua eundo per viam. Cum de ecclesia reuersus fueris in coquinam, ora primò modicum, & propone in corde tuo qualiter te velis habere per diem, & in quibus punctis tibi necessarium est te emendare, & ad hoc fortiter conare, habendo præ oculis, vt prædictum est, illud diuinum speculum vitæ & morum dilecti Domini nostri Iesu Christi, & quòd ipsi ministras, & non hominibus. Inter laborè & opus tuum, debes sæpe breuiter orare flexis genibus cum attentione, & specialiter ad signum campanæ, & quando in ecclesia pulsatur ad elevationem sacri corporis Domini Iesu Christi. Coge te sæpius aliquid boni cogitare inter laborem tuum, videlicet de beneficijs Dei, de regno cælorum, de iudicio, de morte, & quando aliquis pulsatur ante coquinam, vt des responsum bonum. Et si habes tempus, stude parùm in excerpto tuo.

21. Quemcunque de fratribus in domo, aut extra domum videris, illum aspice tanquam Christum; & præcipue illos, qui curam domus gerunt. Et si aliquid à te desiderant, hoc læta facie citius age. Antequam incipias comedere, lege Benedicite: & aliquid boni inter prandium studeas legere vel meditari: & caueas ne nimis festinanter edas, & à delicato cibo pel potu: nec sis diutius quam fratres in mensa, & citò surge cum aliquis inter prandium pulsatur, qui mensam ministrat. Facto prandio, debes lectori de calido cibo prouidere, & sicut fratres habuerunt. Et interim lege gratias, & residua cibaria repone, & vasa coquinæ singula ad loca sua quanto citius vales. Cum veneris ad Cameram prandio completo, statim lege nonam, ac deinde fac opera, & labora vsque ad secundum pulsum vesperarum apud fratres minores, nisi aliquid aliud habueris agendum in domo vel foris, & tunc lege vesperas tuas. Et si amplius de tempore habes, cogita vel stude aliquid boni, vsque dum quarta hora signata sit, & tunc intrabis coquinam parando fratribus cœnam. Cœna autem facta pertractabis de crastino die, quid tunc infirmi & fratres comedere debeant, & cum res in coquina dispositæ fuerint, tunc vade ad cameram, & lege completorium tuum, & postea potes studere & aliquid boni agere, donec octaua hora signetur.

22. Post octauam horam debes scribere defectus tuos, & cogitare aliquid boni de materia sancta, & orare aliquid cum inuocatione

tionem Sanctorum, & cum istis ire dormitum circa horam nonam, & niti cum sanctis meditationibus obdormire. Et dum experiretus fueris, cogita statim de materia deuota, cum quibus iterum dormire queas. Ante omnia ista debeo præponere obedientiam, ita vt quicquid rectores domus iusserint, vel aliter contuluerint, quam ego concepì, statim in illis me relinquere volo, & citò facere quod ipsi desiderant, & niti nullam rem nec vllum opus cum inordinatò amore possidere, & sic facilius me relinquam. Debeo etiam niti, vt habeam eos in reuerentia & honore, qui sunt custodes & procuratores domus, & multum præcauere, ne vllam durã cogitationem neque suspicionem super eos acquiram: sed piè & simpliciter facere quod volunt, sine iudicando & perseruando, quare hoc vel illud mandent: & habere vtique præ oculis meam simplicitatem, & quod non sum sapiens, & eorũ sapientiam magnam reputare. Et vtique ante oculos tenere, quòd meipsũ eis resignaui in loco Dei, & meipsius non sũ, ad quod tamẽ meipsum ex voto non obligauì, sed ex libera meraq; voluntate & proposito: quia spero, quòd mihi salubre sit taliter stare, & non facere secundum meum videre & velle. Et idcirco volo cogitare mecũ, propter quid, & multum eos rogare, vt velint me deprimere.

23. Insuper debeo niti, vt in omnibus operibus meis, ac verbis, & cogitationibus, Deum plus timeam quàm homines: vt quicquid facio, hoc purè sit ad honorem Dei, & ad ipsi soli placendũ. Et in quacunque re excedo, vt in illa Deum plus formidẽ offendere, quàm homines. Et vtique me custodiam, à iactantia & appetitu ostentationis & laudis coram hominibus. Sed & multũ nitari ad silendum, quòd me notabiliter iuuabit ad multa. Et quòd loquar cum prouidentia. Et interdum legam vnum Ave Maria antequam loquar vel respondeam, nec res magis dicam, quàm sint, & caueam dissolutionem & multa verba & sonorosa, specialiter in coquina, & alios de istis studeam admonere, qui horum quicquam fecerint. Et multum niti esse solus vbicumque possũ, & introsum armatus, & quòd vtique nunquam sim ociosus, & caueam detractionem loqui vel audire. In officio tibi commissio eris diligens ad custodiendũ res bene exterius & in hoc sis obediens, atque vnicuique benignus appareas, specialiter cibos infirmorũ procurando, & maxime domini Florẽtij, qui penè quotidie debilis est & infirmus. Vt omnibus hospitibus sim beneuolus, recipiẽdo eos tanquam Christũ: sed non multũ cũ eis loquẽdo. Et vt respiciam bene ad pauperes, & in his tantum agã, quantũ mihi est commissum pro posse meo: ita vt habeam eos in reuerentia, & exhibeam eis benignitatem: & res mihi commissas, bene custodiã.

24. Quãdo foras exeo pro negotio, vt tunc nitari oculos meos
bene

bene custodire, & aliquid boni legere vel cogitare in platea; & quanto citius possum domum reuertendo. Sæpe etiam nitari reuelare tentationes meas, & ad minus inter octo dies, vni de defectibus meis conqueri, & remedium inde accipere, & nisi me semper reum dare, & contra nullum arguere. Et si aliquid frango vel negligo, pro illo volo libenter veniam petere. Volo etiam cauere à multa p̄gustatione cibi sine necessitate, & à potatione extra tēpus prandij sine licētia superiorum, & vt non faciam aliquid post tergum eorum, quod non auderem facere in eorum præsentiā. Multum etiam debeo nisi omnia despectiua & humilia opera facere, & Matthiam & Ioannem fratres nostros inde reuelare vbiunq; possum, & habere eos in reuerētia, & ostēdere me beneuolum ad eos, & promptū ad omne humile opus coadiuuandū.

25. Caneo mihi, quod non percipiatur à me querimonia de vestibus, de cibis, aut his similibus: sed potius nitari sentire, quod non sum dignus istis, quibus indigeo. Debeo etiam nisi studere libris, qui me ad ista adiuuent, & totum studium meum ad ista trahere: & nisi moderatē me habere in cundo, stando, sedendo, & in consimilibus. Est etiam mihi vtile, vt magna reputem exercitia domus istius, super omnes alias domos: & vt habeam magnum affectum, in opere meo in coquina; & magnum propositū in hoc statu mori, & pro nulla re mihi aduentura, ab isto velle separari, salua semper obedientia. Et vt in hoc magnam habeam fiduciam, ad amantissimum Dominum nostrum, quod omnia peccata mea velit cum isto indulgere mihi: & de omni opere quam uincunque paruo, speciale præmium largiri. Et licet multa alia bona opera sint, quæ maiora & sanctiora sunt, quod tamen propterea non discedam ab opere meo, sed firmiter maneam super hoc, & confidam, quod mihi nullum opus salubrius nec vtilius est, quam hoc, ad quod me Dominus vocauit. Insuper volo omni die post octauam horam me examinare, in omni huiusmodi modo, & videre, in quo amplius excessi, & spero fortiter proponere, de cætero in hoc me vtiq; emendare.

V I T A

ARNOLDI SCHOONHOVEN

(ID EST BELLÆ CVRIÆ)

DEVOTI CLERICI.

1 CVM Dauentriensis ecclesia reuerendi patris domini Florētij floreret præsentiā, & multi de diuersis partibus scholares Daenariam intrarent propter doctrinæ studium, venit illuc quidam de finibus Hollandiæ bonæ naturæ iuuenis, expertus malitiæ

§ § §

secu-

secularis, Arnoldus nomine, filius Wironis, viri fidelis & honesti, cuius Schoonhouze ciuitatis. Hic igitur dū adhuc in domo parentū esse, & scholas cū sodalibus pueris frequētare, nō est secutus itinera ludentium in plateis, sed solitus erat manē ecclesiā intrare, & ibidē ad singula altaria orationes & vota sua Deo offerre, tradens cor suum diluculo ad Dominū, qui fecit illū. Hæc autem primordia tā deuote pueritiæ, fuerūt quædā indicia amplioris gratiæ promerendæ in virili ætate. Nam Deo ipsū protegente, a cōtagione carnis permāsit immunis. Ingressus ergo (vt dixi) opidū Dauētrienſe magistro Ioanne de arbore tunc regēte, præsentauit se obtutibus domini Florētij, ad habendū hospitium in domibus deuotōrū clericorum, quōrum non parua multitudo in diuersis domibus, sub cura & disciplina deuotissimi patris vivebat, sacris dominicis obediendo consilijs ac præceptis, & nihilominus scholasticis libris insudando temporibus certis,

2. Cernens itaq; dominus Florentius Arnoldū ad seruiendum Deo feruenter affectatū, atque à seculo totaliter auersū cōcessit ei mansionē in antiqua domo sua, vbi plures clerici numero ferē viginti in cōmuni bursa stabant, vnā cōmunem mensam & sumptum habentes, & in magna deuotione Domino famulantes. Inter quos tres erant laici, vnus procurator, qui necessaria emebat, alius coquinæ præfuit, tertius vestes sarciebat. Ex illa domo post ea quidā ad ordinē canonicorū regulariū transferunt, quidam ad sacerdotalem gradum peruenerunt, fructum alibi facientes de bonis exemplis, quæ Dauētriæ didicerunt & viderunt.

3. Eodem tēpore, adiuuante domino Florentio & cōsulente domum illam inhabitare cœpi, & ferē per annū in congregatione illa cum Arnolde permansi, simul vna camerula vnoque lecto ambo cōrenti. Ibi quippe didici scribere, & sacrā Script. legere, & quæ ad mores spectant deuotosque tractatus audire. Ad seculi quoque contemptū fortius animabar maximè, dulci conuersatione fratrū, & pia admonitione Arnolde quotidie adiutus & instructus. Quicquid tūc scribendo lucrari potui in sumptus communes tradidi, & quod mihi defuit, larga pietas dilecti domini mei Florentij pro me persoluit, & paternè in omnibus subuenit.

4. Multa igitur deuotionis signa in Arnolde notavi, quia multū exēplaris & deuotus fuit, tam in domo quā in scholis. nulli molestus nec amarus, sed omnibus gratus & benignus. Omni manē hora quarta, cāpana signacula dāte, statim euigilās alacriter surrexit, & flexis genibus ante lectulū breuiter orauit, primitias oris sui Domino feruidè libans. Deinde celeriter se vestiēdo, ad locū orationis pro matutinis B. Mariæ virginis & sãctę crucis legēdis, tēpestiuè processit, nō faciēs moram alijs, sed cunctos præuenire

fata-

fatagebat. Ad missam iturus festinauit esse cum primis; flectens humiliter genua circa altaria audiendo officium Missæ cum supplicii reuerentia, nec cessans ab oratione & meditatione sacra, donec missarum solemnia essent ritè finita. Amabat autem locū secretum à turbis remotum, ne impediretur in oratio: & tanto feruentius tunc orabat, quo secretius existeret. Fugiebat hominum aspectus, ne in aliquo noraretur esse deuotus. Cauebat quoque, ne vox sua audiretur foris, quia in priuata oratione soli Deo volebat esse apertus. Sed tamen non semper ita latere potuit, quin ardens lampas vel inuita foras crepitaret.

5. Accidit ergo aliquoties, ne ipsi assistente latèter, ut eo orate cautè aduerterè, quid ageret, atq; per illius feruorè, ad peccandū accensus fui, optāstale deuotionis gratiā quandoq; scire, qualè ille ferè quotidie videbatur habere. Nec mirū, si deuotus in oratio fuit, qui sollicitus custos cordis & oris extitit, quacunq; trāsisset. Nā & ex magna deuotionis dulcedine, sonus iubilationis in eius guttore audiebatur, quasi cibū suauissimū degustasset, iuxta illud psalmistę verbū: Exultationes Dei in guttore eorū. Sed es in scholis cum pueris, nō aduertit clamores pueriles, sed legēte magistro, scribebat lecta in papyro: postea repetēs ea per se vel cum socio, fabulas vanas deuitās. Nō se fudit ad externa, sed lectione firmata modicū legit in pagina sacra, sæpe tacitè orās, aut intimè suspirās, Deū in studio suo præcipuè quærēs. Si quid notabile inuenisset, hoc assidèri socio charitatiuè ostēdit, vel ad legēdū tradidit: sicq; verbis sacris & bonis alloquijs, multos à scurrilitatib. & risibus abstraxit. Festiuis diebus cōplures frequētantes, cuiuscunq; ætatis vel artis fuisset, secum ad domū domini Florētij pro audiēda collatione duxit, gaudēs & sperās de cōuersione aliquorum. Et Deo inspirante nō est fraudatus à desiderio suo, quia vidit fructum laborum suorum in emendatione morum secularium iuuenum & seniorum. Sermo eius & exhortatio, non de altis materijs, nec de extraneis rebus, sed de vera conuersione ad Deum, & correctione vitæ sæcularis extitit. Et plus in bona simplicitate oris deuoti, quàm in sublimitate sermonis Latini profecit.

6. Postquam ergo competenter literatus videbatur, reliquit scholastica, & contulit se plenissime ad spiritualia studia: domum, parentes, ac patriam suam obliuiscēs pro vita æterna, prōptissime se subiiciens iugo obedientię, & clericorum disciplinæ, secundum laudabiles cōsuetudines domus antiquæ, à deuotissimo patre domino Florentio primitus ordinatas. Nō magnopere laborauit pro multa scientia habenda, sed pro bona conscientia & puritate cordis seruanda, sciens mundos corde beatos esse, & Deo gratissime placere. Cœpit autē instare & feruēter rogare, ut

in

in domo domini Florētij posset habitare cūctis diebus vitæ suæ, non affectans alium statum in toto mundo, quàm talem vitã cū tā deuotis & Deo dignis fratribus ducere, sub strenuo magisterio & obedientia patris summè venerandi. Adhuc enim vivebāt in carne, quos supra memorauī, dilecti domini Florētij discipuli & alumni deuotissimi, dominus Lubertus, dominus Henricus, dominus Gerardus, dominus Amilius, dominus Iacobus & Ioānes Kessel; cum alijs primitiuis fratribus in domo illa plantatis, Christi amore feruentibus, & proximis suæ lucis exempla monstrantibus: quorum humili consortio & sinceritati vitæ charissimus frater Arnoldus sinebat copulari: felicem se existimans, si cū his Florentigenis, calibem vitam in terra agentibus, mereretur toto tempore mortalitatis suæ conuersari. Illo igitur persistente in prece, distulit dominus Florentius desiderium eius exaudire, vt probaretur meliùs, ita dicens ad eum.

7. Discas bene scribere, & tunc spes erit de te. Quo audito, tota diligentia nitebatur scribendi artem addiscere; læpe vadēs ad quendam bonum scriptorem, & petens ab eo plenius informari. Et dixit mihi: O si scirem bene scribere, vt possim citiùs cum domino Florentio habitare! Spero, quòd bene per gratiam Dei vellem passiones meas vincere, si tantummodo scribere scirem. Et cū hæc audissem, miratus sum probitatem eius & feruorẽ: quia omni conamine satagebar agere, quæ dominus Florētius dixerat. Et ego versa vice cogitauī mecum, dicēs: Bene vellem addiscere scribere, si scirem me bene emendare. Verū ipse gratiam Dei specialem habuit, quæ eum ad omne opus bonum instruxit, vt nil ei graue ad obediendum videretur. Quam gratiã exercitijs deuotis enurrire & orationibus sedulis seruare conabatur, ne in vacuū gratiam Dei recepisse argueretur. Igitur antequam in codice legeret, vel scribere inciperet, breuiter orauit, mentem suam eleuans ad Deum; similiter & in fine operis sui fecit, gratias agendo. Exiens domum vel rediens ad cameram, corã imagine Christi genua flexit; & orans atque inclinans, ad opus suum accessit.

8. Ad singulas horas cū campana signaret, Aue Maria, vel quid simile legit. Cum adhuc scholas frequentaret, si ianuam ecclesiæ apertam vidisset, quantū tempus permisit, libenter ante vel post exitum scholæ ecclesiam intrauit, vel ad minus versus ecclesiam inclinauit. Consuetudines bonas à senioribus impositas, sollicitè obseruabat, nil quamlibet minimum scienter prætermittens. Admonitiones de qualibet re parua sibi intimatas gratatè accepit, studiosè emendare curauit. Omne verbū à superiore suo aut eius vicario dictū, ita humiliter accepit, quasi ex ore Dei vel alicuius Sancti audisset. Sed nec discutere vel dijudicare audebat, aliter

interpretando quàm dictum erat. Idcirco magnam pacem intus habuit, & tam Deo quàm hominibus charus fuit, & quasi semper lætus in Domino ad omnia iussa sponte paratus.

9. Ante festiuitates Christi & Sanctorum, cū magna intentione ad sacram cōmunionem se studuit præparare, & dicebat: Tā magnum festum instat, præparemus nos deuorè ad suscipiendū Dominum. Item, hodie est festum istius Sancti, imploremus feruenter eius suffragium.

10. Loquente quodam iuvene cum domino Florētio de vitio vanæ gloriæ, & remedia postulante, superuenit Arnoldus transiēs ante illos. Quem videns dominus Florētius, ait iuueni: Quid dicis de isto fratre? Habet ipse etiam vanā gloriā? Respōdit iuuenis: Existimo, quòd non. Cui dominus Florentius: Bene credo sic esse, vt dicis. Postquam ergo ferè per annum affectus Arnoldi protractus esset, & sufficienter probatus, & tamen constans permaneret, & longanimitè expectaret fraternitatem sibi concedi; acquiescens dominus Florentius petitionibus eius, assumpsit eū, dāns ei locum inter fratres: quod ei erat lætissimum, & de eo maximas gratias Deo referebat. Tunc quasi de nouo conuersus, & in perfectiorem statum vocatus esset; ita feruenter & humiliter conuersari studuit, vt fieret omnibus exemplum virtutis & sūmæ subiectionis; nihil laxans à deuotione pristina & consuetudine bona, ab antiquioribus domus illius fratribus sibi tradita. Toto corde apprehendit disciplinam, quotidianis renouationibus se exereendo ad virtutes, secundum illud Apostoli; *Renouamini autem spiritu mentis vestra.* Excussit à se torporem, alacer ad vigilandum & orandum; multum diligens ad scribendum, & negligentes bono zelo inductus piè & charitatiuè admonendo.

11. Præter voluntatem rectoris sui non videbatur alia voluntas in eo viuere; illius facta & dicta magnificando, & tanquam cælitus emissa humiliter ea amplectendo. Et sic non solum in iuuentute sua, sed vsque ad vltimum vitæ, tanquam innocēs puer permanlit obediens & subiectus. In vestitu quoque, in sermone & moribus suis, humilitatem & verecundiam exhibuit; trahens semper ad meliorem partem, si quid insolens vidisset, aut defectuosum percepisset. In summo locum quærebat, non sietè sed ex animo. Et sicut aliqui grauantur in humiliationibus; sic ipse grauabatur in supportatione humiliationis. Iucundus erat inter fratres sine dissolutione, tamen nec multum loquax, sed ori suo custodiam ponens, & quæ ædificationis erant in medium profereus; multo libentiùs audiens, quàm docens. In labore erat fidelis & feruens, & grauabatur, si non semper adiuuaret fratres in braxatura de nocte surgendo. Ante horam scribendi, pennas suas

parare solebat; ut eo expeditius scriberet, & commune bonum promoueret. Sic nicebatur facta sua ordinare, ne per eum fratres grauarentur, sed potius aliquid utilitatis eis importaret.

12. Studebat ergo quantum potuit, ne fratrum labores comederet, ideoq; communia & exteriora opera libenter faciebat. Et quod minus lucrari poterat scribendo, gaudebat suppleri per patrem suum carnalem; qui aliquam summam pecuniarum fratribus annuatim mittere consuevit. Post obitum parentum suorum, hereditatem ad se deuolutam libenter ad communem usum fratrum dedisset, sed morte praeuentus impeditus fuit. Cum enim proposuisset ad Hollandiam pergere pro dispositione hereditatis suae, venit Surphaniam ad fratres suos, qui ibidem tunc morabantur, & paucis diebus illic peractis, cepit post festum Philippi & Iacobi infirmari, & sic dilata est itineratio eius ad patriam, ne forte alibi à consortio fratrum elongatus consummaretur.

13. Sentiens ergo magis ac magis se infirmari, ita tamen quod non multum lecto decubuit. Nā ipso die S. Wyronis episcopi, qui fuit penultimus dies vitae eius, lectulum suum ipse sibi stravit; & in crastino Wyronis, sc. in die S. Gengulfi mart. circa horam vespertinam dispositis rebus suis, communicatus est sacro corpore Christi, & etiā inunctus. Sero autem facto, cum valde debile se sentiret, desideravit fratres ad se pariter conuenire; quibus deuotè se comendauit, ut fideliter pro eo orarēt; & cuidam deuotae virgini in Schiedā, nomine Lydevvy, obitum suum denunciarēt, quā aliquādo in partibus Hollandiae visitauit, de qua multa miranda ex longa eius patientia referuntur, quae promiserat se oraturā pro eo. His dictis, iacuit corpus mentis suae usque ad decimam horam die discedente. Veniens autem ad extremam horā, nullam tristitiam ostendit, sed dixit se paratum esse, & tunc praesentibus fratribus & orantibus tradidit spiritum hora supra dicta, sine magna (ut videbatur) poena. Quia cum deuotis fratribus ab adolescentia sua conuersatus erat cum bona conscientia, tanquam verus Dei cultor, & deuotus Christi amator, in humili statu clericali per annos triginta & unum in congregatione fratrum perseuerando. Defunctus est autem dulcis & amabilis frater. Anno Domini millesimo quadringentesimo tricesimo, mensis Maii die nono, in ciuitate Surphaniae terrae Gelrensis, & in cœmeterio B. Mariae Virginis sepultus ad australem partem ecclesiae.

Notitius.

14. **C**um istorum virorum vitam audio, cogor vitam meam despiciere, quia in istis conspicio, quā longe adhuc à veris virtutibus disto. Attamen mihi proficere spero, quod hæc te narrante percepi, nam intendo me cordialiter emendare.

Senior

Senior.

15. **I**decirco ista tibi breuiter dixi, vt ad spirituale feruore te studeas dare, & in humilibus exercitijs gaudeas cōuersari. Nec vnquam ad aliquam dignitatem vel honoris officium anheles, sed ad omnimodam subiectionem, & vitiorum extirpationem labores, vt Deo amplius placere possis, qui humilibus semper dat specialem deuotionis gratiam, & post præsentis vitæ laborem bene exercitatis gloriam sempiternam. Amen.

EPISTOLÆ SEX ADMODVM VTILES ET CONSOLATORIÆ.

Argumenta epistolarum.

*Prima: De excitatione ad spiritualement profectum.**Secunda: De custodia sui ipsius habenda.**Tertia: Ad consolationem vnius scripta.**Quarta: De conuersione & perseverantia in bono proposito.**Quinta: De pia defunctorum memoria.**Sexta: Deuota epistola ad quendam Regularem scripta.*

EPISTOLA PRIMA.

Excitatio ad spiritualem profectum.

Charissime frater, libenter tecum diuido, si quid boni Dominus pauperi seruo suo suggererit. Ego sum pauper & medicus; sed spero, quod Dominus sollicitus erit mei & tui similiter. Vnde oro eius clementiam, vt elemosyna communis sit nobis, de largitate mensæ eius. Occurrit hodie Dominus mendico suo, eū suauissimo pane de cælo. Dulcis admodum gratiosus sermo, infusus est auribus meis. Sonat enim lectio Apocalypsis; & de multitudine tantorum mysteriorum, retentus est apud me breuis riuus sonant. Dedit Dominus, vt aliquid breuiter & dulciter & fo-verficulus. Plura capere non sufficio; sed nec pauca, quæ obscuraret, vnde traheretur affectus: vti nã donet etiã, vt hoc ipsum aperiat intellectioni; quia si spiritualibus videretur liquidũ, manet tamen carnalibus occultum. Volo ergo te participem fieri huius muneris. Nam tuæ verè comites indiuidui sumus, cùm in Christo vnum sapimus, vnum quærimus, & ad vnum tendimus. Appone aurem, & ausculta diligenter, quod sonat valde dulciter: *Qui habet (inquit) aurem audiat, quid spiritus dicat ecclesijs: Vncon-
ti dabo manna absconditum: & dabo illi calculum candidum, & in
calculo nomen nouum; quod nemo scit, nisi qui accipit.*

Apoc. 2.

2. Audis iam (frater) cælestem vocem? Vtinam & interiorem
cordium

Ioan. 6.

1. Cor. 2.

Manna
promittit
Deus sper
nentibus
terrenas
delicias.

Psal. 91.

cordium nostrorum auditum t̄gat, vt vim virtutis illius sentiamus. Sermo viuus est, & omni acceptione dignus. O quam cœlestis vox, quæ nil terrenum fatur? Quod si caro nō capit, capiat spiritus, quo nimitum totus hic sermo plenus est. *Verba* (inquit) *quæ ego loquor, spiritus & vita sunt.* Spiritus est, qui viuificat, caro non prodest quicquam. Non ergo sentit arcana supernæ reuelationis homo externus, carnalis, vagus, & elatus. Paulo attestante, qui ait: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei; stultitia enim est illi, & non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur.* Spiritualibus ergo loquitur, qui spiritu facta carnis mortificant, & mundum odio habet, & maligna diaboli consilia respiciunt. Hi enim primitias spiritus habentes, quid sit hoc absconditum manna ignorare non possunt; quia hoc gustando potius, quã legendo vel audiendo, didicerunt. Datur autem manna dilectis filiis, ex amore Deo Patri seruientibus; qui eius voluntati semper placere, eius gloriã student querere. Et si non horres accipere, manna interiorẽ mentis exprimit dulcedinem, siue consolationem sanctorum, in hac vita. Est igitur congruus sensus; Vincenti dabo manna absconditum; contemnentem carnalem consolationem, dabo spiritalem: respicientem terrena & exteriora bona, ostendam cœlestia & interiora charismata; quæ merito sui excedunt omnia alia delectamenta. Talia ac tanta etiam existunt, vt dignus nemo sit cognoscere, nisi prius discat vana & vilia solatia contemnere. Scriptum est enim: *Vir inspicuus non cognoscet, & stultus non intelliget hæc.*

3. Libet autem pro expugnandis vitijs, & malis consuetudinibus vincendis, aliqua latius hic introducere. Sicut quondam filijs Israel in deserto habitantibus Deus manna pluit; ita & modo spiritualibus filijs suis, gratiam internæ consolationis contra tentamenta tribuit. Tamdiu filij Israel cibo illo aliti sunt, donec terram promissionis attingerent; & quamdiu electi in mundo peregrinantur, pane vitæ & intellectus fouentur, donec deposito corpore terram viuentium intrent. Dum autem de frugibus illius terræ manducare cœpissent, statim manna desijt: & dum sancti assumpti fuerint in beatitudinis gloriã, a modo non indigent recreari nostro more spiritali alimonia. Vnus tamen panis est, qui angelos pascit & homines; animas in gloria, & viatores in gratia. Sed est, quod me multum mouet; quia plures sibi deesse manna causantur: plures etiam, qui illo refici conuenerant, gustum iam perdidierunt. Quæ est alia causa huius ariditatis & inspidioris vestri, nisi quia ad egena & infirma mundi solatia reuersi estis? Mementote egressionis vestræ de Aegypto. Dies ille memoriale nominis Domini, in sempiternum recordetur.

Nulli

Nulli dubium, quin manus Domini vobiscum erat, alioquin in saeculo remansissetis. Vbi est ergo ille spiritus, ille primitialis feruor, intentio firma, propositum immobile, fortis vt mors dilectio? Quodammodo armati egressi estis mundum, dum constanti animo omnia perferre aduersa, vilia, & aspera assensistis. Insuper & cum gaudio venistis ad montem Dei Oreb, ad audiendam legem vitę & disciplinę: dum monita seniorum libenter audire, & secundum ea religiosę viuere spondidistis.

4. Cur ergo nunc vos itineris tædet? Car ad sarcinas sedetis, & grauati ingemiscitis? Iam propter tempus & annos, de fructibus terre promissionis, botros & malagranata aliis afferre & propinare deberetis, & ecce vobis etiam manna deest. Conuertimini filij reuertentes: quia si corpore non estis reuersi ad saeculũ, tamen corde adhuc tenemini in variis desideriis terrenorum. Proh dolor, multi spiritualiter exeunt A Egyptum, transeunt mare rubrum, ambulant per desertum, portant tabernaculum & vasa eius, sed non intrant terram promissionis. Penę omnia accidunt eis, quę contigerunt filiis Israel, qui murmurantes contra Moysen, doluerunt, quod educti essent de A Egypto. Sic sic complures hodie reperiuntur, qui mundum relinquunt, parentes & amicos deserunt, peccata & vitia plangunt præterita, carnalia desideria abominantur, ignotam iustitię normam ad manum magistrorũ ducti sequuntur, vitam Christi crucifixi aspiciunt, & iugum Domini suauē in obedientia & abnegatione propria ferunt, ita vt omnes parati & feruentes sint ad labores & abstinentias, mites ad increpationes, humiles ad abiectiões, patientes ad correctiones, & ad aduersa qualibet & indigna constantissimi, sed non in tali feruore omnes perdurant. Nam aliquando tempore egressiōis, id est, conuersionis suę peracto, minus cauti & solitici de profectu suo, incidunt in varias tentationes & ægri tudines passionum; ita vt nonnulli se incepisse contristentur: quidam verò deliberent & modum excogitent redeundi. Alij autem etsi manserint, cum tempore quodam & vsu asinariam molam trahant: quia paruam deuotionem & affectum habent in his, quę agenda didicerunt, laboriosa & dura omnia sentiunt, quia manna non habent. Cælum videtur eis æneum, & terra ferrea: quia neque cælestia contemplari, neque agrum cordis, virtutibus & deuotis exercitiis excolere sciunt.

5. Dicunt tamen, quia libenter essent deuoti, libenter haberent virtutes, vellent se vicisse suas passiones. Sed non sufficit tantum bene velle, si deest manus & opera. Oportet quod laboretis, quod vim naturę faciatis, sicut dicit Dominus: *Regnũ celorũ vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Violentia opus est, & scitis quod

Hier. 31.

Matt. 21.

T t t

Sancti

Sancti non ocio & somno promeruerunt regnū Dei. Vsq̄uequā tardatis, & quare nō armamini contra passiones: vt obtineatis virtutes, & diuerfas cōsolationes suscipere digni inueniamini? Quanto amplius tardaueritis, tanto peius sēper fiet, & sine labore & dolore optatā requiem non percipietis. *Petite, & accipietis; quarite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis.* Pigrizia & negligentia vos tenent, sed contra has primō accingimini, & bellate praelia Domini. Quid negligitis proprium profectum? Certē pro vobis est, & pro pace vestra erit labor vester. Dicit Scriptura: *Modicum laboraui, & multam requiem inueni.* Sed fortē respondebitis: Aduersus vitia & passiones certare, quis semper potest? Multæ sunt & penē insuperabiles, vt nobis videtur. Quis tantam sustinere potest vexationem?

Matt. 7.

Eccli. 51.

6 Audite increduli & rebelles, delicati milites & serui pigri. Laborem attenditis, pugnam consideratis, sed de præmio & victoria cur non cogitatis? Et quid est omnis labor, ad æternam requiem? Et quid breuis exercitatio, ad bonæ conscientie consolationem? O si inciperetis, & fortiter ac integrē proponeretis, vt aut vincere aut mori eligeretis; profectō leue (Domino auxiliante) sentiretis, quod modō insuperabile putatis. Vix aliquando ita vitiosus quis repertus est, cui diligentia cum perseverantia boni virtutes negauit. Videtur vobis laboriosum, vincere passiones vestras; sed nisi edomitæ fuerint, numquam habebitis veram cordis requiem. Quando ergo alij sunt cum Deo in deuotione & bona pace, tunc vobis erit tristitia, grauedo, & tædium foris & intus. Numquam eritis securi & veraciter læti, nisi mortificaueritis carnalitates vestras. Et si non trahit vos Sanctorum religiositas, & plurimorum deuotio; terreat saltem miserabilis inopia vestra, & diuinæ vltionis sententia. *Congregabo (inquit) super eos mala, & sagittas meas complebo in eis. Consumantur fame, & deuorabunt eos aues morsu amarissimo.* Satis durē intonant versiculi isti, & vtinam conuertant vetustatem vestram; quatenus innouati & feruidi effecti, meliores vos quotidie & alacriores faciant promissa Spiritus sancti. Vincenti (ait) dabo manna absconditum. Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis. Orietur vobis pro spina, pulcherrima rosa: & pro tribulo, candidissimum lilium. Magna sunt hæc, dulcia & consolatoria cupientibus proficere.

Dent. 32.

Exod. 14.

7. Non ergo te conturbet homo Dei, non te deiiciat multitudo vitiorum. Crede Deo, & spera in eo, & eris melior victor quā fuisti. Dominus pugnabit pro te, & tu tacebis. Intelligisne hoc? Dominus ipse dabit fortitudinē, vt resistas iræ, pigriziam excutias, & cōcupiscenti animo non consentias. Et tu tacebis, quia

quia tibi hanc potentiam non ascribes, te propter hoc non eleuabis: sed Deo totum pure tribues, qui adstitit à dextris pauperis. Etiam quantum uales, hominibus te absconde, & nihil aliud, quam infirmum & inopem te confitere. Si quando insurrexerit contrarius tibi, & dixerit, quod non libenter audis, esto pateriens & tace, illatis malis Dominus respondebit. Iustus enim Dominus inultum non patietur abire quodcumque nocuum verbum. Quid tibi nocere potest alterius malitia, si contra te inflatur, si detrahit, si obiurgat? Seipsum magis prodit, quia bonus non est. Nam si tu bonus fueris, & in patientia manseris, nil mali tibi intulit, sed potius meritum tuum auxit. Tu clarior ex opprobrio, coram sapientibus; tu probatior ex virtute patientie. Nemini nocet prauitas alterius, neminem lædit verbum contumeliosum, quamdiu ipse pius & inamotus fuerit. Omnis homo qualis interior est, talis ei exterior aduersitas erit. Quia si tu bonus, simplex, ac rectus, ac Deum timens probaris, nemo tibi bonitatem, iustitiam, & pacem tuam potest auferre, nisi eam uoluntarie reliqueris.

8. Non est magna patientia, quam parua res perturbat. Disce saltem tacere ad iniuriam, quia prudentis est tacere in tempore malo. Qui vincere desiderat, victum se tradat. Cogita de corona, nõ de iniuria, & quomodo possis alium sanare, nõ quid possis e contrario quasi zelo iustitiae motus respondere. Si ille non ignoscit, tu ignosce; quia ut frequenter maiorem habet culpam, qui alteri irascitur, quam qui iratum patitur. Misericordiam proprium est conqueri, & impatientium citius commoueri, & causas aliis imponere. Tu ergo esto libenter reus, ut fias ante Deum innocens. Tu primò à teipso incipe, & sic poteris etiam alium sanare. Audiatur tamen, qui zelum videtur habere aduersus aliorum defectus, qui indignatur, si quid contra iustitiam agitur. Quam rectè & prudenter ageres, si zelum tuum etiam contra tuam commotionem exerceres; & quod in alio reprehendis, prius in te emendaris. Cum ergo aliorum culpis irasceris, quid iuuat de oculo fratris tui festucam tollere, & tuæ impatientiæ motus non cohibere? An tibi videtur non esse festuca, sed potius trabs, illius culpa? Vide, ne fortè ex tuo iudicio trabem suspiciosè reputes, quod coram Deo vix festuca habetur. Non fidas nimis proprio iudicio, quia homo es & nõ Deus. Siue tamen magnum siue paruum fuerit, uilius semper teipsum consideras quia & tu peccator es, & curatione indiges. In quo ergo alium iudicas, teipsum condemnas, cum eadem facis.

9. Quid enim mihi prodest, si aliquem uerbis meis sapauero, & in propriis passionibus mansero? bene illi, cui malitia mea sedit in bonum, sed uix mihi propria salutis interceptori. Nõ est

Iniurias
feras, nõ
inferas,
aut refe-
ras.

Retin. 4.

indiciū mansueti cordis inconsideratē alium corripere, aut in correptione modum transire; vel non posse motum inuectionis differre, donec ira in mansuetudinem, & zelus amarus redeat in dulcedinem. Forsitan tunc videbis non esse tantę culpæ reum, quem reprehenderas, ac etiam magis excusabis, super quo prius subito indignaberis. Sed & tuæ malitiæ imputabis non incongruè, quòd tantillum non potuisti iniuriæ perferre; lugebis quoque plus iniustam correptionem, quàm illius culpam. Pudeat igitur te nondum didicisse paruos fratris defectus tolerare, qui quotidie infirmitatem propriam ab aliis desideras portari. Cur ergo eandem misericordiam non exhibes alteri, quam optas fieri tibi? Reuertere ad te ipsum, & pertimesce, ne grauius delinquas indignando & malè ferendo, quàm frater tuus peccando. Ille fortè casum suum, mox vt agnouit, fleuit, & de cætero cauere proposuit: tu verò impatiens & incompassiuus, peccatum tuum nec inspexisti nec fleuisti. Adhuc ille satis benè per amorem in corde suo tecum stat, & nihil mali de te existimat, sed se magis humiliat & te super se iustificat. Videas ergo, ne ille, qui videtur peccator, in regno Dei te præcedat, & tu cum iustitiæ præsumptione similis fias superbo Phariseo; qui reprobatus est à Domino propter suam superbiam, aduersus Publicani humilitatem.

Lucæ 18.

xo. Ecce iam audisti aliquantulum charissime, quomodo te ipsum debeas vincere, & zelum contra propria vitia exercere. Studeas ergo magis ac magis proficere, & semper aliquid vitiosæ consuetudinis amputare. Sicut autem negligentia vitia nutrire solet, & virtutes amittere; ita diligentia, qualibet inueterata mala euertit & expugnat. Nam & si labor est in principio pugnæ, tamen cum videris paulatim hostes ruere, consolaberis de prospero fine. Impedit nos valdè, quia non audemus violentiam inferre naturæ. O quantos labores faciunt homines pro terrenis lucrands, & nos pro æternis bonis mercessimus? Nauta petit mare, mercator circuit regiones, miles fert arma bellica, rusticus vomere scindit arua: & sine labore non queunt diuitias & honores obtinere. Vt quid ergo nos virtutes, sine magna solitudine adipisci credimus? Hodie aliquid inchoare, & cras modicum addere, & sic diebus singulis virtutem virtuti, propositum proposito iungere, perficit hominem virtuosum, deuotum, purum, sactum, & religiosum, Deo charum & hominibus gratiosum. Hoc ordine promeretur homo nomen nouum in calculo clausum, quia calcatis vitiiis efficitur candidus interius, & sapius fruitur consolationibus supernæ dulcedinis, quæ ignotæ manent carnalibus & tepidis. Ruminemus igitur sedula mente præsentem versiculum aduersus dete-

detestabilem desidiam ad igniendum nos & fratres nostros in amorem spiritualis profectus, & vt vitia nostra curentur, & donationes caelestium virtutum in nobis augeantur. Neq; enim fraudabit à desiderio suo fideles certatores Spiritus-sanctus, qui vt viriliter decertarent. hortatoria voce insonat, dicens: Vincenti dabo manna absconditum.

EPISTOLA SECVNDA.

De custodia sui ipsius habenda.

I. **F**Rater mi in Christo dilecte, videas quomodo cautè ambules, quoniam dies mali sunt. Magna cautela est seruo Dei habenda, in omnibus verbis & operibus suis. Nam qui non est prauius in rebus suis, aut citò lēdit, aut lēditur. Et magnum damnum sentiet in fine, quisquis in principio fuerit negligens aut praiceps. Diu perpendendum est, antequam fiat aliquid, & sapius recurrendum est ad cordis habitaculum; ne homo sit absque consilio, sicut gens praua & exasperans, quae non direxit ad Deū cor suum. Igitur praecedat oculus tuus omnia opera tua, & omnia age cum prouidentia. Nec incedas per aliena facta, te neglecto, quia nemo illo sapientior est, cuius anima semper in manibus eius est. Non habet homo chariorem thesaurum, nec meliorem substantiam super terram (si bene cogitauerit) quàm animam suam. Debet igitur vigilare, & semper esse in custodia animae suae, quia nihil comparari potest saluti eius. Psal. 118.

2. Salus enim consistit in veris virtutibus. Vera autem virtus abominatur & odit omne vitium. Quanto magis quis nititur contra vitia, tanto magis accedit ad virtutes. Quanto virtus amplius placet, tanto plus detestatur eius contrarium. Cognitio vitiorum multum prodest ad superandum vitia. Plures non cognoscunt in veritate proprios defectus, & quidam quamuis sciant, non satis ponderant: aut si ponderant, citò oculos auertunt, & obliuiscuntur, quod tolerant. Non est ita faciendum charissime frater, sed resistendum est semper malitiae & iniquitati, & remedium inquirendum, & auxilium à Deo flagitandum. Maxime autem est obuandum motibus passionum, in principio pugnae: quia si pugna creuerit, infirmus homo vbi erit? Ex parua re fit saepe grauis inquietudo: & ex verbo vno nascuntur multa verba, & de mo lico risu scaturit saepe grandis dissolutio. Parua contumelia, generat stultis & inconsideratis hominibus, difficilem exitum & profundum vulnus. Bene ergo & prudenter agit, qui omnibus neglectis se custodit, iudicat, & ordinat. Tanto minus potest vnusquisque prouidere sibi, quanto prouidentior est ad considerandum alios.

3. Desiderans habere pacem, debet habitare in Sion. Hoc est utile homini, qui non inuenit quietem in hoc seculo; ut confugiat ad Dominum, & cupiat cito dissolui & esse cum Christo, quia non est alius, qui pro nobis pugnet, nisi ipse qui fecit nos. Si sentis insurgere vitia, oppone remedia, quae scis tibi esse vitia, & quae audisti ab aliis cogita frequenter, si tibi deseruiunt. Quotidianum bellum gerendum est, quoniam tentamur quotidie. Nec est victus, qui vitiosam consuetudinem saepe rebellare sentit. Dolere tamen debet, quia adhuc in eo malum vivit, & nondum perfecte sibi mortuus est. Accipienda est semper noua fiducia, licet saepe deiciatur homo. In speciali proponendum est contra illa vitia fortius, quae magis molestant, & frequentius adveniunt. Aliquando ira, aliquando superbia, aliquando concupiscentia, cor hominis tribulatur & vehementer inflammatur. Sed scuto orationis, aut gemitu cordis, aut inuocatione sancti nominis Iesu, est occurrendum, & in caelum respiciendum, vnde venit omne auxilium. Et quandoque sic oret, vel consimiliter: O bone Iesu, succurre mihi modo. Eia Domine Deus, adiuua me. Quid ego miser agam sine te? quid incipiam & quomodo finiam, Deus meus? Melius nosti, quid tibi sit magis necessarium, quia & hoc quotidiana docet infestatio: at qualiter euades, docet & docebit Spiritus sancti unctio. Ibi igitur quaere auxilium & consilium, & ab eo postula cordis tui refrigerium.

4. Considera te ipsum, quid quaeris in operibus tuis, quid diligis, & quid non diligis. Secundum desideria sua fit homo stabilis aut vagus. Qui multum concupiscit, & multa habere vult, quomodo in se manebit? Dispergitur in omnem ventum caeli, & capitur laqueo desiderij terreni. Parua res est saepe, propter quam adipiscendam generatur homini perplexitas magna. Sed qui omnia expellit a se, permittens vnumquodque stare sicut inuenit, bene in pace erit. Qui vero multis se ingerit, ac multa ordinat & regit, ille seipsum laedit & perdit. Et qui magister vult esse in rebus alienis, non est mirum, si nescit esse discipulus in suis. O quanta adhuc discere habet, quae non videt! Quantum illi adhuc deficit, & o quam longe stat! Quid ergo vult se intermittere de aliis, & quae emendare non potest? Aut cur se implicat talibus, quae ad ipsum non pertinent? Quid pertinet ad me? inquis. Ut tantum cogites de te, & aliud quodcumque fuerit, proicias procul a te. In ista cogitatione inuenies te, & custodies, & proficies maxime. Eris sapienter liber a suspitione & indignatione. Parum curabis de exteriorum occupatione & gubernatione eorum, quae fiunt in domo. Dilecte frater, Dominus custodiat te ab omni malo, custodiat animam tuam Dominus. Amen.

Psal. 120.

EPISTOLA

Confortatur quidam deuotus in hac epistola.

1. **S**uscipiamus charissime de manu Dei, quicquid voluerit super nos venire Deus. Nihil enim sine iusta & certa causa agitur in terris. Et ideo curemus nos Deo subicere cor nostrum & sensum nostrum, vt respiciens humilitatem & patientiam nostram, bene disponat desiderium nostrum. Inclinemus nos sub sancta & gloriosa maiestate eius, quia puluis sumus; & cogitemus quam magnum & dignum sit, vt recogitet de nobis aliquando Deus. Ex hac humili æstimatione sensus nostri, & accusatione culparum nostrarum, confessioneq; iusti iudicij Dei, (quod vt frequenter occultum, semper autem rectum est) apprehendamus spem & confidentiam ad ipsum, & oremus largiter, atq; ab aliis etiam intimè flagitemus orationes; quatenus sua maxima pietas, nostram miseriam & tribulationem tantarum tentationum, immutare dignetur. Nec ideo diffidamus de nobis, quia multa contraria sentimus & patimur; & sæpius quàm vellemus, & grauius quàm alij tentamur; vel quòd inconstantes sumus, & tam parum laborare possumus; seu quòd toties cadimus, & tardè resurgimus; aut quòd tam in deuoti & aridi inuenimur, & paruum appetitum ad virtutes & ad Deum sentimus. Omnia ista solent bonis accidere, & sæpius de uotissimi talia sunt experti.

Tentationes bonorum.

2. Cum ergo taliter nos affligi senserimus inter tristitias totidè, Domino humiliter dicamus: Domine Deus, si dignus non sum, nec tibi placet, vt liberer à pressura cordis mei, saltè hoc mihi largiri digneris, vt patiens sim, & non murmurem contra virgam tuam, qua me percutis. Memor etenim bene sum, quòd canitur in ecclesia tua: Tusionibus, pressuris expoliti lapides, & quia illuc introducitur omnis, qui pro Christi nomine hic in mundo premitur. Propter quod peto, vt pro quacūq; culpa ista patior, ad meam purgationem semper peruenire facias; & pro signo clementiæ, nò reprobationis furore, capienda esse doceas. Debemus ergo sic nos Domino iutegro affectu resignare, & plus eius bonitati cōfidere, quàm audemus postulare. Eius creature sumus, & ipsi cura est de nobis. Qui vocauit nos, ipse adiuuabit nos, & custodiet nos à tēratione hac in eternū; vt nò velimus cum hoc mundo gaudere, neque latam viam, quam multi tenēt, denuo ambulare. Admoneo te, attēde scripturas sanctas. Sequi vis Christum, an mundū istum? Credis apostolo, an magis philosopho? Christus dicit: *Intrate per angustam portam, quæ ducit ad vitam.* Et iterum *Tollite iugum meum super vos, discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Dicit Apostolus: *Nolite conformari huic sæculo: & si secundum carnem vixeritis, moriemini.*

Matth. 7.
Matth. 11.
Rom. 12.

Rom. 8.
Galat. 5.
Galat. 2.
Galat. 6.
Phil. 4.

Nemo vos seducat inanibus verbis. Quicumque sunt Christi, carnes suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis, Ego Christo confixus sum cruce. Ego stigmata Domini Iesu in corpore meo porto. Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Omnia arbitror ut stercora, ut Christum lucrifaciam. Ista sunt verba apostolica: sed apud philosophos & sæculi prudentes, talia non inuenies.

Rom. 7.
Pauci se continent
à vitiis ostendunt
quàm multi sunt vitiofi.
Joan. 8.
Joan. 9.

3. Et quamuis aliqui gentiles contemptum diuitiarum laudabant, & voluptates spernebant, & eorum doctrinam multi hodie commendant: de Christo tamen nihil sciebant, nec æternæ vitæ amore id agebant, sed euauerunt in cogitationibus suis. Et omnes (ni fallor) homines cupiunt esse cum Christo & ad populum eius pertinere: sed pauci volunt sequi vitam Christi. Iterum dicunt, se diabolum odire, & eius vestigia nolle sequi: sed vita paucorum continentium se à sæcularibus actibus carnalibusque desideriis ostendit, quia multi sunt ex parte eius, Opera probant, cuius seruus quis fuerit. Ait ergo Christus: *Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. In mundum hunc ego veni, ut qui non vident, videant: & qui vident, ceci fiant.* Ac si diceret: Ego humilis & pauper in hoc mundo apparui hominibus, ut exemplo meo efficiantur simplices & humiles, & intelligant opera diuina & cælestia miracula ad credendum mihi. Et qui se ipsos peccatores & despectos, & quodammodo cæcos, & inscios cognouerint, per gratiam meam illuminari digni erunt, sicque capient deuota humilitate, quod superbi & apud se sapientes nequaquam intelligere queunt, atque idcirco in cordis cæcitate & stulta opinione manent, estimantes suam doctrinam certio rem, meam autem dubiosam & mundo exitialem. Sicut olim Iudæi Christum presentem in carne contemnebant, sic modò plures carnales eum contemptui habent, & in cæcitate (pro h dolor) perseuerant. Malunt potius credere sibi quàm Euangelio, & carni magis seruire quam Deo. Atque ideo longos optant dies & voluptuosos super terram, cælum autem respicere negligunt, & quàm velociter tollentur ex hac vita non attendunt.

Luce 19.
Mat. 30.

4. Hæc si cogitas, nimirum senties melius esse sequi humilem Deum crucifixum, & passum pro nobis, & meritò nos debere pati cum illo, & relinquere pariter & amicis in hoc mundo. Matre igitur apud Deum, qui te vocauit, & ne discedas ab amore eius: sed ascendo a bore crucis, ut inde videas Iesum ambulante, & viam ad æternam vitam præparante. *Hæc est via*, ait propheta, *ambulate in ea.* Via crucis, vita nostra: via electorum, via paucorum: via amara, via vitæ & salutis: via breuis, via directa: via laboris, via perfectionis. Via inquam crucis est, sed ducit ad gloriam, ad latitudinē, ad regnū cælorū, ad multa millia & frequentia ange-

angelorum, ad dulcedinem inenarrabile & interminabilem, ad longitudinem dierum in seculum seculi, ad desideratum finem omnium fructuosum, & appetitum cordium, ad requiem, & pacem securissimam, ad iucunditatem & exultationem amoenissimam. Quæ breui quodam versiculo, qui cantatur in festo sanctæ crucis, pulchrè tanguntur: Serui crucis crucem laudent, qui per crucem sibi gaudent vitæ dari munera. Quia ergo vita Christi crux fuit, debet vita Christianitiam crux esse: Et multo magis vita monachorum, clericorum, & omnium religiosorum, in cruce erit. Extra crucem, non est salus: præter crucem, non venit ad regnum Christi. Oportebat pati Christum, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloria suâ. Si aliam vitam quaerimus, erramus, & in perditionem ducimur. Et qui crucem fugere cupimus, in mediū lacus ardentis picis & sulphuris incurremus. Crux nostra æterno cruciatui comparata, est delectabilissima.

Luc. 24.

5. Labor noster, perpetua requie donatus, leuissimus est. Frangere volūtate propriā, crux est, & fortè, qua maior vix est. Sed in inferno, quis vnquā vel in minimo, sua volūtate vitur, cum seper quod nolit, pati cogatur, quod voluerit, nunquā accipiat? *Fili (inquit) recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Comedisti & bibisti, & saturatus es nimis. Meliora & deliciaiora elegisti tibi vestimenta, & ornatus es. Risisti, cætaisti, saltasti præ læritia, nec prohibuisti cor tuum à voluptatibus, sed quodcunq; libuit, sine cōtradictione implesti. Et hæc existimasti partē tuā, & regnū tuum, & gloriam tuam, nec de Lazaro quicquā cogitasti, quantū egeret, quantum pateretur, quantum infirmaretur. Recordare ergo fili, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nūc autē hic consolatur, tu verò cruciaris. Ille dū viueret, crucem habuit, & ad modicum spaciū sustinuit: tu dum viueres, cælū tuū in terra habuisti, & libèter vitam in delicijs protraxisses. Sed nūc ille, nec pœnā corporis nec animæ patitur, sed in requie beata lætatur: Tu verò, & modò cruciatū in anima habes, & postea simul in corpore & anima torquendus dānaberis. Hęc meditare inter tētationes tuas, & Domino aspirate cessabit earū impet⁹. Nā solet ardor ardore expelli, & labor labore grauiore minui. Sta ergo in loco isto, quē elegisti, & eleua patiētiæ clypeū cōtra ictus tētationū, mori eligēs magis, quā cedere antiqui hostis vexationibus. *Qui vicerit (ait Spiritus sãctus) faciã illum columnam in paradiso Dei mei: & scribam super eum nomen Patris mei, & nomen ciuitatis nouæ Hierusalem.*

Luc. 18.

Apos. 3.

6. In super sanctorū exempla intuere, & eorū suffragia iugiter quære. Memēto, quantū sancti pro vita æterna laborauerunt, in qua nunc cum Christo sine fine regnantes gaudent. Quanto in mundo despectiores & pauperiores fuerūt, tãto nūc gloriosiores

fiores & nobiliores in celo refulgent. Propter amorem igitur Christi, & locus & status inferior, semper plus placere debet & dulcescere cordi tuo, quia vanitas est in hac vita aliquid apparere. Quanto in inferiori & humiliori statu quis fuerit, tanto verius saepe bona agit, & facilius habita custodit. Si alij nos precedunt, quid ad nos? Sequamur Iesum in humilitate & simplicitate, & non curemus humanam vanitatem. Nos propter Christum stulti, ignobiles, & infirmi, nos propter illum, libenter sumus abiecti & nouissimi reputati. Ego (inquit) *sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.* Quæ maior gloria, quam cum Christo gloriari in cruce? Quæ maior consolatio cordis, quam portare videntem imaginem crucifixi? Confortare igitur, & esto robustus, & ne timeas; quia ego tecum sum, vt liberem te, dicit Dominus. Compassus tibi, locutus sum tanquam infirmus infirmo; vt pariter in Domino consolati, per ipsum conualescamus in ipso. Amen.

Psal. 25.

Iesue 1.

EPISTOLA QUARTA.

De conuersione, & de perseverantia in bono proposito.

1. **D**ilecte frater, intimè congaudeo tibi, quia inuenisti locum Deo seruiendi. Sit Dominus noster exhinc benedictus, qui te vocare dignus est ad suum seruitiū. Agnosco hanc vocationem, donū Dei esse; quoniam nō ex meritis tuis, sed secundū misericordiam suā, de seculi vanitatibus te eripuit; & in electā societate perduxit, vbi audires, atq; oculis etiā cerneres, qualiter illi seruires. Quam multi diuites, nobiles, & potētes; quā multi sapientes, literati, & famosi adolescentes, in hoc saeculo miserabiliter fluctuant, & abiicere iugū diaboli à suis cervicibus nō proualēt; nec illo spiritu adhuc mouentur, vt saeculo renūcient. O vanitas vanitatum mundū diligere, & quæ Dei sunt minū curare! Veniet tempus, veniet citò tempus, quando omnes seculares & carnales delectationes simul finē habebunt, & tunc relinquēt vel inuici præsens saeculū, qui modò voluntarij non sunt abrenunciare pompis eius. Tu autem dilecte frater, maiorem gratiam à Domino accepisti, quia inter tot sodales tuos, à multis periculis corporis & anime, à laqueis diaboli es præseruatus; & in loco apto ad saluandam animam tuam constitutus.

2. O quantas gratias Deo debes, qui tibi regnū suum promerendum obtulit, quod diues pecunia possidere nō potest. Et quā miranda Dei gratia, vt inualidus & imperitus, Sactorū viam fortiter ambulet; quā robustus & doctus, saepe subsequi vix valet. Recogita, vbinā sūt olim tecū studētes; vbi illi socij familiares, cū quibus viuere & ludere secundū carnē dulce erat; cum quibus peregrinari in remotis partibus, non amore Christi, sed cupidine temporalis processus & lucri, iucūdū tibi videbatur. Quā multi

multi iā obierūt, quā multi etiā vagi in sæculo remāserunt. Bene de ipsis cū S. Moyse dicere potes, cōsideratis finibus eorum: *Vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderent.* Audisti a- Deut. 32.
 lios Romā pergere, & pro beneficiis laborare, alios Parisiis reside-
 re, & ad magistratum tēdere; alios perceptis dignitatibus &
 prælaturis, in medio populi exaltatos iā esse. Tu autem quid?
 Gratias Deo, quia nihil horū attēstasti, imō & propter Christū,
 iā veluti stercora ista mūdāna culmina & gaudia reputās, adie-
 cisti etiā teipsū contēnere, loquens cū B. David: *Elegi abiectus esse* Psal. 83.
in domo Dei mei magis, quā habitare in tabernaculis peccatorū.
 Tu utiq; elegisti hodie Dominum Deum in patrem, cui seruire
 regnare est; pro quo humiliari in præsenti sæculo, æternæ exal-
 tationis tibi causa erit. Pro illo labor, requies; penuria, diuitiā;
 contemptus, honor; tribulatio, cōsolatio; infirmitas, robur; mœ-
 ror, gaudium tibi semper sit. Et quo puriūs & ardentius eum
 amaueris, eo viliora terrena omnia censebis.

3. Caue tamen charissime, ne aliquando permittas maligni
 spiritus cōsiliū intrare cor tuum, vt contristeris, quia amicos
 & socios reliquisti, & quia ipsi iam magni domini effecti nun-
 ciantur, & tu adhuc permanes in innocentia tua. Noli audire
 eos, qui te in aliam viam conantur trahere, & dicunt: *Vsquequo*
sic transies? Et quare ad altioris status gradum non tendis, nec
 aliud opus inchoas, vnde aliis etiam aliquem fructum feras?
 Solet enim diabolus post aliqua tempora conuersionis, tentare
 seruum Dei de præteritis rebus in sæculo, de amicorum visita-
 tionibus, de multorum sociorum suorum conuersationibus;
 quatenus talibus cogitationibus eum retrahere possit ad sæcu-
 lum, aut impedire à profectu & ab obliuione mundanorum. Sed
 crede expertis: Nocet Dei seruo memoria & retractio vitæ se-
 cularis, qui mundo plenè & sibi est mortuus. Nocet etiam per-
 suasio blanda multorum loquentium, de altiori gradu & melio-
 ri loco, qui veluti sapientes prudenter cōsulere volunt; sed sen-
 sum Christi in abiectiōe & humilitate, in fuga mundi, & teno-
 re arctioris vitæ non habent. Nam nudū Christum sequi, aut re-
 cusant, aut pigrescūt incipere, ne videantur proximis solatium
 subtrahere. Et quia gratiam non sentiunt, qua Deus sibi seruien-
 tes & omnia relinquentes imbuit & confortat, durum sermo-
 nem hunc esse dicunt, omnibus amicis & rebus propriis abre-
 nunciare. Et sicut ipsi sapiunt, ita & alijs libenter persuadent.

4. Sed contra tales loquitur sētētia Saluatoris: *Caute* (inquit)
ab hominibus. Multi enim sunt, qui pulchris sermonibus & aptis Mat. 16.
 (vt ipsis videtur) rationibus, viam leuem & planam commēda-
 re sciunt, & hominem imperitum quandoque iustificānt & lau-
 dant atq; per tales sermones, bene proficientem & firmiter stā-
 rem

tem, quandoq; vacillare faciunt. Veruntamen Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, quia iuxta iter Sanctorum non ambulant, neq; loquuntur. Non veniat anima mea in consilium eorum, & domus eorum longè sit à me. Ideoq; frater dilecte, nunquam tibi placeat talia audire, & multo minus credere velis. Siue enim diabolus instiget, siue homines fabulentur, quod incepisti, in eo permanes, obsecro. Recurre ad Euangelium, & optimum audies remedium: *Quid prodest homini, si lucretur uniuersum mundum, seipsum autem perdat?* Hoc apud te semper retine, & cuiusuis manus pugnauerit contra te, scuto euangelico vire.

Matth. 16.

Obiectio-
nes fieri
solita re-
nunciandi
bus seculo

5. Sed solent quidam homines, sine spiritu & scientia Dei, obijcere quandoq; saeculo renunciantibus: Ergo qui in saeculo sunt, peribunt, & vos soli salui eritis? Aut non potest aliquis venire ad caelum, nisi ita uiuat sicut vos uiuistis? Quid fabulamini sic iniuste, contra Deum & seruos Dei? Neq; hoc Christus dixit, neq; serui eius ita locuti sunt. Bene facite, iuste uiuite, & mandata Dei custodite, & nemo uobis salutem negabit. Ad haec illi iterato: Mandata (iniquiunt) uellemus seruare, sed non possumus. Si debemus lucrari victum & necessaria uitae, oportet nos saepe contraria agere. Qui cum saeculo conuersamur, saecularia negocia quomodo cauebimus? Si ista perfecte consideratis, & pericula atque fallacias mundi non ignoratis; quid ergo obloquimini, quia serui Dei mundum fugiant, & monasteria aut congregationes deuotorum intrant, ut Deo sine tali impedimento seruiant? Si imitari non uultis, aut non ualeatis, saltem congaudere & adiuuare bonos pro uestra salute deberetis. Sed non plus (frater) de istis, quia nec taliter loquentes, excusationem habent de peccato suo. Constante igitur age. Christus, qui tibi incipere donauit, ipse perficiet, consolidabitq; in finem propositum tuum. Ecco tempus breue, mors incerta, omnia caduca & uana in mundo. Multi iam in sepulchris saetent, qui diu se uiuere existimabant. Recesserunt à memoria hominum, qui in ore uersabantur omnium. Colit mundus praesentes, absentes nescit, deserit morientes. Beatius ergo contemnere fallacem mundum, & sequi ueritatem, quae nobis pariter concelebrat uitam eternam Amen.

EPISTOLA QUINTA.

De pia defunctorum memoria.

I. **M**ultum iam tempus praeteriit dilecte frater, ex quo decreueram aliquid, pro pia memoria defunctorum, charitati tuae insinuare; & maxime parentum nostrorum, & amicorum speculorum, omniumq; deuotorum, quorum nomina Deus in libro uitae scribere dignetur, & inter sanctos suos collocare animas eorum, sicut & corpora eorum, apud nos sepulta sunt in terris. Nos debe-

mus

mus libenter pro eis, & pro omnibus fidelibus defunctis orare, quia hoc opus est sumæ charitatis & misericordiæ. Sicut igitur nobis desideramus subueniri post mortē, ita & eis, quo melius possumus, (Domino opitulante) laboremus subuenire. Qui enim pro animarum liberatione fidelis & sedulus fuerit, nimirum & sibi ipsi plurimum proficit, cum pro talibus orans nequaquam se spoliat orationis fructu, & insuper sibi recordationē mortis adducit, & vix sine compunctionis gratia ad solita redit. Sciēs, quod omnes viā vniuersæ carnis ingressuri sumus, & quod illi iam expleuerunt, certissimē sibi cōstat futurum. Oremus igitur pro charis nostris, quia post modicum eos sequemur, & cum melius habuerint, omnino in eadem necessitate recordabuntur nostri. Non sit fides nostra ore tenus, neque quæ in facie sunt, respiciamus, sed dilectionem faciamus, siue præsentēs siue absentes corporaliter fuerimus. Charitas enim nunquam excidit, & qui se in veritate diligunt, se ipsos obliuisci non poterūt.

Quantum
profit me-
minisse
de functo-
rū in bo-
num.

1. Cor. 13.

2. In necessitate probatur amicus fidelis. Est enim impium & crudele nimis, si videas fratrem tuum aut amicum cordis tui, carceri traditum vel flammis iniectum, nec mouearis ad fletum, & cum manum porrigere possis, nihil agas charitatis, ac etiā si loqui aliquid pro eius quieris liberatione, clauso pertranseas ore. O fidelem Samaritanum, qui viso homine vulnerato à latronibus & expoliato, misericordia motus est. Væ, væ pincernarum magistro, qui oblitus est Ioseph sui interpretis, cum de carcere esset eductus. Sic timeo, ne multoties contingat, cum aliquis amicorum obierit, & pro se instanter orari petierit, ac fidei viuentium se commendauerit, quod nonnunquam obliuionem accipit, aut paruam aut tardius sentit aduenire expiationis hostiam, quam sperasset. Propter quod dilectissime, me ipsum & te pariter admoneo, vt pietatis oculum frequenter dirigamus ad memoriam defunctorum, & quicquid ad eorum absolutionem nouerimus prodesse, deuota exequamur festinatione, ponderantes quàm graui teneantur tormento, & quod nisi purgati fuerint, ad requiem transire non possunt. Eorum etenim consolatio & liberatio, maximè in Christi meritis, & Sanctorum suffragiis, & fidelium constat oblationibus. Simus ergo feruentes ad soluenda beneficia salutaria, & deuotè oremus pro eis generaliter & priuatim.

Luc. 10.
Gen. 40.

Liberatio
defunctorum
ex igne purgatorio,
quibus modis
fit.

3. Attentè vigiliis legamus, libenter & sapius ad missam ministremus, & cum sacerdote vota labiorum nostrorū in cōspectu summi & veri sacerdotis offeramus, qui est hostia dignissima ad exhaurienda omnium peccata. In illa hora, dū Christus in altari inter manus sacerdotis Deo Patri pro salute viuorū & defunctorū offertur, te ipsum cura cum omnibus tibi in orationibus

bus

bus commendatis offerre, in acquisitionem & possessionem perpetuæ salutis; & vt omnes sint participes huius preciosissimi sacrificij, quod immolatum semel in cruce, sufficiens est precium pro peccatis totius sæculi. Habeas tunc specialem memoriam eorum, qui tibi sunt commendati, & recita nomina eorum in præsentia Christi; & reuerenter ac deuotè sæpius flecte genua cordis tui, vbi consistis ante fontem miserationum Domini. Quotiescuq; etiam te ad perceptionem corporis Christi præparas, & perceptum tecum habes, esto quæso memor fidelium defunctorum; & implora tanto ardentius misericordiam eius, quanto certius retines in te pignus æternæ redemptionis.

Iob 1.

4. Sæpe de manè, sæpe de vespere; sed in labore, & tempore scripturæ, charissimorum tuorum recogita obitum: quomodo habeant, & quomodo aliquid facias pro eis, quod ipsis potest prodesse, & tibi nihil obesse. Antequam comedam, suspiro, ait S. Iob. Ex quo verbo, pietatis & compassionis tibi innuitur opus, vt numquam cibum corporalem sumas, nisi prius fidelibus defunctis aliquam spiritalem eleemosynam mittas. Ego noui aliquorum talem esse consuetudinem, qui signo refectorij facto se expediunt; & vacant orationi ad refrigerium animarum fidelium, quorum eleemosynis sustentantur.

EPISTOLA SEXTA.

Deuota omnino Epistola, ad quandam regularem scripta.

Deuotione & pace
que conseruent.

Duo in
primis
Monacho
obsunt.

I. I Sta sunt præcipuè necessaria & vtilia, pro conseruatione deuotionis, & pace cordis, pro profectu virtutum & ædificatione aliorum, scilicet solitudo, silentium, opus manuum, oratio, lectio, meditatio scripturarum; paupertas, sobrietas, obliuio patriæ, fuga sæculi: quies claustrum, visitatio chori, & custodia cellæ. Cum his obseruationibus fit homo compunctus, internus, & deuotus. Nimia occupatio in externis, magnum impedimentum est interiorum, & inrigidat à celestibus. Duo sunt, quæ valde noceant religiosis, quod tam parum illuminantur; quia sunt nimis multiplices in exercitijs corporalibus, non considerantes ad quid omnia ordinata sunt: & quia non examinant sollicitè interiora sua, quibus affectionibus mouentur ad virtutes vel ad vitia, & quantum distant ab vnione cum Deo habenda. Nam tanto quis Deo vnitur & plus illuminatur, quanto à mundi curis magis elongatur. Multa non sunt homini necessaria scire, nec habere; sed curiositas & auaritia trahunt ad multa animæ nociua. Placeat tibi propter Christum simplex vestitus, & sobria mensa, nec quæras pretiosa ornamenta. Christus amat cor purum, non cappam pulchrâ, neque casulam sericam mira varietate contextam. Non optes, vt monasterium tuum abundet diuitiis & altis ædificiis, sed

vt floreat omnes fratres bonis moribus, & virtutibus sanctis. Et si alicubi pulchra & sumptuosa videas, excusare potes & tolerare, pro honore Dei & reuerentia loci: sed non debes similia affectare.

2. Quando relinquis amicos propter Christum, & non queris consolationes hominū, sed permanes in cella faciēdo opus tuum; tunc aderit tibi gratia cælestis, illuminando cor tuum; & gaudebunt super te angeli sancti, & custodient te ab impugnationibus inimici, ne dominetur tibi; sed viriliter agas, & precibus eis resistas. Quæ ad secularem scientiā & reputationem humanā trahunt, omnino caueas; sed semper humilia sectare, sicut fecerunt Iesus & B. Virgo Maria. Attende quoq; vitā, doctrinam, & patientiam Sanctorum: qui habuerunt verā sapiētiam, per quam soli Deo placere studuerunt. Pius Dominus nō derelinquit electos suos in mundo afflictos: sed tollit quandoq; eos tempestiuō de laqueis superuētariis: ne deteriora mala incurrāt, quæ fortē tolerare nequirēt. Debes sollicitē cogitare de defectibus tuis, & sæpe ingemiscere, ne vincaris vel seducaris. Ora primō pro propriis miseris: deinde pro aliis amicis viuis vel defunctis, sicut fraterna charitas exigit. Plus tamē cōfidere debes de Dei gratia & misericordia & Sāctorū meritis: quā de tuis precibus & actibus bonis. Habeas firmū propositum te emendādi: & si centū annis posses adhuc viuere, cogita, quōd propter nihil aliud velis viuere, nisi vt Deo possis perfectiūs seruire. Contra tria vitia oportet quotidie certare, quæ rarō plenē vincuntur, scilicet, contra superbiam, contra gulam, & acediā.

3. Superbia latet in corde, & multipliciter extollit stultum in propria æstimatione sui: apparet sæpe in vestitu, aperitur in voce, notatur in incessu, & leuitate morum. Gula, graue est vitium: quæ si refrenata non fuerit, facit hominem dissolutum, pigrum, & ad spiritualia ineptum; inducit somnolentiam, & excitat libidinem. Acedia multum retrahit à spirituali exercitio, ab intenta oratione, & sacræ lectionis studio. Querit carnis molliem, fugit laborem, odit cellam, diligit fabulari, delectatur vanis rumoribus; attrahitur interesse diuinis. Qui non certat viriliter aduersus ista tria vitia, parū proficiet in bona vita, & citō cadet ad alia peiora mala ex istis nascentia. Dilectio Dei probatur magis in cōtēptu sui & omniū terrenorum, quā in pulchritudine verborū. Plus Deus delectatur in humili prece contriti cordis, quā in in alto clamore curiosæ vocis. Sæper humilis inuenit gratiam; & qui se dat ad simplicē obedientiā, optimam habebit conscientiam & quietissimā vitam.

4. Sæpe est occulta superbix signū, desiderare habere magnā deuotionem vel reuelationem: potius te iudica diuina con-

latio-

Aduersus
tria vitia
quotidie
pugnandum.

Deuotio
non semper
anxiè
desideranda.

latione indignum. Nam de defectibus tuis atque excelsibus cogitare, magis placet Deo; & vtilius est tibi, quã indagare de cœlestibus secretis. Quãdiu non es verus humilis, & totus ab intra mortificatus, (ita quòd laudibus non delecteris, nec maledictis mouearis) nõ expedit tibi altiora perscrutari. Christus sæpe cõpescuit apostolos, de multis futuris & subtilibus materiis loqui. Cur ego tu vis scire, quæ excedunt scientiã tuam? Munda cõscientiã tuam, & caue præsumptionem: & stude diuinam discere & facere voluntatẽ, non propriam. Sic enim orat sãctus Dauid, magnus cognitor cœlestiũ secretorum: *Domine ad te confugi, doce me facere voluntatem tuam.* Quicquid ergo humiliore te non facit, & ad maius beneplacitũ Dei non tendit, soli cupere nec curare, quia Deo obligaris mundã seruare conscientiam, & sæculi abicere vanitatẽ. Verba Domini nostri Iesu Christi cum magna diligentia attende, & dauidicos psalmos sæpẽ rumina: quia in illis est vera sapientia, & salus tua. Passionem Christi & vulnera Iesu, in corde tuo quasi in libro scribe, & rotam spem tuam, in meritis Christi & Sanctorum precibus pone.

Psal. 142.

1. Pet. 5.

5. Quid enim nos fragiles agere possumus, nisi quòd multum humiliemus nos sub potẽti manu Dei, & coram ipso prostrati veniam petamus? Resistendo vitiis & insistendo bonis exercitiis, concupiscentiæ & passiones paulatim minuuntur in nobis, & virtutes amplius roborantur, ita vt homo delectetur in eis frequenter: & maxime si honori Dei, & non suum commodum vel pacem propriam quærat: quia aliter non esset purum, nec verè virtuosum. Nam qui ad Deum omnia opera sua purè non refert, superbus est & vanus. Quicquid boni homo facit, cogitare debet, quia donum Dei est, & non se reputet inde. Nam tenetur Deo regratiari & magis se humiliare, ne imputetur sibi ad peccatum, & grauius de ingratitude indicetur. Omne opus bonum in Deo factum, gratiam maiorem meretur, lætificat mentem, & delectat operantem, quia Deum habet adiuuãtem. Qui desiderat à Deo consolari, taceat de mūdānis, oret sæpius, & raro sit foris. Omne enim peccatum generat tristitiam, corrumpit naturam, & meretur pœnam. Attende donũ Dei in alio, & dilige illud, sicut verè est donũ Dei. Erit autẽ tuũ, si diligis illud tanquam tuum: semper tamen totum ad Deũ humiliter referendo, ne perdas bonũ malè vtendo. Tũc malè vtetis bono, si inde extolleris, & vanè gloriaris. Tunc bene vtetis malo, si inde humiliaris & contristaris, & per pœnitentiã emendas, nec te superbe excusas. Status huius vitæ debilis est, & plenus periculis: ideo ad Deum semper currendum est & orandum, vt nos custodiat & adiuuet in omni luctamine & opere bono vsq; in finem.

E I N I S.